

Galvenie dati par valodu mācīšanu skolās Eiropā

2023. gada izdevums *Eurydice ziņojums*

Sports
Jean Monnet
Jaunieši
Augstākā izglītība
Profesionālā izglītība un apmācība
Pieaugušo izglītība

Erasmus+

Bagātini pieredzi, domā plašāk

Skolu izglītība

Eiropas Izglītības
un kultūras
izpildaģentūra

Plašāka informācija par Eiropas Savienību ir pieejama internetā (<http://europa.eu>).

Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2023

PRINT ISBN 978-92-9488-520-3 ISSN 1830-2076 doi: 10.2797/737742 EC-XA-22-001-LV-C

PDF ISBN 978-92-9488-519-7 doi: 10.2797/792888 EC-XA-22-001-LV-N

© Eiropas Izglītības un kultūras izpildaģentūra, 2023.

Eiropas Komisijas dokumentu atkalizmantošanas politiku īsteno, pamatojoties uz Komisijas Lēmumu 2011/833/ES (2011. gada 12. decembris) par Komisijas dokumentu atkalizmantošanu (OV L 330, 14.12.2011., 39. lpp.: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2011/833/oj>).

Ja vien nav norādīts citādi, šo dokumentu atkalizmantot atļauts ar Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) licenci (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Tas nozīmē, ka ir atļauta atkalizmantošana ar pienācīgu atsaukšanos uz dokumentu un norādēm uz grozījumiem.

Tādu elementu izmantošanai vai reproducēšanai, kuri nepieder Eiropas Savienībai, var būt jāsaņem atļauja tieši no attiecīgajiem tiesību turētājiem. ES nepieder autortiesības uz attēliem, kas nav marķēti ar autortiesību indikatoru © Eiropas Savienība.

ATSAUCES

Vāka foto: © Julia Tim/stock.adobe.com; © everything bagel/stock.adobe.com;
© Alice/stock.adobe.com; © VectorPunks/stock.adobe.com; © ok_creation/stock.adobe.com.

Galvenie dati par valodu mācīšanu skolās Eiropā

2023. gada izdevums

Eurydice ziņojums

Šo dokumentu ir publicējusi Eiropas Izglītības un kultūras izpildaģentūra (EACEA, Platformas, pētījumi un analīzes nodaļa).

Lūdzu atsaukties uz šo publikāciju šādi:

Eiropas Komisija / EACEA / Eurydice, 2023. *Galvenie dati par valodu mācīšanu skolās Eiropā – 2023. gada izdevums*. Eurydice ziņojums. Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs.

Manuskripts pabeigts 2023. gada februārī.

© Eiropas Izglītības un kultūras izpildaģentūra, 2023.

Reproducēšana ir atļauta, ja tiek norādīts avots.

European Education and Culture Executive Agency
Platforms, Studies and Analysis
Avenue du Bourget 1 (J-70 – Unit A6)
BE-1049 Brussels
Tālrunis: +32 22995058,
Fakss: +32 22921971
E-pasts: EACEA-Eurydice@ec.europa.eu
Tīmekļa vietne: <https://Eurydice.EACEA.ec.europa.eu/>

PRIEKŠVārds

Kāds slavens filozofs reiz teicis: “Manas valodas robežas nozīmē manas pasaules robežas”. Taču, kad jūsu valoda kļūst par divām, trim vai desmit valodām, tad robežas patiešām sāk izplūst. Ar valodas palīdzību mēs domājam, jūtam, iztēlojamies un plānojam. Tās nosaka, kā mēs nododam tālāk savas zināšanas, uzskatus, pieredzi, vēlmes. Valoda ir veids, kā mēs atklājam sevi un kā saprotam citus. Galu galā, mēs

izmantojam valodas, lai mainītu sabiedrību un radītu mūsu nākotni.

Valodas ir mūsu dzīves centrālais elements, un tām ir būtiska loma izglītībā. Eiropa ir lingvistiski daudzveidīgs kontinents. Valodu daudzveidība ir aktuāla arī daudzās mūsu skolās. Šī realitāte sniedz bagātīgas iespējas visiem skolēniem, jo īpaši veicinot viņu interesi par plašo pasauli un attīstot viņu starpkultūru prasmes. Tomēr mums ir jāpievērš uzmanība tam, lai pienācīgi atbalstītu skolēnus, kuri skolā mācās citā valodā, kas nav viņu dzimtā vai pirmā valoda.

Valodu daudzveidības un valodu apguves atbalstīšana ir pastāvīga Eiropas Savienības (ES) politikas virziena sastāvdaļa. Eiropas lingvistiskā daudzveidība un ES sākotnējais mērķis izveidot kopēju telpu, kurā cilvēki var brīvi pārvietoties pāri robežām, saprātīgi aicināja uzņemties stingras saistības valodu apguves veicināšanā.

Konkrētāk, mūsu mērķis izglītības jomā ir izveidot Eiropas izglītības telpu, kurā visi jaunieši saņemtu kvalitatīvu izglītību. Šajā kontekstā valodu prasme ir galvenā prasme, kas paver durvis uz nepārspējamu mācību pieredzi Eiropā un ārpus tās. Patiesībā jau daudzus gadus mēs īstenojam politiku, kas mudina visus jauniešus apgūt svešvalodas jau no agras bērnības, lai līdz vidējās izglītības iegūšanai viņi papildus mācību valodai spētu apgūt vēl divas valodas. Centieni šajā virzienā jāturpina un pat jāpaātrina.

Lai nodrošinātu kvalitatīvu valodu izglītību skolās, mēs iestājamies par visaptverošu pieeju valodu mācīšanai un apguvei. Mūsu pieeja aptver daudzvalodību skolās un veicina vispārējās valodu apziņas attīstību pedagogu vidū. Piemēram, tā veicina sadarbību starp valodu skolotājiem un citiem skolotājiem, izmantojot inovatīvas, iekļaujošas un daudzvalodu mācību pieejas, kā arī veicina izglītojamo un skolotāju mācību pieredzi ārzemēs, izmantojot programmu “Erasmus +”.

Šajā ziņojumā sniegti dati un salīdzinošā analīze, kas sniedz pamācošu ieskatu par valodu mācīšanu Eiropas valstīs. Piemēram, jūs varat uzzināt, ka visā ES arvien jaunāki skolēni pamatskolā apgūst svešvalodu. Angļu valoda ir visbiežāk apgūstamā svešvaloda, un vairāk nekā 98 % pamatzglītības otrā posma izglītojamo to apgūst ES līmenī.

Tomēr attiecībā uz otro svešvalodu ir jāpieliek lielākas pūles, jo nav vērojams būtisks uzlabojums.

Esmu pārliecināta, ka šis ziņojums būs liels atbalsts izglītības politikas veidotājiem un ieinteresētajām pusēm, kas izstrādā un īsteno politiku šajā jomā un galu galā strādā pie valodu mācīšanas uzlabošanas mūsu skolās un aktīvas valodu daudzveidības veicināšanas.

Marija Gabriela (*Mariya Gabriel*)

Par inovācijām, izpēti, kultūru, izglītību
un jaunatni atbildīgā komisāre

SATURS

PRIEKŠVārds	5
Attēlu saraksts	9
KODI UN SAĪSINĀJUMI	13
IEVADS	15
KOPSAVILKUMS	19
A NODAĻA. KONTEKSTS	29
B NODAĻA. ORGANIZĀCIJA	39
I. iedaļa. Struktūras	39
II. iedaļa. Piedāvāto valodu daudzveidība	53
C NODAĻA. LĪDZDALĪBA	69
I. iedaļa. Skolēnu apgūto svešvalodu skaits	69
II. iedaļa. Skolēnu apgūtās svešvalodas	83
D NODAĻA. SKOLOTĀJI	99
I. iedaļa. Kvalifikācija un apmācība	99
II. iedaļa. Starptautiskā mobilitāte	109
E NODAĻA. MĀCĪBU PROCESI	119
I. iedaļa. Mācību laiks un mācību rezultāti	119
II. iedaļa. Testēšana un valodas apguves atbalsta pasākumi	137
ATSAUCES	145
GLOSĀRIJS	147
STATISTIKAS DATUBĀZES UN TERMINOLOĢIJA	153
PIELIKUMI	155
PATEICĪBAS	173

ATTĒLU SARAKSTS

A NODAĻA. KONTEKSTS	29
A1. attēls: Valsts valodas un reģionālās, mazākumtautību vai neteritoriālās valodas ar oficiālas valodas statusu, 2021./2022.	30
A2. attēls: 15 gadus veco skolēnu īpatsvars, kuri mājās galvenokārt runā valodā, kas atšķiras no mācību valodas, 2018	33
A3. attēls: Imigrantu un neimigrantu 15 gadus veco skolēnu procentuālais īpatsvars pēc valodas, kurā runā mājās, 2018	35
A4. attēls: 15 gadus veco skolēnu īpatsvars skolās, kurās vairāk nekā 25 % skolēnu mājās galvenokārt runā valodā, kas atšķiras no mācību valodas, 2018	37
B NODAĻA. ORGANIZĀCIJA	39
I. iedaļa. Struktūras	39
B1. attēls: Vecums, no kura pirmā un otrā svešvaloda ir obligāts priekšmets visiem pirmsskolas, pamatskolas un/vai vispārējās vidējās izglītības (ISCED 0–3) skolēniem, 2021./2022.	41
B2. attēls: Periods, kurā svešvalodu apguve bija obligāta pirmsskolas, pamatizglītībā un/vai vispārējā vidējā izglītībā (ISCED 0–3) 2021./2022. gadā, un atšķirības no 2002./2003. gada	43
B3. attēls: Periods, kurā divu svešvalodu apguve bija obligāta pamatizglītībā un/vai vispārējā vidējā izglītībā (ISCED 1–3) 2021./2022. gadā, un atšķirības salīdzinājumā ar 2002./2003. gadu	45
B4. attēls: Svešvalodas, kas paredzētas kā obligāti mācāmi un kā obligāti priekšmeti visiem skolēniem pamatizglītībā un/vai vispārējā vidējā izglītībā (ISCED 1–3), 2021./2022.	47
B5. attēls: Atšķirība starp vispārējās izglītības skolēniem un profesionālās izglītības skolēniem attiecībā uz pavadīto gadu skaitu, mācoties vienu svešvalodu kā obligāto priekšmetu, 2021./2022.	49
B6. attēls: Atšķirība starp vispārējās izglītības skolēniem un profesionālās izglītības skolēniem attiecībā uz pavadīto gadu skaitu, mācoties vienlaikus divas svešvalodas kā obligātos priekšmetus, 2021./2022.	50
II. iedaļa. Piedāvāto valodu daudzveidība	53
B7. attēls: Konkrētas svešvalodas, kas ir obligātas visiem skolēniem pamatizglītības pirmajā un otrajā posmā (ISCED 1–2), 2021./2022.	54
B8. attēls: Svešvalodas, kas norādītas augstākā līmeņa vadības dokumentos pamatizglītībā un vispārīgā vidējā izglītībā (ISCED 1–3), 2021./2022.	56
B9. attēls: Reģionālās vai mazākumtautību valodas, kas īpaši minētas augstākā līmeņa vadības dokumentos pamatizglītībā un vispārējā vidējā izglītībā (ISCED 1–3), 2021./2022.	59
B9. attēls: Reģionālās vai mazākumtautību valodas, kas īpaši minētas augstākā līmeņa vadības dokumentos pamatizglītībā un vispārējā vidējā izglītībā (ISCED 1–3), 2021./2022.	60
B10. attēls: Klasiskās grieķu un latīņu valodas apguve vispārējā vidējā izglītībā (ISCED 2–3), 2021./2022.	63
B11. attēls: Tiesības apgūt dzimto valodu skolēniem no migrantu ģimenēm pamatskolā un vispārējā vidējā izglītībā (ISCED 1–3), 2021./2022.	65
B12. attēls: CLIL programmu esamība un CLIL izmantoto valodu statuss pamatizglītībā un vispārējā vidējā izglītībā (ISCED 1–3), 2021./2022.	67
C NODAĻA. LĪDZDALĪBA	69
I. iedaļa. Skolēnu apgūto svešvalodu skaits	69
C1a. attēls. To skolēnu procentuālais īpatsvars, kuri apgūst svešvalodas pamatizglītībā (ISCED 1), pēc valodu skaita, 2020	71

C1b. attēls:	Skolēnu, kas pamatskolā (<i>ISCED</i> 1) apgūst vismaz vienu svešvalodu, procentuālais īpatsvars pēc vecuma, 2020	71
C2. attēls:	Skolēnu, kas pamatskolā (<i>ISCED</i> 1) apgūst vismaz vienu svešvalodu, procentuālais īpatsvars pēc vecuma, 2013	73
C3. attēls:	To skolēnu procentuālais īpatsvars, kuri apgūst svešvalodas pamatizglītības otrajā posmā (<i>ISCED</i> 2), pēc valodu skaita, 2020	74
C4. attēls:	To skolēnu īpatsvara tendences, kuri apgūst divas vai vairāk svešvalodas pamatizglītības otrajā posmā (<i>ISCED</i> 2), 2013. un 2020.	76
C5. attēls:	To skolēnu procentuālais īpatsvars, kuri apgūst svešvalodas vidējās izglītības posmā (<i>ISCED</i> 3), pēc valodu skaita, 2020	77
C6. attēls:	To skolēnu īpatsvara tendences, kuri apgūst divas vai vairāk svešvalodas vidējās izglītības posmā (<i>ISCED</i> 3), 2013. un 2020.	79
C7. attēls	Vidējais apgūto svešvalodu skaits uz vienu skolēnu pamatizglītībā un vidējā izglītībā (<i>ISCED</i> 1–3), 2020	81
II. iedaļa. Skolēnu apgūtās svešvalodas		83
C8. attēls:	Visbiežāk apgūtā svešvaloda pamatizglītībā un vidējā izglītībā (<i>ISCED</i> 1–3), 2020	84
C9. attēls:	Valstis ar augstu skolēnu procentuālo īpatsvaru (vairāk nekā 90 %), kas apgūst angļu valodu pamatizglītībā un vidējā izglītībā (<i>ISCED</i> 1–3), 2020	86
C10. attēls:	Otrā visbiežāk apgūtā svešvaloda pamatizglītībā un vidējā izglītībā (<i>ISCED</i> 1–3), 2020	88
C11. attēls:	Svešvalodas, kas nav angļu, franču, vācu un spāņu valoda, kuras apgūst vismaz 10 % pamatizglītības un vispārējās vidējās izglītības (<i>ISCED</i> 1–3) skolēnu, 2020	89
C12. attēls:	To skolēnu procentuālā īpatsvara tendences, kuri apgūst angļu valodu pamatizglītībā un vispārējā vidējā izglītībā (<i>ISCED</i> 1–3), 2013. un 2020.	91
C13. attēls:	To skolēnu procentuālā īpatsvara tendences, kuri apgūst franču valodu pamatizglītībā un vispārējā vidējā izglītībā (<i>ISCED</i> 1–3), 2013. un 2020.	93
C14. attēls:	To skolēnu procentuālā īpatsvara tendences, kuri apgūst vācu valodu pamatizglītībā un vispārējā vidējā izglītībā (<i>ISCED</i> 1–3), 2013. un 2020.	94
C15. attēls:	Spāņu valodu apgūstošo skolēnu īpatsvara tendences pamatizglītības otrajā posmā un vidējā izglītībā (<i>ISCED</i> 2–3), 2013. un 2020.	96
C16. attēls:	Atšķirības starp skolēnu, kas apgūst angļu valodu vispārējā un profesionālajā vidējā izglītībā (<i>ISCED</i> 3), īpatsvaru, 2020	98
D NODAĻA. SKOLOTĀJI		99
I. iedaļa. Kvalifikācija un apmācība		99
D1. attēls:	Svešvalodu skolotāju priekšmetu specializācijas pakāpe pamatizglītībā (<i>ISCED</i> 1), 2021./2022.	100
D2. attēls:	Kvalifikācija, kas vajadzīga, lai strādātu skolās, kas nodrošina <i>CLIL</i> A tipa mācības pamatizglītībā un vispārējā vidējā izglītībā (<i>ISCED</i> 1–3), 2021./2022.	102
D3. attēls:	Procentuālais īpatsvars no pamatizglītības otrā posma (<i>ISCED</i> 2) skolotājiem, kuri ir apmācīti par mācīšanu daudzvalodu vai daudz kultūru vidē, 2018	104
D4. attēls:	Galveno terminu piemēri, kas raksturo PKC pasākumus saistībā ar "valodas izpratni skolās", 2021./2022.	107
II. iedaļa. Starptautiskā mobilitāte		109
D5. attēls:	Augstākā līmeņa ieteikumi par ITE saturu topošajiem svešvalodu valodas skolotājiem un laiku, kas jāpavada mērķa valodas valstī, 2021./2022.	110
D6. attēls:	Mūsdienu svešvalodu skolotāju īpatsvars pamatizglītības otrajā posmā (<i>ISCED</i> 2), kuri ir bijuši ārzemēs profesionālos nolūkos, 2013. un 2018. gads, procentos.	112

D7. attēls:	Finansēšanas shēmas, ko nodrošina augstākā līmeņa iestādes, lai atbalstītu svešvalodu skolotāju starptautisko mobilitāti pamatizglītībā un vispārējā vidējā izglītībā (<i>ISCED 1–3</i>), 2021./2022.	113
D8. attēls:	Mobilu moderno svešvalodu skolotāju īpatsvars pamatizglītības otrajā posmā (<i>ISCED 2</i>), kuri ir devušies uz ārzemēm profesionālos nolūkos ar mobilitātes programmas atbalstu, 2018. gads, procentos.	115
D9. attēls:	Mobilu skolotāju īpatsvars pamatizglītības otrajā posmā (<i>ISCED 2</i>) pēc profesionālā pamatojuma, lai dotos uz ārzemēm, ES līmenis, 2018	116
D10. attēls:	Mobilu svešvalodu skolotāju īpatsvars pamatizglītības otrajā posmā (<i>ISCED 2</i>), kuri ilgstoši un īslaicīgi uzturas ārzemēs, 2018	118
E NODAĻA. MĀCĪBU PROCESI		119
I. iedaļa. Mācību laiks un mācību rezultāti		119
E1. attēls:	Obligātās svešvalodas mācību stundu skaits nosacītā mācību gadā sākumskolā un pilna laika vispārējās vidējās izglītības iestādēs, 2020./2021.	121
E2. attēls:	Stundu skaits nosacītā gadā, kas paredzēts pirmās un otrās svešvalodas mācīšanai kā obligātajiem mācību priekšmetiem pilna laika obligātajā vispārējā izglītībā, 2020./2021.	124
E3. attēls:	Saistība starp pirmās svešvalodas mācību laiku un klašu skaitu, kurās šī valoda tiek mācīta pilna laika obligātajā vispārējā izglītībā, 2020./2021.	126
E4. attēls:	Svešvalodām kā obligātajiem mācību priekšmetiem atvēlētais mācību laiks kā daļa no kopējā mācību laika pamatizglītībā un pilna laika obligātajā vispārējā vidējā izglītībā, 2020./2021.	129
E5. attēls:	Ieteicamā minimālā mācību laika izmaiņas (procentos) vienā mācību gadā, kas paredzēts svešvalodām kā obligātajiem mācību priekšmetiem no 2013./2014. līdz 2020./2021.	130
E6. attēls:	Sagaidāmais minimālais sasniegumu līmenis pirmajā un otrajā svešvalodā pamatizglītības otrajā posmā un vidējā izglītībā (<i>ISCED 2–3</i>) beigās, 2021./2022.	133
II. iedaļa. Testēšana un valodas apguves atbalsta pasākumi		137
E7. attēls:	Valsts pārbaudījumos pārbaudītās svešvalodas vispārējā vidējā izglītībā (<i>ISCED 3</i>), 2021./2022.	138
E8. attēls:	Mācību valodas pārbaude pirmsskolas izglītības (<i>ISCED 0</i>) un/vai pamatizglītības (<i>ISCED 1</i>) pirmajā posmā, 2021./2022.	141
E9. attēls:	Valodu apguves atbalsta pasākumi jauniebraukušajiem migrantu skolēniem pamatizglītības pirmajā un otrajā posmā (<i>ISCED 1–2</i>), 2021./2022.	143

KODI UN SAĪSINĀJUMI

Valstu kodi

ES	Eiropas Savienība	HR	Horvātija	Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācija un kandidātvalstis	
Dalībvalstis		IT	Itālija		
BE	Beļģija	CY	Kipra	AL	Albānija
BE fr	Beļģija – franču valodā runājošā kopiena	LV	Latvija	BA	Bosnija un Hercegovina
BE de	Beļģija – vācu valodā runājošā kopiena	LT	Lietuva	CH	Šveice
BE nl	Beļģija – Flandrijas kopiena	LU	Luksemburga	IS	Islande
BG	Bulgārija	HU	Ungārija	LI	Lihtenšteina
CZ	Čehija	MT	Malta	ME	Melnkalne
DK	Dānija	NL	Nīderlande	MK	Ziemeļmaķedonija
DE	Vācija	AT	Austrija	NO	Norvēģija
EE	Igaunija	PL	Polija	RS	Serbija
IE	Īrija	PT	Portugāle	TR	Turcija
EL	Grieķija	RO	Rumānija		
ES	Spānija	SI	Slovēnija		
FR	Francija	SK	Slovākija		
		FI	Somija		
		SE	Zviedrija		

Citi kodi

(:) vai : Dati nav pieejami * Nepiedalās datu vākšanā (–) vai – Nav piemērojams

Saīsinājumi un akronīmi

CEFR	Eiropas vienotā valodu prasmes līmeņa noteikšanas sistēma
CLIL	[mācību] satura un valodas integrēta apguve
PKC	profesionālās kvalifikācijas celšana
ECTS	Eiropas kredītpunktu pārnese un uzkrāšanas sistēma
ISCED	Starptautiskā standarta izglītības klasifikācija
ISO	Starptautiskā Standartizācijas organizācija
SPI	sākotnējā pedagoģiskā izglītība
ESAO	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija
PISA	Starptautiskā studentu novērtēšanas programma
TALIS	Starptautiskais mācīšanas un mācīšanās apsekojums
PIA	profesionālā izglītība un apmācība

IEVADS

Valodas ir daļa no kultūras. Tādējādi tās pilnībā veicina personiskās un kolektīvās identitātes veidošanos. Patiesībā katra valoda piedāvā īpašu dzīves redzējumu. Tāpēc demokrātiskās sabiedrībās valodu daudzveidība tiek vērtēta un lolota. Valodas ir arī izsmalcināti instrumenti, kas ļauj cilvēkiem iesaistīties jēgpilnās savstarpējās attiecībās un veidot attiecības ar pasauli kopumā. Tāpēc valodu zināšanas ir īsti vērti uz bagātāku pieredzi un iespējām dzīvē.

Eiropa ir lingvistiski daudzveidīgs kontinents. Šī daudzveidība ietver ne tikai valstu oficiālās valodas, bet arī reģionālās vai mazākumtautību valodas, kurās Eiropas teritorijā runā jau gadsimtiem ilgi, nemaz nerunājot par migrantu atvestajām valodām. Valodu daudzveidības ievērošana jau no paša sākuma ir uzskatīta par vienu no Eiropas Savienības pamatprincipiem, un tā ir iekļauta tās pamatlikumā – Līgumā par Eiropas Savienību⁽¹⁾.

POLITIKAS KONTEKSTS

Valodu apguvei ir būtiska nozīme Eiropas projekta īstenošanā. Efektīvas prasmes vairāk nekā vienā valodā tieši ietekmē Eiropas iedzīvotāju iespējas izmantot izglītības, apmācības un darba iespējas visā Eiropā⁽²⁾. Valodu apguve var arī stiprināt Eiropas dimensiju izglītībā un apmācībā: tā attīsta izglītojamo interesi par citām kultūrām, izpratni par tām, kā arī veicina Eiropas identitāti, kas ir iekļaujoša un atvērta citām kultūrām.

Valodu prasmes ir Eiropas Komisijas paziņojumā "Eiropas identitātes stiprināšana ar izglītības un apmācības palīdzību" izklāstītās Eiropas izglītības telpas nākotnes redzējuma pamatā. Saskaņā ar šo iedvesmojošo perspektīvu Eiropai vajadzētu būt vietai, kur "mācīties, studēt un veikt pētniecību [netraucē] robežas. Kontinents ..., kurā par normu ir kļuvusi ne tikai dzimtā valoda, bet arī divu citu valodu lietošana"⁽³⁾. Valodu apguves un daudzvalodības veicināšana ir arī daļa no kvalitatīvas izglītības nākotnes redzējuma un ir būtiska mobilitātei, sadarbībai un savstarpējai izpratnei pāri robežām.

Lasītprasme un daudzvalodības prasme patiešām ir viena no astoņām mūžizglītības pamatprasmēm, kas iekļautas Eiropas ietvardokumentā⁽⁴⁾.

Nodrošināt, ka visiem skolēniem jau no mazotnes tiek mācītas divas svešvalodas, ir vērienīgs mērķis, ko pirmo reizi formulēja 2002. gadā Barselonā sanākušie valstu vai valdību vadītāji⁽⁵⁾. Šis mērķis nesen tika atkārtoti uzsvērts Padomes 2019. gada maija ieteikumā par visaptverošu pieeju valodu mācīšanai un apguvei. Precīzāk, ieteikumā dalībvalstis tiek aicinātas "[izpētīt] veidus, kā palīdzēt visiem jauniešiem līdz vidējās izglītības un apmācības beigām – papildus mācību valodām – apgūt, ja iespējams, vismaz vēl vienu Eiropas valodu, kas ļautu viņiem efektīvi lietot valodu sociālos, mācību un profesionālos nolūkos, un sekmēt papildu (trešās) valodas apguvi tādā līmenī, kas ļauj viņiem brīvi sazināties"⁽⁶⁾.

(1) Savienība "respektē tās bagāto kultūras un valodu daudzveidību un nodrošina Eiropas kultūras mantojuma saglabāšanu un uzlabošanu" (3. panta 4. punkts).

(2) "Kompetences tiek definētas kā zināšanu, prasmju un attieksmju apvienojums" (Padomes 2018. gada 22. maija ieteikums par pamatprasmēm mūžizglītībā, OV C 189, 4.6.2018.).

(3) Komisijas paziņojums – Eiropas identitātes stiprināšana ar izglītības un kultūras palīdzību, COM(2017) 673 final, 11. lpp.

(4) Padomes 2018. gada 22. maija ieteikums par pamatprasmēm mūžizglītībā, OV C 189, 4.6.2018.

(5) Prezidentūras secinājumi – Barselonas Eiropadome 2002. gada 15. un 16. martā, C/02/930.

(6) Padomes 2019. gada 22. maija ieteikums par visaptverošu pieeju valodu mācīšanai un apguvei, OV C 189, 5.6.2019., 17. lpp

Galvenie dati par valodu mācīšanu skolās Eiropā – 2023. gada izdevums

Patiesībā 2019. gada Padomes ieteikums sper vēl vienu soli tālāk, jo tā mērķis ir mainīt politikas veidotāju un izglītības darbinieku domāšanu, iedvesmojot viņus pieņemt visaptverošu valodu izglītības politiku un inovatīvas un iekļaujošas valodu mācīšanas metodes un stratēģijas. Mērķis ir uzlabot skolēnu vispārējo valodu kompetenci, t. i., viņu kompetenci mācību valodā, svešvalodās⁽⁷⁾ un dzimtajā valodā, īpaši daudzvalodīgo bērnu gadījumā.

Šādu visaptverošu pieeju valodu mācīšanai un apguvei var panākt, jo īpaši atbalstot valodu apziņas veidošanu skolās, kas prasa visu skolas darbinieku iesaistīšanos pastāvīgā pārdomu procesā par valodas dimensiju visos skolas dzīves aspektos. Skolām, kas apzinās valodu zināšanas, būtu jānodrošina iekļaujoša valodu apguves sistēma, novērtējot izglītojamo valodu daudzveidību un izmantojot to kā mācību resursu, vienlaikus iesaistot valodu apguvē arī vecākus, citus aprūpētājus un plašāku vietējo sabiedrību.

Pavisam nesen, 2021. gada februārī pieņemtajā Padomes rezolūcijā par jaunu stratēģisko satvaru Eiropas sadarbībai izglītības un apmācības jomā ceļā uz Eiropas Izglītības telpu un pēc tās izveides (2021–2030)⁽⁸⁾, atbalsts valodu mācīšanai un apguvei un daudzvalodībai tika noteikts kā konkrēta Eiropas sadarbības darbība, lai nodrošinātu kvalitāti, vienlīdzību, iekļaušanu un panākumus izglītībā un apmācībā.

Visbeidzot, nesen pieņemtā Padomes ieteikuma par ceļiem uz panākumiem skolā⁽⁹⁾ mērķis ir veicināt labākus izglītības rezultātus visiem skolēniem neatkarīgi no viņu īpašajiem apstākļiem (piemēram, sociālekonomiskās izcelsmes) un labklājības skolā. Šajā kontekstā tiek uzsvērtas migrantu izcelsmes skolēnu īpašās vajadzības, jo īpaši attiecībā uz valodas apguves atbalstu.

ZIŅOJUMA SATURS

Šajā piektajā izdevumā “Galvenie par valodu mācīšanu Eiropas skolās”, kas, protams, papildina iepriekšējo izdevumu, ir sniegti ticami dati par vairākiem ar valodu mācīšanu Eiropas skolās saistītiem jautājumiem. Šajā izdevumā galvenā uzmanība ir pievērsta svešvalodām, lai gan ir aplūkotas arī citas valodas (reģionālās vai mazākumtautību valodas, klasiskās valodas u. c.). Izpētes uzmanības centrā ir politikas ietvars, kurā notiek faktiskā svešvalodu mācīšana. Tomēr, ja ir pieejami statistikas dati, tie palīdz gūt pamatotāku priekšstatu.

Šajā ziņojumā ir iekļauts 51 rādītājs. Katrā no tiem ir grafiki, paskaidrojošs teksts un virsraksts, kurā apkopots galvenais secinājums. Rādītāji ir sakārtoti piecās nodaļās:

-
- (7) Eiropas Savienības aptauja par skolēnu kompetenci svešvalodās parādīja, ka tikai 42 % no 15 gadus veciem skolēniem, kas piedalījās testā, pirmajā apgūtajā svešvalodā ir sasnieguši “patstāvīgā lietotāja” līmeni (B1/B2 līmenis pēc Eiropas vienotās valodu prasmes ietvarstruktūras), bet 25 % šo līmeni sasniedza otrajā svešvalodā. Turklāt ievērojams skaits skolēnu (14 % pirmajā svešvalodā un 20 % otrajā svešvalodā) nav sasnieguši “pamata lietotāja” līmeni (t. i., pirms A1 līmeņa saskaņā ar Eiropas kopējiem valodu prasmes pamatprincipu ietvariem) (Eiropas Komisija, 2012).
 - (8) Padomes Rezolūcija par stratēģisko sistēmu Eiropas sadarbībai izglītības un apmācības jomā ceļā uz Eiropas izglītības telpu un pēc tās izveides (66–2030), OV C 66, 26.2.2021.
 - (9) Padomes 2022. gada 28. novembra ieteikums par ceļiem uz panākumiem skolā, ar ko aizstāj Padomes 2011. gada 28. jūnija ieteikumu par politiku priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas samazināšanai, OV C 469, 9.12.2022.

A nodaļā vispirms sniegts izklāsts par visām Eiropas oficiālajām valodām, kam seko valodu daudzveidības aspekti.

B nodaļā ir aplūkots svešvalodu piedāvājums mācību programmās. Pirmajā iedaļā uzmanība pievērsta piedāvātajām svešvalodām, bet otrajā iedaļā ir aprakstītas konkrētās piedāvātās valodas.

C nodaļā uzmanība pievērsta skolēnu līdzdalības līmenim valodas apguvē. Pirmajā nodaļā tiek pētīts, cik daudz svešvalodu skolēni apgūst atkarībā no izglītības līmeņa un mācību ceļa, bet otrajā – kādas svešvalodas skolēni apgūst.

D nodaļa ir veltīta (svešvalodu) skolotājiem. Pirmajā nodaļā aplūkoti vairāki jautājumi, kas saistīti ar skolotāju kvalifikāciju, viņu specializācijas pakāpi un mācību iespējām. Otrajā nodaļā aplūkota svešvalodu skolotāju starptautiskā mobilitāte.

E nodaļa sākas ar svešvalodām veltītā mācību laika izpēti un sagaidāmajiem mācību rezultātiem pirmajās divās svešvalodās, ko skolēni apgūst. Tajā aplūkotas arī valodas pārbaudes un atbalsta pasākumi migrantiem skolēniem, kuri mācās vispārizglītojošās skolās.

Nodaļām ir pievienots glosārijs, kurā izskaidroti galvenie izmantotie jēdzieni. Pielikumos ir sniegta papildu informācija par dažādiem ziņojumā aplūkotajiem aspektiem.

DATU AVOTI UN METODOLOĢIJA

Galvenais datu avots šim ziņojumam ir *Eurydice* tīkls, kas sniedza kvalitatīvu informāciju par politiku un pasākumiem (svešvalodu) mācīšanas jomā skolās. Šī informācija tika iegūta, izmantojot anketu, ko 2022. gada janvārī un februārī aizpildīja tīkla valstu eksperti/pārstāvji. Galvenais informācijas avots ir noteikumi/ieteikumi, mācību programmas un citi vadības dokumenti, ko izdevušas augstākā līmeņa izglītības iestādes. Pārskata gads ir 2021./2022. mācību gads. Tika izmantota arī informācija no *Eurydice* un Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (ESAO) kopīgās datu vākšanas par mācību laiku 2020./2021. gadā (Eiropas Komisija / EACEA / *Eurydice*, 2021a).

Eurydice datus papildina *Eurostat* dati un dati no diviem ESAO veiktajiem starptautiskajiem pētījumiem: 2018. gada Starptautiskā skolēnu novērtējuma programmas (*PISA*) un 2018. gada Starptautiskā mācīšanas un mācīšanās apsekojuma (*TALIS*). *Eurostat* statistikas dati, par atskaites gadu izmantojot 2019./2020. gadu, sniedz informāciju par skolēnu līdzdalības līmeni valodu apguvē skolās. Lai aprēķinātu to skolēnu īpatsvaru, kuri mājās runā valodā, kas nav mācību valoda, tika izmantota 2018. gada *PISA* skolēnu aptauja. *TALIS* 2018. gada skolotāju aptauja tika izmantota, lai gūtu nelielu ieskatu par (svešvalodu) skolotāju starptautisko mobilitāti un viņu iespējām mācīties mācīt daudzvalodu skolās.

Šajā ziņojumā uzmanība galvenokārt pievērsta pamatzglītībai un vispārējai vidējai izglītībai. Tomēr daži rādītāji attiecas uz pirmsskolas izglītību un profesionālo vidējo izglītību. Vairumā gadījumu ir iekļautas tikai valsts skolas (izņemot Beļģiju, Īriju un Nīderlandi, kur ņemtas vērā no valdības atkarīgās privātskolas).

Ziņojumā aplūkotas 39 izglītības un apmācības sistēmas *Eurydice* tīkla 37 dalībvalstīs⁽¹⁰⁾ (27 Eiropas Savienības dalībvalstis un Albānija, Bosnija un Hercegovina, Šveice, Islande, Lihtenšteina, Melnkalne, Ziemeļmaķedonija, Norvēģija, Serbija un Turcija).

2021./2022. mācību gadā, kas ir atskaites gads lielākajai daļai rādītāju, daudzās Eiropas valstīs mācību procesa organizāciju ietekmēja īpaši pasākumi, kas tika īstenoti, reaģējot uz Covid-19 pandēmiju. Šajā publikācijā, kurā atspoguļots “parastais” konteksts, kādā skolēni apgūst (svešvalodas), nav minēti pagaidu rakstura pasākumi.

(10) Izglītības un apmācības sistēmu skaits ir lielāks nekā valstu skaits. Tas ir tāpēc, ka Beļģijā ir trīs izglītības un apmācības sistēmas (Beļģijas franču valodā runājošā kopiena, Beļģijas flāmu valodā runājošā kopiena un Beļģijas vāciski runājošā kopiena)

KOPSAVILKUMS

Valodu daudzveidība ir daļa no Eiropas DNS. Eiropas valodu mozaikā ietilpst ne tikai valstu oficiālās valsts valodas, bet arī reģionālās vai mazākumtautību valodas, kurās gadsimtiem ilgi runāts Eiropas teritorijā, nemaz nerunājot par migrantu atvestajām valodām. Ņemot to vērā, valodu apguve daudziem cilvēkiem ir nepieciešamība, turklāt tā ikvienam dod iespēju iegūt jaunu darbu vai studēt. Turklāt valodas kā kultūras daļa veicina personiskās un kolektīvās identitātes veidošanos. Patiesībā katra valoda piedāvā īpašu dzīves redzējumu. Tāpēc demokrātiskās sabiedrībās valodu daudzveidība tiek vērtēta un lolota. Valodu apguvei ir būtiska nozīme Eiropas projekta īstenošanā, jo īpaši Eiropas Izglītības telpas⁽¹¹⁾ izveidē, kas ir patiesa kopēja telpa kvalitatīvai izglītībai un mūžizglītībai visiem. Šajā kontekstā daudzvalodība ir atzīta par vienu no astoņām pamatprasmēm, kas nepieciešamas personiskai pilnvērtībai, veselīgam un ilgtspējīgam dzīvesveidam, nodarbinātībai, aktīvai pilsoniskai līdzdalībai un sociālajai iekļaušanai, kā norādīts Padomes ieteikumā par pamatprasmēm mūžizglītībā⁽¹²⁾.

2019. gada Padomes ieteikuma par visaptverošu pieeju valodu mācīšanai un apguvei mērķis ir uzlabot skolēnu vispārējo valodu kompetenci. Viens no galvenajiem mērķiem ir arī uzlabot svešvalodu apguvi skolās. Ņemot vērā šo mērķi, ieteikumā dalībvalstis tiek aicinātas "palīdzēt visiem jauniešiem līdz vidējās izglītības un apmācības pabeigšanai apgūt, ja iespējams, papildus mācību valodām vēl vismaz vienu Eiropas valodu, kas ļauj viņiem efektīvi lietot valodu sociālos, mācību un profesionālos nolūkos, un veicināt papildu (trešās) valodas apguvi tādā līmenī, kas ļauj viņiem brīvi sazināties"⁽¹³⁾.

2023. gada izdevums "Galvenie par valodu mācīšanu skolās Eiropā" ir piektais ziņojuma izdevums. Protams, tas ir balstīts uz četrām iepriekšējām publikācijām. Tāpat kā iepriekšējos izdevumos, arī šajā jaunajā izdevumā ir iecerēts sniegt ieguldījumu politikas attīstības uzraudzībā (svešvalodu) mācīšanas jomā Eiropas skolās. Lai gan pētījuma centrā ir svešvalodas, tiek aplūkotas arī citas valodas (reģionālās vai mazākumtautību valodas, klasiskās valodas utt.).

Konkrētāk, šajā ziņojumā ir iekļauts 51 rādītājs, kas aptver plašu tematu loku, kuri ir svarīgi (svešvalodu) politikai Eiropas Savienības (ES) un valstu līmenī, piemēram:

- (sveš)valodas iekļaušana mācību programmās;
- izglītojamo apgūstamo valodu skaits un klāsts;
- svešvalodu mācīšanai atvēlētais mācību laiks;
- sagaidāmie sasniegumu līmeņi pirmajā un otrajā svešvalodā;
- valodu atbalsts jauniebraukušajiem migrantu skolēniem un dzimtās valodas mācīšana;
- svešvalodu skolotāju profili un kvalifikācija;
- svešvalodu skolotāju starptautiskā mobilitāte.

(11) Plašāka informācija par Eiropas Izglītības telpu pieejama Komisijas tīmekļa vietnē. (<https://education.ec.europa.eu/about-eea>).

(12) Padomes 2018. gada 22. maija ieteikums par pamatprasmēm mūžizglītībā, OV C 189, 4.6.2018.

(13) Padomes 2019. gada 22. maija ieteikums par visaptverošu pieeju valodu mācīšanai un apguvei, OV C 189, 5.6.2019., 17. lpp.

Galvenais datu avots šim ziņojumam ir *Eurydice* tīkls, kas sniedza kvalitatīvu informāciju par politiku un pasākumiem (svešvalodu) mācīšanas jomā skolās ⁽¹⁴⁾. *Eurydice* datus papildina *Eurostat* dati un dati no diviem Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas veiktajiem starptautiskajiem pētījumiem: 2018. gada Starptautiskās studentu novērtēšanas programmas un 2018. gada Starptautiskā mācīšanas un mācīšanās pētījuma ⁽¹⁵⁾.

Ziņojumā aplūkotas 39 izglītības sistēmas 37 *Eurydice* tīkla dalībvalstīs⁽¹⁶⁾ (27 ES dalībvalstis un Albānija, Bosnija un Hercegovina, Šveice, Islande, Lihtenšteina, Melnkalne, Ziemeļmaķedonija, Norvēģija, Serbija un Turcija).

Salīdzinājumā ar situāciju pirms gandrīz divām desmitgadēm lielākajā daļā izglītības sistēmu sākumskolas skolēni apgūst svešvalodas arvien jaunākā vecumā.

Lielākajā daļā izglītības sistēmu visiem skolēniem ir jāsāk mācīties svešvalodu no 6 līdz 8 gadu vecumam. Sešās izglītības sistēmās (Beļģijas, Grieķijas, Kipras, Kipras, Luksemburgas, Maltas, Polijas un Vācijas valodā runājošās kopienas) šī prasība ir noteikta vēl agrāk (sk. B1. attēlu). Pēdējās divās desmitgadēs aptuveni divas trešdaļas izglītības sistēmu ir palielinājušas obligāto svešvalodu apguves ilgumu par 1 līdz 7 gadiem. Visos gadījumos šis pieaugums ir saistīts ar to, ka ir samazināts sākuma vecums, no kura pirmā svešvaloda ir obligātais mācību priekšmets (sk. B2. attēlu). Šī tendence atspoguļo Eiropadomes 2002. gada Barselonas sanāksmē izteikto aicinājumu, kurā ES valstis tika aicinātas veikt pasākumus, lai “uzlabotu pamatprasmju apguvi, jo īpaši jau no mazotnes mācot vismaz divas svešvalodas”⁽¹⁷⁾.

Pienākums apgūt vismaz vienu svešvalodu jau no pirmajiem pamatzglītības gadiem (vai pat pirmsskolas izglītības posmā) lielākajā daļā izglītības sistēmu izskaidro ļoti augsto to pamatzglītības skolēnu īpatsvaru ES līmenī, kuri 2020. gadā mācīsies vismaz vienu svešvalodu (86,1 %) (sk. C1a. attēlu). Salīdzinājumā ar 2013. gadu tas ir pieaugums par 6,7 procentu punktiem (sk. C2. attēlu). 2020. gadā tikai trīs izglītības sistēmās (Beļģijas franču un flāmu kopienās un Nīderlandē) mazāk nekā puse no visiem pamatskolas skolēniem apguva vismaz vienu svešvalodu (sk. C1. attēlu). Šajās izglītības sistēmās svešvalodu kā obligātu mācību priekšmetu sāk apgūt salīdzinoši vēlu pamatzglītības posmā (sk. B1. attēlu). Tas izskaidro, kāpēc proporcija, kas attiecas uz skolēniem visā pamatzglītības posmā, ir salīdzinoši zema.

Otrās svešvalodas apguvi parasti sāk pamatzglītības pirmajā vai otrajā posmā.

2020. gadā ES līmenī 59,2 % skolēnu visā vidējās izglītības posmā mācījās divas vai vairāk svešvalodas (sk. C3. attēlu). Lielākajā daļā izglītības sistēmu skolēni sāk apgūt otru svešvalodu kā obligātu mācību priekšmetu pamatzglītības pirmā posma beigās vai otrā posma sākumā (sk. B1 attēlu). Tomēr pastāv arī citi likumsakarības, kas daļēji var izskaidrot salīdzinoši zemo kopējo to skolēnu īpatsvaru, kuri šajā līmenī apgūst vismaz divas svešvalodas izglītību ES līmenī.

(14) Atskaites gads ir 2021./2022. gads, izņemot datus par mācību laiku, kuriem tas ir 2020./2021. gads. Šie dati galvenokārt attiecas uz vispārējo izglītību.

(15) *Eurostat* statistikas datiem 2019./2020. gads ir atsaucies gads, izņemot laikrindas, kurām atsaucies gadi ir 2012./2013. un 2019./2020. gads. *Eurostat* statistikas dati sniedz informāciju par skolēnu valodu apguves rādītājiem skolās. Tika izmantotas Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas apsekojumu kontekstuālās aptaujas, lai risinātu jautājumus par skolēniem, kuri mājās runā valodā, kas nav mācību valoda (Programme for International Students Assessment), un (svešvalodu) skolotāju starptautisko mobilitāti un iespējām apmācīt mācīt daudzvalodu skolās (Teaching and Learning International Survey).

(16) Izglītības un apmācības sistēmu skaits ir lielāks nekā valstu skaits. Tas ir tāpēc, ka Beļģijā ir trīs izglītības un apmācības sistēmas (Beļģijas franču valodā runājošā kopiena, Beļģijas flāmu valodā runājošā kopiena un Beļģijas vāciski runājošā kopiena).

(17) Prezidentūras secinājumi – Barselonas Eiropadome 2002. gada 15. un 16. martā, C/02/930, 19. lpp.

Piemēram, astoņās izglītības sistēmās (Bulgārijā, Ungārijā, Austrijā, Slovēnijā, Slovākijā, Lihtenšteinā, Norvēģijā un Turcijā) divu svešvalodu apguve ir obligāta visiem vispārējās izglītības skolēniem tikai tad, kad viņi sasniedz vidusskolas līmeni. Turklāt septiņās izglītības sistēmās (Beļģijas franču valodā runājošā kopienā, Vācijā, Īrijā, Spānijā, Horvātijā, Horvātijā, Zviedrijā un Albānijā) nepastāv politika, kas noteiktu prasību visiem skolēniem apgūt divas svešvalodas (sk. B1. attēlu).

Dažās valstīs divu valodu apguve drīzāk ir tiesības, nevis pienākums.

Tā vietā, lai noteiktu, ka visiem skolēniem obligāti jāapgūst divas svešvalodas, valsts mācību programmās var paredzēt citus veidus, kā nodrošināt, ka visiem skolēniem ir iespēja apgūt divas vai vairākas svešvalodas. Piemēram, Spānijā, Horvātijā un Zviedrijā divu svešvalodu apguve nekad nav obligāta prasība visiem izglītojamiem. Tomēr visiem vispārējās izglītības skolēniem ir tiesības to darīt mācību laikā. Pirmo reizi šāda iespēja tiek nodrošināta pamatzglītības otrā posma sākumā (Spānijā) vai pamatzglītības beigās (Horvātijā un Zviedrijā) (sk. B4. attēlu).

Laikposmā no 2013. līdz 2020. gadam Eiropas Savienības līmenī gandrīz nemainījās to izglītojamo procentuālais īpatsvars, kuri apgūst vismaz divas svešvalodas pamatzglītības otrajā posmā.

ES līmenī to skolēnu īpatsvars, kuri apgūst vismaz divas svešvalodas pamatzglītības otrajā posmā, laikposmā no 2013. līdz 2020. gadam palielinājās tikai par 0,8 procentpunktiem. Lielākajā daļā valstu atšķirība bija mazāka par 10 procentpunktiem. No šīm valstīm (t. i., ar starpību, kas mazāka par 10 procentpunktiem) nedaudz vairāk nekā pusei valstu 2020. gadā procentuālais īpatsvars joprojām bija zemāks par 90 %, kas liecina, ka ir iespējams uzlabot to skolēnu līdzdalības rādītājus, kuri apgūst divas vai vairāk svešvalodas (sk. C4. attēlu).

Trijās izglītības sistēmās, proti, Beļģijas Flandrijas kopienā, Čehijā un Francijā, šis rādītājs pieauga vismaz par 15 procentpunktiem. Vēl divās valstīs (Slovēnijā un Slovākijā) tendence bija pretēja – par vairāk nekā 25 procentpunktiem samazinājās to pamatzglītības otrā posma skolēnu īpatsvars, kuri mācās divas vai vairāk svešvalodas⁽¹⁸⁾. Šīm izmaiņām var identificēt dažādus iemeslus. Piemēram, Slovākijā šis samazinājums varētu būt saistīts ar to, ka tika atcelta prasība katram skolēnam apgūt divas svešvalodas pamatskolas otrajā posmā (sk. B3. attēlu).

Profesionālās izglītības un apmācības skolēniem nav tādu pašu iespēju apgūt divas svešvalodas kā viņu vienaudžiem vispārējā izglītībā.

2020. gadā ES līmenī profesionālās izglītības un apmācības (PIA) audzēkņu īpatsvars vidusskolas posmā, kuri mācījās divas vai vairāk valodas, bija 35,1 %. Tas ir gandrīz par 25 procentpunktiem mazāk nekā viņu vienaudžiem vispārējā izglītībā (60,0 %). Vispārējā vidējā izglītībā 13 izglītības sistēmās vismaz 90 % skolēnu apguva divas vai vairāk svešvalodu, bet profesionālajā vidējā izglītībā šis procentuālais rādītājs tika sasniegts tikai Rumānijā. Līdzīgi ir tikai viena valsts, kurā vairāk nekā 30,0 % skolēnu visā vispārējās vidējās izglītības posmā nemācās nevienu svešvalodu (Portugāle), savukārt profesionālās vidējās izglītības posmā – sešas valstis (Dānija, Vācija, Igaunija, Spānija, Lietuva un Islande) (skatīt C5. attēlu). Salīdzinot ar 2013. gadu, to profesionālās izglītības un apmācības audzēkņu procentuālais īpatsvars vidējā izglītībā, kuri apgūst divas vai vairāk valodas, lielākajā daļā valstu saglabājās diezgan stabils (sk. C6 attēlu).

(18) Arī Polijā ievērojami samazinājās to pamatzglītības otrā posma skolēnu īpatsvars, kuri mācās divas vai vairāk svešvalodas. Šis samazinājums ir saistīts ar skolu klašu reorganizāciju izglītības pakāpēs, jo pamatzglītības otrais posms tagad sastāv no četrām klasēm, no kurām divās nav obligāti jāmācās otrā svešvaloda. Tomēr sākuma klase un obligātās otrās svešvalodas apguves gadu skaits paliek nemainīgs (sk. C4. attēlu).

Šie statistikas dati patiesi atspoguļo atšķirības valodu apguvē, kas noteikta oficiālajās mācību programmās vispārējās izglītības skolēniem, no vienas puses, un PIA skolēniem, no otras puses. Faktiski 19 izglītības sistēmās līdz vidējās izglītības iegūšanai PIA skolēni kā obligātos mācību priekšmetus divas valodas apgūst mazāk gadu nekā viņu vienaudži vispārējā izglītībā (sk. B6. attēlu).

Angļu valoda kā svešvaloda ir unikāla.

Gandrīz visās Eiropas valstīs angļu valoda ir svešvaloda, ko skolēni visbiežāk apgūst pamatskolas un vidusskolas laikā (sk. C8. attēlu). 2020. gadā gandrīz visās Eiropas valstīs vairāk nekā 90 % skolēnu mācījās angļu valodu vismaz vienā izglītības pakāpē (t. i., pamatizglītības pirmajā vai otrajā posmā, vai vidusskolā). 11 valstīs vairāk nekā 90 % skolēnu apguva angļu valodu visos izglītības līmeņos (sk. C9. attēlu).

Augstais skolēnu, kas apgūst angļu valodu, īpatsvars ir saistīts ar to, ka 21 izglītības sistēmā angļu valoda ir obligāta svešvaloda pamatizglītības pirmajā un/vai otrajā līmenī (sk. B7. attēlu). Vēl vairākās izglītības sistēmās tai jābūt iekļautai mācību programmā konkrētos izglītības līmeņos visās skolās (sk. B8a. attēlu).

Laikposmā no 2013. līdz 2020. gadam ievērojami palielinājās angļu valodas apguvēju īpatsvars pamatizglītībā.

2020. gadā ES līmenī angļu valodu apguvušo skolēnu īpatsvars bija 98,3 % pamatizglītības otrajā posmā un 95,7 % vispārējā vidējā izglītībā. Vēl 2013. gadā lielākajā daļā izglītības sistēmu 90 % vai vairāk skolēnu pamatizglītības otrajā posmā un vispārējā vidējā izglītībā apguva arī angļu valodu. Tas nozīmē, ka šajos divos izglītības līmeņos angļu valodas apguves rādītāji ir gan stabili, gan augsti (sk. C12b. un C12c. attēlu).

Pamatizglītībā situācija ir neredzama atšķirīga: tikai aptuveni trešdaļā izglītības sistēmu gan 2013., gan 2020. gadā angļu valodu apguva vismaz 90 % skolēnu. Astoņās izglītības sistēmās (Dānijā, Grieķijā, Latvijā, Portugālē, Rumānijā, Slovēnijā, Somijā, Zviedrijā un Dānijā) angļu valodas apguve starp šiem diviem pārskata gadiem ir palielinājusies vismaz par 10 procentpunktiem (sk. C12a. attēlu). Šo pieaugumu var izskaidrot ar diviem iepriekš minētajiem faktiem: skolēni sāk mācīties svešvalodas agrākā vecumā un angļu valoda ir visbiežāk apgūstamā svešvaloda gandrīz visās valstīs.

2020. gadā Eiropas Savienības līmenī franču un vācu valoda bija populārākās otrās svešvalodas izvēles.

Franču un/vai vācu valoda jāiekļauj skolu mācību programmās aptuveni ceturtajā daļā izglītības sistēmu (sk. B8a. attēlu). Turklāt dažās izglītības sistēmās franču un/vai vācu valoda ir obligāta (sk. B7. attēlu). Tas īpaši attiecas uz daudzvalodu valstīm, kurās tās ir valsts valodas, piemēram, Beļģijā, Luksemburgā un Šveicē (sk. A1. attēlu). Arī oficiālajos dokumentos franču un/vai vācu valoda parasti ir minēta starp tām valodām, kuras skolas var izvēlēties iekļaut mācību piedāvājumā (sk. B8b. attēlu).

2020. gadā ES līmenī franču valoda bija otrā visvairāk apgūtā svešvaloda pamatizglītības pirmajā un otrajā līmenī. To apguva attiecīgi 5,5 % un 30,6 % skolēnu šajos divos līmeņos. Vācu valoda bija otrā visvairāk apgūtā svešvaloda ES vidējās izglītības pakāpē, 20,0 % skolēnu to apgūst kā mācību priekšmetu (sk. C10. attēlu).

Salīdzinājumā ar 2013. gadu lielākajā daļā valstu saglabājās nemainīgs to skolēnu īpatsvars, kuri apgūst franču vai vācu valodu (sk. C13 un C14. attēlu).

2020. gadā spāņu valoda bija otrā visvairāk apgūtā svešvaloda piecās valstīs.

Lielākajā daļā Eiropas valstu izglītības iestādes spāņu valodai pievērš mazāk uzmanības nekā angļu, franču vai vācu valodai. Patiesi, nevienā Eiropas valstī spāņu valoda nav noteikta kā obligāta svešvaloda visiem skolēniem vismaz vienu mācību gadu (sk. B7. attēlu), un tikai divās valstīs (Zviedrijā un Norvēģijā) ir noteikts, ka visās skolās noteiktos izglītības līmeņos skolēniem ir jānodrošina iespēja apgūt spāņu valodu (sk. B8a. attēlu).

2020. gadā ES līmenī spāņu valodu apguva 17,7 % pamatizglītības otrā posma skolēnu un 18,0 % vidusskolu skolēnu. Tā bija otrā visvairāk apgūtā svešvaloda (to mācījās vismaz 10 % skolēnu) Īrijā, Vācijā – pamatizglītības otrajā posmā, bet Francijā, Zviedrijā un Norvēģijā – gan pamatizglītības otrajā posmā, gan vidējā izglītībā (sk. C10. attēlu).

Tāpat kā novērotās tendences attiecībā uz franču un vācu valodas apguvi, arī spāņu valodas apguves procentuālais īpatsvars lielākajā daļā valstu salīdzinājumā ar 2013. gadu saglabājās stabils (sk. C15. attēlu).

2020. gadā svešvalodas, izņemot angļu, franču, vācu un spāņu valodu, Eiropā mācījās daudz retāk.

2020. gadā citas valodas, izņemot angļu, franču, vācu un spāņu, tika plaši apgūtas tikai dažās valstīs, galvenokārt vēsturisku iemeslu vai ģeogrāfiskā tuvuma dēļ (sk. C11. attēlu). Itāļu (Horvātijā, Maltā, Austrijā un Slovēnijā), krievu (Bulgārijā, Čehijā, Igaunijā, Latvijā, Lietuvā, Polijā, Polijā un Slovākijā), dāņu (Islandē), holandiešu (Beļģijas Franču kopienā), igauņu (Igaunijā) un zviedru (Somijā) valodas bija vienīgās citas svešvalodas, ko mācījās vismaz 10 % skolēnu pamatskolā vai vispārējās vidējās izglītības iestādēs visās Eiropas valstīs (skatīt C11. attēlu).

Tomēr vairākās valstīs mācību programmās ir noteiktas arī citas valodas, kuras var apgūt skolās, piemēram, ķīniešu, arābu, turku, japāņu un portugāļu valoda. Noteikto svešvalodu klāsts ir vislielākais vispārējā vidējā izglītībā (sk. B8b. attēlu). Turklāt vairākās Eiropas valstīs ir valsts pārbaudījumi mazāk apgūtās valodās, kuru rezultātā var iegūt sertifikātu. Piemēram, tas attiecas uz ķīniešu valodu, kurā aptuveni ceturtajā daļā valstu ir pieejams valsts tests, kas dod iespēju iegūt sertifikātu. Francija, Norvēģija un Vācija ir trīs valstis ar vislielāko svešvalodu skaitu, kurās ir šāds valsts pārbaudījums: attiecīgi 60, 45 un 24 (skatīt E7. attēlu).

Lielākajā daļā valstu pamatizglītības pirmajā posmā svešvalodām veltītais mācību laiks ir neliela daļa no kopējā mācību laika.

Lielākajā daļā izglītības sistēmu pamatizglītības pirmajā posmā mācību laiks, kas veltīts svešvalodām kā obligātajiem mācību priekšmetiem, ir no 5 % līdz 10 % no kopējā mācību laika, kas atvēlēts visas obligātās mācību programmas apguvei. Šis īpatsvars sasniedz 10 % līdz 19 % vispārējās vidējās izglītības obligātajās klasēs, kurās skolēni apgūst vienu vai dažkārt divas svešvalodas (sk. E4. attēlu).

Pamatizglītības pirmajā posmā stundu skaits, kas paredzēts svešvalodu kā obligāto priekšmetu mācīšanai, lielākajā daļā izglītības sistēmu ir no 30 līdz 69 stundām gadā (sk. E1a. attēlu). Dažās izglītības sistēmās novēroto salīdzinoši nelielo stundu skaitu daļēji var izskaidrot ar to, ka svešvalodu mācīšana nav obligāta visās pamatizglītības pirmā posma klasēs.

Vispārējās vidējās izglītības obligātajās klasēs mācību stundu skaits nosacītajā gadā svārstās no aptuveni 75 stundām (Horvātijā, Albānijā un Norvēģijā) līdz aptuveni 185 stundām (Bulgārijā, Dānijā, Francijā un Lihtenšteinā (ģimnāzija)) (skatīt E1b. attēlu). Luksemburga (tradicionālā vidējā izglītība (enseignement secondaire classique)) ar 373 stundām ir izcils piemērs: franču un vācu valoda, divas no trim valsts valodām, kuras skolēni apgūst jau agrā vecumā (sk. B1. attēlu), mācību programmā tiek uzskatītas par svešvalodām.

No 2014. līdz 2021. gadam ievērojamas izmaiņas svešvalodām veltītajā mācību laikā notikušas tikai nedaudzās valstīs.

No 2014. līdz 2021. gadam lielākajā daļā izglītības sistēmu svešvalodām kā obligātajiem mācību priekšmetiem atvēlētais mācību laiks saglabājās relatīvi stabils. Pamatizglītības pirmajā posmā starp izglītības sistēmām, kurās ir atšķirības starp abiem pārskata gadiem, vairumā gadījumu svešvalodām veltītais mācību laiks palielinājās. Lielākais pieaugums, kas pārsniedz 50 %, ir Dānijā un Somijā (skatīt E5. attēlu).

Aplūkojot pamatzglītības pirmā posma un vispārējās vidējās izglītības obligātās klases, to valstu skaits, kurās mācību stundu skaits ir ievērojami mainījies, ir diezgan līdzīgs to valstu skaitam, kurās izmaiņas nav notikušas vai gandrīz nav notikušas. Starp valstīm, kurās ir atšķirības, nav vērojama skaidra tendence. Turklāt atšķirības ir mazākas nekā pamatzglītības pirmajā posmā. Dānija ir vienīgā valsts ar īpaši lielu pieaugumu (100 %) (skatīt E5. attēlu). Šajā valstī otrās svešvalodas apguve ir kļuvusi obligāta visiem skolēniem, bet agrāk tā bija fakultatīva (sk. B3. attēlu).

Paredzams, ka līdz vispārējās vidējās izglītības iegūšanai skolēni sasniegs Eiropas vienotajā valodu prasmes ietvarstruktūrā noteikto B2 līmeni pirmajā svešvalodā.

Gandrīz visas valstis izmanto Eiropas Padomes izstrādāto Eiropas vienoto valodu prasmes līmeņa noteikšanas sistēmu, lai noteiktu starptautiski salīdzināmus svešvalodu prasmes līmeņus. Lielākajā daļā valstu pirmās svešvalodas apguvei skolēniem ir jāsasniedz A2 līmenis, beidzot pamatzglītības otro posmu, un B2 līmenis, beidzot vispārējo vidējo izglītību. Grieķijas un Islandes mācību programmās C1 līmenis ir noteikts kā augstākais sasniegumu līmenis vispārējās vidējās izglītības vidusskolas beigšanas posmā. Attiecībā uz otro svešvalodu vairumā valstu minimālās prasības ir A2 līmenis, pabeidzot pamatzglītības otro posmu, un B1 līmenis, pabeidzot vispārējo vidējo izglītību. Tikai Itālijā un Islandē vispārējās izglītības skolēniem mācību beigās minimālās prasības ir augstākas par B1 līmeni (attieciņi B2 un C1) (sk. E6. attēlu).

Salīdzinot skolēnu sasniegumus pirmajā un otrajā svešvalodā, parasti sagaidāms, ka pirmajā svešvalodā sasniegumi būs augstāki nekā otrajā svešvalodā. Tikai nedaudzās valstīs paredzamie rezultāti pirmajā un otrajā valodā ir identiski vienā un tajā pašā atskaites punktā. Šī atšķirība starp pirmās un otrās svešvalodas sasniegumu līmeņiem nav pārsteidzoša, jo otro svešvalodu visās izglītības sistēmās mācās mazāk gadu (sk. B2 un B3. attēlu). Arī otrās svešvalodas mācību laiks ir mazāks (sk. E2. attēlu).

Daudzās valstīs mācību programmās ir iekļautas arī reģionālās vai mazākumtautību valodas un klasiskās valodas.

Lielākajā daļā Eiropas valstu tiesību aktos ir oficiāli atzīta vismaz viena reģionālā vai mazākumtautību valoda (sk. A1. attēlu). Šī oficiālā atzīšana bieži vien prasa veicināt šo valodu lietošanu dažādās sabiedriskās dzīves jomās, tostarp izglītībā. Tomēr dažas valstis, piemēram, Francija, neatzīst reģionālās un mazākumtautību valodas par oficiālajām valodām, tomēr tās paredz šo valodu iekļaušanu savos augstākā līmeņa vadības dokumentos, kas saistīti ar izglītību (sk. B9. attēlu). Turklāt, gandrīz pusē

valstu satura un valodas integrētas apguves (CLIL) programmās līdzās valsts valodām kā mācību valodas ir iekļautas arī reģionālās vai mazākumtautību valodas (sk. B12. attēlu).

Pamatojoties uz mācību programmas saturu, klasiskās grieķu un/vai latīņu valodas mācīšana galvenokārt notiek vispārējā vidējā izglītībā. Šīs valodas ļoti reti ir obligāti apgūstami priekšmeti. Klasiskā grieķu valoda Grieķijā un Kiprā ir obligāta tikai visiem skolēniem, kuri apgūst pamatizglītību otrajā posmā un vidējo izglītību. Latīņu valoda ir obligāts mācību priekšmets visiem skolēniem Rumānijā (pamatizglītības otrais posms) un Horvātijā, Bosnijā un Hercegovinā, Melnkalnē un Serbijā (vispārējā vidējā izglītība). Vairākās papildu izglītības sistēmās klasiskā grieķu un/vai latīņu valoda ir obligāta tikai skolēniem, kuri apgūst noteiktu izglītības programmu (sk. B10. attēlu).

Eiropas Savienības līmenī aptuveni katrs septītais 15 gadus vecais skolēns mācās valodas ziņā heterogēnā skolā.

Valodas ziņā heterogēnas skolas, kas šajā ziņojumā definētas kā skolas, kurās vairāk nekā 25 % skolēnu mājās runā valodā, kas atšķiras no mācību valodas, ir diezgan izplatītas daudzās Eiropas valstīs. 2018. gadā ES līmenī 13,3 % piecpadsmitgadīgo skolēnu mācījās heterogēnās skolās (sk. A4. attēlu). Daļēji to var izskaidrot ar valsts valodas kontekstu: dažās valstīs ir vairākas valsts valodas un/vai reģionālās, mazākumtautību vai neteritoriālās valodas (sk. A1. attēlu). Šis secinājums ir cieši saistīts arī ar to migrantu izcelsmes skolēnu īpatsvaru, kuri mājās nerunā mācību valodā (sk. A3. attēlu).

2018. gadā tikai neliela daļa ES līmeņa skolotāju ziņoja, ka viņi ir bijuši apmācīti mācīt daudzvalodu klasēs sākotnējās skolotāju izglītības (24,5 %) vai profesionālās kvalifikācijas celšanas (20,1 %) laikā. Kiprā bija vislielākais to skolotāju īpatsvars, kuri mācījās pasniegt šādas stundas sākotnējās skolotāju izglītības (48,0 %) un profesionālās kvalifikācijas celšanas (37,7 %) laikā (sk. D3. attēlu).

Mājās runāto valodu mācīšanu veicina vai finansiāli atbalsta tikai nedaudzas valstis.

Daudzas augstākās izglītības iestādes Eiropā veic pasākumus, lai atbalstītu valodu apguvi nesen iebraukušo migrantu skolēniem pamatizglītības pirmajā un otrajā posmā. Vispopulārākais pasākums ir papildu nodarbības mācību valodā; tās tiek veicinātas vai finansiāli atbalstītas gandrīz visās izglītības sistēmās (sk. E9. attēlu). Mācību valodas diagnosticējošos testus pirmsskolas izglītības beigās vai pamatizglītības sākumā iesaka vai pieprasa augstākā līmeņa izglītības iestādes tikai nedaudz mazāk nekā pusē izglītības sistēmu. Nelielā vairākumā gadījumu šie ieteikumi vai prasības attiecas uz visiem skolēniem, nevis tikai uz konkrētām skolēnu grupām (jauniebraucēji migranti, skolēni, kuri mājās runā valodā, kas atšķiras no mācību valodas u. c.) (sk. E8. attēlu).

Jauniebraukušo migrantu skolēnu dzimtās valodas apguves veicināšana vai finansiāls atbalsts ir daudz retāk sastopams nekā papildu mācību valodas apguve, jo to dara nedaudz vairāk nekā trešdaļa valstu (skatīt E9. attēlu). Mazākā skaitā valstu (Igaunijā, Lietuvā, Austrijā, Slovēnijā, Zviedrijā un Norvēģijā) skolēniem no migrantu ģimenēm ar zināmiem nosacījumiem ir tiesības mācīties dzimtajā valodā (sk. B11. attēlu).

Nepieciešamība pēc kompetentiem svešvalodu skolotājiem pamatizglītībā un satura un valodas integrētas apguves programmās ir rosinājusi dažādus politikas risinājumus visā Eiropā.

Pēdējās divās desmitgadēs svešvalodu mācīšana pamatizglītībā ir nostiprinājusies (sk. B2. attēlu). Tāpēc daudzās valstīs ir aktualizējies jautājums par sākumskolas skolotāju kompetenci svešvalodu mācīšanā. Šis jautājums jo īpaši attiecas uz to skolotāju specializācijas pakāpi, kuri māca svešvalodas, jo tradicionāli vispārējās izglītības skolotāji (t. i., tie, kuri māca visus vai lielāko daļu mācību priekšmetu) īsteno mācību programmu šajā līmenī.

Visā Eiropā pastāv trīs pieejas skolotāju norīkošanai svešvalodu mācīšanai pamatskolā; katra no tām ir sastopama aptuveni trešdaļā valstu. Pirmkārt, atbildība par svešvalodu mācīšanu ir uzticēta tikai skolotājiem speciālistiem (t. i., tiem, kas specializējušies ierobežota skaita priekšmetu mācīšanā). Otrkārt, šī atbildība ir uzticēta vispārējās izglītības skolotājiem. Visbeidzot, svešvalodas var mācīt gan vispārējās izglītības skolotāji, gan skolotāji speciālisti (sk. D1 attēlu).

Aptuveni divās trešdaļās valstu, kas īsteno CLIL programmas, kurās vismaz daži mācību priekšmeti tiek pasniegti svešvalodā, skolotājiem, kas īsteno šāda veida programmas, ir nepieciešama īpaša (papildu) kvalifikācija. Visbiežāk šiem skolotājiem ir jāpierāda, ka viņiem ir pietiekamas tās valodas zināšanas, kurā tiek īstenota CLIL programma. Minimālās nepieciešamās svešvalodu zināšanas parasti atbilst B2 vai C1 līmenim Eiropas vienotajā valodu prasmes ietvarstruktūrā (sk. D2. attēlu).

Laikposmā no 2013. līdz 2018. gadam Eiropas Savienības līmenī par 14,6 procentpunktiem palielinājies to svešvalodu skolotāju īpatsvars, kuri profesionālos nolūkos ir bijuši ārzemēs.

Studijas vai mācīšana ārzemēs ir bagātinoša pieredze ikvienam skolotājam vai topošajam skolotājam. Vēl jo vairāk tas attiecas uz svešvalodu skolotājiem, jo vizītes ārzemēs veicina viņu valodas prasmju pilnveidi, kā arī zināšanas un izpratni par tās valsts kultūru, kurā tiek lietota valoda, kuru viņi māca.

2018. gadā ES līmenī aptuveni 70 % svešvalodu skolotāju, kas māca pamatizglītības otrā posma līmenī, ziņoja, ka vismaz vienu reizi ir bijuši ārzemēs profesionālos nolūkos sākotnējās skolotāju izglītības laikā vai amata pienākumu pildīšanas laikā. Spānijā, Nīderlandē un Islandē bija vislielākais mobilāko svešvalodu skolotāju īpatsvars – vairāk nekā 80 % no viņiem ziņoja par starptautisko mobilitāti (sk. D6. attēlu).

Visās valstīs šis īpatsvars salīdzinājumā ar 2013. gadu ir palielinājies. ES līmenī tas palielinājās par 14,6 procentpunktiem. Lielākais pieaugums bija vērojams Nīderlandē (26 procentpunkti) (sk. D6. attēlu).

Eiropas Savienības līmenī vairāk nekā katra ceturtā mobilā svešvalodu skolotāja starptautisko mobilitāti atbalsta Eiropas Savienības programma.

ES programmām ir liela nozīme svešvalodu skolotāju starptautiskajā mobilitātē. 2018. gadā lielākajā daļā izglītības sistēmu to mobilo svešvalodu skolotāju īpatsvars pamatizglītības otrajā posmā, kuri devās uz ārzemēm profesionālos nolūkos, izmantojot ES programmu, bija ievērojami lielāks nekā to skolotāju īpatsvars, kuri devās uz ārzemēm, izmantojot valsts vai reģionālo programmu. ES līmenī šie procentuālie rādītāji bija attiecīgi 27,4 % un 15,7 % (sk. D8. attēlu).

Pretēji šai tendencei ES programmu un valsts vai reģionālo programmu ieguldījums svešvalodu skolotāju starptautiskajā mobilitātē pamatizglītības otrajā posmā bija aptuveni līdzīgs Beļģijas Flandrijas kopienā, Francijā, Horvātijā, Kiprā un Ungārijā (skatīt D8. attēlu).

Eiropas Savienības līmenī mācības ārzemēs kā profesionālo iemeslu doties uz ārzemēm min viena trešdaļa mobilo svešvalodu skolotāju.

2018. gadā ES līmenī galvenie profesionālie iemesli doties uz ārzemēm (par kuriem ziņoja vairāk nekā puse mobilo svešvalodu skolotāju, kas māca svešvalodas pamatizglītības otrajā posmā) bija “valodas apguve”, “mācības kā daļa no skolotāju izglītības” un “viesskolēnu pavadīšana”. Citi mazāk izplatīti profesionālie iemesli, lai dotos uz ārzemēm (par kuriem ziņoja aptuveni 40 % vai mazāk svešvalodu skolotāju, kas māca pamatizglītības otrajā posmā), bija “kontakta dibināšana ar skolām ārzemēs”, “mācīšana” un “citu priekšmetu apguve” (sk. D9. attēlu).

2018. gadā gandrīz visās valstīs lielākā daļa mobilo svešvalodu pasniedzēju ziņoja, ka ārzemēs uzturas mazāk nekā trīs mēnešus (t. i., īstermiņa uzturēšanās). Spānija, Francija un Itālija ir izņēmumi, jo lielākā daļa mobilo svešvalodu skolotāju norādīja, ka viņi ārzemēs uzturas ilgāk (sk. D10. attēlu).

KONTEKSTS

Eiropai ir raksturīga bagātīga valodu mozaīka, un katra no tām iemieso īpašu kultūras vēsturi. Valodas var lietot visās valstīs vai arī tās var būt reģionālas vienas valsts robežās. Valstīm ir arī ierasts, ka tām ir kopīgas valodas ar kaimiņvalstīm, kas robežojas ar tām, tādējādi atspoguļojot to kopīgo vēsturi.

Eiropas daudzvalodību var aplūkot no dažādiem aspektiem, un viens no tiem ir valodu oficiāla atzīšana, ko veic Eiropas vai valstu iestādes. Tāpēc šī nodaļa sākas ar visu 37 Eiropas valstu, kas piedalās šajā ziņojumā, oficiālo valodu uzskaitījumu (sk. A1. attēlu). Šī informācija ir balstīta uz *Eurydice* tīkla sniegtajiem datiem.

Lai uzsvērtu turpmāku valodu daudzveidību Eiropā, nodaļā aplūkots arī to skolēnu procentuālais īpatsvars Eiropas valstīs, kuri nerunā skolā mācāmajā valodā (sk. A2. un A3. attēlu), un valodu nevienādīguma pakāpe Eiropas skolās (sk. A4. attēlu). Šie rādītāji ir balstīti uz 2018. gada Starptautiskās skolēnu novērtēšanas programmas (*PISA*) datiem⁽¹⁹⁾. Tajos parādīti dati par visām šajā ziņojumā iesaistītajām valstīm, izņemot Lihtenšteinu, kas nepiedalījās 2018. gada *PISA* pētījumā.

LIELĀKĀ DAĻA EIROPAS VALSTU LĪDZĀS VALSTS VALODAI (VAI VALODĀM) OFICIĀLI ATZĪST ARĪ CITAS VALODAS

Eiropas Savienībā (ES) ir 24 oficiālās valodas, no kurām visas ir valsts valodas vismaz vienā no dalībvalstīm⁽²⁰⁾. Noteikumi un citi vispārēji piemērojami dokumenti tiek sagatavoti 24 oficiālajās valodās. ES oficiālo valodu ir mazāk nekā dalībvalstu, jo dažām ir kopīgas valodas: angļu, grieķu, franču, holandiešu, vācu un zviedru valoda ir oficiālās valsts valodas vairāk nekā vienā valstī. Papildus 24 ES oficiālajām valodām divas papildu valodas ir ES dalībvalstu valsts valodas (turku valoda ir viena no divām Kipras valsts valodām, bet luksemburgiešu valoda ir viena no trim Luksemburgas valsts valodām). Tādējādi ES dalībvalstīs kopumā ir 26 valsts valodas.

Lielākajā daļā Eiropas valstu (ES dalībvalstīs un valstīs ārpus ES⁽²¹⁾) par valsts valodu ir atzīta tikai viena valoda (A1. attēls). Īrijā, Kiprā, Maltā un Somijā ir divas valsts valodas. Beļģijā, Luksemburgā un Bosnijā un Hercegovinā ir trīs valsts valodas. Tomēr Beļģijā valsts valodas tiek lietotas noteiktās lingvistiskajās zonās un nav atzītas par administratīvajām valodām visā valsts teritorijā (tikai Briseles galvaspilsētas reģions ir bilingvāls, un tajā lieto holandiešu un franču valodu). Līdzīgi, lai gan Šveicē ir četras oficiālās valsts valodas, lielākā daļa kantonu ir vienvalodīgi. 17 Šveices kantonos vācu valoda ir vienīgā oficiālā valoda, četros kantonos – franču valoda un vienā – itāļu. Turklāt trīs kantoni ir bilingvāli (vācu un franču valoda), bet viens kantons ir trilingvāls (vācu, itāļu un romāņu valoda).

Vairāk nekā puse šajā ziņojumā aplūkoto valstu oficiāli atzīst reģionālās vai mazākumtautību valodas savās robežās juridiskiem vai administratīviem mērķiem. Šo valodu klātbūtne (un to skaits) ir atkarīga no dažādiem faktoriem, piemēram, katras valsts kultūras un politiskās vēstures,

(19) Sīkāku informāciju par *PISA* pētījumu skatīt sadaļā "Statistikas datubāzes un terminoloģija".

(20) angļu, bulgāru, čehu, dāņu, franču, grieķu, holandiešu, igauņu, īru, itāļu, horvātu, latviešu, lietuviešu, maltiešu, poļu, portugāļu, rumāņu, slovāku, slovēņu, somu, spāņu, ungāru, vācu un zviedru.

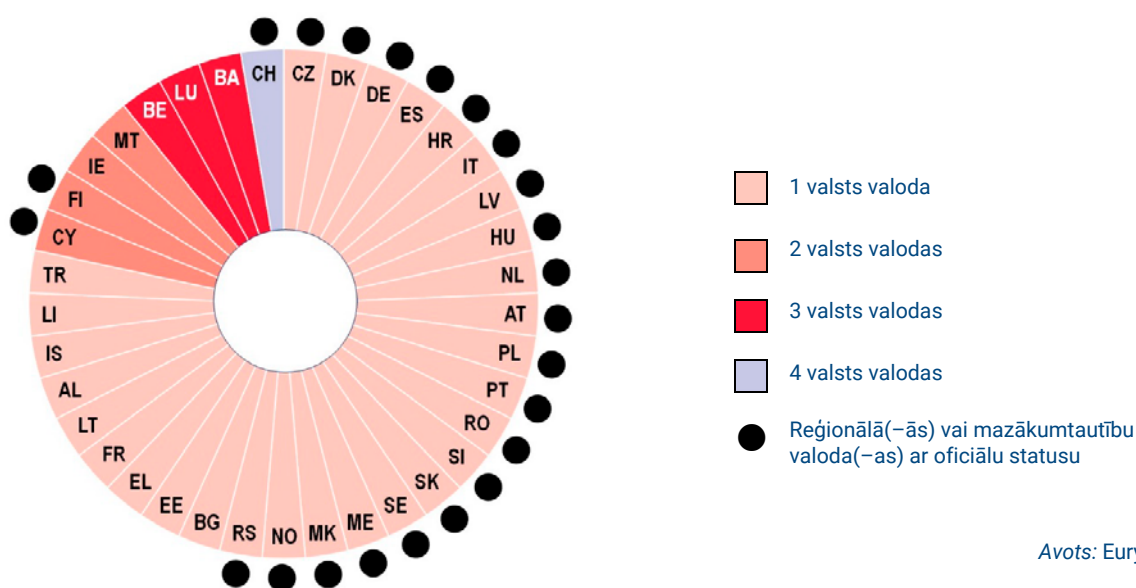
(21) Šis ziņojums aptver ne tikai ES valstis. Sīkāka informācija par valstīm ir sniegta ziņojuma ievadā.

tās ģeogrāfiskā stāvokļa, lieluma un/vai valsts valodu skaita. Oficiāli atzītas reģionālās vai mazākumtautību valodas statuss parasti tiek piešķirts valodām noteiktā ģeogrāfiskā apgabalā – bieži vien reģionā –, kurā tās tiek plaši lietotas. Parasti, lai minoritātes valoda tiktu atzīta par oficiālo valodu, tajā ir jārunā noteiktai iedzīvotāju daļai. Piemēram, Slovākijā un Serbijā mazākumtautību valoda ir oficiāli atzīta un var tikt lietota juridiskiem un administratīviem mērķiem jebkurā vietējā administratīvajā vienībā, kur mazākumtautību iedzīvotāji veido vismaz 15 % no kopējā iedzīvotāju skaita. Polijā, Rumānijā un Ziemeļmaķedonijā šis sliekšnis ir 20 %. Ungārijā, ja mazākumtautību iedzīvotāju īpatsvars pārsniedz 10 %, vietējā mazākumtautību pašpārvalde var pieprasīt, lai vietējās pašvaldības dekrētos, oficiālajās veidlapās, publisko paziņojumu dēļos un vietējos plašsaziņas līdzekļos papildus valsts valodai tiktu lietota arī mazākumtautību valoda. Ja mazākumtautību iedzīvotāju skaits pārsniedz 20 % no kopējā iedzīvotāju skaita, pēc pieprasījuma var piešķirt papildu tiesības. Piemēram, var nodarbināt vietējos valsts ierēdņus, kuri runā minoritātes valodā.

Oficiāli atzīto reģionālo vai mazākumtautību valodu skaits dažādās valstīs ir atšķirīgs. Latvijā, Nīderlandē un Portugālē ir tikai viena oficiālā reģionālā valoda. Turpretī Itālijā, Ungārijā, Polijā, Rumānijā, Serbijā un Polijā ir vairāk nekā 10 oficiālās reģionālās vai mazākumtautību valodas. Dažas reģionālās vai mazākumtautību valodas ir oficiāli atzītas vairākās valstīs. Konkrētāk, dažas slāvu valodas (čehu, horvātu, poļu, slovāku un ukraiņu), kā arī vācu un ungāru valoda ir atzītas par reģionālām vai mazākumtautību valodām vairāk nekā trīs ES valstīs.

Vēl viena daļa no Eiropas valodu ainas ir neteritoriālās valodas, t. i., “valodas, ko lieto valsts pilsoņi un kas atšķiras no valodas vai valodām, kuras lieto pārējie valsts iedzīvotāji, bet kuras, lai gan tradicionāli tiek lietotas valsts teritorijā, nevar identificēt ar kādu konkrētu tās teritoriju” (Eiropas Padome, 1992). Romu valoda ir tipisks piemērs neteritoriālai valodai. Tā ir oficiāli atzīta valoda 11 Eiropas valstīs: Čehijā, Vācijā, Ungārijā, Austrijā, Polijā, Rumānijā, Slovākijā, Somijā, Zviedrijā, Ziemeļmaķedonijā un Serbijā.

A1. attēls: Valsts valodas un reģionālās, mazākumtautību vai neteritoriālās valodas ar oficiālas valodas statusu, 2021./2022. gads

A1. attēls (turpinājums): Valsts valodas un reģionālās, mazākumtautību vai neteritoriālās valodas ar oficiālas valodas statusu, 2021./2022. gads

	Valsts valoda(-s)	Reģionālā(-ās) un/vai mazākumtautību valoda(-as) ar oficiālu statusu		Valsts valoda(-s)	Reģionālā(-ās) un/vai mazākumtautību valoda(-as) ar oficiālu statusu
BE	vācu, franču, holandiešu		PL	poļu	baltkrievu, čehu, kašubū, vācu, ebreju, armēņu, karaīmu, lietuviešu, romu, krievu, slovāku, tatāru, ukraiņu, jidišs
BG	bulgāru		PT	portugāļu	mirandiešu
CZ	čehu	vācu, poļu, romu, slovāku	RO	rumāņu	Bulgāru, čehu, vācu, grieķu, horvātu, ungāru, itāļu, poļu, romu, krievu, slovāku, serbu, turku, ukraiņu
DK	dāņu	vācu, fēru, grenlandiešu	SI	slovēņu	ungāru, itāļu
DE	vācu	dāņu, frīzu, lejasvācu, romu, sorbu	SK	slovāku	bulgāru, čehu, vācu, horvātu, ungāru, poļu, romu, rusīnu, ukraiņu
EE	igauņu		FI	somu, zviedru	romu, sāmu
IE	angļu, īru		SE	zviedru	somu, meankieli, romu, sāmu, jidišs
EL	grieķu		AL	albāņu	
ES	spāņu	katalāņu, valensiešu, basku, galisiešu, oksitāņu	BA	bosniešu, horvātu, serbu	
FR	franču		CH	vācu, franču, itāļu, retoromāņu	provansiešu, jenišu
HR	horvātu	čehu, ungāru, itāļu, slovāku, serbu	IS	islandiešu	
IT	itāliešu	katalāņu, vācu, grieķu, franču, provansiešu, friūlu, horvātu, ladino, oksitāņu, slovēņu, albāņu, sardīniešu	LI	vācu	
CY	grieķu, turku	Kīpras arābu, armēņu	ME	melnkalniešu	bosniešu, horvātu, albāņu, serbu
LV	latviešu	līvu (lībiešu)	MK	maķedoniešu	bosniešu, romu, albāņu, serbu, turku
LT	lietuviešu		NO	norvēģu (divas formas: norvēģu bukmols un jaunnorvēģu valoda)	somu, kvenu, sāmu
LU	vācu, franču, luksemburgiešu		RS	serbu	Bosniešu, bulgāru, čehu, melnkalniešu, horvātu, ungāru, maķedoniešu, romu, rumāņu, rusīnu, slovāku, albāņu
HU	ungāru	bulgāru, vācu, grieķu, horvātu, armēņu, poļu, romu, rumāņu, rusīnu, slovāku, slovēņu, serbu, ukraiņu	TR	Turku	
MT	angļu, maltiešu				
NL	holandiešu	frīzu			
AT	vācu	čehu, horvātu, ungāru, romu, slovāku, slovēņu			

Paskaidrojumi

Šajā attēlā reģionālās, mazākumtautību un neteritoriālās valodas ar oficiālu statusu sagrupētas kā "reģionālās vai mazākumtautību valodas ar oficiālu statusu".

Valodas tabulā ir uzskaitītas alfabētiskā secībā saskaņā ar Starptautiskās standartizācijas organizācijas (ISO) 639–3 kodu (sk. <http://www.sil.org/iso639-3/>). Pēdējo reizi skatīts: 2022. gada 27. jūnijs). Valodas, kurām nav ISO 639–3 koda, ir norādītas konkrētai valstij raksturīgajās piezīmēs.

Terminu "neteritoriālā valoda", "oficiālā valoda", "reģionālā vai mazākumtautību valoda" un "valsts valoda" definīcijas skatīt glosārijā.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Beļģija (BE fr, BE nl), **Bulgārija**, **Čehija**, **Dānija**, **Vācija**, **Igaunija**, **Īrija**, **Grieķija**, **Spānija**, **Francija**, **Horvātija**, **Itālija**, **Kipra**, **Latvija**, **Lietuva**, **Luksemburga**, **Ungārija**, **Malta**, **Nīderlande**, **Austrija**, **Portugāle**, **Rumānija**, **Slovēnija**, **Slovākija**, **Somija**, **Zviedrija**, **Bosnija un Hercegovina**, **Islande**, **Norvēģija** un **Turcija**: visas šīs valstis ir piešķirušas oficiālās valodas statusu savai(-ām) zīmju valodai(-ām).

Beļģija: dažādas valsts valodas tiek lietotas tikai noteiktās teritorijās.

Spānija: valsts valoda spāņu valoda dažās autonomajās kopienās pastāv līdzās citām valodām (sk. tabulā uzskaitītās valodas) un tai ir kopīgs oficiālās valodas statuss. Oficiālās valodas ir arī mācību valodas. Papildus minētajām valodām ar likumu ir aizsargāta arī astūriešu valoda, kurai nav oficiāla statusa. Astūrijas autonomajā apgabalā to māca pamatizglītībā un vispārējā vidējā izglītībā (sk. B9. attēlu).

Ungārija: oficiāli atzīta valoda ir arī romu valodas dialekts bojašs.

Austrija: reģionālā/mazākumtautības horvātu valoda attiecas uz Burgenlandes horvātu valodu.

Polija: papildus tabulā norādītajām valodām oficiāli atzīta mazākumtautību valoda ir arī lemku valoda.

Slovākija: papildus tabulā norādītajām valodām 2014.–2015. gadā tika oficiāli atzītas arī krievu un serbu valoda. Tomēr šīs divas valodas vēl nav iekļautas galvenajā tiesiskajā regulējumā par mazākumtautību valodu lietošanu (Likums 184/1999), tāpēc tās nav parādītas tabulā.

Somija: Somijas tiesību akti neatzīst oficiālās mazākumtautību valodas, taču romu un sāmu valodām (sk. uzskaitītās valodas) ir aizsargāts statuss dažādos juridiskos dokumentos.

Šveice: dažādas valsts valodas tiek lietotas tikai noteiktās teritorijās. Runājot par reģionālajām un mazākumtautību valodām, papildus tabulā norādītajām valodām oficiāli atzīta mazākumtautību valoda ir arī franku–komto.

Eiropas valodu mozaīka nebūtu pilnīga, ja nepieminētu zīmju valodas. Pašlaik lielākā daļa šajā ziņojumā aplūkoto valstu oficiāli atzīst savu(–as) zīmju valodu(–as)⁽²²⁾. Valstīs, kurās šāda atzīšana nav panākta, parasti pastāv tiesiskais regulējums, kas nosaka cilvēku ar dzirdes vai runas traucējumiem tiesības sazināties zīmju valodā (piemēram, Polijā un Serbijā).

APTUVENI KATRS DESMITAIS 15 GADUS VECĀIS JAUNIETIS ES MĀJĀS NERUNĀ MĀCĪBU VALODĀ

PISA apsekojums ļauj novērtēt to 15 gadus veco skolēnu īpatsvaru, kuri mājās runā (un kuri nerunā) *PISA* testa valodā, ko uzskata par mācību valodas rādītāju.

ES līmenī 88,5 % piecpadsmitgadīgo skolēnu galvenokārt runā valodā, kurā mācās, bet 11,5 % runā citā valodā.

A2. attēlā ir parādīts to 15 gadus veco skolēnu procentuālais īpatsvars Eiropas valstīs (ES dalībvalstīs un valstīs ārpus ES), kuri mājās galvenokārt runā valodā, kas atšķiras no mācību valodas.

Starp valstīm, kurās ir vislielākais procentuālais īpatsvars (20 % vai vairāk) 15 gadus vecu skolēnu, kas mājās runā valodā, kura atšķiras no mācību valodas, visvairāk šādu skolēnu ir Luksemburgā un Maltā. Luksemburgā 82,9 % piecpadsmitgadīgo skolēnu mājās nerunā mācību valodā. Šajā valstī 40,3 % skolēnu norāda, ka mājās galvenokārt runā luksemburgiešu valodā⁽²³⁾ – ģermāņu valodā, kas ir viena no trim Luksemburgas oficiālajām valodām (sk. A1. attēlu), bet netiek lietota skolā. Maltā, kas ir bilingvāla valsts, visi skolēni *PISA* testu kārtoja angļu valodā, kas ir viena no divām skolas izglītībā plaši izmantotajām valodām. Tomēr 82,8 % skolēnu mājās runā citā valodā. Lielākā daļa skolēnu (75,2 %) mājās runā maltiešu valodā.

Šveicē ir arī salīdzinoši augsts to 15 gadus veco skolēnu īpatsvars, kuri mājās galvenokārt runā valodā, kas atšķiras no mācību valodas (27,0 %). Šajā daudzvalodu valstī lielākā daļa skolēnu, kuri runā vācu, franču vai itāļu valodā (vai to dialektos), mājās runā vienā un tajā pašā valodā kā skolā. Tomēr daudzi skolēni mājās runā valodā, kas atšķiras no mācību valodas.

(22) Sk. piezīmes par katru valsti saistībā ar A1. attēlu.

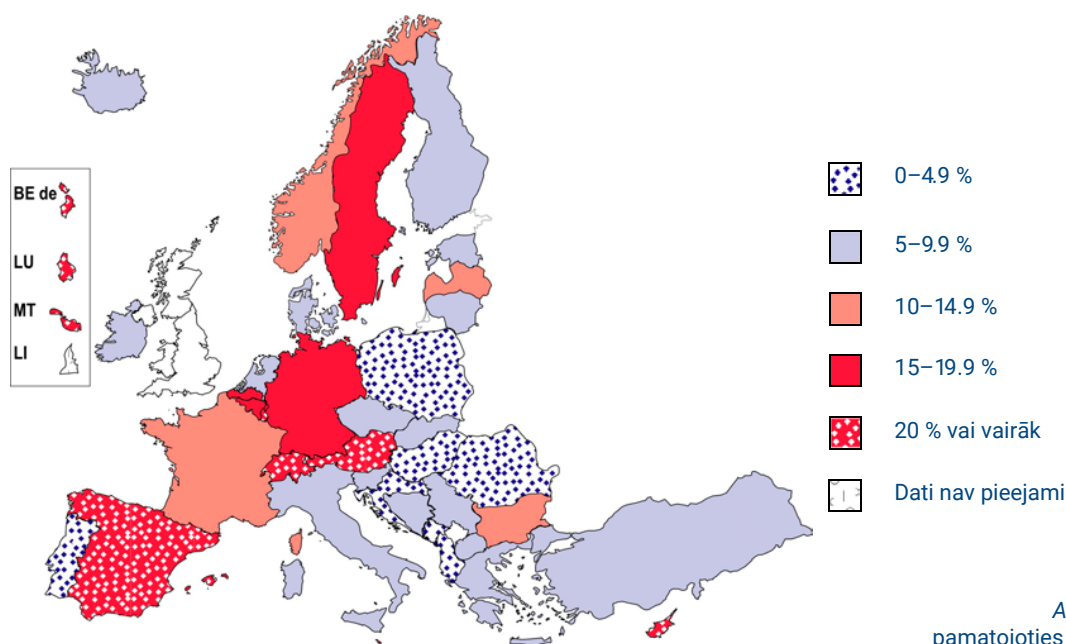
(23) Tekstā norādītā procentuālā daļa skolēnu, kas mājās runā noteiktās valodās, ir balstīta uz *PISA* pētījumā sniegto informāciju (saiti uz *PISA* datu bāzi skatīt sadaļā "Statistikas datubāzes un terminoloģija"). Šie dati nav attēloti attēlā vai 1. pielikumā.

Citas valstis (vai izglītības sistēmas), kurās 20 % vai vairāk 15 gadus vecu skolēnu mājās galvenokārt runā valodā, kas atšķiras no mācību valodas, ir Beļģijas vācu valodā runājošā kopiena (24,1 %), Kipra (22,3 %), Spānija (20,6 %) un Austrija (20,5 %). Tām seko abas pārējās Beļģijas izglītības sistēmas (franču un flāmu kopienas), Vācija un Zviedrija, kur 17 % līdz 18 % skolēnu mājās runā valodā, kas atšķiras no mācību valodas.

Atšķirībā no visām iepriekš minētajām valstīm Polijā 15 gadus veco skolēnu populācija ir īpaši valodu ziņā viendabīga, un tikai 1,7 % skolēnu mājās runā citā valodā, kas atšķiras no mācību valodas. Arī Horvātijā, Ungārijā, Portugālē, Rumānijā, Albānijā, Melnkalnē, Rumānijā un Ungārijā šis rādītājs ir salīdzinoši zems – mazāks par 5 %.

Vairāk nekā pusē no valstīm, par kurām ir pieejami dati (20 valstīs), no 5 % līdz 15 % 15 gadus vecu skolēnu mājās galvenokārt runā valodā, kas atšķiras no mācību valodas.

A2. attēls: 15 gadus veco skolēnu īpatsvars, kuri mājās galvenokārt runā valodā, kas atšķiras no mācību valodas, 2018. gads

Avots: Eurydice, pamatojoties uz PISA 2018.

Paskaidrojumi

Dati ir aprēķināti, pamatojoties uz PISA aptaujas jautājumu “Kādā valodā tu runā mājās lielāko daļu laika?” (ST022Q01TA). Apsekojuma kategorija “Pārbaudes darba valoda” (Valoda 1) tiek izmantota kā rādītājs, lai noteiktu, vai skolēni mājās runā tajā pašā valodā, ko izmanto skolā.

Par standarta valodas lietojumu tiek uzskatīts tas, ka mājās tiek runāts kādas valodas dialektā. Šī pieeja ir izmantota lielākajā daļā valstu, kas piedalās PISA pētījumā. Tā kā šī pieeja vēl nav piemērota Beļģijas un Itālijas vāciski runājošajām kopienām, dialekti ir attiecīgi pārkodēti.

Datus un standarta kļūdas (S.E.s) skatīt 1. pielikumā. Plašāku informāciju par PISA skatīt sadaļā “Statistikas datubāzes un terminoloģija”.

Aplūkojot izmaiņas no 2003. līdz 2018. gadam, to skolēnu procentuālais īpatsvars, kuri mājās galvenokārt runā valodā, kas nav mācību valoda, visbūtiskāk – par 14,9 procentpunktiem – tas ir palielinājies Šveicē (sk. 1. pielikumu). Ievērojams pieaugums, aptuveni par 10 procentpunktiem, bija arī Beļģijas franču kopienā,

Vācijā un Zviedrijā. Lielākajā daļā šo valstu šis pieaugums galvenokārt bija vērojams no 2003. līdz 2015. gadam. Tomēr Vācijā to skolēnu īpatsvars, kuri mājas galvenokārt runā valodā, kas atšķiras no mācību valodas, laikposmā no 2003. līdz 2015. gadam palielinājās par 4,1 procentpunktu, bet laikposmā no 2015. līdz 2018. gadam – par 6,0 procentpunktiem. To var skaidrot ar to, ka 2015. un 2016. gadā valsts uzņēma vairāk nekā 1 miljonu patvēruma meklētāju – galvenokārt cilvēkus, kas bēga no kara Afganistānā, Irākā un Sīrijā.

SKOLĒNI, KURI MĀJĀS NERUNĀ MĀCĪBU VALODĀ, IR SASTOPAMI NE TIKAI IMIGRANTU VIDŪ

Iedzīvotāju grupu, kas mājas nerunā mācību valodā, apzināšana var palīdzēt nodrošināt piemērotākus valodas atbalsta pasākumus. A3. attēlā ir procentuāli parādīts, cik skolēnu runā un cik skolēnu nerunā vienā un tajā pašā valodā skolā un mājas imigrantu un neimigrantu vidū. Imigrantu un neimigrantu grupas tiek definētas, pamatojoties uz vecāku dzimšanas vietu. Students tiek uzskatīts par “imigrantu”, ja abi viņa vecāki ir dzimuši ārzemēs. Imigranti izglītojamie var būt gan dzimuši savā mītnes valstī (otrās paaudzes imigranti), gan dzimuši ārzemēs (pirmās paaudzes imigranti). Izglītojamais tiek uzskatīts par “neimigrantu”, ja vismaz viens no viņa vecākiem ir dzimis viņa dzīvesvietas valstī.

Kā redzams attēlā, tas, ka vecāki ir dzimuši ārzemēs, nenozīmē, ka skolēns nerunā savā dzimtajā valodā. ES līmenī 5,6 % piecpadsmitgadīgo skolēnu ir imigranti, kuri lielākoties runā valodā, kurā viņi mācās mājās (dati attēla kreisajā pusē iekrāsoti gaiši sarkanā krāsā). Tikai neliels skaits 15 gadus vecu skolēnu īpatsvars, kas ir 6,9 %, ir imigranti, kuri mājas nerunā valodā, kurā mācās skolēni (dati attēla kreisajā pusē atzīmēti tumši sarkanā krāsā). Citiem vārdiem sakot, aptuveni puse no 15 gadus veciem ES skolēniem, kuru vecāki ir dzimuši ārzemēs, norāda, ka viņi runā valodā, kurā mācās mājās.

Savukārt tas, ka skolēns nav imigrants, nenozīmē, ka viņš mājas runā valodā, kurā mācās skolā. ES līmenī 4,4 % 15 gadus veco skolēnu nav imigranti, kuri mājas nerunā valodā, kurā mācās skolā (dati attēla labajā pusē tumši sarkanā krāsā).

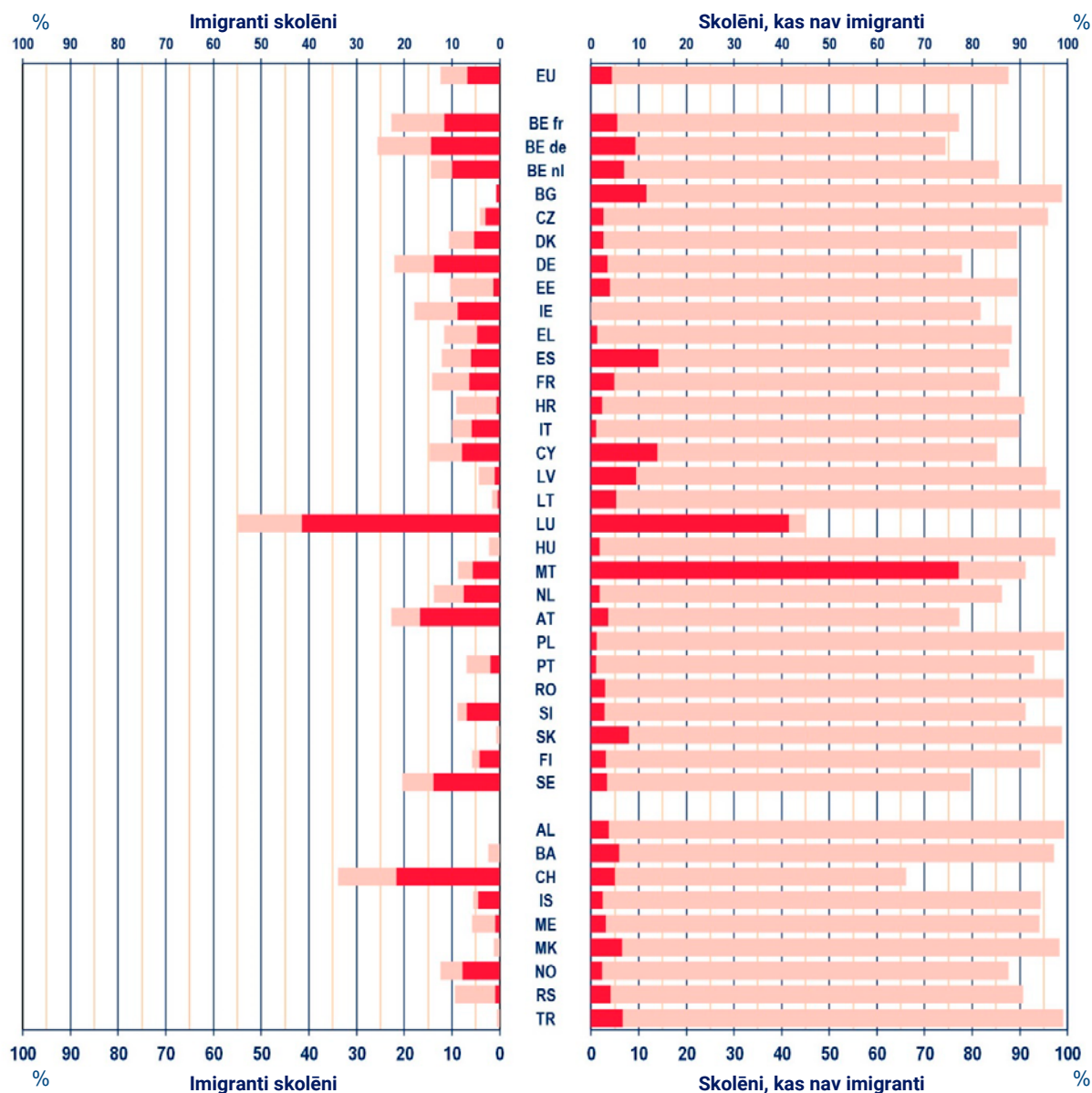
Pārejot no ES līmeņa datiem uz valstu līmeņa datiem, attēlā redzams, ka situācija valstīs ir ļoti atšķirīga, ja runa ir par imigrantu studentu īpatsvaru studentu populācijā (abu kategoriju kopsumma attēla kreisajā pusē). Vairākās valstīs (vai izglītības sistēmās) 20% vai vairāk no 15 gadus veciem skolēniem ir imigranti (Beļģijas, Vācijas, Luksemburgas, Austrijas, Zviedrijas, Šveices, Vācijas un Beļģijas franču un vācu valodā runājošās kopienas). Visās šajās valstīs vismaz puse no visiem imigrantiem skolēniem mājas runā citā valodā, nevis tajā, kurā viņi mācās skolā (salīdziniet datus, kas attēla kreisajā pusē atzīmēti gaiši sarkanā un tumši sarkanā krāsā). Valstīs, kurās 15 gadus vecu skolēnu no migrantu ģimenēm īpatsvars ir mazāks (mazāk nekā 20 %), situācija ir atšķirīga. Piemēram, Igaunijā, Horvātijā un Serbijā, kur aptuveni 10 % no 15 gadus veciem skolēniem ir imigranti, gandrīz visi imigrantu skolēni runā skolā apgūstamajā valodā. Turpretī Slovēnijā, kur imigrantu īpatsvars skolēnu vidū ir salīdzinoši liels, lielākā daļa imigrantu skolēnu (aptuveni 80 %) mājas runā citā valodā, nevis tajā, kurā viņi mācās skolā.

Attiecībā uz izglītojamiem, kas nav imigranti (attēla labajā pusē), visekstrēmākie rādītāji ir Luksemburgā un Maltā. Maltā 77,2 % 15 gadus veco skolēnu nav imigranti, kuri mājas galvenokārt runā citā valodā, kas atšķiras no PISA testa valodas. Tas ir tāpēc, ka lielākā daļa Maltas skolēnu mājas runā maltiešu valodā, bet skolā viņi lieto angļu un maltiešu valodu, jo pirmā ir valoda, kurā skolēni kārtoja PISA testu (sīkāku informāciju sk. analizē, kas attiecas uz A2. attēlu). Luksemburgā 41,5 % piecpadsmitgadīgo skolēnu nav imigranti, kuri

KONTEKSTS

mājās runā valodā, kas atšķiras no mācību valodas (sīkāku informāciju sk. analizē, kas saistīta ar A2. attēlu). Citas valstis, kurās ir salīdzinoši augsts to skolēnu īpatsvars (vairāk nekā 10 %), kuri nav imigranti un kuru dzimtā valoda atšķiras no mācību valodas, ir Bulgārija, Spānija un Kipra.

A3. attēls: Imigrantu un neimigrantu 15 gadus veco skolēnu procentuālais īpatsvars pēc valodas, kurā runā mājās, 2018. g.

■ Mājās pārsvarā runā valodā, kas atšķiras no mācību valodas.

■ Mājās galvenokārt runā valodā, kurā mācās skolā.

Avots: Eurydice, pamatojoties uz PISA 2018.

Paskaidrojumi

Dati ir aprēķināti, pamatojoties uz PISA aptaujas jautājumu "Kādā valodā tu runā mājās lielāko daļu laika?" (ST022Q01TA). Apsekojuma kategorija "Pārbaudes darba valoda" (Valoda 1) tiek izmantota kā rādītājs, lai noteiktu, vai skolēni mājās runā tajā pašā valodā, ko izmanto skolā

Par standarta valodas lietojumu tiek uzskatīts tas, ka mājās tiek runāts kādas valodas dialektā. Šī pieeja ir izmantota lielākajā daļā valstu, kas piedalās *PISA* pētījumā. Tā kā šī pieeja vēl nav piemērota Beļģijas un Itālijas vāciski runājošajām kopienām, dialekti ir attiecīgi pārkodēti.

Kategorijā "imigrantu skolēni" ietilpst skolēni, kuru vecāki ir dzimuši ārzemēs. Šī kategorija apvieno divas atšķirīgas *PISA* imigrantu skolēnu kategorijas, proti, 1) skolēns un abi vecāki ir dzimuši ārzemēs (t. i., pirmās paaudzes imigranti) un 2) skolēns ir dzimis valstī, kurā tika veikts tests, bet abi vecāki ir dzimuši ārzemēs (t. i., otrās paaudzes imigranti).

Datus un standarta kļūdas skatīt 1. pielikumā. Plašāku informāciju par *PISA* skatīt sadaļā "Statistikas datubāzes un terminoloģija".

Piezīmes par konkrētām valstīm

Bulgārija, Īrija, Ungārija, Polija, Rumānija, Slovākija, Albānija, Bosnija un Hercegovina, Ziemeļmaķedonija un Turcija: vismaz viena skolēnu kategorija attēlā nav parādīta, jo paraugs bija nepietiekams (tajā bija mazāk nekā 30 skolēnu). Sīkāku informāciju par attiecīgo kategoriju vai kategorijām skatīt 1. pielikumā.

EIROPAS VALSTĪS IR LIELAS ATŠĶIRĪBAS ATTIECĪBĀ UZ VALODU ZIŅĀ NEVIENDABĪGOSKOLU SKOLĒNU ĪPATSVARU

Mācīšana un mācīšanās valodu ziņā neviendabīgā vidē var sniegt iespēju skolēniem iepazīt citas valodas un kultūras, tādējādi bagātinot skološanās pieredzi. Tomēr tajā pašā laikā valodu daudzveidība skolēnu vidū var būt izaicinājums skolotājiem, skolēniem un, vispārīgāk, attiecīgajām izglītības sistēmām. Var būt nepieciešami īpaši pasākumi, lai atbalstītu skolēnus mācību valodas apguvē un palīdzētu skolotājiem vadīt daudzvalodu un dažos gadījumos arī daudz kultūru klases.

Valodu neviendabīgums skolās, kas šeit definēts kā vairāk nekā 25 % skolēnu, kuri mājās runā valodā, kas atšķiras no mācību valodas, dažādās valstīs ir atšķirīgs (sk. A4. attēlu). Daļēji to var izskaidrot ar valsts valodas kontekstu: dažās valstīs ir vairākas valsts valodas un/vai reģionālās, mazākumtautību vai neteritoriālās valodas (sk. A1. attēlu). Tas ir cieši saistīts arī ar to migrantu izcelsmes skolēnu īpatsvaru, kuri mājās nerunā mācību valodā (sk. A3. attēlu). Citi faktori, kas var ietekmēt valodu neviendabīgumu skolās, ir, piemēram, pilsētplānošana (ar vai bez dzīvesvietas segregācijas) un politika, kas saistīta ar skolu izvēli.

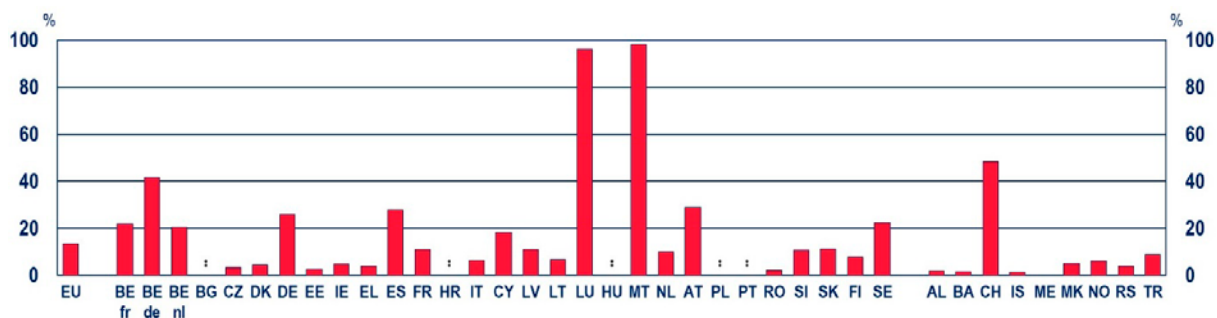
ES līmenī 13,3 % 15 gadus vecu skolēnu mācās valodas ziņā neviendabīgās skolās.

Luksemburgā un Maltā ir visaugstākais to 15 gadus veco skolēnu īpatsvars, kuri mācās valodu ziņā neviendabīgās skolās (attiecīgi 96,2 % un 98,0 %). Luksemburgā daudzi skolēni mājās runā luksemburgiešu valodā, kas ir viena no trim Luksemburgas oficiālajām valodām (sk. A1. attēlu), bet netiek lietota skolā (sk. analīzi, kas saistīta ar A2. attēlu). Maltā lielākā daļa skolēnu mājās runā maltiešu valodā, savukārt skolā viņi lieto angļu un maltiešu valodu, jo pirmajā no šīm valodām viņi kārtoja *PISA* testu (sk. analīzi, kas attiecas uz A2. attēlu).

Papildus Luksemburgai un Maltai arī Beļģijā, Vācijā, Spānijā, Austrijā, Austrijā, Zviedrijā un Šveicē ir reģistrēts salīdzinoši augsts 15 gadus vecu skolēnu īpatsvars (vairāk nekā 20 %), kuri mācās valodas ziņā neviendabīgās skolās.

Turpretī vairākās Eiropas valstīs mazāk nekā 5 % piecpadsmitgadīgo skolēnu mācās valodas ziņā neviendabīgās skolās (Čehijā, Dānijā, Igaunijā, Igaunijā, Īrijā, Grieķijā, Rumānijā, Albānijā, Bosnijā un Hercegovinā, Islandē un Serbijā).

A4. attēls: 15 gadus veco skolēnu īpatsvars skolās, kurās vairāk nekā 25 % skolēnu mājās galvenokārt runā valodā, kas atšķiras no mācību valodas, 2018. gads.

Avots: Eurydice, pamatojoties uz PISA 2018.

Paskaidrojumi

Dati ir aprēķināti, pamatojoties uz *PISA* aptaujas jautājumu “Kādā valodā tu runā mājās lielāko daļu laika?” (ST022Q01TA). Apsekojuma kategorija “Pārbaudes darba valoda” (Valoda 1) tiek izmantota kā rādītājs, lai noteiktu, vai skolēni mājās runā tajā pašā valodā, ko izmanto skolā.

Par standarta valodas lietojumu tiek uzskatīts tas, ka mājās tiek runāts kādas valodas dialektā. Šī pieeja ir izmantota lielākajā daļā valstu, kas piedalās *PISA* pētījumā. Tā kā šī pieeja vēl nav piemērota Beļģijas un Itālijas vāciski runājošajām kopienām, dialekti ir attiecīgi pārkodēti.

Datus un standarta kļūdas skatīt 1. pielikumā. Plašāku informāciju par *PISA* skatīt sadaļā “Statistikas datubāzes un terminoloģija”.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Horvātija, Ungārija, Polija un Portugāle: izlase bija nepietiekama (tajā bija mazāk nekā 30 skolēnu un/vai mazāk nekā piecas skolas).

Austrija un Slovēnija: izlases vienība ir programma skolā, nevis visa skola.

ORGANIZĀCIJA

I. IEDAĻA. STRUKTŪRAS

alodu zināšanas ir ļoti svarīgas mobilitātei, sadarbībai un savstarpējai sapratnei Eiropā. Tām ir arī liela nozīme Eiropas Izglītības telpas veidošanā, kas ir patiesa kopīga telpa kvalitatīvai izglītībai un mūžizglītībai pārrobežu līmenī⁽²⁴⁾. ES valstu un valdību vadītāji 2002. gadā Barselonā aicināja veikt turpmākus pasākumus, lai “uzlabotu pamatprasmju apguvi, jo īpaši, jau no mazotnes mācot vismaz divas svešvalodas”⁽²⁵⁾. Mērķis, lai visi jaunieši līdz vidējās izglītības ieguves beigām papildus mācību valodai apgūtu divas valodas, neseno tika atkārtoti uzsvērts Padomes 2019. gada maija ieteikumā par visaptverošu pieeju valodu mācīšanai un apguvei⁽²⁶⁾.

Šajā sadaļā uzmanība pievērsta svešvalodu apguvei sākumskolas, pamatskolas un vidusskolas līmenī, kā noteikts valsts mācību programmās vai citos augstākā līmeņa vadības dokumentos. Tā sniedz informāciju par to, cik daudz svešvalodu ir obligāti jāmācās visiem skolēniem un cik ilgi tās ir jāmācās. Vispirms tajā aplūkots vecums, no kura visiem sākumskolas, pamatskolas un vispārējās vidējās izglītības skolēniem jāsāk apgūt pirmā un otrā svešvaloda (sk. B1. attēlu). Tajā aplūkots gadu skaits, kuru laikā visiem skolēniem obligāti jāapgūst pirmā un otrā svešvaloda, un pētītas izmaiņas šajā ilgumā kopš 2003. gada (sk. B2. un B3. attēlu). Tas papildina priekšstatu par svešvalodu piedāvājumu pamatizglītībā un vispārējā vidējā izglītībā, uzsverot visu skolēnu tiesības izvēlēties svešvalodas kā daļu no izvēles priekšmetiem mācību programmā (sk. B4. attēlu).

Šīs sadaļas nobeigumā ir aplūkotas atšķirības starp profesionālās izglītības un apmācības (PIA) izglītojamiem un vispārējās izglītības izglītojamiem attiecībā uz obligāto svešvalodu apguvi. Konkrētāk, tajā aplūkota atšķirība starp to, cik gadu vispārējās izglītības / PIA izglītojamiem jāapgūst viena vai divas svešvalodas (sk. B5. un B6. attēlu).

Visi šajā sadaļā minētie rādītāji balstās uz *Eurydice* tīkla apkopotajiem datiem, kas aptver 39 izglītības sistēmas 37 valstīs⁽²⁷⁾.

SEŠĀS IZGLĪTĪBAS SISTĒMĀS SVEŠVALODU APGUV IR OBLIGĀTA LĪDZ SEŠU GADU VECUMAM

B1. attēlā ir parādīts to pirmo un otro svešvalodu apguves sākuma vecums, kuras kā obligātos priekšmetus māca visiem skolēniem pamatizglītībā un vispārējā vidējā izglītībā. Dažos gadījumos darbības joma ir paplašināta līdz sākumskolas izglītībai.

Lielākajā daļā izglītības sistēmu pirmās svešvalodas kā obligātā mācību priekšmeta apguves sākuma vecums ir no sešiem līdz astoņiem gadiem, kas atbilst pamatizglītības vai obligātās izglītības pirmajam vai pirmajiem gadiem. Sešās izglītības sistēmās pirmā svešvaloda tiek ieviesta pirms sešu gadu vecuma: Beļģijas, Luksemburgas un Polijas vācu valodā runājošajā kopienā – trīs gadu vecumā, Grieķijā – četrus gadu vecumā, Kiprā un Maltā – piecus gadu vecumā.

(24) Plašāka informācija par Eiropas Izglītības telpu pieejama Komisijas tīmekļa vietnē. (<https://education.ec.europa.eu/about-eea>).

(25) Prezidentūras secinājumi – Barselonas Eiropadome 2002. gada 15. un 16. marts, C02/930, 19. lpp.

(26) Padomes 2019. gada 22. maija ieteikums par visaptverošu pieeju valodu mācīšanai un apguvei, OV C 189, 5.6.2019., 8. lpp.

(27) Informācija par valstīm ir sniegta šī ziņojuma ievadā.

Šajās valstīs, izņemot Maltu, prasība apgūt pirmo svešvalodu sākas pirmsskolas izglītības posmā un attiecas uz visiem bērniem šajā izglītības pakāpē⁽²⁸⁾.

Igaunijas, Zviedrijas un Islandes skolām ir zināma brīvība noteikt klasi, kurā pirmā svešvaloda tiek ieviesta kā obligātais mācību priekšmets. Augstākā līmeņa izglītības institūcijas nosaka vecumposmu (vai klasi) svešvalodu apguves sākumam: Igaunijā un Zviedrijā no septiņiem līdz deviņiem gadiem, Islandē no sešiem līdz deviņiem gadiem. Igaunijas (sk. C1b. attēlu) un Islandes⁽²⁹⁾ skolas visbiežāk sāk mācīt svešvalodas, kad skolēni ir deviņus gadus veci. Zviedrijā svešvalodas parasti sāk mācīties no septiņu gadu vecuma.

Lielākais vecums, no kura visiem skolēniem jāsāk mācīties svešvalodu, ir 10 gadi. Tā tas ir dažās Beļģijas franču kopienas un Beļģijas flāmu kopienas daļās.

Īrija ir vienīgā valsts, kurā svešvalodu mācīšanās skolā nav obligāta. Īrijā visi skolēni apgūst angļu un īru valodu, no kurām neviena netiek uzskatīta par svešvalodu.

Lielākajā daļā izglītības sistēmu (32 no 39) visiem vispārējās izglītības iestāžu skolēniem kādā mācību posmā ir obligāti jāapgūst divas svešvalodas vienlaikus.

Vairumā gadījumu otrās svešvalodas kā obligātā priekšmeta apguves sākuma vecums ir no 11 līdz 13 gadiem. Tas atbilst pamatzglītības pirmā posma beigām vai otrā posma sākumam. Skolēni Grieķijā, Latvijā, Šveicē un Serbijā sāk mācīties otru svešvalodu agrāk, sākot no 10 gadu vecuma, kas atbilst sākumskolas izglītības otrajai pusei. Luksemburga izceļas ar to, ka visiem skolēniem jau no sešu gadu vecuma ir jāmācās otra svešvaloda. Savukārt Norvēģijā otrās svešvalodas apguve ir obligāta visiem skolēniem vidusskolas vecumā, kad viņiem ir 16 gadi. Bulgārijā, Ungārijā, Austrijā, Slovēnijā, Slovākijā, Lihtenšteinā, Lihtenšteinā un Turcijā divas svešvalodas ir obligātas arī tikai visiem vispārējās vidējās izglītības skolēniem, sākot no 14 vai 15 gadu vecuma.

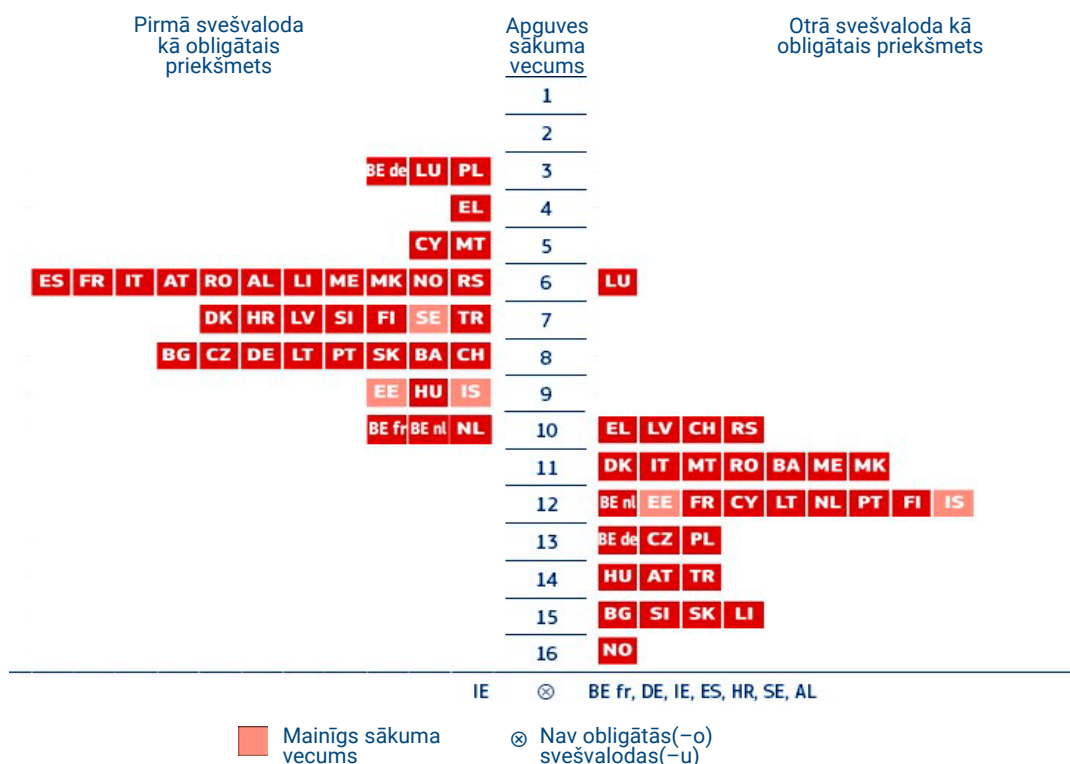
Igaunijā un Islandē, tāpat kā pirmās svešvalodas kā obligātā mācību priekšmeta gadījumā, centrālās izglītības institūcijas pieprasa skolām ieviest otro svešvalodu noteiktā vecuma grupā (10–12 gadi). Saskaņā ar pieejamajiem valsts statistikas datiem Islandē skolēni parasti sāk mācīties otru svešvalodu 12 gadu vecumā⁽³⁰⁾.

(28) Šajā ziņojumā, ja visi bērni kādā brīdī sāk mācīties svešvalodu pirmsskolas izglītības iestādē, par sākuma vecumu uzskata vecumu, kurā pirmsskolas izglītība ir obligāta vai kurā visiem bērniem ir garantēta vieta valsts subsidētā pirmsskolas izglītības iestādē. Piemēram, Grieķijā un Kiprā pirmsskolas izglītība ir obligāta no attiecīgi četri un piecu gadu vecuma. Savukārt Beļģijas vācu valodā runājošajā kopienā, Luksemburgā un Polijā vieta ir garantēta visiem bērniem no trīs gadu vecuma (Beļģijas vācu valodā runājošajā kopienā – pat agrāk). Plašāku informāciju sk. Eiropas Komisija / EACEA / Eurydice (2021b).

(29) https://px.hagstofa.is/pxen/pxweb/en/Samfelag/Samfelag_skolamal_2_grunnskolestig_0_gsNemendur/SKO02110.px/?rxid=832f99cd-f008-441f-bbe9-d5f251db3ce9

(30) https://px.hagstofa.is/pxen/pxweb/en/Samfelag/Samfelag_skolamal_2_grunnskolestig_0_gsNemendur/SKO02110.px/?rxid=832f99cd-f008-441f-bbe9-d5f251db3ce9

A4. attēls: 15 gadus veco skolēnu īpatsvars skolās, kurās vairāk nekā 25 % skolēnu mājās galvenokārt runā valodā, kas atšķiras no mācību valodas, 2018. gads.

Avots: Eurydice

Paskaidrojumi

Šis attēls galvenokārt attiecas uz valodām, kas mācību programmās tiek raksturotas kā "svešvalodas" (vai "modernās valodas"). Reģionālās un/vai mazākumtautību valodas (sk. B9. attēlu) un klasiskās valodas (sk. B10. attēlu) iekļauj tikai tad, ja mācību programmā tās ir norādītas kā alternatīvas svešvalodām.

Sākuma vecums atspoguļo normālo skolēnu vecumu, kad sākas svešvalodu apguve (skolēnu nosacītais vecums); tajā nav ņemts vērā agrs vai vēls skolas gaitu sākums, klašu atkārtošana vai citi pārtraukumi mācībās.

"Otrā valoda" ir valoda, ko skolēni apgūst papildus pirmajai valodai, un tādējādi skolēni vienlaikus apgūst divas dažādas valodas. Informācija ir balstīta uz mācību programmām vai citiem vadības dokumentiem, ko izdevušas augstākā līmeņa izglītības institūcijas.

Terminu "svešvaloda", "Starptautiskā standarta izglītības klasifikācija (ISCED)", "valoda kā obligātais mācību priekšmets", "vadības dokumenti" un "augstākā līmeņa izglītības institūcijas" definīcijas skatīt glosārijā.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Beļģija (BE fr): tikai Briseles galvaspilsētas reģionā un Valonijas komūnās ar īpašu valodas statusu skolēni pirmo svešvalodu kā obligāto priekšmetu sāk apgūt no astoņu gadu vecuma, bet citās Beļģijas franču kopienas daļās no 10 gadu vecuma. Pēc pašreiz notiekošās mācību programmu reformas, sākot ar 2023./2024. gadu, pirmās svešvalodas apguves sākums visiem skolēniem būs astoņi gadi, savukārt otrā svešvaloda visiem skolēniem būs obligāta no 13 un 14 gadu vecuma, sākot ar 2027./2028. gadu.

Beļģija (BE de): lai gan juridiski skolēniem nav obligāti jāmacās divas svešvalodas, visās vispārējās izglītības skolās skolēniem papildus savai pirmajai svešvalodai (franču valodai) vēlākais no 13 gadu vecuma jāsāk mācīties angļu valoda. **Vācija:** sešās federālajās zemēs skolēniem pirmā svešvaloda jāsāk mācīties no sešu gadu vecuma.

Igaunija, Zviedrija un Islande: attēlā parādīts vecums, kurā skolēni visbiežāk sāk mācīties pirmo un/vai otro svešvalodu.

Spānija: šis skaitlis atspoguļo visplašāk izplatīto situāciju visā Spānijā. Dažās autonomajās kopienās divu valodu apguve ir obligāta no 12 gadu vecuma (piemēram, Galisijā un Pais Vasko) un 10 gadu vecuma (piemēram, Andalūzijā un Kanāriju salās).

Nīderlande: svešvaloda ir obligāti jāmacās pamatzglītības posmā. Praksē tas notiek vecumā no 10 līdz 12 gadiem, taču skolas var organizēt šo apmācību arī agrāk.

Bosnija un Hercegovina: attēlā ir parādīta situācija Serbu Republikas vienībā. Bosnijas un Hercegovinas Federācijā un Brčko apgabalā daži skolēni pirmo svešvalodu kā obligāto priekšmetu sāk apgūt no sešu vai septiņu gadu vecuma, bet otro no 10 gadu vecuma.

Šveice: trīs kantonos ir atšķirīgs otrās valodas apguves sākuma vecums, proti, 12 gadi.

SKOLĒNI PIRMO SVEŠVALODU APGŪST ARVIEN ILGĀK

B2. attēlā ir parādīts gadu skaits, kuru laikā pirmsskolas, pamatskolas un vispārējās vidējās izglītības skolēniem jāapgūst viena svešvaloda. Tas parāda arī gadu skaita starpību starp 2002./2003. un 2021./2022. gadu.

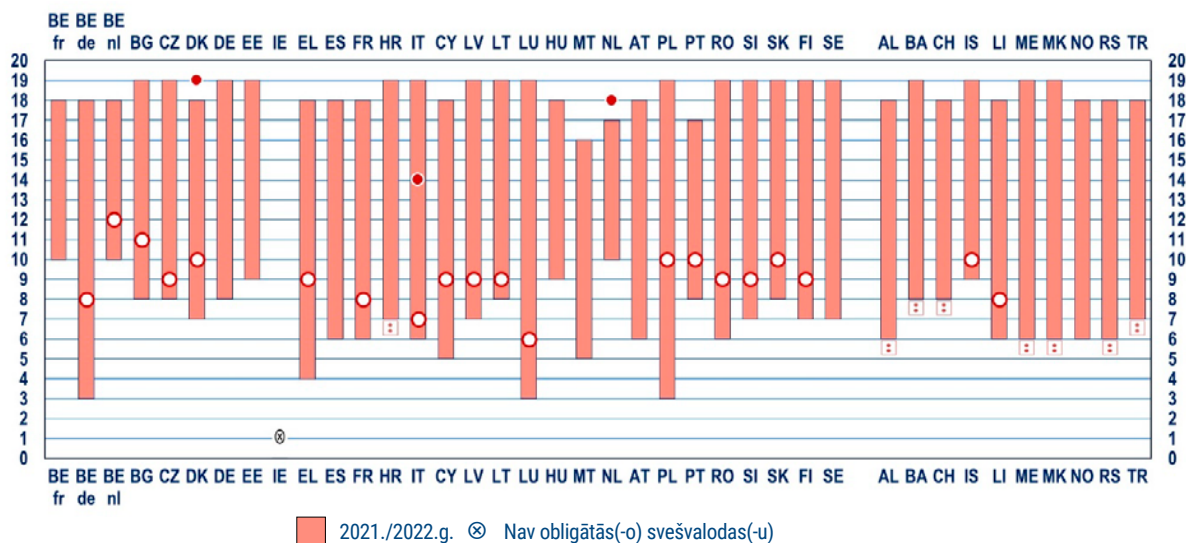
2021./2022. gadā vismaz vienas svešvalodas kā obligātā priekšmeta apguves ilgums dažādās Eiropas valstīs svārstījās no 7 līdz 16 gadiem. Galvenais faktors, kas nosaka obligāto svešvalodu apguves ilgumu, ir vecums, no kura valodu apguve ir obligāta, proti, no 3 līdz 10 gadiem. Patiešām, tiklīdz ir uzsākta obligātā apmācība, prasība visiem skolēniem mācīties svešvalodu parasti paliek spēkā līdz pat vidusskolas pēdējam vai priekšpēdējam gadam. Vienīgais izņēmums ir Maltā, kur prasība mācīties svešvalodu vairs netiek piemērota, beidzoties obligātās izglītības posmam.

Pamatojoties uz vismaz vienas svešvalodas apguves ilgumu, var izdalīt trīs galvenās izglītības sistēmu grupas. Visbiežāk skolēniem svešvaloda jāmacās 11 līdz 13 gadus. Tas attiecas uz divām trešdaļām izglītības sistēmu. Šajās izglītības sistēmās skolēni sāk mācīties svešvalodu no 6 līdz 8 gadu vecumam (izņemot Kipru un Maltu) un pabeidz mācības 18 vai 19 gadu vecumā (izņemot Maltu). Otrajā, mazākajā grupā no astoņām izglītības sistēmām skolēni apgūst svešvalodu 7–10 gadus. Šajā grupā ietilpst visas izglītības sistēmas, kurās svešvalodu apguve ir obligāta visiem skolēniem no 9 vai 10 gadu vecuma (Beļģijas franču un flāmu kopienas, Igaunija, Ungārija, Nīderlande un Islande), kā arī Šveice un Portugāle. Visbeidzot, tikai četrās valstīs pirmās svešvalodas apguve ilgst vairāk nekā 13 gadus: 16 gadus Luksemburgā un Polijā, 15 gadus Beļģijas vācu valodā runājošajā kopienā un 14 gadus Grieķijā. Šīs ir arī vienīgās izglītības sistēmas, kurās pirmās svešvalodas apguve sākas pirms piecu gadu vecuma.

Kā redzams B2. attēlā, pēdējo divdesmit gadu laikā aptuveni divas trešdaļas izglītības sistēmu, par kurām ir pieejami dati, ir palielinājušas obligāto svešvalodu apguves ilgumu. Visās šajās izglītības sistēmās mācību ilgums tika pagarināts, samazinot vecumu, kurā pirmās svešvalodas apguve kļūst obligāta, salīdzinot ar 21. gadsimta sākumu. Kopš 2003. gada visnozīmīgākās izmaiņas ir notikušas Beļģijas vācu valodā runājošajā kopienā, Grieķijā, Itālijā, Kiprā un Polijā, kur obligāto svešvalodu apguves periods tika pagarināts par četriem (Kiprā) līdz septiņiem gadiem (Polijā). Šajās valstīs, izņemot Itāliju, skolēniem svešvalodu tagad ir jāsāk mācīties jau pirmsskolas izglītības posmā, bet pirms 20 gadiem to sāka apgūt tikai pamatskolā. Itālija ir vienīgā valsts, kurā obligāto svešvalodu apguves ilguma palielināšanās ir rezultāts ne tikai sākuma vecuma samazināšanai, bet arī svešvalodu apguves pagarināšanai līdz vispārējās vidējās izglītības posma beigām.

Kopš 2003. gada deviņās citās izglītības sistēmās (Bulgārijā, Dānijā, Francijā, Latvijā, Portugālē, Rumānijā, Slovēnijā, Slovākijā, Lihtenšteinā un Francijā) svešvalodu apguves ilgums tika pagarināts par 2 vai 3 gadiem, mainot šo mācību sākšanas vecumu uz 6–8 gadiem. Beļģijas flāmu kopienā un Luksemburgā kopš 2003. gada par 2 un 3 gadiem ir palielinājies arī pirmās svešvalodas kā obligātā priekšmeta apguves gadu skaits. Tomēr Beļģijas flāmu kopienā pašreizējais sākumskolas vecums (10 gadi) joprojām ir augstāks nekā lielākajā daļā izglītības sistēmu, savukārt Luksemburgā tas ir zemāks (trīs gadi).

B1. attēls: Vecums, no kura pirmā un otrā svešvaloda ir obligāts priekšmets visiem pirmsskolas, pamatskolas un/vai vispārējās vidējās izglītības (ISCED 0–3) skolēniem, 2021./2022. g.

	Apguves sākuma vecums, ja atšķiras no 2021./2022. g.	Apguves beigu vecums, ja atšķiras no 2021./2022. g.	Nav pieejami dati par 2002./2003. g.
2002/2003	○	●	⊠

Avots: Eurydice

Paskaidrojumi

Šis attēls galvenokārt attiecas uz valodām, kas mācību programmās tiek raksturotas kā “svešvalodas” (vai “modernās valodas”). Reģionālās un/vai mazākumtautību valodas (sk. B9. attēlu) un klasiskās valodas (sk. B10. attēlu) iekļauj tikai tad, ja mācību programmā tās ir norādītas kā alternatīvas svešvalodām.

Informācija ir balstīta uz mācību programmām vai citiem vadības dokumentiem, ko izdevušas augstākā līmeņa izglītības institūcijas.

Terminu “svešvaloda”, “Starptautiskā standarta izglītības klasifikācija (ISCED)*”, “valoda kā obligātais mācību priekšmets”, “vadības dokumenti” un “augstākā līmeņa izglītības institūcijas” definīcijas skatīt glosārijā.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Beļģija (BE fr): tikai Briseles galvaspilsētas reģionā un Valonijas komūnās ar īpašu valodas statusu svešvalodu mācīšanās ir obligāta 10 gadus. Citās Beļģijas franču kopienas daļās tā ilgst astoņus gadus. Pēc pašreiz notiekošās mācību programmu reformas, sākot ar 2023./2024. gadu, visiem skolēniem pirmās svešvalodas apguves sākuma vecums būs astoņi gadi.

Beļģija (BE nl): atšķirība salīdzinājumā ar 2002./2003. gadu atspoguļo situāciju flāmu kopienā, izņemot Briseli, kur studiju gadu skaits samazinājās saskaņā ar pārējā kopienā spēkā esošajiem noteikumiem.

Dānija: laika rindā ir pārtraukums, jo mainījās metodoloģija, ko izmantoja, lai noteiktu vecumu, kurā beidzas obligātā svešvalodu apguve.

Igaunija un Somija: 2002./2003. gadā izglītības institūcijas noteica tikai to, ka skolēniem svešvaloda kā obligātais mācību priekšmets jāsāk apgūt no septiņu līdz deviņu gadu vecumam. Igaunijā tas joprojām bija spēkā 2021./2022. gadā. Somijā kopš 2021./2022. gada šī vecuma elastība (t. i., sākuma vecums no septiņiem līdz deviņiem gadiem) ir aizstāta ar fiksētu sākuma vecumu (septiņi gadi).

Īrija: svešvalodu mācīšana nav obligāta. Visi skolēni apgūst oficiālās valodas – angļu un īru.

Spānija: šis skaitlis atspoguļo visplašāk izplatīto situāciju visā Spānijā. Kopš 2006. gada autonomajām kopienām ir iespēja lemt par obligātu svešvalodas apguvi bērniem, kas apgūst pirmsskolas izglītību. Tas ir paildzinājis svešvalodu apguves ilgumu dažās no tām.

Nīderlande: skolēniem ir obligāti jāmacās svešvaloda pamatzglītības posmā. Praksē tas notiek vecumā no 10 līdz 12 gadiem, taču skolas var organizēt šo apmācību arī agrāk.

Zviedrija: 2002./2003. gadā izglītības iestādes noteica tikai to, ka skolēniem svešvaloda kā obligātais mācību priekšmets jāsāk apgūt no 7 līdz 10 gadu vecumam, bet 2021./2022. gadā no septiņu līdz deviņu gadu vecumam.

Visbeidzot, pēdējās divās desmitgadēs Čehijā, Lietuvā un Islandē par vienu gadu tika pagarināts arī pirmās svešvalodas obligātās apguves ilgums.

Kopš 2003. gada 10. izglītības sistēmas nav palielinājušas obligāto svešvalodu apguves ilgumu. Tomēr lielākajā daļā no tām ir īpaši apstākļi, kas saistīti ar vecumu, kurā svešvalodas apguve kļūst obligāta visiem skolēniem. 2003. gadā Spānijā, Maltā, Austrijā un Norvēģijā skolēniem jau agrīnā vecumā (piecu vai sešu gadu vecumā) bija obligāti jāmacās kāda valoda. Igaunijā, Nīderlandē un Zviedrijā skolām bija zināma elastība, nosakot gadu, kad skolēniem bija jāsāk mācīties svešvaloda.

Vecuma samazināšana, no kura skolēni sāk apgūt svešvalodas, bija būtiska daļa no ieteikuma par svešvalodu mācīšanu, ko 2002. gadā Barselonā pieņēma ES valstu un valdību vadītāji⁽³¹⁾ un kas atkārtoti apstiprināts Padomes ieteikumā par visaptverošu pieeju valodu mācīšanai un apguvei⁽³²⁾. Kā minēts iepriekš, visas izglītības sistēmas, kas kopš 2003. gada ir pagarinājušas pirmās svešvalodas apguves ilgumu, to ir darījušas, samazinot apguves sākuma vecumu. Vairumā gadījumu šīs izmaiņas notika no 2003. līdz 2011. gadam⁽³³⁾.

PERIODS, KURĀ OTRĀS SVEŠVALODAS APGUVE IR OBLIGĀTA, LAIKA GAITĀ PALIELINĀJIES TIKAI NEDAUDZĀS VALSTĪS

B3. attēlā parādīts gadu skaits, kuru laikā skolēniem pamatzglītībā un vispārējā vidējā izglītībā vienlaikus jāapgūst divas svešvalodas. Tajā redzama arī gadu skaita starpība kopš 2003. gada.

2021./2022. gadā lielākajā daļā izglītības sistēmu visi vispārējās izglītības skolēni kādā mācību posmā vienlaikus apguva divas svešvalodas (sk. B1. attēlu). Kā redzams B3. attēlā, visizplatītākā situācija ir prasība 5–9 gadus mācīties divas svešvalodas. 11 izglītības sistēmās skolēni apgūst divas svešvalodas mazāk nekā 5 gadus. To vidū ir Kipra, kā arī izglītības sistēmas, kurās šī obligātā mācīšanās notiek tikai pamatzglītības otrajā posmā (Itālijā un Portugālē) vai tikai vidusskolas posmā (Bulgārijā, Ungārijā, Austrijā, Slovēnijā, Slovākijā, Lihtenšteinā, Norvēģijā un Turcijā). Savukārt Luksemburgā skolēniem jāapgūst divas svešvalodas 13 gadus – visā pamatzglītības un vidējās izglītības posmā.

Kopš 2002./2003. gada lielākajā daļā izglītības sistēmu otrās svešvalodas obligātās apguves ilgums nav palielinājies. Patiešām, šajā periodā aptuveni trešdaļa izglītības sistēmu, par kurām ir pieejami dati, ir ieviesušas reformas, lai nostiprinātu otrās svešvalodas kā obligātā priekšmeta apguvi. Šīs reformas var iedalīt divās kategorijās. Pirmkārt, trīs izglītības sistēmās (Dānijā, Itālijā un Turcijā) otrās svešvalodas apguve ir kļuvusi obligāta visiem. Otrkārt, deviņās izglītības sistēmās ir pagarināts periods, kurā obligāti jāapgūst divas svešvalodas vienlaikus. Visbūtiskāk tas ir palielinājies Francijā (par pieciem gadiem) un Grieķijā (par četriem gadiem). Atkarībā no izglītības sistēmas ilgums tika pagarināts, samazinot sākuma vecumu (Beļģijas flāmu kopiena, Čehija, Latvija, Luksemburga, Polija un Somija), atliekot beigu vecumu (Lihtenšteina) vai abējādi (Grieķija un Francija).

(31) Prezidentūras secinājumi – Barselonas Eiropadome 2002. gada 15. un 16. martā, C/02/930.

(32) Padomes 2019. gada 22. maija ieteikums par visaptverošu pieeju valodu mācīšanai un apguvei, OV C 189, 5.6.2019.

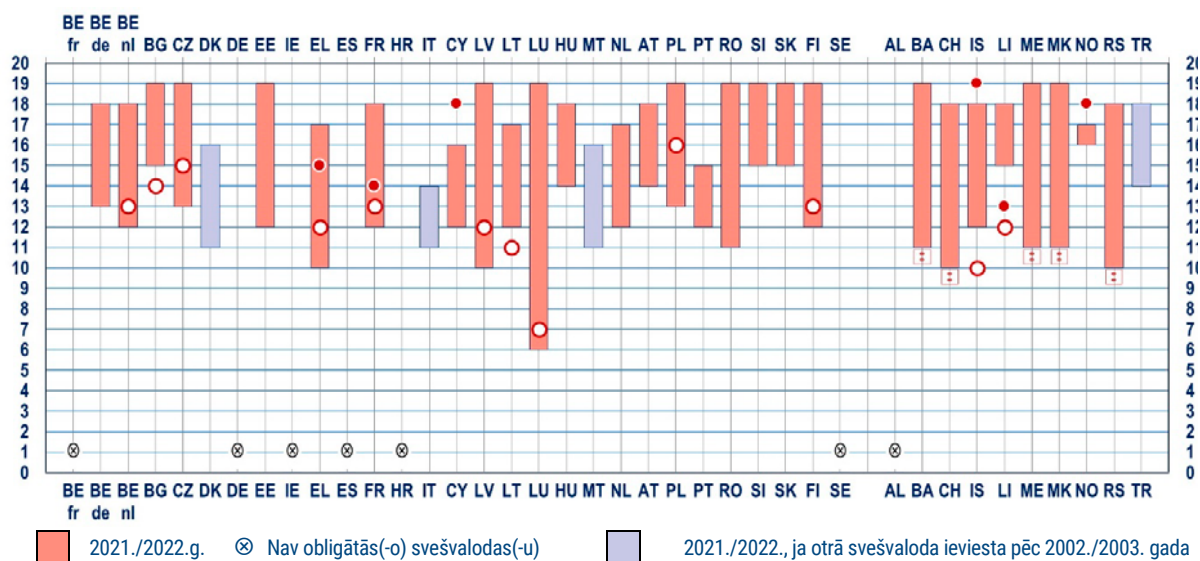
(33) Informāciju par konkrētām valstīm par 2010./2011. gadu skatīt Eiropas Komisija / EACEA / Eurydice (2017), 32.–33. lpp.

I. IEDAĻA. STRUKTŪRAS

Turpretī Bulgārija, Kipra, Lietuva un Islande laikā no 2002./2003. līdz 2021./2022. gadam ievieša reformas, kas samazināja gadu skaitu, kuru laikā visiem skolēniem vienlaicīgi jāapgūst divas svešvalodas. Piemēram, Kiprā kopš 2015./2016. gada otrā svešvaloda nav obligāta visiem skolēniem vispārējās vidējās izglītības otrajā un trešajā gadā. Islandē kopš 2015./2016. mācību gada skolēniem nav obligāti jāmacās otra svešvaloda vienu mācību gadu, sākot no 18 gadu vecuma. Turklāt 2014./2015. gadā tika mainīts otras valodas apguves sākuma vecums no 10 gadiem uz 10–12 gadiem.

Astoņās izglītības sistēmās (Beļģijas vācu valodā runājošā kopiena, Igaunija, Nīderlande, Austrija, Portugāle, Rumānija, Slovēnija un Slovākija) gadu skaits, kuru laikā skolēni vienlaikus apgūst divas svešvalodas, no 2002./2003. līdz 2021./2022. gadam nemainījās. Tomēr divos gadījumos ir vērts pieminēt īpašus pārmaiņu apstākļus saistībā ar otrās svešvalodas apguvi. Slovēnijā 2011. gadā tika ieviesta reforma, kas paredzēja, ka otrā valoda ir obligāta no 12 gadu vecuma, taču tā tika apturēta tā paša gada novembrī, un kopš tā laika tā vairs nav īstenota. 2021. gadā prasība apgūt divas svešvalodas attiecas tikai uz skolēniem vecumā no 15 gadiem. Slovākijā 2008./2009. gadā divu svešvalodu apguve pamatzglītības otrajā posmā kļuva obligāta. Tomēr 2015. gada septembrī augstākā līmeņa izglītības institūcijas atcēla pienākumu visiem jaunāko klašu skolēniem līdz 15 gadu vecumam vienlaikus apgūt divas svešvalodas. Tajā pašā laikā tās piešķir atsevišķām skolām tiesības lemt par šo jautājumu.

B3. attēls: Periods, kurā divu svešvalodu apguve bija obligāta pamatzglītībā un/vai

	Apguves sākuma vecums, ja atšķiras no 2021./2022. g.	Apguves beigu vecums, ja atšķiras no 2021./2022. g.	Nav pieejami dati par 2002./2003. g.
2002/2003	○	●	□

Avots: Eurydice

Paskaidrojumi

Šis attēls galvenokārt attiecas uz valodām, kas mācību programmās tiek raksturotas kā “svešvalodas” (vai “modernās valodas”). Reģionālās un/vai mazākumtautību valodas (sk. B9. attēlu) un klasiskās valodas (sk. B10. attēlu) iekļauj tikai tad, ja mācību programmā tās ir norādītas kā alternatīvas svešvalodām.

“Otrā valoda” ir valoda, ko skolēni apgūst papildus pirmajai valodai, un tādējādi skolēni vienlaikus apgūst divas dažādas valodas.

Informācija ir balstīta uz mācību programmām vai citiem vadības dokumentiem, ko izdevušas augstākā līmeņa institūcijas.

Terminu “svešvaloda”, “Starptautiskā standarta izglītības klasifikācija (ISCED)”, “valoda kā obligātais mācību priekšmets”, “vadības dokumenti” un “augstākā līmeņa izglītības institūcijas” definīcijas skatīt glosārijā.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Beļģija (BE fr): pēc pašreiz notiekošās mācību programmu reformas no 2027./2028. gada otra svešvaloda būs obligāta visiem skolēniem 13 un 14 gadu vecumā.

Spānija: šis skaitlis atspoguļo visplašāk izplatīto situāciju visā Spānijā. Otrā svešvaloda ir obligāta visiem skolēniem dažās autonomajās kopienās (piemēram, Andalūzijā un Kanāriju salās – no 10 gadu vecuma, bet Pais Vasco un Galisijā – no 12 gadu vecuma).

Igaunijā (2002./2003. un 2021./2022. gadā) un **Islandē** (2021./2022. gadā): augstākā līmeņa izglītības iestādes noteica tikai to, ka skolēniem otrā svešvaloda kā obligātais mācību priekšmets jāsāk apgūt no 10 līdz 12 gadu vecumam.

Ungārija: laika rindā ir pārtraukums, jo mainījās metodoloģija (izmaiņas vidējās izglītības programmu *ISCED* kategorizācijā).

Nīderlande: divu valodu apguves ilgums atšķiras atkarībā no tā, kādu mācību ceļu izglītojamie izvēlas.

Norvēģija: laika rindā ir pārtraukums, jo mainījās metodoloģija (mainījās veids, kā tiek ziņots par otrās svešvalodas kā obligāta priekšmeta mācīšanu visiem izglītojamiem).

TREŠDAĻĀ EIROPAS VALSTU VISIEM SKOLĒNIEM IR TIESĪBAS IZVĒLĒTIES SVEŠVALODAS KĀ IZVĒLES PRIEKŠMETUS

Papildus visām obligātajām valodām, kas iekļautas mācību programmā, skolēniem var būt tiesības apgūt svešvalodas kā izvēles priekšmetus. Šīs tiesības palielina skolēnu iespējas mācīties vairāk valodu nekā noteikts obligāti, un dažos gadījumos – mācīties divas svešvalodas, ja obligāta ir tikai viena.

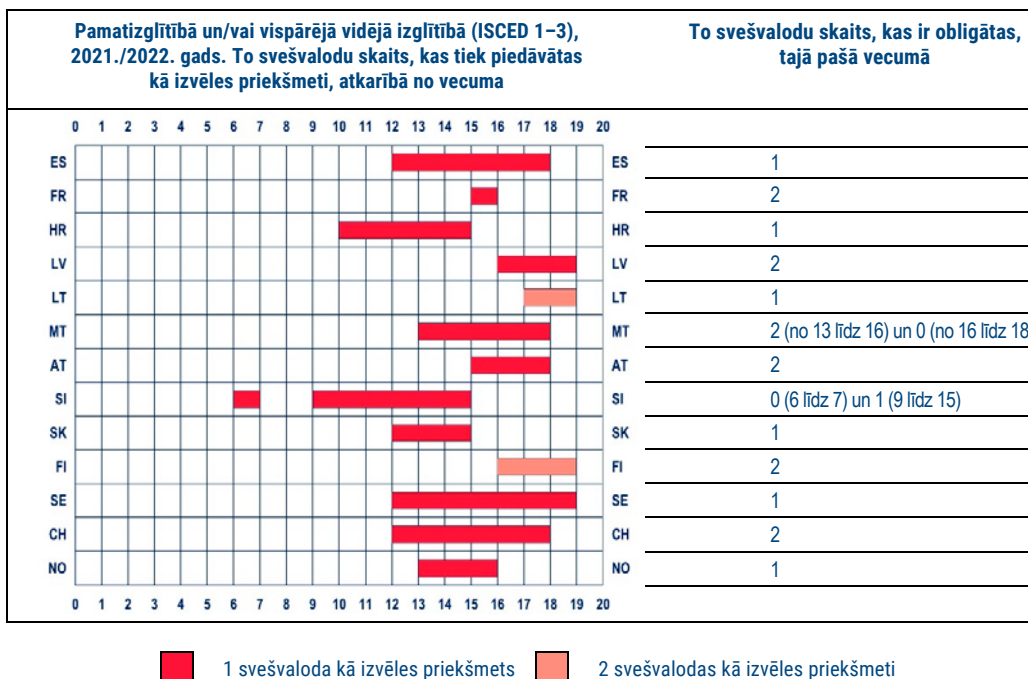
B4. attēlā galvenā uzmanība pievērsta svešvalodu apguvei, kas ir visu pamatzglītības un vispārējās vidējās izglītības iestāžu skolēnu tiesības. Tas parāda tikai valstis, kurās ir šāds noteikums. Tajā iekļauta arī informācija par to svešvalodu skaitu, kas ir obligāti apgūstamas visiem (sk. B1. attēlu), kas sniedz vispusīgāku priekšstatu par svešvalodu piedāvājumu. Šis rādītājs ir iekļauts diskusijā saistībā ar Padomes ieteikumu ES dalībvalstīm par divu valodu apguvi papildus mācību valodai (sk. šīs sadaļas ievaddaļu).

Kā redzams attēlā, 13 valstīs skolām svešvalodas ir jāiekļauj to izvēles priekšmetu klāstā, kas jāpiedāvā visiem pamatskolas un/vai vispārējās vidējās izglītības skolēniem.

Tiesības visiem skolēniem izvēlēties svešvalodas kā daļu no izvēles priekšmetiem attiecas tikai uz pamatzglītības otro līmeni un vidusskolas līmeni, izņemot Horvātiju, Slovēniju un Zviedriju, kur tas attiecas uz visiem pamatzglītības, gan vispārējās vidējās izglītības skolēniem. Horvātijā un Zviedrijā pamatzglītībā visi skolēni no 10 un 12 gadu vecuma var izvēlēties apgūt svešvalodu pēc izvēles. Slovēnijā visi sešgadīgie skolēni var izvēlēties sākt mācīties svešvalodu gadu pirms tam, kad svešvalodu apguve kļūst obligāta visiem. Šī iespēja atkal tiek piedāvāta visiem skolēniem no deviņu gadu vecuma.

Svešvalodas kā izvēles priekšmeti visiem skolēniem tiek piedāvātas no septiņiem gadiem Zviedrijā līdz vienam gadam Francijā. Francijā tas attiecas uz visiem skolēniem 15 gadu vecumā vispārējās vidējās izglītības vidusskolā (vispārējā un tehnoloģiskajā licejā), un dažiem no viņiem tas ir iespējams no 16 gadu vecuma.

B4. attēls: Svešvalodas, kas paredzētas kā obligāti mācāmi un kā obligāti priekšmeti visiem skolēniem

Svešvalodas netiek piedāvātas kā izvēles priekšmets visiem skolēniem:

BE, BG, CZ, DK, DE, EE, IE, EL, IT, CY, LU, HU, NL, PL, PT, RO, AL, BA, IS, LI, ME, MK, RS, TR.

Paskaidrojumi

Šis attēls galvenokārt attiecas uz valodām, kas mācību programmās tiek raksturotas kā "svešvalodas" (vai "modernās valodas"). Reģionālās un/vai mazākumtautību valodas (sk. B12. attēlu) un klasiskās valodas (sk. B13. attēlu) iekļauj tikai tad, ja mācību programmā tās ir norādītas kā alternatīvas svešvalodām.

Informācija ir balstīta uz mācību programmām vai citiem vadības dokumentiem, ko izdevušas augstākā līmeņa izglītības institūcijas. Terminu "svešvaloda", "Starptautiskā standarta izglītības klasifikācija (ISCED)", "valoda kā tiesības", "vadības dokumenti" un "augstākā līmeņa institūcijas" definīcijas skatīt glosrijā.

Septiņās valstīs, kurās svešvalodu apguve ir obligāta, visiem pamatzglītības un/vai vispārējās vidējās izglītības skolēniem ir iespēja vienlaikus apgūt divas svešvalodas, lai gan tikai viena no tām ir obligātais priekšmets (sk. B1. attēlu). Spānijā, Horvātijā un Zviedrijā, kur visiem skolēniem skolas laikā ir obligāti jāmacās tikai viena svešvaloda, papildu valoda tiek piedāvāta kā izvēles iespēja pamatskolas un/vai vispārējās vidējās izglītības posmā. Pārējās četrās valstīs svešvalodu apguve ir paredzēta vai nu pirms klasēm, kad divas svešvalodas ir obligātas visiem (Slovēnijā, Slovākijā un Norvēģijā), vai pēc tam (Lietuvā).

Sešās valstīs (Francijā, Latvijā, Maltā, Austrijā, Austrijā, Somijā un Šveicē) svešvalodu apguve ir obligāta un visiem skolēniem tiek dota iespēja kādā vispārējās izglītības posmā apgūt vairāk nekā divas svešvalodas. Šajās valstīs skolēniem ir tiesības izvēlēties svešvalodas kā izvēles priekšmetus vispārējās vidējās izglītības posmā (pamatzglītības otrajā posmā un/vai vidusskolā), kad viņiem jau ir obligāti jāmacās divas svešvalodas. Vairumā gadījumu izglītojamie var apgūt vienu svešvalodu kā izvēles priekšmetu. Tomēr Somijā visās skolās papildus obligāti apgūstamajām svešvalodām skolēniem ir jāpiedāvā divas svešvalodas kā izvēles priekšmeti.

Divas valstis nesen ieviesa reformas attiecībā uz svešvalodām, kas tiek nodrošinātas kā izvēles priekšmeti. Grieķijā kopš 2020./2021. gada mācību priekšmets "svešvalodas" vairs netiek piedāvāts kā obligāts priekšmets visiem skolēniem vispārējās vidējās izglītības 3. klasē līdztekus obligātai svešvalodu apguvei. Šī reforma ir

saistīta ar 2020./2021. gadā ieviesto gadu skaita, kuru laikā visiem skolēniem jāapgūst divas svešvalodas (sk. B3. attēlu), palielināšanu. Latvijā kopš 2020. gada, kad tika ieviesta jaunā vidējās izglītības programma, visās skolās ir jāpiedāvā trešā svešvaloda kā izvēles priekšmets trīs gadu laikā šajā izglītības pakāpē.

Daudzās valstīs svešvalodu apguve neaprobežojas tikai ar svešvalodu kā obligāto vai izvēles priekšmetu, kas jāpiedāvā visās skolās. Patiešām, daudzās valstīs skolām ir zināma autonomija, kas ļauj tām piedāvāt papildu svešvalodu apguvi. Šī apmācība var būt daļa no īpašām iespējām, ko izvēlas atsevišķas skolas. Tomēr šajā nodaļā, kurā galvenā uzmanība pievērsta augstākā līmeņa noteikumiem, kas nosaka minimālo svešvalodu apguves apjomu visiem skolēniem, netiek ziņots par skolu līmenī izstrādātajām mācību programmām un vietējā līmenī uzsāktajām iniciatīvām. C. nodaļā ir iekļauti papildu dati, jo tajā sniegta informācija par pamatskolas un vidusskolas skolēnu līdzdalības līmeni valodu apguvē.

LIELĀKAJĀ DAĻĀ VALSTU PIA IZGLĪTOJAMIE BŪS APGUVUŠI VIENU SVEŠVALODU TIKPAT GADU, CIK VIŅU VIENAUDŽI VISPĀRĒJĀ IZGLĪTĪBĀ

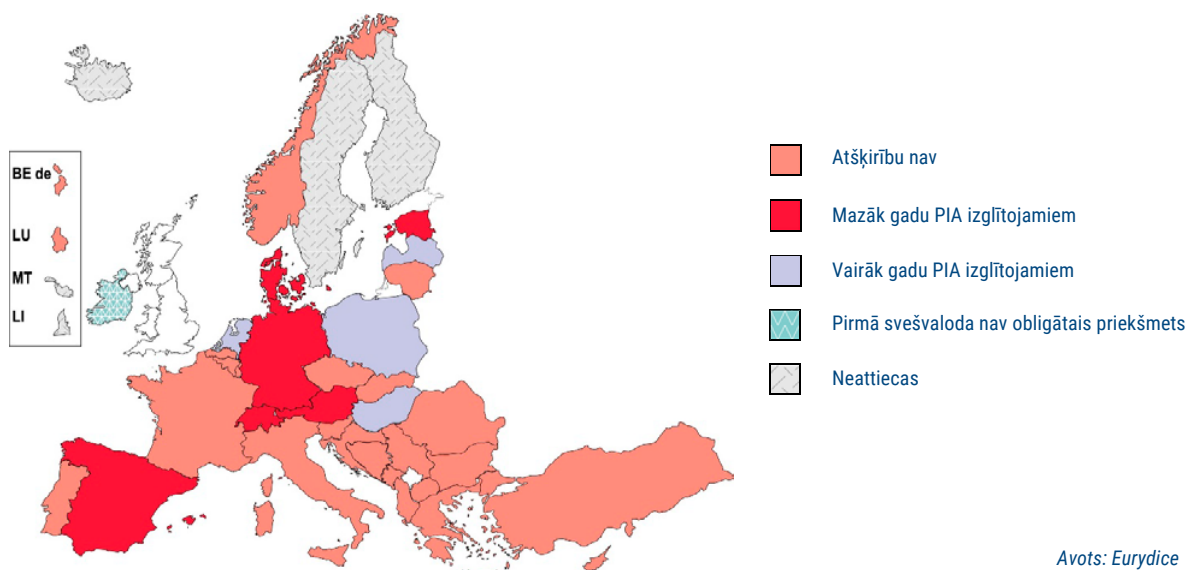
Iepriekšējos četros rādītājos galvenā uzmanība pievērsta svešvalodu apguvei vispārējā izglītībā. B5. attēlā salīdzināts, kā tiek nodrošināta pirmā svešvaloda kā obligātais mācību priekšmets vispārējā izglītībā un PIA. Konkrētāk, tajā aplūkots, cik gadus profesionālās un vispārējās vidējās izglītības skolēni apgūst vienu svešvalodu kā obligāto priekšmetu ⁽³⁴⁾. Salīdzināmības nolūkos šeit aplūkoti tikai tie PIA veidi, kas dod piekļuvi augstākajai izglītībai.

Lielākajā daļā Eiropas valstu (21 no 31 valsts) visiem profesionālās un vispārējās vidējās izglītības skolēniem līdz mācību beigām ir jāapgūst viena svešvaloda vienādu gadu skaitu. Tomēr dažos gadījumos (sešās valstīs) vismaz daži PIA audzēkņi līdz vidējās izglītības iegūšanai būs apguvuši vienu svešvalodu mazāku gadu skaitu. Dānijā, Vācijā, Spānijā un Šveicē visiem PIA studentiem nav obligāti jāmacās svešvalodas; tas ir atkarīgs no izglītības un apmācības programmas, ko viņi apgūst. Līdz ar to prasība katram skolēnam apgūt vienu svešvalodu attiecas tikai uz skolēniem pirms PIA programmas uzsākšanas, t. i., pirms viņi sasniedz 15 vai 16 gadu vecumu atkarībā no valsts. Igaunijā svešvalodu apguve ir obligāta visiem skolēniem pirmajā profesionālās izglītības un apmācības gadā, savukārt vispārējā izglītībā tā ir obligāta līdz vidusskolas līmeņa beigām. Visbeidzot, Austrijā šo atšķirību izskaidro īsākais PIA programmas ilgums (par vienu gadu mazāk) vidējās izglītības posmā.

Turpretī Latvijā, Ungārijā, Nīderlandē un Polijā profesionālās izglītības un apmācības programmas ir garākas, tāpēc profesionālās izglītības un apmācības skolēni apgūst valodu gadu ilgāk nekā viņu vienaudži vispārējās izglītības iestādēs.

(34) Gadu skaits, ko ņem vērā PIA izglītojamiem, ir viss periods, kurā visiem PIA izglītojamiem jāapgūst (vismaz) viena svešvaloda, ieskaitot pirmsskolas, pamatskolas pirmā un pamatskolas otrā posma izglītības apguves laiku.

B5. attēls: Atšķirība starp vispārējās izglītības skolēniem un profesionālās izglītības skolēniem attiecībā uz pavadīto gadu skaitu, mācoties vienu svešvalodu kā obligāto priekšmetu, 2021./2022. g.

Avots: Eurydice

Paskaidrojumi

Ņemot vērā profesionālās izglītības un apmācības sarežģītību un to, ka dažās valstīs ir daudz izglītības ceļu, šajā rādītājā ir ņemtas vērā tikai tās programmas, kas nodrošina tiešu piekļuvi augstākajai izglītībai (t. i., *ISCED*–P 354). Turklāt šajā definētajā darbības jomā informācija ir balstīta uz visreprezentatīvākajām programmām, izņemot tās, kuras tiek īstenotas ļoti specifiskās jomās (piemēram, tēlotājmāksla un izpildītājmāksla) specializētās iestādēs. Izslēgtas arī pieaugušo izglītības programmas, izglītības programmas izglītojamiem ar īpašām vajadzībām vai programmas ar ļoti mazu skolēnu skaitu. Šajā jomā, ja profesionālās izglītības programmas ir dažāda ilguma, par beigu vecumu uzskata īsākās programmas beigu vecumu. Sīkāku informāciju par *ISCED* klasifikāciju skatīt *ISCED* 2011 (UNESCO UIS, 2012).

Šis attēls galvenokārt attiecas uz valodām, kas mācību programmās tiek raksturotas kā “svešvalodas” (vai “modernās valodas”). Reģionālās un/vai mazākumtautību valodas (sk. B9. attēlu) un klasiskās valodas (sk. B10. attēlu) iekļauj tikai tad, ja mācību programmā tās ir norādītas kā alternatīvas svešvalodām.

Plašāku informāciju par vienas svešvalodas kā obligātā priekšmeta apguvi vispārējā izglītībā skatīt B1. un B2. attēlā.

Svešvaloda nav obligāts priekšmets: visiem skolēniem nav obligāti jāmacās viena svešvaloda. Informācija ir balstīta uz mācību programmām vai citiem vadības dokumentiem, ko izdevušas augstākā līmeņa izglītības institūcijas.

Terminu “mācību programma”, “svešvaloda”, “Starptautiskā standarta izglītības klasifikācija (*ISCED*)”, “valoda kā obligātais mācību priekšmets”, “vadības dokumenti” un “augstākā līmeņa izglītības institūcijas” definīcijas skatīt glosārijā.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Beļģija (BE de), Horvātija un Nīderlande: pastāv atšķirības profesionālās izglītības programmu ilgumā, un šis skaitlis atspoguļo īsāko programmu.

Malta, Zviedrija un Islande: rādītāja darbības jomā nav PIA mācību ceļu.

Somija: pēc 2018. gadā ieviestās reformas svešvalodu mācību ilgums profesionālās izglītības un apmācības izglītojamiem netiek centralizēti regulēts. Tas atšķiras atkarībā no attiecīgās kvalifikācijas prasībām, izglītojamā iepriekšējās izglītības un izglītojamā personīgās kompetences attīstības plāna. Divas svešvalodas ir viena no visu kvalifikāciju kompetences prasībām.

Lihtenšteina: profesionālās izglītības un apmācības programmu daļa, kas tiek īstenota skolās, tiek nodrošināta Šveicē.

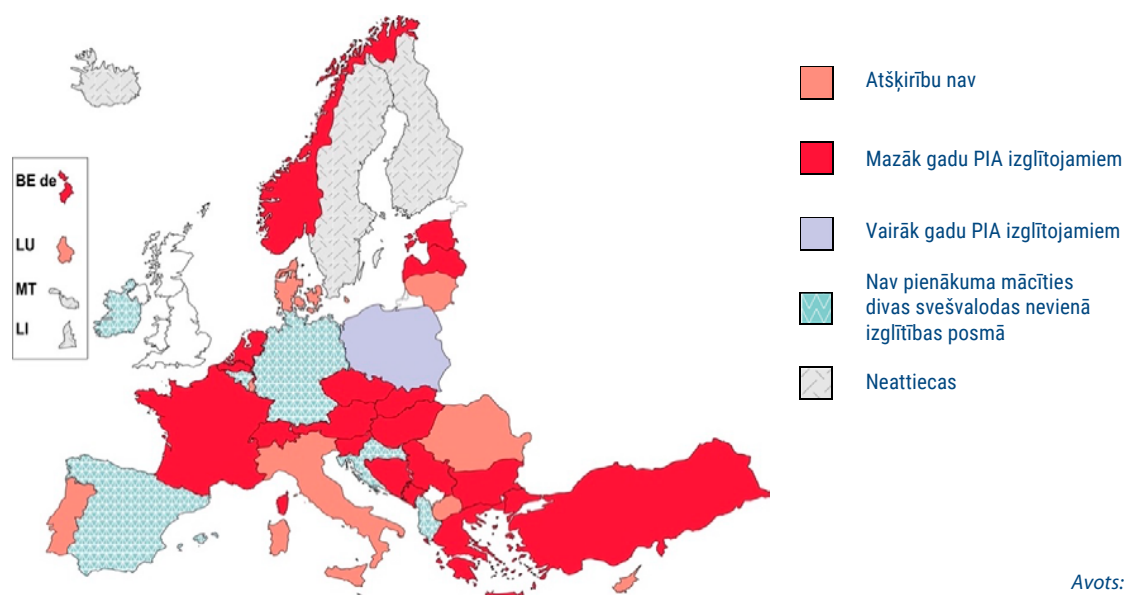
VAIRUMĀ VALSTU PIA IZGLĪTOJAMIE BŪS PAVADĪJUŠI MAZĀK GADU APGŪSTOT DIVAS VALODAS NEKĀ VIŅU VIENAUDŽI VISPĀRĒJĀS IZGLĪTĪBAS IESTĀDĒS

Lai gan lielākajā daļā valstu visi PIA audzēkņi apgūst svešvalodu tikpat gadu, cik viņu vienaudži vispārējās izglītības iestādēs (sk. B5. attēlu), tas pats salīdzinājums attiecībā uz otro valodu atklāj lielākas atšķirības

starp PIA audzēkņiem un vispārējās izglītības iestāžu audzēkņiem (B6. attēls). B6. attēls ir balstīts uz zemākajām prasībām attiecībā uz divu svešvalodu obligāto apguvi visiem skolēniem daudzās atsevišķās profesionālās izglītības un apmācības programmās un vispārējās izglītības programmās⁽³⁵⁾. Skolēnu līdzdalības rādītāji svešvalodu apguvē abās izglītības programmās ir pieejami C. nodaļā (sk. C5. attēlu).

19 izglītības sistēmās divu veidu izglītības programmās ir atšķirīgs laiks, kas veltīts divu svešvalodu apguvei, un PIA audzēkņiem tas ir īsāks. Vairumā gadījumu tas ir trīs vai četri gadi. Tomēr atšķirība ir divi gadi Bulgārijā un Grieķijā un viens – Nīderlandē un Norvēģijā.

B6. attēls: Atšķirība starp vispārējās izglītības skolēniem un profesionālās izglītības skolēniem attiecībā uz pavadīto gadu skaitu, mācoties vienlaikus divas svešvalodas kā obligātos priekšmetus, 2021/2022. g.

Avots: Eurydice

Paskaidrojumi

Skatīt B5. attēla paskaidrojumus.

Plašāku informāciju par divu svešvalodu kā obligāto priekšmetu apguvi vispārējā izglītībā skatīt B1. un B3. attēlā.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Malta, Zviedrija un Islande: šīs rādītājs neattiecas uz PIA.

Somija: pēc 2018. gadā ieviestās reformas svešvalodu mācību ilgums profesionālās izglītības un apmācības izglītojamiem netiek centralizēti regulēts. Tas atšķiras atkarībā no attiecīgās kvalifikācijas prasībām, izglītojamā iepriekšējās izglītības un izglītojamā personīgās kompetences attīstības plāna. Divas svešvalodas ir viena no visu kvalifikāciju kompetences prasībām.

Lihtenšteina: profesionālās izglītības un apmācības programmu daļa, kas tiek īstenota skolās, tiek nodrošināta Šveicē.

Lielākajā daļā izglītības sistēmu ar zemākām prasībām profesionālās izglītības un apmācības jomā (Beļģijas vāciski runājošās un flāmu kopienas, Čehija, Igaunija, Grieķija, Francija, Latvija, Nīderlande, Bosnija un Hercegovina, Šveice, Melnkalne un Serbija) profesionālās izglītības un apmācības skolēni sāk apgūt otru svešvalodu kā obligātu priekšmetu pirms vidusskolas, kad pamatzglītība vēl ir kopīga visiem izglītojamiem. Vidusskolas posmā šī mācīšanās vairs nav obligāta visiem profesionālās izglītības un apmācības programmu audzēkņiem (lai gan daži var turpināt mācīties divas svešvalodas), bet vispārējās izglītības programmu audzēkņiem tā joprojām ir obligāta. Ungārijā, Austrijā, Slovēnijā, Slovākijā, Norvēģijā, Slovākijā un Turcijā otrā svešvaloda kā obligātais mācību priekšmets attiecas tikai uz visiem skolēniem vispārējās vidējās izglītības pakāpē. Visbeidzot, Bulgārijā visi PIA studenti apgūst divas obligātās svešvalodas divus gadus, bet vispārējā

(35) Salīdzināmības nolūkos šeit aplūkoti tikai tie PIA veidi, kas dod piekļuvi augstākajai izglītībai. Profesionālās izglītības un apmācības izglītojamiem paredzēto gadu skaits ir viss periods, kurā visiem profesionālās izglītības un apmācības izglītojamiem jāapgūst (vismaz) divas svešvalodas, ieskaitot pamatzglītības pirmā un otrā posma apguves laiku.

I. IEDAĻA. STRUKTŪRAS

izglītībā tas ir obligāti četrus gadus, līdz vidējās izglītības iegūšanai.

Astoņās valstīs (Dānijā, Itālijā, Kiprā, Lietuvā, Luksemburgā, Portugālē, Rumānijā, Kiprā un Ziemeļmaķedonijā) starp abiem izglītības programmu veidiem nav atšķirību. Citiem vārdiem sakot, tas nozīmē, ka līdz vidējās izglītības iegūšanai PIA un vispārējās izglītības skolēni būs apguvuši divas valodas vienlaicīgi vienādu gadu skaitu.

Visbeidzot, Beļģijas franču kopienā, Vācijā, Īrijā, Spānijā, Horvātijā un Albānijā nav prasības visiem skolēniem apgūt divas valodas ne pamatizglītībā, ne vidējā izglītībā.

Polijā ilgāks PIA programmu ilgums izskaidro papildu gadu, ko PIA izglītojamie velta valodu apguvei.

ORGANIZĀCIJA

II. SADAĻA. PIEDĀVĀTO VALODU DAUDZVEIDĪBA

Iepriekšējā nodaļā uzmanība tika pievērsta obligāti apgūstamo svešvalodu skaitam un laikposmam, kurā skolēniem jāapgūst svešvalodas. Šajā sadaļā uzmanība pievērsta konkrētām valodām, ko māca Eiropas skolās.

Sadaļā vispirms aplūkotas valodas, kas ir obligātas visiem skolēniem vismaz vienu mācību gadu (sk. B7. attēlu). Tālāk tekstā ir aplūkotas svešvalodas, kas jānodrošina visās skolās, un svešvalodas, no kurām skolas var izvēlēties, veidojot savu svešvalodu mācību programmu (sk. B8. attēlu). Tālāk šajā nodaļā aplūkotas valodas, kuras mācību programmās dažkārt uzskata par alternatīvām svešvalodām, proti, reģionālās un mazākumtautību valodas, kā arī klasiskās valodas (sk. B9. un B10. attēlu). Vēl viena pētāmā joma ir dzimtās valodas (t. i., valodas, kurā skolēni runā mājās) mācīšana skolēniem no migrantu ģimenēm (sk. B11. attēlu). Visbeidzot, skolās apgūstamo specifisko valodu kopainu papildina pārskats par valodām, ko izmanto mācību satura un valodas integrētajā apgūvē (*CLIL*), t. i., mācību procesā, kurā dažādu mācību priekšmetu apguvei izmanto valodu, kas atšķiras no mācību valodas (sk. B12. attēlu).

Visi šajā sadaļā minētie rādītāji ir balstīti uz *Eurydice* tīkla apkopotajiem datiem. Tādējādi tie aptver 39 izglītības sistēmas 37 valstīs⁽³⁶⁾.

VAIRĀK NEKĀ PUSĒ EIROPAS IZGLĪTĪBAS SISTĒMU IR NOTEIKTA OBLIGĀTA SVEŠVALODAS APGUVE VISIEM SKOLĒNIEM: VISBIEŽĀK TĀ IR ANĢĻU VALODA

Svešvalodu apguve ir obligāta gandrīz visās Eiropas valstīs (sk. B. nodaļas I. sadaļu). B7. attēlā ir analizēts, vai augstākā līmeņa izglītības iestādes nosaka konkrētu svešvalodu (vai konkrētas svešvalodas), kas visiem skolēniem jāapgūst vismaz vienu mācību gadu. Galvenā uzmanība tiek pievērsta skolēniem pamatskolas pirmajā un otrajā posmā.

Kā redzams attēlā, vairāk nekā pusē aptaujāto izglītības sistēmu (22 no 39 izglītības sistēmām) visiem skolēniem ir jāapgūst konkrēta svešvaloda (vai konkrētas svešvalodas). Citās sistēmās skolēni vai skolas var izvēlēties, kuru valodu vai valodas mācīties. Augstākā līmeņa izglītības institūcijas bieži vien šo izvēli nosaka, nosakot vairākas valodas, no kurām skolām un/vai skolēniem ir jāizvēlas (sk. B8. attēlu).

Lielākajā daļā izglītības sistēmu ar noteiktām obligātajām valodām oficiālajos dokumentos ir noteikta tikai viena valoda, kas ir obligāta visiem. Beļģijas, Kipras, Šveices un Islandes vāciski runājošajās un flāmu kopienās ir noteiktas divas konkrētas svešvalodas, kas ir obligātas visiem. Luksemburgā ir trīs konkrētas obligātās svešvalodas.

Anġļu valoda ir obligāta gandrīz visās izglītības sistēmās, kurās ir noteikta konkrēta obligātā svešvaloda: 21 no 22 izglītības sistēmām (visas, izņemot Somiju). Lielākajā daļā šo sistēmu (15 sistēmās) anġļu valoda ir vienīgā obligātā svešvaloda.

Citas valodas, izņemot anġļu, visiem studentiem ir obligātas tikai dažās valstīs.

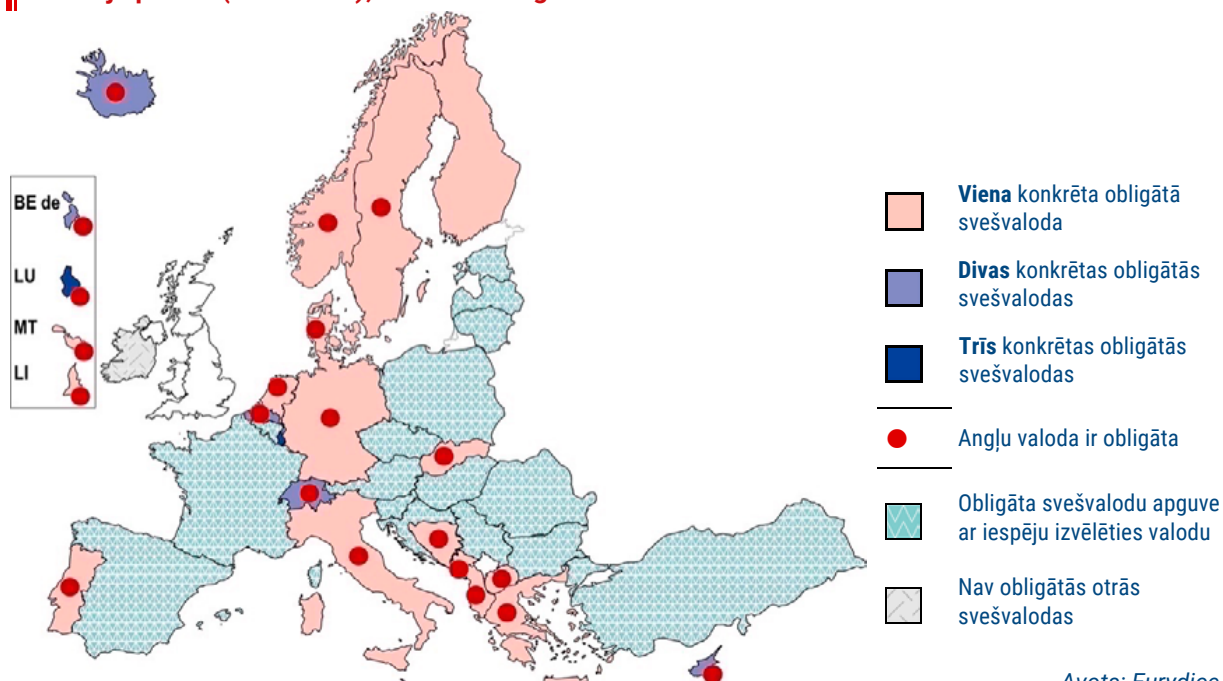
(36) Sīkāka informācija par valstīm ir sniegta šī ziņojuma ievadā.

Franču valoda ir obligāta visiem studentiem Beļģijas, Kipras, Luksemburgas un dažu Šveices kantonu vāciski runājošajās un flāmu kopienās. Abās Beļģijas kopienās un Luksemburgā franču valoda ir pirmā svešvaloda, kas jāapgūst visiem izglītojamiem. Kiprā tā ir otrā obligātā svešvaloda pēc angļu valodas. Šveicē secība atšķiras: kantonos, kuros franču valoda ir noteikta kā obligātā svešvaloda, dažkārt tā ir pirmā, dažkārt otrā obligātā valoda (sīkāku informāciju sk. B7. attēla piezīmēs par katru valsti). Jāatzīmē, ka franču valoda ir obligāta galvenokārt valstīs, kurās tā ir viena no valsts valodām (visās iepriekš minētajās valstīs, izņemot Kipru; skatīt A1. attēlu).

Tāpat vācu valoda ir obligāta arī valstīs, kurās tā ir viena no valsts valodām, proti, Luksemburgā un visos Šveices kantonos, kuros nav vācu valodas.

Somijā un Islandē dažas ziemeļvalstu valodas ir obligātas visiem skolēniem. Somijā otrā valsts valoda (zviedru vai somu valoda atkarībā no skolas pamatvalodas) ir obligāta. Islandē līdzās angļu valodai obligāti jāmacās arī dāņu valoda (noteiktos apstākļos to var aizstāt norvēģu vai zviedru valoda).

B7. attēls: Konkrētas svešvalodas, kas ir obligātas visiem skolēniem pamatzglītības pirmajā un otrajā posmā (ISCED 1–2), 2021./2022. gads

Avots: Eurydice

Paskaidrojumi

Attēlā parādīts, vai mācību programmās vai citos vadības dokumentos, ko izdevušas augstākā līmeņa (izglītības) institūcijas, ir norādītas obligātās svešvalodas, kuras visiem pamatzglītības pirmā un/vai otrā posma skolēniem jāapgūst vismaz vienu mācību gadu. Šādā gadījumā ir norādīts obligāto valodu skaits. Attiecībā uz informāciju par to, kuras svešvalodas ir obligātas visiem, ir norādīta tikai angļu valoda. Valodas, kas nav angļu valoda, ir norādītas saistītajā tekstā.

Terminu “mācību programma”, “svešvaloda”, “Starptautiskā standarta izglītības klasifikācija (ISCED)”, “valoda kā obligātais mācību priekšmets”, “vadības dokumenti” un “augstākā līmeņa izglītības institūcijas” definīcijas skatīt glosārijā.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Beļģija (BE fr): tikai Briseles galvaspilsētas reģionā un Valoņu pašvaldībās, kas pazīstamas kā “valodu robežas” (Comines–Warneton, Mouscron, Flobecq un Enghien), ir īpaša obligātā valoda – holandiešu valoda. Citās Beļģijas franču kopienas daļās nav konkrētas svešvalodas, kas būtu obligāta visiem skolēniem.

Beļģija (BE de): Franču valoda ir pirmā svešvaloda. Tikai tajās skolās, kurās mācībvaloda ir franču valoda, vācu valoda ir pirmā svešvaloda. Augstākā līmeņa vadības dokumentos angļu valoda nav noteikta kā obligātā svešvaloda. Tomēr praksē visās vispārējās vidējās izglītības skolās skolēniem ir jāapgūst angļu valoda. Tāpēc šis skaitlis attiecas uz divām konkrētām obligātajām svešvalodām un kā obligātā valoda ir norādīta angļu valoda.

II. SADAĻA. PIEDĀVĀTO VALODU DAUDZVEIDĪBA

Vācija: deviņās federālajās zemēs angļu valoda ir obligāta pirmā svešvaloda. Sārlandē obligāta ir franču valoda.

Īrija: visiem skolēniem jāapgūst abas valsts valodas: angļu un īru. Tomēr mācību programmā neviena no tām netiek uzskatīta par svešvalodu.

Spānija: tikai dažās autonomajās kopienās (piemēram, Valensijā, Riohā un Kastīlijā–Lamanšā) angļu valoda ir īpaša obligātā valoda.

Somija: zviedru valoda ir obligāta skolās, kurās mācības notiek somu valodā, un somu valoda ir obligāta skolās, kurās mācības notiek zviedru valodā.

Bosnija un Hercegovina: pieeja datu vākšanai atšķiras no citām valstīm. Informācija par 2021./2022. gadu ir balstīta uz kantonu noteikumu apsekojumu. Lielākajā daļā kantonu angļu valoda ir obligāta.

Šveice: izglītojamiem ir divas obligātas svešvalodas. Noteiktās obligātās valodas ietver visas valsts valodas (franču, vācu, itāļu un retoromāņu valoda) un angļu valodu. Secība ir atkarīga no kantona. Parasti kā pirmā obligātā svešvaloda tiek norādīta valsts valoda un kā otrā svešvaloda – angļu valoda vai arī kā pirmā obligātā svešvaloda tiek norādīta angļu valoda un kā otrā – viena valsts valoda. Konkrētāk, lielākajā daļā vāciski runājošo kantonu pirmā obligātā svešvaloda ir angļu valoda un otrā – franču valoda (dažos kantonos šī secība ir mainīga). Franču valodā runājošos kantonos pirmā svešvaloda ir vācu valoda, bet otrā – angļu valoda. Itāļiski runājošajā kantonā pirmā obligātā svešvaloda ir franču valoda un otrā – vācu valoda.

Analizējot obligāto svešvalodu apguves attīstību laika gaitā, var secināt, ka obligāto valodu apguves politika Eiropā ir diezgan stabila. Tomēr pēdējos gados ir notikušas dažas izmaiņas. ES Luksemburga 2017. gadā pieņēma reformu, ar kuru agrīnā pirmsskolas izglītībā, sākot no trīs gadu vecuma, tiek ieviesta franču valodas apguve. Tas nozīmē, ka tagad bērni apgūst franču valodu, pirms viņi sāk mācīties vācu valodu, ko viņi sāk apgūt sešu gadu vecumā (pirms reformas vācu valoda bija pirmā obligātā valoda, kurai sekoja franču valoda). Tāpat kā pirms reformas angļu valoda ir trešā valoda, kas jāapgūst visiem Luksemburgas skolēniem. Ārpus ES, Melnkalnē ar 2017. gada reformu angļu valoda tika ieviesta kā obligātā svešvaloda visiem skolēniem, sākot no pirmās pamatskolas klases. Ņemot vērā ilgāku laika posmu, kas tika atspoguļots dažādos šī ziņojuma izdevumos (aptverot pēdējās divas desmitgades), dažas citas valstis (piemēram, Itālija, Portugāle un Slovākija) īstenoja reformas, ieviešot angļu valodu kā obligātu mācību priekšmetu (sīkāku informāciju skatīt Eiropas Komisija / EACEA / Eurydice, 2017, 44. lpp.).

Informāciju par valodām, kas vadības dokumentos noteiktas kā obligātās, var papildināt ar datiem par to skolēnu faktisko īpatsvaru, kuri apgūst dažādas valodas. Šādi dati ir sniegti C. nodaļas II. iedaļā.

NEDAUDZ VAIRĀK NEKĀ TREŠDAĻĀ IZGLĪTĪBAS SISTĒMU AUGSTĀKĀ LĪMEŅA VADĪBAS DOKUMENTOS IR NORĀDĪTAS VISMĀZ DIVAS SVEŠVALODAS, KAS JĀNODROŠINA VISĀS SKOLĀS

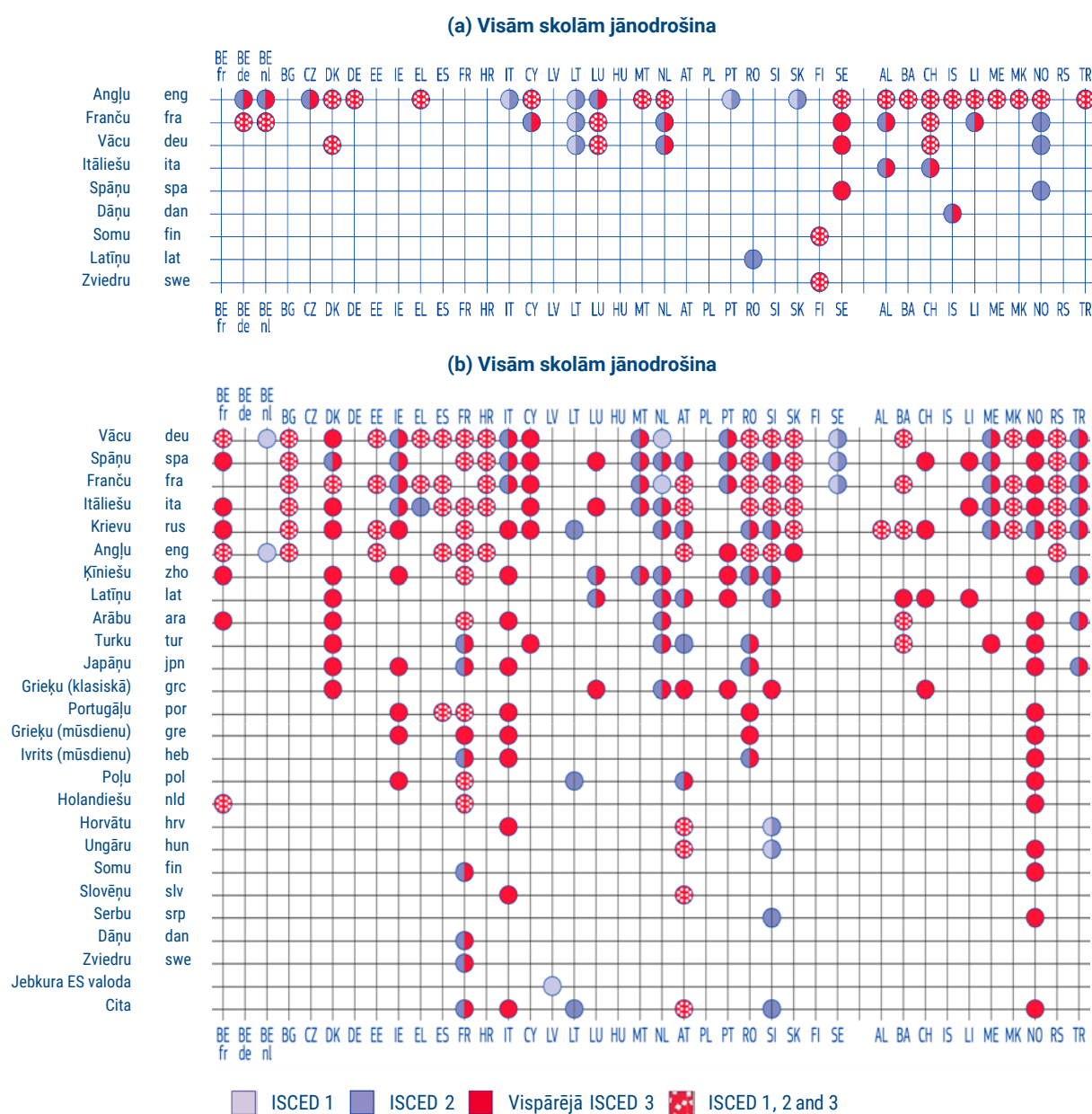
Svešvalodas, ko skolēni apgūst (sk. C. nodaļas II. sadaļu), ir atkarīgas no mācību programmā paredzētajiem valodu kursiem. B8. attēlā ir parādītas konkrētas svešvalodas, kas tiek nodrošinātas skolās saskaņā ar augstākā līmeņa vadības dokumentiem. Tajā ir divas daļas: a) daļā ir norādītas konkrētas svešvalodas, kas jānodrošina visām skolām; b) daļā ir ilustrētas svešvalodas, kuras skolas var izvēlēties nodrošināt skolēniem.

Gandrīz visās valstīs augstākā līmeņa vadības dokumentos ir noteiktas svešvalodas, kuras skolām ir jānodrošina vai kuras var apgūt (vai abējādi) vismaz vienā izglītības pakāpē. Turklāt institūcijas var atļaut vai mudināt skolas piedāvāt arī citas valodas, kas nav norādītas. Dažos gadījumos vadības dokumentos ir skaidra atsauce uz skolu autonomiju attiecībā uz to, kādas valodas tās var piedāvāt, vienlaikus norādot, kādas valodas tām ir jānodrošina (Beļģijas vācu valodā runājošajā kopienā un Somijā). Citos gadījumos vadības dokumentos nav norādītas ne valodas, kuras skolas drīkst piedāvāt, ne valodas, kuras tām ir jānodrošina, un skolām ir dota pilnīga autonomija lemt par šiem jautājumiem (Ungārijā un Polijā).

ORGANIZĀCIJA

Lielākajā daļā valstu augstākā līmeņa vadības dokumentos ir noteikta viena vai vairākas svešvalodas, kas jānodrošina visās skolās. Vairumā gadījumu šīs valodas ir angļu, kam seko franču un/vai vācu valoda. Ja ir norādītas citas valodas, tās bieži vien ir oficiālās valsts valodas (somu/zviedru valoda Somijā un itāļu valoda Šveicē) vai kaimiņvalsts valoda (itāļu valoda Albānijā). Daudzos gadījumos, jo īpaši pamatzglītības pirmajā posmā, skolēniem ir obligāti jāapgūst noteiktās svešvalodas (sk. B7. attēlu). Turklāt B8. attēlā redzams, ka vidējās izglītības posmā pieaug norādīto svešvalodu skaits. Zviedrijā, Šveicē un Norvēģijā visās skolās, atkarībā no valsts, ir jānodrošina četras konkrētas svešvalodas, kas apgūstamas pamatzglītības otrajā posmā un/vai vidējā izglītībā.

B8. attēls: Svešvalodas, kas norādītas augstākā līmeņa vadības dokumentos pamatzglītībā un vispārīgā vidējā izglītībā (ISCED 1–3), 2021/2022. gads

II. SADAĻA. PIEDĀVĀTO VALODU DAUDZVEIDĪBA

Paskaidrojumi

Šajā attēlā parādītas konkrētas svešvalodas, kas tiek mācītas skolās saskaņā ar mācību programmām vai citiem vadošajiem dokumentiem, ko izdevušas augstākā līmeņa izglītības institūcijas. (a) daļā ir norādītas svešvalodas, kas jānodrošina visām skolām; (b) daļā ir norādītas svešvalodas, kuras skolas var izvēlēties nodrošināt. Dažos gadījumos skolām ir atļauts vai tās tiek mudinātas papildus norādītajām valodām piedāvāt arī citas valodas.

Vienā vai vairākās izglītības pakāpēs mācību programmās vai augstākā līmeņa vadības dokumentos var nebūt norādītas svešvalodas, kuras skolām ir vai var būt jānodrošina. Dažos gadījumos tās var skaidri atsaukties uz skolu autonomiju šajā politikas jomā.

Šajā attēlā un konkrētām valstīm adresētajās piezīmēs nav norādīts, vai norādītās valodas ir norādāmas kā pirmā, otrā vai trešā valoda.

Klasiskās valodas (t. i., klasiskā grieķu un latīņu valoda) tiek iekļautas tikai tad, ja mācību programmā vai augstākā līmeņa vadības dokumentos tās ir norādītas kā alternatīvas svešvalodām.

Katrā attēla daļā valodas ir uzskaitītas dilstošā secībā atkarībā no tā, cik izglītības sistēmu tās ir iekļautas mācību programmās vai augstākā līmeņa vadības dokumentos. Klasifikācijā nav ņemts vērā izglītības līmenis(-i), kurā(-os) svešvalodu apguve ir ieteicama/nepieciešama. Ja vairākas valodas ir uzskaitītas vienā un tajā pašā izglītības sistēmu skaitā, tās tiek sakārtotas alfabētiskā secībā atbilstoši to ISO 639-3 kodam (sk. <http://www.sil.org/iso639-3/>, Pēdējo reizi skatīts: 2022. gada 13. jūlijā).

ES oficiālās valodas tiek parādītas, ja tās tiek nodrošinātas vismaz divās izglītības sistēmās; visas pārējās valodas tiek parādītas, ja tās tiek nodrošinātas vismaz trīs izglītības sistēmās. Visas valodas, kas nav attēlotas, attēlā ir atzīmētas kā "citas" un norādītas piezīmēs, kas attiecas uz konkrēto valsti.

Terminu "mācību programma", "svešvaloda", "Starptautiskā standarta izglītības klasifikācija (ISCED)" un "vadības dokumenti" definīcijas skatīt glosārijā.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Beļģija (BE fr): Briseles galvaspilsētas reģionā un Valonijas komūnās, kurām ir īpašs valodas statuss līdzās Beļģijas flāmu kopienai, visās skolās pamatzglītībā un vispārējā vidējā izglītībā jāpiedāvā holandiešu valoda. Valonijas komūnās, kurām ir īpašs valodas statuss līdzās vāciski runājošajai kopienai, skolās pamatzglītībā un vispārējā vidējā izglītībā ir jānodrošina vācu valoda. No 2022. gada septembra vispārējā vidējā izglītībā var piedāvāt (franču) zīmju valodu.

Vācija: deviņās federālajās zemēs visās skolās obligāti jānodrošina angļu valoda. Sārlandē visām skolām jāpiedāvā franču valoda.

Francija: "Citas" valodas ietver armēņu, kambodžiešu un reģionālās valodas – basku, bretoņu, katalāņu, korsikāņu, kreolu, melanēziešu valodas, okitāņu un taitiešu valodu vispārējā vidējā izglītībā. Pirmās pakāpes vidusskolā var piedāvāt arī korejiešu, vjetnemiešu un reģionālo gallu valodu, Elzasas reģionālās valodas un Mozeles reģionālās valodas. Vispārējā vidējā izglītībā var piedāvāt arī norvēģu, persiešu, tamilu un reģionālās valodas – valisiešu un futuņu valodu.

Itālija: "Citas" valodas ir albāņu un serbu/horvātu valoda, ko uzskata par serbo–horvātu valodu.

Lietuva: "Citas" valodas ir arī latviešu valoda.

Nīderlande: visās Frīzlandes provinces skolās jāpiedāvā frīzu valoda.

Austrija: "Citas" valodas ir čehu, slovāku un bosniešu/horvātu/serbu valoda, ko māca kā vienu valodu.

Slovēnija: "Citas" valodas ir maķedoniešu valoda un (slovēņu) zīmju valoda vidējā izglītībā.

Somija: Skolās, kurās mācības notiek somu valodā, ir jānodrošina zviedru valoda, bet skolās, kurās mācības notiek zviedru valodā, ir jānodrošina somu valoda.

Bosnija un Hercegovina: skolas Sarajevas kantonā var izvēlēties nodrošināt arābu un turku valodu.

Šveice: svešvalodas, kas jānodrošina, atšķiras atkarībā no lingvistiskajiem reģioniem un kantoniem: Franču valodā runājošiem kantoniem jānodrošina vācu un angļu valodas apguve, vācu valodā runājošiem kantoniem – franču un angļu valodas apguve, bet itāliski runājošiem kantoniem – vācu, franču un angļu valodas apguve pamatzglītībā un vispārējā vidējā izglītībā. Itāļu valodas apguve vispārējā vidējā izglītībā jānodrošina visos franču un vācu valodā runājošajos kantonos. Vācu valodā runājošajā Graubiūndenes kantona daļā ir jānodrošina retoromāņu valodas apguve.

Norvēģija: "Citas" valodas ir albāņu, igauņu, islandiešu, amharu, bosniešu, dari, filipīniešu, kantoniešu, korejiešu, kurdu (sorani), oromo, pendžabi, persiešu, somāliešu, tamilu, (norvēģu) zīmju valoda, taizemiešu, tigriņu, urdu un vjetnemiešu valoda.

Papildus svešvalodām, kas skolām ir jānodrošina, augstākā līmeņa vadības dokumentos bieži vien ir minētas arī svešvalodas, kuras skolas var izvēlēties nodrošināt. Papildus angļu, franču un vācu valodai visbiežāk norādītās svešvalodas ir spāņu, itāļu un krievu valoda. Pēc tam seko ķīniešu valoda, tad – latīņu, arābu, turku, japāņu, klasiskā grieķu un portugāļu valoda. Vairākās valstīs klasiskās valodas (t. i., klasiskā grieķu un latīņu valoda) ir iekļautas augstākā līmeņa vadības dokumentos kā svešvalodas, ko var apgūt skolās. Citiem vārdiem sakot, tās ir alternatīvas modernajām svešvalodām, un tās var mācīties to vietā. Visbeidzot, saskaņā ar augstākā līmeņa vadības dokumentiem mazākā daļā valstu skolās var apgūt dažas citas Eiropas valodas.

Kā jau bija gaidāms, vispārējā izglītībā, jo īpaši vispārējā vidējā izglītībā, palielinās to konkrēto svešvalodu skaits, kuras skolas var izvēlēties nodrošināt. Kad izglītojamie sasniedz šo izglītības līmeni, viņiem bieži vien jāmacās vairāk nekā viena svešvaloda vai arī viņiem tiek dota iespēja mācīties vairākas svešvalodas kā izvēles priekšmetus (sk. B3. un B4. attēlu). Tāpēc svešvalodu piedāvājums mācību programmā atspoguļo mācību programmā noteiktās prasības skolēniem.

Francijā un Austrijā visās trīs izglītības pakāpēs ir ļoti daudz noteiktu svešvalodu, ko ir iespējams apgūt skolās. Īpaši augsts šis rādītājs ir arī Ungārijā, Rumānijā un Slovēnijā pamatizglītības otrajā posmā un vidējā izglītībā. Dažās valstīs mācību programmās ir noteikts liels skaits svešvalodu, ko skolas var nodrošināt vispārējā vidējā izglītībā. Tā tas ir Dānijā, Īrijā, Itālijā un Norvēģijā.

APTUVENI PUSĒ EIROPAS VALSTU OFICIĀLAJOS DOKUMENTOS, KAS SAISTĪTI AR IZGLĪTĪBU, IR NORĀDĪTAS REĢIONĀLĀS VAI MAZĀKUMTAUTĪBU VALODAS

Visā Eiropā līdztekus oficiālajām valsts valodām valstu teritoriju daļās tiek lietotas arī reģionālās vai mazākumtautību valodas. Lai gan šajās valodās runājošo cilvēku juridiskais statuss un skaits ir ļoti atšķirīgs, daudzām no tām ir kopīga zināma nedrošības pakāpe (Gerken, 2022). Lielākajā daļā Eiropas valstu tiesību aktos ir oficiāli atzīta vismaz viena reģionālā vai mazākumtautību valoda (sk. A1. attēlu) un tiek veicināta tās lietošana dažādās sabiedriskās dzīves jomās, tostarp valsts pārvaldē, juridiskajos pakalpojumos, izglītībā, plašsaziņas līdzekļos, kultūrā, kā arī ekonomikā un sociālajā dzīvē.

B9. attēlā uzmanība pievērsta reģionālo vai mazākumtautību valodu iekļaušanai izglītībā. Tajā ir norādīts, vai augstākā līmeņa izglītības iestāžu izdotajos oficiālajos (vadības) dokumentos, piemēram, valsts mācību plānos vai izglītības programmās, valsts novērtēšanas vai eksāmenu dokumentos vai noteikumos, kas nosaka, ka skolām jānodrošina mācības konkrētās valodās, ir atsauce uz reģionālo vai mazākumtautību valodu apguvi, un, ja tas tā ir, norādītas valodas, uz kurām tas attiecas.

Kā redzams attēlā, aptuveni pusē no aptaujātajām izglītības sistēmām augstākā līmeņa izglītības iestāžu izdotajos vadības dokumentos ir īpaša atsauce uz noteiktu reģionālo vai mazākumtautību valodu apguvi. Valodu skaits, kas aptvertas, svārstās no vienas vai divām (Dānija, Grieķija, Nīderlande, Slovēnija un Albānija) līdz 10 vai vairāk (Francija, Horvātija, Itālija, Ungārija, Polija, Rumānija un Serbija).

Dažās valstīs visas oficiāli atzītās reģionālās vai mazākumtautību valodas (sk. A1. attēlu) un tikai šīs reģionālās vai mazākumtautību valodas ir īpaši pieminētas vadības dokumentos, ko izdod augstākās izglītības institūcijas. Tā tas ir Itālijā, Ungārijā, Nīderlandē, Polijā, Slovēnijā, Somijā, Zviedrijā, Melnkalnē un Norvēģijā. Piemēram, Polijā visām oficiāli atzītajām reģionālajām vai mazākumtautību valodām ir mācību pamatprogramma, un skolām ir pienākums nodrošināt reģionālās vai mazākumtautību valodas apguvi, ja ir izpildīti konkrēti nosacījumi (piemēram, valodas apguvei ir pieteicies minimālais skolēnu skaits). Nīderlandē, kur frīzu valoda ir oficiāli atzīta mazākumtautību valoda, visiem skolēniem, kas apgūst pamatizglītību un zemāko vidējo izglītību Frīzijas reģionā, ir jāapgūst šī valoda (līdz ar to tā ir jāmacās visās skolās šajā reģionā). Papildus mācību nodrošināšanai vadības dokumentos var būt atsauce uz eksāmenu nodrošināšanu reģionālajās vai mazākumtautību valodās. Piemēram, Ungārijā skolēni var kārtot pēdējo vidusskolas eksāmenu (érettségi) jebkurā no oficiāli atzītajām reģionālajām vai mazākumtautību valodām.

B9. attēls: Reģionālās vai mazākumtautību valodas, kas īpaši minētas augstākā līmeņa vadības dokumentos pamatizglītībā un vispārējā vidējā izglītībā (ISCED 1–3), 2021/2022 gads

		BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU
Nav atsauces		•	•	•		•			•	•						•	•		•	
Astūriešu	ast											•								
Baltkrievu	bel																	•		
Bosniešu	bos													•						
Bretoņu	bre												•							
Bulgāru	bul																			•
Kataloniešu	cat											•	•		•					
Valensiešu	cat											•								
Čehu	ces													•						
Korsikāņu	cos												•							
Kašūbiešu	csb																			
Dāņu	dan							•												
Vācu	deu													•	•			•		•
Grieķu	ell														•					•
Basku	eus											•	•							
Fēru	fao						•													
Somu	fin																			
Meankieli	fit																			
Kvenu	fkv																			
Franču	fra														•					
Provansiešu	frp												•		•					
Friziešu	fry							•												
Friulu	fur														•					
Galīciešu	glg											•								
Ivrits	heb				•									•						
Horvātu	hry														•					•
Ungāru	hun													•						
Armēņu	hye				•															•
Itāliešu	ita													•						
Grenlandiešu	kal						•													
Karaīmu	kdr																			
Lietuviešu	lit																			
Ladīno	lld														•					
Makedoniešu	mkd													•						
Lejasvācu	nds							•												
Oksitāņu	oci											•	•		•					
Pikardiešu	pcd												•							
Poļu	pol													•				•		•
Kreolu	rcf												•							
Romu	rom				•															•
Rumāņu	ron																			•
Rusīnu	rue													•						•
Aromūnu (Vlaču)	rup																			
Krievu	rus													•				•		
Slovāku	slk													•						•
Slovēņu	slv													•	•					•
Sāmu	sme																			
Albāņu	sgl													•	•					
Sardīniešu	srd														•					
Serbu	srp													•						•
Taitiešu	tah												•							
Tatāru	tat																			
Turku	tur				•						•									
Ukrainu	ukr													•						•
Sorbiešu	wen							•												
Jidišs	yid																			
Cita													•							•

B9. attēls: Reģionālās vai mazākumtautību valodas, kas īpaši minētas augstākā līmeņa vadības dokumentos pamatizglītībā un vispārējā vidējā izglītībā (ISCED 1–3), 2021/2022 gadsMT

		MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	AL	BA	CH	IS	LI	ME	MK	NO	RS	TR
Nav atsauces		•				•							•	•	•	•					•
Astūriešu	ast				•																
Baltkrievu	bel				•																
Bosniešu	bos																•			•	
Bretonu	bre																				
Bulgāru	bul						•													•	
Kataloniešu	cat																				
Valensiešu	cat																				
Čehu	ces				•		•													•	
Korsikāņu	cos																				
Kašūbiešu	csb				•																
Dāņu	dan																				
Vācu	deu				•		•		•												
Grieķu	ell											•									
Basku	eus																				
Fēru	fao																				
Somu	fin										•								•		
Meankieli	fit										•										
Kvenu	fkv																		•		
Franču	fra																				
Provansiešu	frp																				
Friziešu	fry		•																		
Friulu	fur																				
Galīciešu	glg																				
Ivritu	heb				•		•														
Horvātu	hry			•			•										•			•	
Ungāru	hun			•			•	•	•											•	
Armēņu	hye				•																
Itāliešu	ita						•	•													
Grenlandiešu	kal																				
Karaīmu	kdr				•																
Lietuviešu	lit				•																
Ladīno	lld																				
Makedoniešu	mkd											•								•	
Lejasvācu	nds																				
Oksitāņu	oci																				
Pikardiešu	pcd																				
Poļu	pol																				
Kreolu	rcf																				
Romu	rom			•	•		•		•	•	•							•		•	
Rumāņu	ron																			•	
Rusīnu	rue								•											•	
Aromūnu (Vlaču)	rup																•			•	
Krievu	rus				•				•												
Slovāku	slk				•		•													•	
Slovēņu	slv			•																•	
Sāmu	sme									•	•								•		
Albāņu	sgi																•	•		•	
Sardīniešu	srd																				
Serbu	srp						•										•	•			
Taitiešu	tah																				
Tatāru	tat				•																
Turku	tur						•											•			
Ukrainu	ukr				•		•		•											•	
Sorbiešu	wen																				
Jidišs	yid				•						•										
Cita					•															•	

Avots: Eurydice

Paskaidrojumi

Attēlā parādītas reģionālās vai mazākumtautību valodas, kas minētas mācību programmās vai citos vadības dokumentos, ko izdevušas augstākā līmeņa (izglītības) institūcijas. Izglītības līmeņi, izglītības ceļi vai skolu veidi netiek nošķirti. Dažās valstīs minētās valodas var piedāvāt skolās tikai dažos reģionos.

II. SADAĻA. PIEDĀVĀTO VALODU DAUDZVEIDĪBA

Šajā attēlā lietotais termins "reģionālās vai mazākumtautību valodas" ietver jēdzienu "neteritoriālās valodas". Valodas tabulā ir uzskaitītas alfabētiskā secībā atbilstoši to ISO 639–3 kodam (sk. <http://www.sil.org/iso639-3/>, pēdējo reizi skatīts: 2022. gada 27. jūnijs). Valodas, kurām nav ISO 639–3 koda, un valodu grupas ir atzīmētas kā "citas" norādīta piezīmēs par valsti.

Terminu "**Starptautiskās standarta izglītības klasifikācijas (ISCED)**", "**neteritoriālās valodas**", "**reģionālās vai mazākumtautību valodas**", "**vadības dokumentu**" un "**augstākā līmeņa (izglītības) institūcijas**" definīcijas skatīt glosārijā.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Francija: "Citas" ir gallu, kibuši, šimaore (Majota), melanēziešu valodas, polinēziešu valodas (valisēšu un futūniešu valodas), rietumu flāmu valoda, kā arī Elzasas un Mozeles reģionālās valodas (pazīstamas kā Elzasas un Mozeles frankoniešu dialekti).

Ungārija: "Citas" ir bojašu (romu valodas dialekts).

Polija: "Citas" ir lemku valoda.

Slovākija: izglītības standarti četrām papildu valodām (bulgāru, čehu, horvātu un poļu) tika pieņemti 2022. gada septembrī, t. i., 2022./2023. mācību gada sākumā.

Serbija: "Citas" ir bunjevacu valoda.

Dažās citās valstīs tiesiskais regulējums atzīst tikai vienu oficiālo (valsts) valodu (sk. A1. attēlu), bet augstākā līmeņa izglītības institūciju izdotie vadības dokumenti veicina reģionālo vai mazākumtautību valodu lietošanu. Tas attiecas uz Bulgāriju, Grieķiju, Franciju, Lietuvu un Albāniju. Piemēram, Francijā franču valoda ir vienīgā oficiālā valoda, bet reģionos, kur runā reģionālajās vai mazākumtautību valodās, skolēniem jābūt iespējai tās apgūt visos izglītības līmeņos, jo īpaši kā fakultatīvos priekšmetus vidējās izglītības posmā. Līdzīgi arī Albānijas teritorijās, kurās dzīvo maķedoniešu un grieķu minoritātes, pamatskolas un vidusskolas skolēniem būtu jādod iespēja līdztekus albāņu valodai mācīties arī viņu dzimto valodu. Grieķijā vadības dokumenti attiecas uz turku valodas mācīšanu, kas notiek dažās mazākumtautību skolās. Bulgārijā 2017. gadā augstākā līmeņa izglītības institūcijas apstiprināja mācību programmas ivrita, armēņu, romu un turku valodas apguvei, ko, ja skolēni vēlas, viņi var apgūt divas stundas nedēļā septiņus gadus.

Pretstatā tam ir valstis, kas piešķir oficiālu statusu reģionālajām vai mazākumtautību valodām (sk. A1. attēlu), bet augstāko izglītības iestāžu izdotajos vadības dokumentos šīs valodas nav īpaši minētas. Tas attiecas uz Čehiju, Kipru, Latviju, Portugāli un Šveici. Tomēr, iespējams, pastāv plašāka atsauce uz šīm valodām. Piemēram, Čehijā mazākumtautību pārstāvjiem ir tiesības uz izglītību savā valodā.

Visbeidzot, dažas valstis oficiāli neatzīst reģionālās vai mazākumtautību valodas (sk. A1. attēlu) un nemin šīs valodas augstāko izglītības institūciju izdotajos vadības dokumentos (Beļģija, Igaunija, Īrija, Luksemburga, Malta, Bosnija un Hercegovina, Islande, Lihtenšteina un Turcija).

KLASISKĀS VALODAS IR OBLIGĀTAS VISMĀZ DAĻAI VIDUSSKOLĒNU GANDRĪZ PUSĒ EIROPAS VALSTU

Lai sniegtu pilnīgu priekšstatu par valodu apguvi Eiropā, ir svarīgi ņemt vērā klasisko valodu piedāvājumu. Valstu mācību programmās klasiskā grieķu un latīņu valoda bieži netiek uzskatītas par "svešvalodām", tāpēc šīs valodas nav iekļautas citos šīs sadaļas rādītājos. Tāpēc, lai papildinātu iepriekš sniegtos datus, šis rādītājs analizē klasisko valodu apguvi neatkarīgi no tā, kā tās iedalītas mācību programmā. Šis rādītājs ir vērsts uz klasisko valodu apguvi pamatzglītības otrajā posmā un vidējā izglītībā.

B10. attēlā aplūkoti divu veidu noteikumi par klasisko valodu apmācības nodrošināšanu. Pirmais regulējuma veids nosaka, ka klasiskās valodas ir obligāti apgūstami priekšmeti, kas nozīmē, ka izglītojamiem ir jāapgūst klasiskā grieķu un/vai latīņu valoda. Šāda prasība var attiekties vai nu uz visiem skolēniem vismaz vienu vidusskolas posmu (piemēram, vienu mācību gadu), vai tikai uz dažām skolēnu kategorijām. Otrais regulējuma veids nosaka (visu vai daļas) skolēnu tiesības apgūt klasisko grieķu un/vai latīņu valodu, kas nozīmē, ka skolēni var izlemt, vai

mācīties šīs valodas, savukārt izglītības sniedzējiem jānodrošina, lai valodu piedāvājums atbilstu skolēnu izvēlei. Katrā no iepriekš minētajiem gadījumiem klasisko grieķu un/vai latīņu valodu var apgūt kā atsevišķus priekšmetus vai kā priekšmetus, kas aptver plašākas jomas (piemēram, "klasiskās studijas").

Kā redzams B10. attēla a) daļā, pamatizglītības otrajā posmā vadības dokumenti reti nosaka prasību visiem skolēniem mācīties klasiskās valodas. Rumānija ir vienīgā valsts, kurā visiem skolēniem, kas iegūst vidējo izglītību, ir jāmācās latīņu valoda, kas ir iekļauta septītās klases mācību priekšmetā "Latīņu valoda un romāņu kultūra". Grieķija un Kipra ir vienīgās valstis, kurās visiem skolēniem, kas iegūst vidējo izglītību, ir jāapgūst klasiskā grieķu valoda.

Vēl dažās valstīs (vai izglītības sistēmās) prasība apgūt klasiskās valodas pamatizglītības otrajā posmā attiecas tikai uz skolēniem, kuri apgūst noteiktas programmas (Beļģijas flāmu kopiena, Vācija, Horvātija, Nīderlande, Šveice un Lihtenšteina). Piemēram, Vācijā klasiskā grieķu un latīņu valoda ir obligāta skolēniem, kuri vēlas iegūt kvalifikāciju Allgemeine Hochschulreife ģimnāzijās, kas specializējas klasiskajās valodās. Lihtenšteinā zemākajos ģimnāzijas mācību gados visiem skolēniem ir jāmācās latīņu valoda. Beļģijas flāmu kopienā, Horvātijā un Šveicē skolēni, kas iegūst pamatizglītību otrajā posmā, var specializēties klasiskajās studijās, un tāpēc klasiskā grieķu un/vai latīņu valoda ir neatņemama mācību programmas sastāvdaļa.

Četrās valstīs (Vācijā, Francijā, Luksemburgā un Austrijā) skolēniem, kuri apgūst vispārējās pamatizglītības otro posmu, ir tiesības izvēlēties klasisko grieķu un/vai latīņu valodu kā izvēles priekšmetus. Francijā šīs tiesības attiecas uz visiem skolēniem, kas apgūst vidējo pamatizglītību, un aptver gan klasisko grieķu, gan latīņu valodu. Vācijā, Luksemburgā un Austrijā šīs tiesības attiecas tikai uz izglītojamiem, kas apgūst īpašas programmas. Piemēram, Luksemburgā skolēni, kuri studē "klasiskajā virzienā", var izvēlēties latīņu valodu, klasiskās valodas (grieķu un latīņu klasiku) vai ķīniešu valodu. Vācijā ģimnāzijas skolēniem pirmajai svešvalodai ir jābūt modernajai svešvalodai vai latīņu valodai.

To valstu skaits, kurās ir noteikta prasība vai tiesības skolēniem mācīties klasiskās valodas, ir daudz lielāks vispārējā vidējā izglītībā nekā pamatizglītības otrajā posmā.

Visiem Horvātijas, Bosnijas un Hercegovinas, Melnkalnes un Serbijas vispārējās vidējās izglītības iestāžu skolēniem vismaz vienu mācību gadu ir jāapgūst latīņu valoda. Horvātijā papildus minimālajai prasībai visiem skolēniem vienu gadu mācīties latīņu valodu, skolēniem, kuri apgūst "klasisko programmu", latīņu valoda (un klasiskā grieķu valoda) ir jāmācās visu pamatizglītības otro posmu un vidējās izglītības posmu. Vēl 13 izglītības sistēmās latīņu valoda ir obligāta tikai dažu virzienu skolēniem. Kā liecina iepriekš minētais Horvātijas piemērs, šie mācību ceļi dažkārt sākas jau pamatizglītības otrajā posmā.

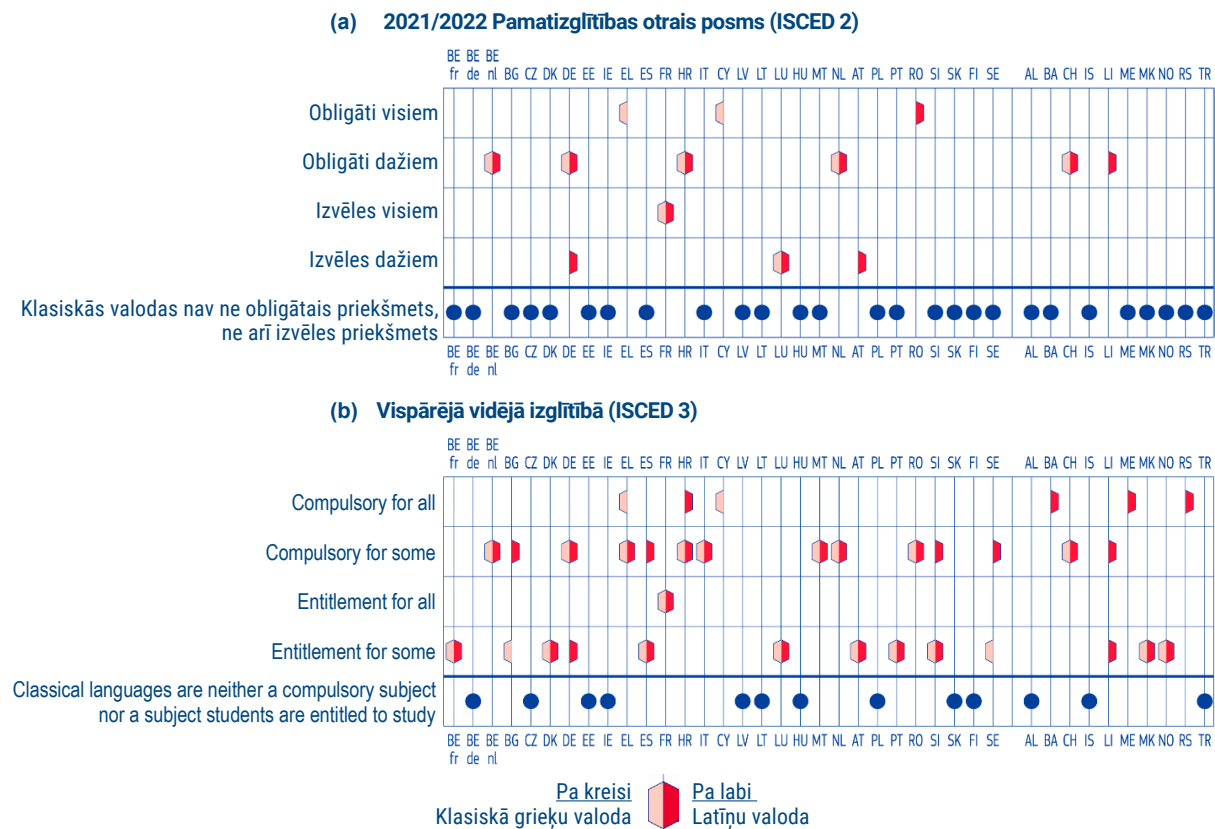
Klasiskā grieķu valoda ir obligāta vispārējā vidējā izglītībā mazāk izglītības sistēmu nekā latīņu valoda. Visiem skolēniem Grieķijā un Kiprā šī valoda jāmācās, uzsākot mācības vidusskolā. Grieķijā vidusskolas vecāko klašu skolēni var turpināt specializēties klasiskajās studijās, un skolēniem, kuri apgūst šo kursu, klasiskā grieķu valoda (kopā ar latīņu valodu) ir obligāta arī pēc tam, kad tā ir obligāta visiem skolēniem. Astoņās papildu izglītības sistēmās klasiskā grieķu valoda ir obligāta tikai tiem skolēniem, kuri apgūst noteiktas programmas. Šiem izglītojamiem klasiskā grieķu valoda parasti ir obligāta kopā ar latīņu valodu.

Francijā vispārējā vidējā izglītībā, tāpat kā pamatizglītības otrajā posmā, visiem skolēniem ir tiesības mācīties klasiskās valodas kā izvēles priekšmetus. Vairākās citās Eiropas valstīs vispārējās vidējās izglītības skolēniem ir tiesības mācīties klasiskās valodas, bet tikai dažās programmās. Konkrētāk, 11 izglītības sistēmās skolēniem dažās programmās ir iespējams apgūt latīņu valodu un 11 sistēmās dažu noteiktu izglītības ceļu skolēni var izvēlēties

II. SADAĻA. PIEDĀVĀTO VALODU DAUDZVEIDĪBA

apgūt klasisko grieķu valodu. Šīs divas izglītības sistēmu grupas lielā mērā pārklājas, jo gan klasiskā grieķu valoda, gan latīņu valoda parasti ir starp izvēles priekšmetiem. Piemēram, Portugālē gan klasiskā grieķu valoda, gan latīņu valoda ir izvēles priekšmeti izglītojamiem, kuri apgūst "valodu un humanitāro zinātņu" programmu.

B10. attēls: Klasiskās grieķu un latīņu valodas apguve vispārējā vidējā izglītībā (ISCED 2–3), 2021./2022. gads.

Paskaidrojumi

Attēlā redzams, vai klasiskā grieķu un latīņu valoda ir obligāta (visiem vai dažiem) izglītojamiem un vai (visiem vai dažiem) izglītojamiem ir tiesības mācīties šīs valodas. Informācija ir balstīta uz mācību programmām vai citiem vadības dokumentiem, ko izdevušas augstākā līmeņa izglītības institūcijas.

Klasisko grieķu un/vai latīņu valodu var apgūt kā atsevišķus priekšmetus vai kā priekšmetus, kas aptver plašākas jomas (piemēram, "klasiskās studijas"). Attēlā aplūkotas abas situācijas.

Terminu "klasiskā valoda", "svešvaloda", "Starptautiskā standarta izglītības klasifikācija (ISCED)", "valoda kā obligātais mācību priekšmets", "valoda kā izvēles priekšmets", "vadības dokumenti" un "augstākā līmeņa izglītības institūcijas" definīcijas skatīt glosārijā.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Beļģija (BE fr): pēc pašreiz notiekošās mācību programmas reformas latīņu valoda no 2028. gada kļūs par obligātu mācību priekšmetu pamatzglītības otrā posma pirmajos divos līdz trīs gados (ISCED 2).

Kopumā, ņemot vērā abus aplūktos izglītības līmeņus, valstis, kurās skolēniem vidusskolā tiek prasīts vai ir tiesības mācīties klasiskās valodas, bieži vien ir valstis, kurās valsts valoda tieši izriet no klasiskās grieķu vai latīņu valodas, un/vai valstis, kurās vispārējā vidējā izglītība sastāv no dažādām studiju specializācijām, tostarp ļoti akadēmiski orientētiem virzieniem.

Jāatzīmē arī tas, ka gadījumos, kad valstu normatīvajos aktos nav noteikta prasība vai tiesības skolēniem mācīties

klasiskās valodas, skolas tomēr var nodrošināt šo valodu apguvi. Piemēram, Polijā kopš 2021./2022. gada spēkā esošais regulējums ļauj vidusskolu direktoriem pašiem izlemt, kurus fakultatīvos priekšmetus no priekšmetu saraksta, kurā iekļauta arī latīņu valoda, viņi piedāvās. Tāpat kā citiem izvēles priekšmetiem, arī latīņu valodai ir valsts mācību programma. Turklāt Polijā vidusskolās dažkārt tiek pasniegts mācību priekšmets “Latīņu valoda un antīkā kultūra”, kuram ir arī izstrādāta mācību programma. Līdzīgi arī Slovākijā vidusskolas var izvēlēties mācīt latīņu valodu, un, ja tās to dara, tās izmanto valsts mācību programmu šim priekšmetam. Beļģijas franču kopienā un Slovēnijā latīņu valodu var iekļaut fakultatīvo priekšmetu klāstā, ko piedāvā zemākajā vidējā izglītībā, un Somijā latīņu valodu var iekļaut kā fakultatīvu priekšmetu gan pamatzglītības otrajā posmā, gan vidējā izglītībā. Beļģijas flāmu kopienā un Ungārijā skolu autonomija apgūt klasiskās valodas attiecas gan uz klasisko grieķu, gan latīņu valodu, un tā attiecas gan uz pamatzglītības otro posmu, gan vidējo izglītību. Šī piemēru izlase liecina, ka skolēniem vispārējā vidējā izglītībā var būt iespēja mācīties klasiskās valodas pat tad, ja nav augstākā līmeņa noteikumu, kas to pieprasītu un/vai dotu tiesības to darīt.

MIGRANTU IZCELSMES SKOLĒNIEM TIKAI DAŽĀS VALSTĪS IR TIESĪBAS UZ DZIMTĀS VALODAS APMĀCĪBU

Eiropā valodu apguve mācību programmās notiek dažādos veidos. Papildus mācību valodai mācību programmā var iekļaut arī svešvalodas un senās valodas (sk. B8. un B10. attēlu). Daudzu valstu skolās ir arī reģionālās un mazākumtautību valodas, kurās runā mazākas valsts iedzīvotāju grupas, kas šajā valstī ir apmetušās uz dzīvi jau vairākās paaudzēs (sk. B9. attēlu).

B11. attēlā galvenā uzmanība pievērsta dzimtās valodas mācīšanai. Precīzāk, tajā tiek pārbaudīts, vai saskaņā ar augstākā līmeņa vadības dokumentiem skolēniem no migrantu ģimenēm, kuri savās mājās nerunā mācību valodā, ir tiesības (ar nosacījumiem) uz mācībām dzimtajā valodā.

Dzimtās valodas, kurās runā migrantu izcelsmes skolēni, nedrīkst jaukt ar reģionālajām vai mazākumtautību valodām. Atšķirībā no “reģionālo vai mazākumtautību valodu” lietotājiem, migrantu izcelsmes runātāji nav apmetušies uz dzīvi uzņēmējvalstī jau vairākas paaudzes. Turklāt viņi var nebūt uzņēmējvalsts pilsoņi, jo īpaši jauniebraukušo migrantu izglītojamo gadījumā.

Kā redzams B11. attēlā, skolēniem no migrantu ģimenēm ir tiesības uz mācībām dzimtajā valodā tikai sešās valstīs, kas lielākoties atrodas Ziemeļeiropā. Šīs tiesības pastāv ar nosacījumiem.

Minimālais ieinteresēto skolēnu skaits bieži vien ir priekšnoteikums, lai varētu organizēt dzimtās valodas nodarbības. Zviedrijā un Lietuvā šis skaits ir 5, Igaunijā – 10, bet Austrijā – 12. Ieinteresētie skolēni var nākt no dažādām klasēm un/vai skolām.

Skolotāju pieejamība nosaka, vai Lietuvā, Austrijā, Zviedrijā un Norvēģijā var nodrošināt dzimtās valodas mācības. Zviedrijā, ja skolotāju kandidātiem nav vajadzīgās formālās kvalifikācijas, lai mācītu, to, vai viņiem ir nepieciešamā kompetence mācīt dzimtās valodas, lemj skolas direktori. Norvēģijā, ja nav pieejami piemēroti darbinieki, pašvaldībai ir jāmeklē alternatīvas iespējas, piemēram, tālmācība.

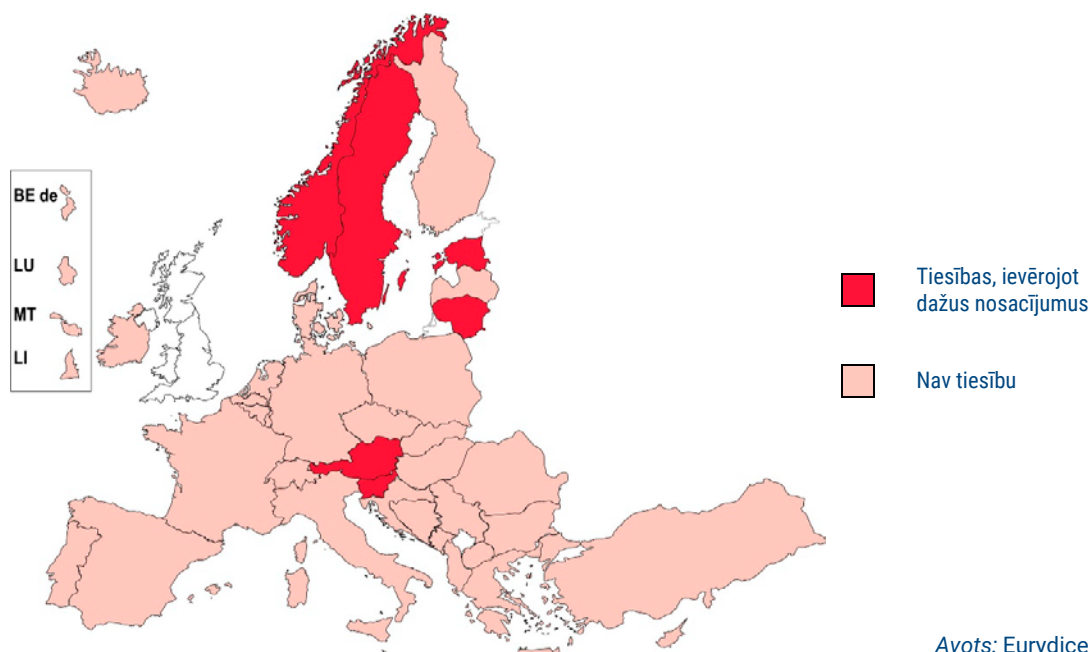
Citi nosacījumi attiecas īpaši uz izglītojamiem. Zviedrijā attiecīgajai valodai ir jābūt valodai, ko skolēni lieto ikdienas saziņā mājās, kas nozīmē, ka skolēniem jau ir jābūt noteiktām valodas zināšanām.

II. SADAĻA. PIEDĀVĀTO VALODU DAUDZVEIDĪBA

Visbeidzot, Slovēnijā skolas var pieteikties uz īpašiem valsts līdzekļiem, lai atbalstītu dzimtās valodas nodarbību nodrošināšanu. Dzimtās valodas nodarbības nodrošina ieinteresētās puses, kas nav skolas, ar nosacījumu, ka ir pietiekama interese un ir pieejami skolotāji.

Četrās valstīs (Austrijā, Somijā, Zviedrijā un Norvēģijā) augstākā līmeņa izglītības institūciju apņemšanās mācīt dzimto valodu izpaužas arī kā īpašu mācību programmu vai mācību plānu nodrošināšana šai apmācībai.

B11. attēls: Tiesības apgūt dzimto valodu skolēniem no migrantu ģimenēm pamatskolā un vispārējā vidējā izglītībā (ISCED 1–3), 2021/2022. gads

Avots: Eurydice

Paskaidrojumi

Attēlā parādīts, vai saskaņā ar augstākā līmeņa vadības dokumentiem skolēniem no migrantu ģimenēm, kuri mājās nerunā mācību valodā, ir tiesības apgūt dzimto valodu.

Tiesības, kā parādīts attēlā, attiecas uz politikas nosacījumiem/pamatnoteikumiem, kas nosaka migrantu izcelsmes skolēnu tiesības apgūt dzimto valodu. Jēdziens “tiesības” nozīmē, ka attiecīgajiem skolēniem sistemātiski tiek nodrošināta piekļuve/līdzdalība dzimtās valodas apmācībā. Ja šīs tiesības ir atkarīgas no noteiktiem nosacījumiem (minimālais ieinteresēto izglītojamo skaits u. c.), tie ir norādīti vadības dokumentos (un precizēti analizē, kas attiecas uz B11. attēlu). Dzimtās valodas mācīšana var notikt gan formālajā skolas vidē, gan ārpus tās un/vai skolas stundās.

Attēlā nav norādīta dzimtās valodas apguve, ko organizē vai finansiāli atbalsta skolēnu izcelsmes valsts un/vai nevalstiskās organizācijas.

Tā kā visās valstīs, kurās skolēniem ir tiesības apgūt dzimto valodu, ir jāizpilda īpaši nosacījumi, šajā attēlā parādītas tikai divas kategorijas: “tiesības ar zināmiem nosacījumiem” un “nav tiesību”.

Terminu “**dzimtā valoda**”, “**Starptautiskā standarta izglītības klasifikācija (ISCED)**”, “**migrantu izcelsmes skolēni**” un “**vadības dokumenti**” definīcijas skatīt glosārijā.

Skolēni no migrantu ģimenēm var izmantot priekšrocības, ko sniedz valodas politikas pasākumi vai tiesību akti, kas attiecas uz konkrētām valodām. Piemēram, Beļģijas franču kopienā attiecīgās valodas (ķīniešu, spāņu, grieķu, itāliešu, marokāņu, turku, tunisiešu, portugāļu un rumāņu valoda) ir tās deviņu valstu valodas, ar kurām Beļģijas franču kopiena ir nodibinājusi partnerattiecības. Vecākiem ir jāiesniedz skolā pieprasījums, lai viņu bērni varētu apgūt valodu kursus. Īrijā saskaņā ar valsts svešvalodu stratēģiju, kas ir spēkā kopš 2017. gada, valodas, kurās visvairāk runā skolēni no migrantu ģimenēm (poļu, lietuviešu un portugāļu), var iekļaut mācību programmā un tās var apgūt un pēc tam kārtot valsts eksāmenu. Šajās divās izglītības sistēmās iepriekš

minētie valodu kursi ir pieejami visiem skolēniem, t. i., ne tikai tiem, kas nāk no migrantu ģimenēm.

Visbeidzot, saskaņā ar Padomes 1977. gada direktīvu par migrējošo darba ņēmēju bērnu izglītību ES dalībvalstīm jāveic "atbilstoši pasākumi, lai veicinātu dzimtās valodas un izcelsmes valsts kultūras mācīšanu" "bērniem, kuriem saskaņā ar uzņēmējas valsts tiesību aktiem skolas apmeklējums ir obligāts" un "kuri ir jebkura darba ņēmēja, kurš ir citas dalībvalsts pilsonis, apgādājamie".⁽³⁷⁾ Dažas valstis, piemēram, Dānija, iekļauj bērnus, kuri ir Eiropas Ekonomikas zonas valstu, kas nav ES dalībvalstis, t. i., Islandes, Lihtenšteinas un Norvēģijas, pilsoņi.

Dažas valstis (Vācija, Austrija, Slovēnija, Somija un Zviedrija) uzrauga dzimtās valodas mācīšanu, proti, tās sistemātiski apkopo ar šo jomu saistītus datus un analizē tos, lai informētu politikas veidotājus. Vācijā veiktais pētījums, ko veica Mediendienst Integration, informācijas platforma par migrāciju un diskrimināciju, ko 2012. gadā izveidoja Migrācijas padome, liecina, ka 2021./2022. gadā dzimtās valodas mācīsies 140 000 migrantu izcelsmes izglītojamo⁽³⁸⁾ Austrijā oficiālā ziņojumā norādīts, ka 2018./2019. mācību gadā 26 valodas kā dzimtās valodas mācījās 31 173 skolēni no migrantu ģimenēm⁽³⁹⁾. Slovēnijā saskaņā ar Izglītības, zinātnes un sporta ministrijas datiem 2020./2021. gadā 511 skolēni apmeklēja dzimtās valodas nodarbības⁽⁴⁰⁾. 2020. gadā Somijā 42 636 skolēni obligātajā izglītībā mācījās dzimtās valodas. Kursi tika nodrošināti 57 valodās⁽⁴¹⁾. Visbeidzot, Zviedrijas oficiālā statistika liecina, ka 2020./2021. gadā 187 000 skolēnu mācījās dzimto valodu. Visvairāk tika apgūtas arābu valoda (58 700 izglītojamo) un somāliešu valoda (17 200 izglītojamo)⁽⁴²⁾.

PAPILDUS SVEŠVALODĀM, REĢIONĀLĀS VAI MAZĀKUMTAUTĪBU VALODAS BIEŽI TIEK IZMANTOTAS, LAI NODROŠINĀTU CLIL

CLIL ir bilingvālā vai imersijas izglītība, kurā vismaz dažus mācību priekšmetus, piemēram, matemātiku, ģeogrāfiju un dabaszinātnes, māca citā valodā, nevis mācību valodā. Šāda veida nodrošinājuma mērķis ir uzlabot skolēnu svešvalodas, kas nav mācību valoda, prasmi.

B12. attēlā aplūkots, vai CLIL programmas pastāv pamatzglītībā un vispārējā vidējā izglītībā, kā arī to valodu statuss, kuras izmanto CLIL īstenošanai. Attēlu papildina pielikums (2. pielikums), kurā sniegta sīkāka informācija par CLIL nodrošinājumu katrā aptaujātajā valstī (valodas, kas tiek izmantotas CLIL nodrošināšanai, un izglītības līmeņi).

Kā redzams attēlā, CLIL programmas tiek īstenotas praktiski visās Eiropas valstīs. Tikai Grieķija, Bosnija un Hercegovina, Islande un Turcija nenodrošina CLIL programmas.

Visizplatītākais CLIL programmas veids, kas tiek īstenots 29 izglītības sistēmās (no 35, kurās ir CLIL programmas), ietver dažu mācību priekšmetu mācīšanu mācību valodā (valsts valodā) un citu priekšmetu mācīšanu svešvalodā. Lielākajā daļā izglītības sistēmu ar šāda veida CLIL programmām ir ieviestas līdz pat trīs dažādu valodu kombinācijas (piemēram, valsts valoda un angļu valoda, valsts valoda un franču valoda, valsts valoda un vācu valoda). Tomēr dažās izglītības sistēmās valodu kombināciju skaits pārsniedz 10 (sk. informāciju par Vāciju un Franciju 2. pielikumā). Ņemot vērā konkrētās svešvalodas, kurās tiek pasniegta CLIL, visbiežāk izmantotās valodas ir angļu, franču un vācu valoda, un mazākā mērā spāņu un itāļu valoda.

(37) Padomes 1977. gada 25. jūlija Direktīva 77/486/EEK par viesstrādnieku bērnu izglītību.

(38) https://mediendienst-integration.de/fileadmin/Dateien/Factsheet_Herkunftssprachlicher_Unterricht_2022.pdf

(39) https://pubshop.bmbwf.gv.at/index.php?article_id=9&search%5Bcat%5D=4&pub=824

(40) <https://www.gov.si/teme/jeziki-v-vzgoji-in-izobrazevanju/>

(41) https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Omana_aidinkielen_asetus_2020.pdf

(42) <https://www.skolverket.se/download/18.7f8c152b177d982455e15bc/1616397146883/pdf7920.pdf>

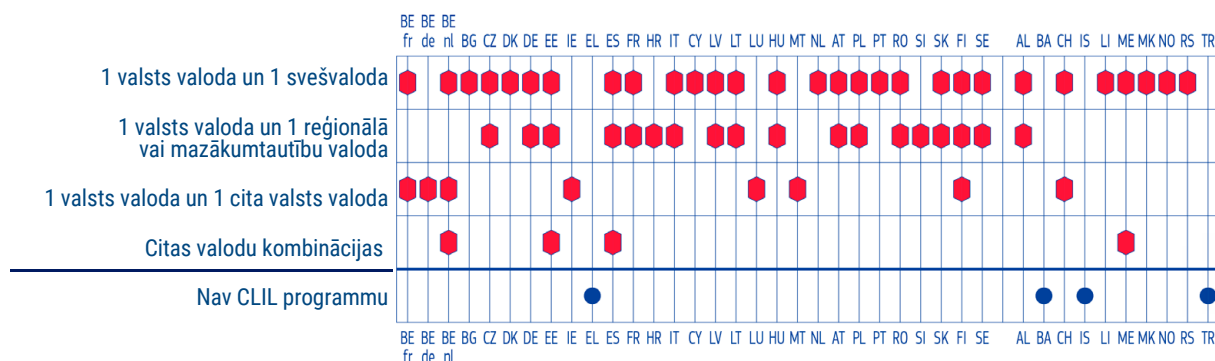
II. SADAĻA. PIEDĀVĀTO VALODU DAUDZVEIDĪBA

Otrais izplatītākais *CLIL* programmas veids, kas tiek īstenots 18 izglītības sistēmās, ietver dažu priekšmetu mācīšanu valsts valodā un citu priekšmetu mācīšanu reģionālajā vai mazākumtautību valodā. Tāpat kā iepriekšējā tipa gadījumā, arī valodu kombināciju skaits, ko skolēni var izvēlēties, dažādās izglītības sistēmās ir atšķirīgs. Skolēni var izvēlēties vienu valodu (piemēram, valsts valodu un poļu valodu Čehijā) vai vairāk nekā 10 valodu (Francijā, Ungārijā un Rumānijā).

Cita veida *CLIL* programmas ir sastopamas valstīs ar vairākām valsts valodām (sk. A1. attēlu), kurās bieži vien ir ieviestas programmas, kas nodrošina dažādu priekšmetu apguvi divās valsts valodās. Šāda veida *CLIL* programmas pastāv Beļģijā, Īrijā, Luksemburgā, Maltā, Somijā, Šveicē un Somijā.

Ierobežots skaits valstu piedāvā *CLIL* programmas, kas neietilpst iepriekš minētajās kategorijās. Piemēram, Beļģijas flāmu kopienā dažas *CLIL* programmas ietver paralēlu mācīšanu vairāk nekā divās valodās, proti, divās vai visās trīs valsts valodās (sk. A1. attēlu) un svešvalodā. Līdzīgi arī Spānijā ir *CLIL* programmas, kurās tiek mācītas vairāk nekā divas valodas, kā arī programmas, kurās daži mācību priekšmeti tiek mācīti reģionālajā valodā, bet daži – svešvalodā (valsts valoda – spāņu – šajās programmās tiek izmantota tikai mācību priekšmeta Lengua Castellana y Literatura ietvaros). Šāda veida *CLIL* programmas ir sastopamas arī Igaunijā un Melnkalnē, kur dažas skolas piedāvā programmas, kurās dažus mācību priekšmetus apgūst mazākumtautību valodā (Igaunijā – krievu, Melnkalnē – albāņu), bet citus – svešvalodā (abās valstīs – angļu valodā).

B12. attēls: *CLIL* programmu esamība un *CLIL* izmantoto valodu statuss pamatzglītībā un vispārējā vidējā izglītībā (ISCED 1–3), 2021/2022. gads

Avots: Eurydice.

Paskaidrojumi

Attēlā parādītas valodu kombinācijas, kas tiek izmantotas *CLIL*, kā norādīts mācību programmās vai citos vadošajos dokumentos, ko izdevušas augstākā līmeņa (izglītības) institūcijas (izņēmumi, kad valodas šajos dokumentos nav norādītas, ir uzskaitīti 2. pielikuma piezīmēs par katru valsti).

Uzrādītais piedāvājums aptver vismaz vienu *ISCED* 1–3 izglītības līmeni. Attēlā nav norādīts līmenis. Šī informācija ir sniegta 2. pielikumā.

Šajā attēlā lietotais termins “reģionālās vai mazākumtautību valodas” ietver jēdzienu “neteritoriālās valodas”. Šajā rādītājā ņemtas vērā reģionālās vai mazākumtautību valodas gan ar oficiālu statusu, gan bez oficiāla statusa.

Šis attēls neietver:

- izglītības programmas, kas tiek nodrošinātas skolēnu dzimtajā valodā skolēniem, kuru mācību valodas zināšanas nav pietiekamas (sk. E9. attēlu);
- programmas starptautiskajās skolās.

Terminu “Integrēta mācību satura un valodas apguve (*CLIL*)”, “svešvalodas”, “Starptautiskā standarta izglītības klasifikācija (*ISCED*)”, “mācību valoda”, “neteritoriālās valodas”, “reģionālās vai mazākumtautību valodas”, “valsts valoda” un “augstākā līmeņa (izglītības) institūcija” definīcijas skatīt glosārijā.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Skatīt 2. pielikuma beigās iekļautās piezīmes par katru valsti.

Lai gan neviena no aplūkotajām izglītības sistēmām nenodrošina visus (četrus) *CLIL* programmas veidus, kas parādīti B12. attēlā, četrās no tām (Beļģijas flāmu kopienā, Igaunijā, Spānijā un Somijā) ir ieviesti trīs programmas veidi. 16 izglītības sistēmās ir sastopamas divu veidu *CLIL* programmas. Lielākā daļa izglītības sistēmu, kurās ir divu veidu *CLIL* programmas, piedāvā programmas valsts valodā un svešvalodā, kā arī valsts valodā un reģionālajā vai mazākumtautību valodā (Čehija, Vācija, Francija, Itālija, Latvija, Lietuva, Ungārija, Austrija, Polija, Rumānija, Slovākija, Zviedrija un Albānija). 15 izglītības sistēmās ir ieviesta tikai viena veida *CLIL* programma. Tas visbiežāk attiecas uz valsts valodu un svešvalodu (Bulgārijā, Dānijā, Kiprā, Nīderlandē, Portugālē, Lihtenšteinā, Ziemeļmaķedonijā, Norvēģijā, Kiprā un Serbijā). Citas izglītības sistēmas, kurās ir viena veida *CLIL* programmas, ietver programmas ar divām valsts valodām (Beļģijas vācu valodā runājošā kopiena, Īrija, Luksemburga un Malta) un programmas, kurās valsts valoda tiek kombinēta ar reģionālo vai mazākumtautību valodu (Horvātija un Slovēnija).

Nekas neliecina, ka *CLIL* programmas būtu koncentrētas kādā konkrētā izglītības pakāpē. Lielākajā daļā Eiropas valstu *CLIL* programmas patiešām pastāv visos aplūkotajos izglītības līmeņos, t. i., sākumskolas, pamatskolas un vidusskolas izglītībā. Tomēr valstis bieži vien piedāvā konkrētas valodas izvēles iespējas tikai konkrētos izglītības līmeņos. Tas nozīmē, ka ne visas *CLIL* iespējas, kas pastāv valstī, ir pieejamas visos izglītības līmeņos (sīkāku informāciju sk. 2. pielikumā).

LĪDZDALĪBA

I. IEDAĻA. SKOLĒNU APGŪTO SVEŠVALODU SKAITS

Viens no Eiropas politikas mērķiem ir nodrošināt, lai visiem skolēniem būtu iespēja apgūt svešvalodas. Eiropadomes 2002. gada sanāsmē Barselonā politikas veidotāji vienojās par to, cik svarīgi ir “mācīt vismaz divas svešvalodas jau no mazotnes”⁽⁴³⁾. Padomes 2019. gada ieteikumā par visaptverošu pieeju valodu mācīšanai un apguvei⁽⁴⁴⁾ šis mērķis tika atkārtoti uzsvērts, aicinot dalībvalstis palīdzēt visiem jauniešiem līdz vidējās izglītības ieguves beigām apgūt divas valodas, kas nav viņu mācību valoda. Jauniešiem būtu jāspēj efektīvi lietot vienu no šīm divām valodām sociālos, mācību un profesionālos nolūkos, bet otru – lai brīvi sazinātos ar citiem.

Ņemot vērā iepriekš minēto mērķi – nodrošināt jauniešus ar divu svešvalodu zināšanām –, šajā sadaļā ir sniegti dati par to, cik svešvalodu skolēni apguvuši atkarībā no izglītības līmeņa un virziena. Konkrētāk, tā koncentrējas uz to skolēnu procentuālo īpatsvaru, kuri apgūst vienu svešvalodu pamatzglītības pirmajā posmā (sk. C1. attēlu) un divas vai vairāk svešvalodas pamatzglītības otrajā posmā (sk. C3. attēlu). Apskatītas arī šo procentuālo daļu atšķirības starp 2013. un 2020. gadu⁽⁴⁵⁾ (sk. attiecīgi C2. un C4. attēlu). Turklāt šajā iedaļā ir aplūkotas atšķirības svešvalodu apguvē starp vispārējās izglītības skolēniem un profesionālās izglītības un apmācības skolēniem vidusskolas posmā 2020. gadā (sk. C5. attēlu) un salīdzinātas ar 2013. gadu (sk. C6. attēlu). Visbeidzot, tajā norādīts vidējais svešvalodu skaits, ko apgūst skolēni pamatskolā un vidusskolā (sk. C7. attēlu).

Šajā sadaļā izmantoti dati no *Eurostat/UOE* datu apkopojuma par valodu skaitu, ko studenti apgūst noteiktos pārskata gados. Lielākā daļa sniegto datu attiecas uz skolēnu populāciju konkrētā izglītības līmenī, proti, pamatzglītības pirmajā vai otrajā posmā, vai vidējā izglītībā⁽⁴⁶⁾. Tāpēc dati neatklāj, kādas valodas un cik valodu skolēni apgūst katrā mācību gadā katrā izglītības pakāpē, bet sniedz vispārēju priekšstatu par valodām, ko skolēni apgūst (un cik daudz valodu viņi apgūst) visās izglītības pakāpes klasēs attiecīgajā pārskata gadā. Tomēr viens rādītājs šajā sadaļā (parādīts C1b. attēlā) sniedz ar vecumu saistītus datus un tādējādi ļauj labāk izprast, cik daudz valodu skolēni apgūst konkrētā vecumā.

Eurostat/UOE datu apkopojumā ir iekļautas tikai tās valodas, kas augstākās izglītības iestāžu izstrādātajās mācību programmās tiek uzskatītas par svešvalodām. Reģionālās vai mazākumtautību valodas tiek iekļautas tikai tad, ja mācību programmā tās ir norādītas kā alternatīvas svešvalodām. Papildus pamatstudiju programmai piedāvāto valodu apguve nav iekļauta. Dati par ārvalstu valstspiederīgajiem, kuri mācās dzimtajā valodā speciālās klasēs vai mācās uzņēmējas valsts mācību valodā, arī nav iekļauti.

(43) Prezidentūras secinājumi – Barcelonas Eiropadome 2002. gada 15. un 16. martā, C/02/930.

(44) Padomes 2019. gada 22. maija ieteikums par visaptverošu pieeju valodu mācīšanai un apguvei, OV C 189, 5.6.2019., 17. lpp.

(45) Atskaides gadi ir attiecīgi 2012./2013. un 2019./2020. mācību gads.

(46) *Eurostat* dati, kas izmantoti par pamatu C. nodaļā, attiecas uz skolēniem, kuri apgūst formālās izglītības programmas pamatskolas pirmajā un otrajā posmā un vidusskolā. Atkarībā no valsts un tās izglītības sistēmas organizācijas dati var ietvert (vai neietvert) izglītojamos, kas nav tipiskā vecumposmā, kas saistīts ar šiem līmeņiem. Piemēram, var iekļaut “otrās iespējas” pieaugušo izglītību, ja tā ir daļa no formālās izglītības sistēmas šajos izglītības līmeņos. Informāciju par to, vai valstu datus ir iekļautas pieaugušo izglītības programmas, var atrast valstu kvalitātes ziņojumos, 6.3.1. sadaļā. (sk. *Eurostat* tīmekļa vietni (https://ec.europa.eu/Eurostat/cache/metadata/en/educ_UOE_enr_esms.htm)). Turklāt, runājot par (vidējās izglītības līmeņa) PIA, *Eurostat* dati attiecas uz visām (vidējās izglītības līmeņa) PIA programmām, kas pastāv attiecīgajā valstī, savukārt *Eurydice* dati attiecas tikai uz programmām ar *ISCED* kodu 354 (sk. B5. un B6. attēlu). Tāpēc *Eurostat* dati aptver plašāku (vidējās izglītības līmeņa) PIA programmu klāstu nekā *Eurydice* dati.

Tā kā Eurostat/UOE datu apkopojums neaptver visas izglītības sistēmas, par kurām Eurydice ir pieejama informācija, šajā sadaļā sistemātiski trūkst datu par Beļģijas vāciski runājošo kopienu, Albāniju, Šveici, Melnkalni un Turciju.

ES LĪMENĪ 86 % SĀKUMSKOLAS SKOLĒNU APGŪST VISMĀZ VIENU SVEŠVALODU

Visās valstīs, izņemot Īriju⁽⁴⁷⁾, skolēni apgūst svešvalodu(-as) kā obligātu(-s) priekšmetu(-s) pamatizglītībā. Šī mācīšanās parasti sākas no sešu līdz astoņu gadu vecumam, dažkārt arī agrāk (sk. B1. attēlu). Kā redzams C1a. attēlā, 86,1 % pamatizglītības skolēnu ES līmenī apgūst vismaz vienu svešvalodu. Tomēr valstu līmenī līdzdalības līmenis svešvalodu apguvē pamatskolēnu vidū var būtiski atšķirties atkarībā no vecuma, kad svešvalodu mācības kļūst obligātas.

15 valstīs vismaz 96 % skolēnu pamatskolā apgūst vienu vai vairākas svešvalodas⁽⁴⁸⁾. Visās šajās valstīs svešvalodas apguve ir obligāta vēlākais pamatskolas pirmajā klasē, kas Maltā atbilst piecu gadu vecumam, Horvātijā, Latvijā un Polijā – septiņu gadu vecumam, bet pārējās 11 valstīs – sešu gadu vecumam.

ES līmenī 13,9 % skolēnu pamatizglītībā nemācās svešvalodas. Trīs izglītības sistēmās to nedara vismaz puse skolēnu. Dažās Beļģijas franču kopienas daļās un Beļģijas flāmu kopienā vecums, kurā svešvalodu apguve kļūst obligāta, ir 10 gadi, t. i., kad skolēni mācās piektajā (no sešām) pamatskolas klasē (sk. B1. attēlu); Nīderlandē skolas var brīvi lemt, kad pamatskolas skolēniem jāsāk mācīties svešvaloda (sk. B1 attēlu).

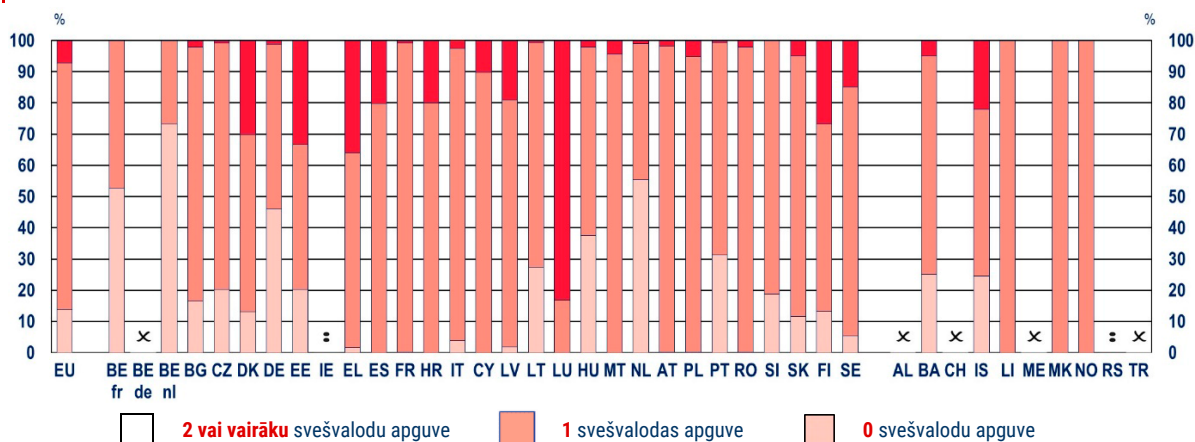
Otrās svešvalodas apguve bieži vien kļūst obligāta, sākot pamatizglītību vai beidzot pamatizglītības pirmo posmu (sk. B1. attēlu). Tāpēc to sākumskolas skolēnu īpatsvars, kuri apgūst divas vai vairāk svešvalodu, ir diezgan neliels. ES līmenī tas ir 7,2 %. Tomēr Dānijā, Igaunijā un Grieķijā aptuveni 30 % skolēnu pamatskolā apgūst divas vai vairāk svešvalodas, bet Luksemburgā, kur otrās valodas apguve ir obligāta no 6 gadu vecuma, šis rādītājs ir daudz lielāks (83,2 %).

C1b. attēlā ir attēlots procentuālais skolēnu skaits, kuri pamatskolā apgūst svešvalodas, iedalot pēc vecuma. Tomēr šī informācija nav pieejama par visām C1a. attēlā redzamajām izglītības sistēmām.

(47) Īrijā svešvalodu mācības pamatskolā nenotiek. Visiem skolēniem jāapgūst abas valsts valodas: angļu un īru. Tomēr mācību programmā neviena no tām netiek uzskatīta par svešvalodu.

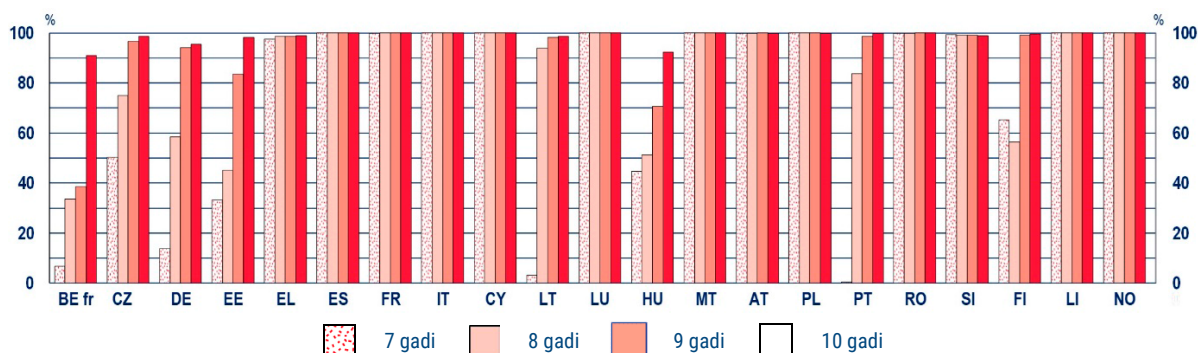
(48) EL, ES, FR, HR, IT, CY, LV, LU, MT, AT, PL, RO, LI, MK un NO.

C1a. attēls. To skolēnu procentuālais īpatsvars, kuri apgūst svešvalodas pamatizglītībā (ISCED 1), pēc valodu skaita, 2020. gads

Avots: Eurydice, pamatojoties uz Eurostat/UOE datiem [educ_UOE_lang02] (dati iegūti 2022. gada 15. decembrī).

1b. attēls. Skolēnu, kas pamatskolā (ISCED 1) apgūst vismaz vienu svešvalodu, procentuālais īpatsvars pēc vecuma, 2020. gads

Avots: Eurydice aprēķini, pamatojoties uz nepublicētiem Eurostat/UOE datiem (pēdējo reizi atjaunināti 2022. gada 29. septembrī).

Paskaidrojumi

0, 1 vai 2 (vai vairāk) svešvalodas apgūstošo skolēnu procentuālais īpatsvars tiek aprēķināts attiecībā uz visiem ISCED 1. līmeņa skolēniem (C1a. attēls) vai noteikta vecuma ISCED 1. līmeņa skolēniem (C1b. attēls), pat ja svešvalodu apguve šajā līmenī nav uzsākta pirmajos mācību gados. Konkrētāk, 0, 1 vai 2 (vai vairāk) svešvalodas apgūstošo skolēnu skaits tiek dalīts ar 0, 1 un 2 (vai vairāk) svešvalodas apgūstošo skolēnu summu visos ISCED 1 gados (C1a. attēls) vai konkrētā ISCED 1 vecumā (C1b. attēls).

Dalība datu vākšanā par vecumu ir brīvprātīga. Tāpēc ir aptverts mazāks izglītības sistēmu skaits.

Dati ir pieejami 1. pielikumā. Informāciju par Eurostat/UOE datu vākšanas tvērumu skatīt šīs nodaļas ievadā.

Termina "Starptautiskās standarta izglītības klasifikācijas (ISCED)" definīciju skatīt glosārijā.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Beļģija (BE de), Albānija, Šveice, Melnkalne un Turcija: uz šīm valstīm neattiecas Eurostat/UOE datu apkopojums [educ_UOE_lang02].

Beļģija (BE nl): C1a. attēlā sniegto datu atsaucies gads ir 2019. gads (datu ieguves dienā nebija pieejami 2020. gada dati).

Igaunija: gadījumos, kad igauņu valoda tiek mācīta kā otrā valoda, statistikā igauņu valoda tiek uzskatīta par svešvalodu.

Īrija: C1a. attēla avota dati tika atzīmēti kā "nepiemērojami" (t. i., "trūkst vērtības; dati nevar pastāvēt").

Luksemburga: C1a. attēla avota dati par "0 valodām" tika atzīmēti kā "nepiemērojami" (t. i., "trūkst vērtības; dati nevar pastāvēt").

Serbija: šī valsts ir iekļauta UOE datu apkopojumā [educ_UOE_lang02], bet dati nav pieejami.

C1b. attēlā minētais vecums atbilst faktiskajam skolēnu vecumam, nevis nosacītajam vecumam (vecumam, kādā skolēnam vajadzētu būt konkrētajā klasē). Tas var radīt zināmas neatbilstības starp noteikumiem par svešvalodu apguves sākuma vecumu un faktisko dalību valodu apgūvē, jo daži skolēni var nebūt tajā klasē, kurā viņiem vajadzētu būt. Piemēram, Beļģijas franču valodā runājošā kopienā visiem skolēniem būtu jāsāk mācīties svešvalodu 10 gadu vecumā (nosacītais vecums) (sk. B1. attēlu), t. i., pamatzglītības piektajā klasē. Tomēr 9,1 % skolēnu 10 gadu vecumā (faktiskais vecums) vēl nemācās svešvalodu. Daļēji to var izskaidrot ar to, ka daži 10 gadus veci skolēni, iespējams, vēl nemācās pamatzglītības piektajā klasē. Tomēr C1b. attēlā lielākoties redzama cieša saikne starp oficiālo vecumu, no kura jāsāk mācīties svešvalodas (sk. B1. attēlu), un faktisko līdzdalību valodu apgūvē.

13 no 21 izglītības sistēmas gandrīz visi skolēni (vismaz 97 %) apgūst svešvalodu katrā vecuma grupā. 12 no šīm izglītības sistēmām svešvalodu apguve ir obligāta līdz septiņu gadu vecumam, savukārt Slovēnijā tā ir obligāta no septiņu gadu vecuma (sk. B1. attēlu).

Lielākajā daļā izglītības sistēmu, kurās obligātais vecums svešvalodu apguvei ir vēlāks, ir skaidri redzams, ka vecuma kategorijā, kas atbilst obligātajam sākuma vecumam, ir vērojama strauja izaugsme. Čehijā, Vācijā, Lietuvā, Portugālē un Čehijā tas notiek astoņu gadu vecumā, Ungārijā deviņu gadu vecumā, bet Beļģijas franču valodā runājošā kopienā 10 gadu vecumā. Tas saskan ar vecumu, kurā svešvalodu apguve 2021./2022. gadā kļuvis obligāta visiem attiecīgo valstu skolēniem (sk. B1. attēlu).

2020. gadā (datu atsaucies gads) skolas Igaunijā un Somijā varēja lemt par skolas gaitu uzsākšanas vecumu noteiktā vecuma diapazonā (no septiņiem līdz deviņiem gadiem) saskaņā ar augstākā līmeņa noteikumiem. To skolēnu īpatsvars, kuri apgūst svešvalodas, abās valstīs acīmredzami pieauga, sasniedzot deviņu gadu vecumu. Igaunijā šo elastīgo vecumu turpina piemērot, bet Somijā tas tika atcelts no 2021./2022. gada par labu fiksētam sākuma vecumam (septiņi gadi) (sk. B2. attēlu).

C1b. attēlā redzams arī tas, ka vairākās valstīs skolās svešvalodas mācību programmā iekļauj pirms obligātā vecuma. Piemēram, Ungārijā, kur visiem skolēniem svešvaloda jāsāk mācīties deviņu gadu vecumā, vismaz 40 % skolēnu to dara septiņu un astoņu gadu vecumā. Tāpat Čehijā 50 % skolēnu sāk mācīties svešvalodu vienu gadu agrāk par vecumu, kad tas kļūst obligāti. Tas nozīmē, ka skolas piedāvā valodu apguvi agrāk, nekā prasīts.

Turklāt Beļģijas franču valodā runājošā kopienā vairāk nekā 30 % skolēnu apgūst svešvalodu divus gadus pirms tā kļūst obligāta visiem skolēniem 10 gadu vecumā. Šo rezultātu varētu izskaidrot ar tiesību aktu atšķirībām teritorijā: dažās Beļģijas franču valodā runājošās kopienas daļās skolēni pirmo svešvalodu kā obligātu mācību priekšmetu sāk apgūt no astoņu gadu vecuma (sk. B1. attēlu).

NO 2013. LĪDZ 2020. GADAM ASTOŅĀS VALSTĪS IEVĒROJAMI PALIELINĀJĀS TO PAMATSKOLAS SKOLĒNU ĪPATSVARS, KURI APGŪST SVEŠVALODAS

ES līmenī 2020. gadā 86,1 % skolēnu pamatzglītībā mācījās vienu vai vairākas svešvalodas, salīdzinot ar 79,4 % 2013. gadā. C2. attēlā redzamas trīs dažādas tendences šajā periodā.

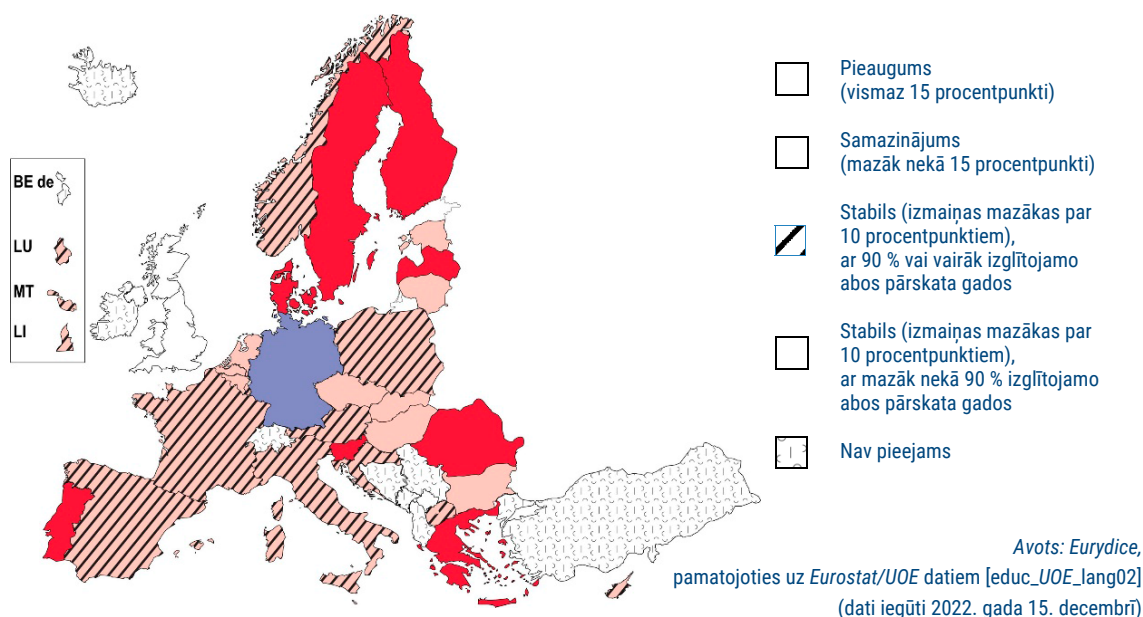
Lielākajā izglītības sistēmu grupā (21 izglītības sistēma) situācija saglabājās relatīvi stabila (atšķirība bija mazāka par 10 procentpunktiem). 12 no tām vairāk nekā 90 % no pamatskolas skolēniem abos pārskata gados apguva vismaz vienu svešvalodu (Spānijā, Francijā, Horvātijā, Itālijā, Kiprā, Luksemburgā, Maltā,

Austrijā, Polijā, Lihtenšteinā, Ziemeļmaķedonijā un Norvēģijā). Arī pārējās deviņās izglītības sistēmās situācija saglabājās salīdzinoši stabila, lai gan ar zemākiem līdzdalības rādītājiem (Beļģijas franču un flāmu valodā runājošās kopienās, Bulgārijā, Čehijā, Igaunijā, Lietuvā, Ungārijā, Nīderlandē, Slovākijā un Igaunijā).

Otrajā astoņu valstu grupā laikā no 2013. līdz 2020. gadam vismaz par 15 procentpunktiem palielinājās to sākumskolas skolēnu īpatsvars, kuri apgūst svešvalodas. Grieķijā, Latvijā, Somijā un Zviedrijā šis pieaugums ir no 15 līdz 25 procentu punktiem, bet Dānijā, Portugālē, Rumānijā, Slovēnijā un Dānijā – vismaz 30 procentpunkti. Daudzos gadījumos šo pieaugumu var izskaidrot ar izmaiņām vecumā, kurā skolēniem jāsāk apgūt pirmā obligātā svešvaloda (sk. B2. attēlu). Somijā un Zviedrijā, kur 2013. un 2020. gadā skolām bija iespēja lemt par mācību uzsākšanas vecumu⁽⁴⁹⁾, pieaugums varētu atspoguļot to, ka 2020. gadā sākumskolā svešvalodas sāka mācīt agrāk nekā 2013. gadā.

Visbeidzot, Vācijā vērojama pretēja tendence, jo vismaz vienu svešvalodu apgūstošo skolēnu īpatsvars ir samazinājies par 13,5 procentpunktiem – no 67,9 % 2013. gadā līdz 54,4 % 2020. gadā (tomēr, kā norādīts ar šo skaitli saistītajā piezīmē par konkrēto valsti, tas daļēji varētu būt saistīts ar metodikas izmaiņām).

C2. attēls: Skolēnu, kas pamatskolā (ISCED 1) apgūst vismaz vienu svešvalodu, procentuālais īpatsvars pēc vecuma, 2013. gads

Paskaidrojumi

Paskaidrojumi To skolēnu procentuālais īpatsvars, kuri apgūst vismaz vienu vai divas (vai vairāk) svešvalodas, tiek aprēķināts attiecībā uz visiem skolēniem visos ISCED 1. līmeņa posmos, pat ja svešvalodu apguve nav uzsākta šī līmeņa pirmajos gados. Konkrētāk, 1 vai 2 (vai vairāk) svešvalodas apgūstošo skolēnu skaits tiek dalīts ar 0, 1 un 2 (vai vairāk) svešvalodas apgūstošo skolēnu summu visos ISCED 1 gados.

Piezīmes par valstīm attiecas uz pārrāvumiem laikrindās tikai tad, ja tie ir notikuši 2013. vai 2020. gadā. Pārrāvumi laikrindās starp šiem diviem pārskata gadiem, kas dažās valstīs varētu būt bijuši, nav norādīti.

Dati ir pieejami 1. pielikumā. Ar datiem saistītu metodoloģisku piezīmi sk. https://ec.europa.eu/Eurostat/cache/metadata/Annexes/educ_UOE_enr_esms_an4.xlsx.

Informāciju par Eurostat/UOE datu vākšanas tvērumu skatīt šīs nodaļas ievadā.

Termina "Starptautiskās standarta izglītības klasifikācijas (ISCED)" definīciju skatīt glosārijā.

(49) Tā tas joprojām ir Zviedrijā, bet ne Somijā kopš 2020. gada (sk. B2. attēlu).

Piezīmes par konkrētām valstīm

Beļģija (BE de), Albānija, Šveice, Melnkalne un Turcija: uz šīm valstīm neattiecas Eurostat/UOE datu apkopojums [educ_UOE_lang02].

Beļģija (BE nl): datu atsaucies gads ir 2019. nevis 2020. gads (2020. gada dati nebija pieejami datu ieguves dienā).

Vācija: 2013. gada izejas dati tika atzīmēti kā "definīcija atšķiras, skatīt metadatus". Tāpēc skatiet paskaidrojumos sniegto saiti.

Igaunija: gadījumos, kad igauņu valoda tiek mācīta kā otrā valoda, statistikā igauņu valoda tiek uzskatīta par svešvalodu.

Īrija: 2013. un 2020. gada izejas dati tika atzīmēti kā "nav piemērojami" (t. i., "trūkst vērtības; dati nevar pastāvēt").

Bosnija un Hercegovina: dati par 2013. gadu nav pieejami.

Serbija: šī valsts ir iekļauta Eurostat/UOE datu apkopojumā [educ_UOE_lang02], bet dati nav pieejami.

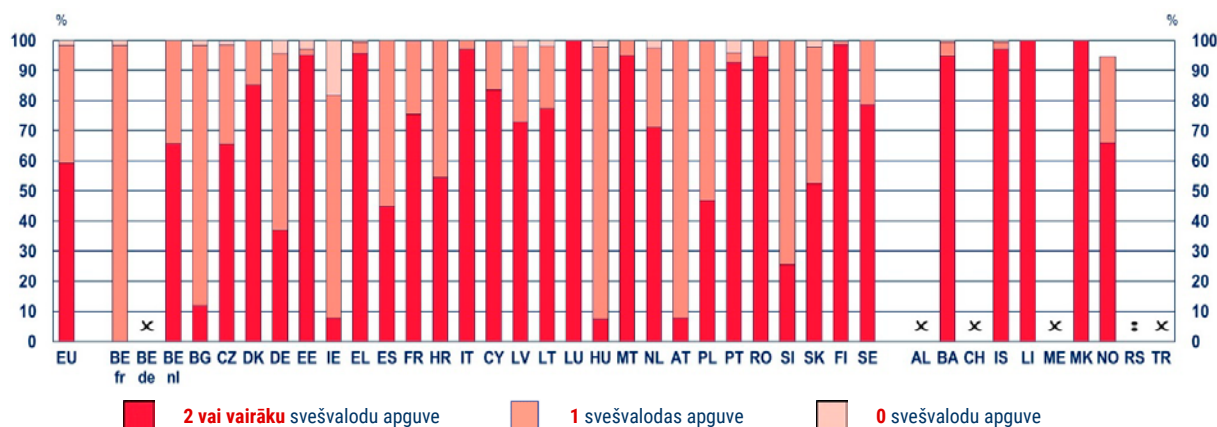
60 % SKOLĒNU APGŪST VISMAZ DIVAS SVEŠVALODAS PAMATIZGLĪTĪBAS POSMĀ

Lielākajā daļā valstu otrās valodas apguve ir obligāta vēlākais pamatzglītības otrā posmā (sk. B1. attēlu).

ES līmenī 59,2 % skolēnu, kas iegūst vidējo izglītību, apgūst divas vai vairāk svešvalodas. Turklāt 12 izglītības sistēmās vairāk nekā 90 % skolēnu apgūst divas vai vairākas svešvalodas (Igaunijā, Grieķijā, Itālijā, Luksemburgā, Maltā, Portugālē, Rumānijā, Somijā, Bosnijā un Hercegovinā, Islandē, Lihtenšteinā un Ziemeļmaķedonijā). Turpretī piecās izglītības sistēmās mazāk par 15 % skolēnu apgūst divas vai vairāk svešvalodas. Tā tas ir Beļģijas franču valodā runājošā kopienā, kur otrā svešvaloda šajā izglītības pakāpē nav paredzēta, Īrijā, kur otrās svešvalodas apguve nav obligāta, un Bulgārijā, Ungārijā un Austrijā, kur otrās svešvalodas apguve ir obligāta tikai vidusskolas posmā. Sešās citās izglītības sistēmās, kurās ir obligāta tikai viena svešvaloda pamatzglītības otrajā posmā, visiem skolēniem ir iespēja apgūt papildu svešvalodu šajā izglītības pakāpē (sk. B4. attēlu). Šajās izglītības sistēmās (Spānijā, Horvātijā, Slovēnijā, Slovākijā, Zviedrijā un Norvēģijā) vismaz ceturtdaļa skolēnu ir izvēlējušies apgūt divas svešvalodas pamatzglītības otrajā posmā, un to īpatsvars svārstās no 25,6 % Slovēnijā līdz 78,6 % Zviedrijā.

C3. attēlā arī redzams, ka 98,4 % skolēnu ES pamatzglītības otrajā posmā mācās vismaz vienu svešvalodu. Tikai Īrijā to skolēnu īpatsvars, kuri nemācās nevienu svešvalodu pamatzglītības otrajā posmā, pārsniedz 5 %. Šajā valstī salīdzinoši augsto īpatsvaru (18,1 %) daļēji var izskaidrot ar to, ka svešvalodu apguve skolās nav obligāta, bet visi skolēni mācās angļu un īru valodu, kas ir divas oficiālās valodas.

C3. attēls: To skolēnu procentuālais īpatsvars, kuri apgūst svešvalodas pamatzglītības otrajā posmā (ISCED 2), pēc valodu skaita, 2020. gads

Avots: Eurydice, pamatojoties uz Eurostat/UOE datiem [educ_UOE_lang02] (dati iegūti 2022. gada 15. decembrī).

I. IEDAĻA - SKOLĒNU APGŪTO SVEŠVALODU SKAITS

Paskaidrojumi

0, 1 vai 2 (vai vairāk) svešvalodas apgūstošo skolēnu procentuālais īpatsvars tiek aprēķināts attiecībā uz visiem *ISCED* 2 skolēniem. Konkrētāk, 0, 1 vai 2 (vai vairāk) svešvalodas apgūstošo skolēnu skaits tiek dalīts ar 0, 1 un 2 (vai vairāk) svešvalodas apgūstošo skolēnu summu visos *ISCED* 2 gados.

Dati ir pieejami 1. pielikumā. Informāciju par *Eurostat*/UOE datu vākšanas tvērumu skatīt šīs nodaļas ievadā.

Termina "**Starptautiskās standarta izglītības klasifikācijas (*ISCED*)**" definīciju skatīt glosārijā.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Beļģija (BE de), Albānija, Šveice, Melnkalne un Turcija: uz šīm valstīm neattiecas

Eurostat/UOE datu apkopojums [educ_UOE_lang02].

Igaunija: gadījumos, kad igauņu valoda tiek mācīta kā otrā valoda, statistikā igauņu valoda tiek uzskatīta par svešvalodu.

Luksemburga: C3. attēla avota dati par "0 valodām" un "1 valodu" tika atzīmēti kā "napiemērojami" (t. i., "trūkst vērtības; dati nevar pastāvēt").

Serbija: šī valsts ir iekļauta *Eurostat*/UOE datu apkopojumā [educ_UOE_lang02], bet dati nav pieejami.

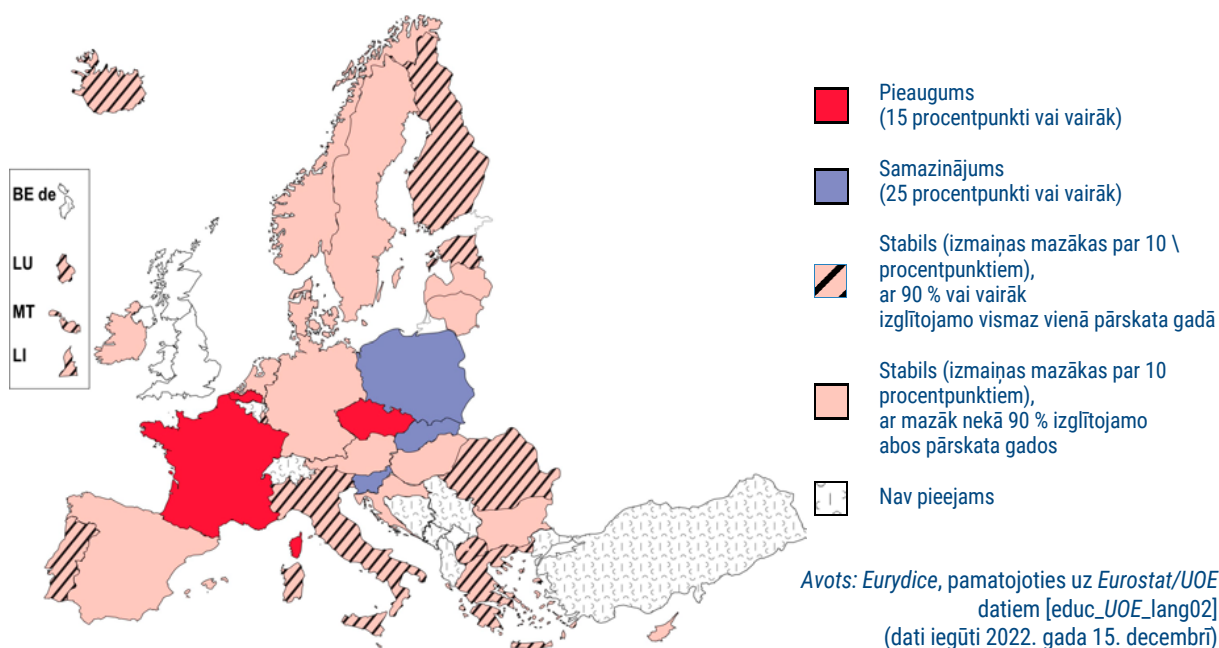
LAIKPOSMĀ NO 2013. LĪDZ 2020. GADAM TO PAMATIZGLĪTĪBAS OTRĀ POSMA SKOLĒNU PROCENTUĀLAIS ĪPATSVARŠ, KURI APGŪST DIVAS VAI VAIRĀK SVEŠVALODAS LIELĀKAJĀ DAĻĀ VALSTU SAGLABĀJĀS STABILS

ES līmenī gandrīz divas trešdaļas pamatizglītības otrā posma skolēnu gan 2013., gan 2020. gadā mācījās divas vai vairāk svešvalodas (58,4 % 2013. gadā salīdzinājumā ar 59,2 % 2020. gadā). C4. attēlā parādītas izmaiņas valstu līmenī starp abiem pārskata gadiem.

Lielākajā daļā izglītības sistēmu, par kurām ir pieejami dati (25 no 31), atšķirība starp 2020. un 2013. gadu ir neliela (atšķirība ir mazāka par 10 procentpunktiem). 11 no šīm izglītības sistēmām vismaz vienā pārskata gadā vismaz divas svešvalodas apguvušo skolēnu īpatsvars bija lielāks par 90 % (Igaunijā, Grieķijā, Itālijā, Luksemburgā, Maltā, Portugālē, Rumānijā, Somijā, Islandē, Lihtenšteinā un Ziemeļmaķedonijā). 14 citās izglītības sistēmās mazāk nekā 90 % skolēnu abos pārskata gados mācījās divas valodas (Bulgārijā, Dānijā, Vācijā, Īrijā, Spānijā, Horvātijā, Kiprā, Latvijā, Lietuvā, Ungārijā, Nīderlandē, Austrijā, Zviedrijā un Norvēģijā).

Atšķirība starp 2013. un 2020. gadu attiecībā uz to skolēnu procentuālo daļu, kuri apgūst divas valodas, ir būtiskāka sešās izglītības sistēmās. Trijās no tām par vismaz 15 procentpunktiem palielinājās to pamatizglītības otrā posma skolēnu īpatsvars, kuri apgūst divas vai vairāk svešvalodas. Beļģijas flāmu kopienā pieaugums bija nedaudz virs 15 procentu punktiem, bet Čehijā un Francijā tas nedaudz pārsniedza 20 procentpunktus. Pārējās trijās izglītības sistēmās, kurās starp 2013. un 2020. gadu bija vērojama būtiska atšķirība (Polijā, Slovēnijā un Slovākijā), par vairāk nekā 25 procentpunktiem samazinājās to pamatizglītības otrā posma skolēnu īpatsvars, kuri apgūst divas vai vairāk svešvalodas. Šīm izmaiņām var identificēt dažādus iemeslus. Piemēram, Slovākijā šis samazinājums varētu būt saistīts ar to, ka tika atcelta prasība katram skolēnam apgūt divas svešvalodas pamatskolas otrajā posmā (sk. B3. attēlu). Polijā šis samazinājums ir saistīts ar skolu klašu reorganizāciju izglītības līmeņos, tomēr sākuma klase un obligātās otrās svešvalodas apguves gadu skaits paliek nemainīgs⁽⁵⁰⁾.

(50) No 2016. gada 5. un 6. klase, kurās otrās svešvalodas apguve nav obligāta, ir pārcelta no pamatizglītības pirmā posma uz otro posmu. Tikmēr pienākums apgūt otru svešvalodu joprojām sākas 7. klasē un apguve ilgst tikpat daudzus gadus. Plašāku informāciju par izmaiņām Polijas izglītības sistēmas struktūrā skatīt Eiropas Komisija / EACEA / Eurydice (2017).

Paskaidrojumi

2 (vai vairāk) svešvalodas apgūstošo skolēnu procentuālais īpatsvars tiek aprēķināts attiecībā uz visiem ISCED 2 skolēniem. Konkrētāk, to skolēnu skaitu, kuri apgūst divas (vai vairāk) svešvalodas, dala ar to skolēnu skaitu, kuri apgūst 0, 1 un 2 (vai vairāk) svešvalodas visos ISCED 2 līmeņos.

Piezīmes par valstīm attiecas uz pārrāvumiem laikrindās tikai tad, ja tie ir notikuši 2013. vai 2020. gadā. Pārrāvumi laikrindās starp šiem diviem pārskata gadiem, kas dažās valstīs varētu būt bijuši, nav norādīti.

Dati ir pieejami 1. pielikumā. Ar datiem saistītu metodoloģisku piezīmi sk. https://ec.europa.eu/Eurostat/cache/me_tadata/Annexes/educ_UOE_enr_esms_an4.xlsx. Informāciju par Eurostat/UOE datu vākšanas tvērumu skatīt šīs nodaļas ievadā.

Termina "Starptautiskās standarta izglītības klasifikācijas (ISCED)" definīciju skatīt glosārijā.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Beļģija (BE fr) un **Bosnija un Hercegovina**: dati par 2013. gadu nav pieejami.

Beļģija (BE de), **Albānija**, **Šveice**, **Melnkalne** un **Turcija**: uz šīm valstīm neattiecas Eurostat/UOE datu apkopojums [educ_UOE_lang02].

Vācija: 2013. gada izejas dati tika atzīmēti kā "definīcija atšķiras, skatīt metadatus". Tāpēc skatiet paskaidrojumus sniegto saitī.

Igaunija: gadījumos, kad igauņu valoda tiek mācīta kā otrā valoda, statistikā igauņu valoda tiek uzskatīta par svešvalodu.

Serbija: šī valsts ir iekļauta Eurostat/UOE datu apkopojumā [educ_UOE_lang02], bet dati nav pieejami.

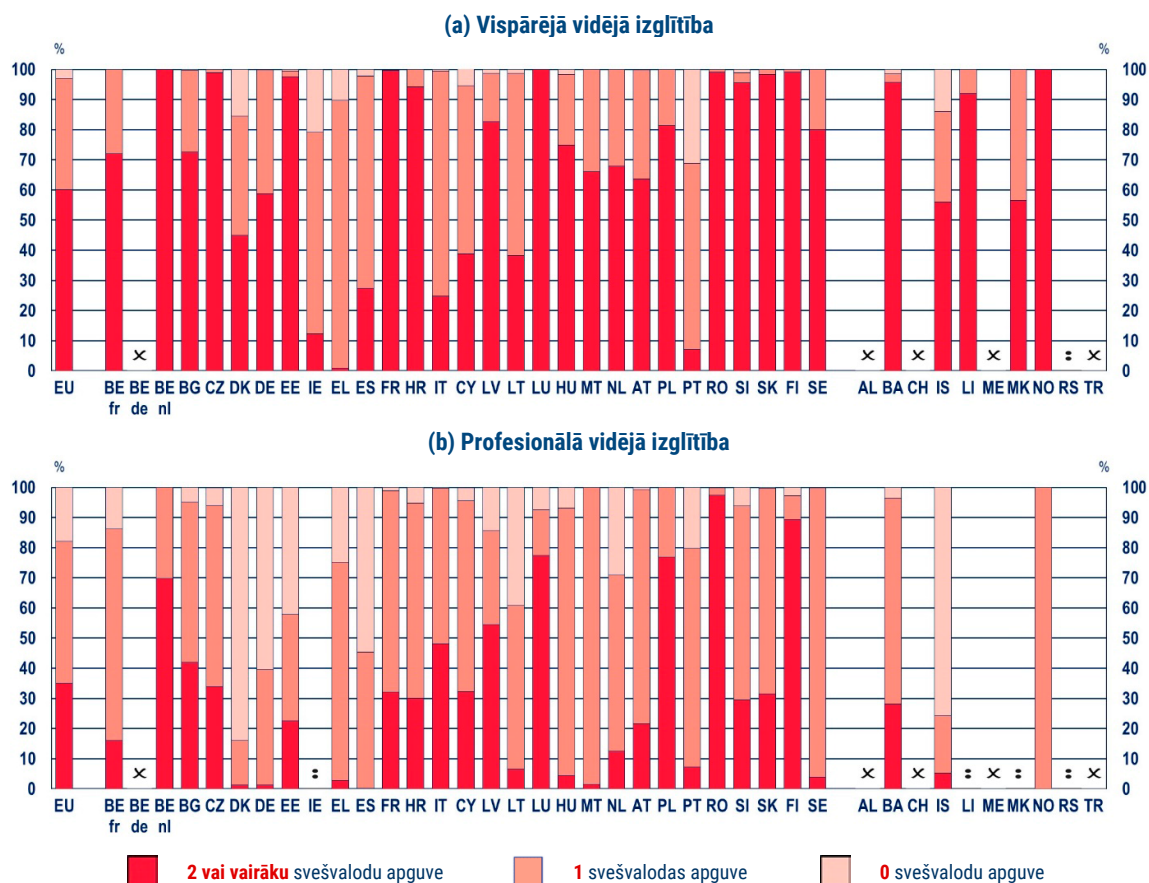
VISPĀRĒJĀS VIDĒJĀS IZGLĪTĪBAS SKOLĒNI BIEŽĀK APGŪST VALODAS NEKĀ PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS IESTĀŽU AUDZĒKŅI

Vidusskolas posmā skolēni var mācīties vai nu vispārējā izglītībā, kas parasti ved uz augstāko izglītību, vai arī profesionālajā izglītībā, kas ved uz vairāk uz darbu orientētām studijām vai tieši uz darba tirgu. Līdz ar to izglītības programmas, kas saistītas ar šiem virzieniem, vidusskolas posmā bieži vien ir diezgan atšķirīgas. Tāpēc situācija vispārējā un profesionālajā vidējā izglītībā ir atspoguļota atsevišķi šīm un nākamajam rādītājam. ES līmenī gandrīz puse (48,7 %) no visiem vidusskolēniem(51) apgūst profesionālās izglītības programmas. Lielākais to vidusskolēnu īpatsvars, kuri mācās profesionālās izglītības programmās (65 % vai vairāk), ir Čehijā, Horvātijā, Nīderlandē, Austrijā, Slovēnijā, Slovākijā, Somijā, Lihtenšteinā, Melnkalnē un

(51) https://ec.europa.eu/Eurostat/databrowser/view/EDUC_UOE_ENRS05/default/table?lang=en&category=educ.educ_part.e_duc_UOE_enr.educ_UOE_enrs (dati iegūti 2022. gada 14. septembrī). Dati attiecas uz 2020. gadu.

Serbijā. Turpretī Īrijā, Grieķijā, Kiprā, Lietuvā, Maltā un Islandē mazāk nekā trešdaļa vidusskolēnu apgūst profesionālās izglītības programmas.

C5. attēls: To skolēnu procentuālais īpatsvars, kuri apgūst svešvalodas vidējās izglītības posmā (ISCED 3), pēcvalodu skaita, 2020. gads

Avots: Eurydice, pamatojoties uz Eurostat/UOE datiem [educ_UOE_lang02] (dati iegūti 2022. gada 15. decembrī).

Paskaidrojumi

0, 1 un 2 (vai vairāk) svešvalodas apgūstošo skolēnu procentuālais īpatsvars ir aprēķināts attiecībā uz visiem skolēniem visos *ISCED* 3 vispārējās *ISCED* 3 (C5a. attēls) vai profesionālās *ISCED* 3 (C5b. attēls) līmeņos, pat ja valodu apguve netiek turpināta līdz līmeņa beigām (sk. B2., B3., B5. un B6. attēlus). Konkrētāk, 0, 1 un 2 (vai vairāk) svešvalodas apgūstošo skolēnu skaits tiek dalīts ar 0, 1 un 2 (vai vairāk) svešvalodas apgūstošo skolēnu summu visos vispārējās *ISCED* 3 (C5a. attēls) vai profesionālās *ISCED* 3 (C5b. attēls) gados.

ES kopsavilkuma rādītājs profesionālajai *ISCED* 3 ir atzīmēts kā "definīcija atšķiras, skatīt metadatus".

Dati ir pieejami 1. pielikumā. Metodoloģiskās piezīmes par ES apkopotajiem datiem un datiem par valstīm sk. https://ec.europa.eu/Eurostat/cache/metadata/Annexes/educ_UOE_enr_esms_an6.xlsx. Informāciju par Eurostat/UOE datu vākšanas tvērumu skatīt šīs nodaļas ievadā.

Termiņa "Starptautiskās standartas izglītības klasifikācijas (*ISCED*)" definīciju skatīt glosārijā.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Beļģija (BE de), Albānija, Šveice, Melnkalne un Turcija: uz šīm valstīm neattiecas Eurostat/UOE datu apkopojums [educ_UOE_lang02].

Igaunija: gadījumos, kad igauņu valoda tiek mācīta kā otrā valoda, statistikā igauņu valoda tiek uzskatīta par svešvalodu.

Ungārija: vispārējās un profesionālās izglītības *ISCED* 3 avota dati tika atzīmēti kā "pārtraukums laikrindās" un "definīcija atšķiras, skatīt metadatu". Tāpēc skatiet paskaidrojumus sniegto saiti.

Luksemburga: avota dati par 0 valodām un 1 valodu tika atzīmēti kā "nepiemērojami" (t. i., "trūkst vērtības; dati nevar pastāvēt").

Islande: vispārīgo un profesionālo *ISCED* 3 datu atsaucies gads ir 2019. gads (datu ieguves dienā nebija pieejami 2020. gada dati).

Lihtenšteina: avota dati par profesionālo izglītību *ISCED* 3 tika atzīmēti kā "nepiemērojami" (t. i., "trūkst vērtības; dati nevar pastāvēt").

Ziemeļmaķedonija: nav pieejams sadalījums starp vispārējo *ISCED* 3 un profesionālo *ISCED* 3. *ISCED* 3 dati, kas iekļauti šajā attēlā, attiecas gan uz vispārējo, gan profesionālo izglītību.

Serbija: šī valsts ir iekļauta *Eurostat/UOE* datu apkopojumā [educ_UOE_lang02], bet dati nav pieejami.

C5a. un C5b. attēls liecina, ka daudzās izglītības sistēmās skolēnu iespējas apgūt svešvalodas ir atkarīgas no izvēlēta izglītības ceļa. Tas atspoguļo atšķirīgās prasības attiecībā uz obligāto svešvalodu apguvi starp vispārējās izglītības un profesionālās izglītības skolēniem; profesionālās izglītības un apmācības skolēniem prasības bieži vien ir zemākas (sk. B5. un B6. attēlu). Jo īpaši lielākajā daļā izglītības sistēmu divu svešvalodu apguvei veltīto gadu skaits PIA skolēniem ir mazāks nekā viņu vienaudžiem vispārējā izglītībā.

ES līmenī profesionālajā izglītībā to skolēnu īpatsvars, kuri nemācās svešvalodas, ir sešas reizes lielāks nekā vispārējā izglītībā (attiecīgi 18,0 % un 2,9 %). Kā jau minēts, to vidusskolēnu procentuālais īpatsvars, kuri nemācās svešvalodu, tiek aprēķināts, pamatojoties uz kopējo skolēnu skaitu šajā līmenī. Vispārējā vidējā izglītībā tikai Portugālē ir vairāk nekā 30 % skolēnu, kuri pārskata gadā nemācās svešvalodu. Turpretī profesionālās vidējās izglītības posmā septiņās valstīs (Dānijā, Vācijā, Igaunijā, Spānijā, Lietuvā, Nīderlandē un Islandē) aptuveni 30 % vai vairāk skolēnu nemācās svešvalodas. No tiem visaugstākais procentuālais rādītājs ir Dānijā (84,0 %) un Islandē (75,8 %). Daļēji šos rādītājus var izskaidrot ar to, ka Dānijā, Vācijā, Igaunijā un Spānijā profesionālās izglītības programmās, kas dod iespēju iegūt augstāko izglītību, ne visiem izglītojamiem ir jāapgūst vismaz viena svešvaloda (sk. B5. attēlu).

Pārbaudot datus par divu vai vairāku svešvalodu apguvi, ir vērojamas arī būtiskas atšķirības starp vispārējo izglītību un profesionālo izglītību vidusskolas posmā. ES līmenī 60,0 % skolēnu apgūst vismaz divas svešvalodas vispārējā vidējā izglītībā un 35,1 % – profesionālajā vidējā izglītībā. 13 izglītības sistēmās vismaz 90 % skolēnu apgūst divas vai vairākas svešvalodas vispārējā vidējā izglītībā. Tikai Rumānijā ir tik augsts to skolēnu īpatsvars, kuri apgūst divas valodas profesionālās vidējās izglītības pakāpē. Turpretī divās vispārējās izglītības sistēmās (Grieķijā un Portugālē) salīdzinājumā ar 11 profesionālās izglītības sistēmām mazāk nekā 10 % skolēnu apgūst divas vai vairākas svešvalodas vidusskolas posmā.

NO 2013. LĪDZ 2020. GADAM VIDUSSKOLAS VECĀKO KLAŠU SKOLĒNU ĪPATSVARS, KAS APGŪST DIVAS VAI VAIRĀK VALODAS, PIEAUGA TIKAI DAŽĀS VALSTĪS

C6a. un C6b. attēlā redzamas izmaiņas, kas no 2013. līdz 2020. gadam notikušas attiecībā uz to skolēnu procentuālo daļu, kuri apgūst divas vai vairākas svešvalodas vispārējā un profesionālajā vidējā izglītībā.

Vispārējā vidējā izglītībā ES līmenī 2020. gadā 60,0 % skolēnu mācījās divas vai vairākas svešvalodas, kas ir ļoti līdzīgi kā 2013. gadā (58,4 %). Kā jau minēts iepriekš, skolēnu procentuālais īpatsvars pēc apgūto valodu skaita ir aprēķināts, pamatojoties uz visiem skolēniem visās šīs izglītības pakāpes klasēs.

Gandrīz visās izglītības sistēmās, par kurām ir pieejami dati (27 no 31 izglītības sistēmām), to vispārējās izglītības skolēnu īpatsvars, kuri apgūst vismaz divas svešvalodas, laikposmā no 2013. līdz 2020. gadam saglabājās stabils (t. i., atšķirība bija mazāka par 10 procentpunktiem). Desmit no šīm izglītības sistēmām divu vai vairāku svešvalodu apguvēju īpatsvars abos pārskata gados ir virs 90 %. 7 citās izglītības sistēmās skolēnu, kas apgūst divas vai vairākas svešvalodas, īpatsvars abos pārskata gados ir mazāks par 90 %.

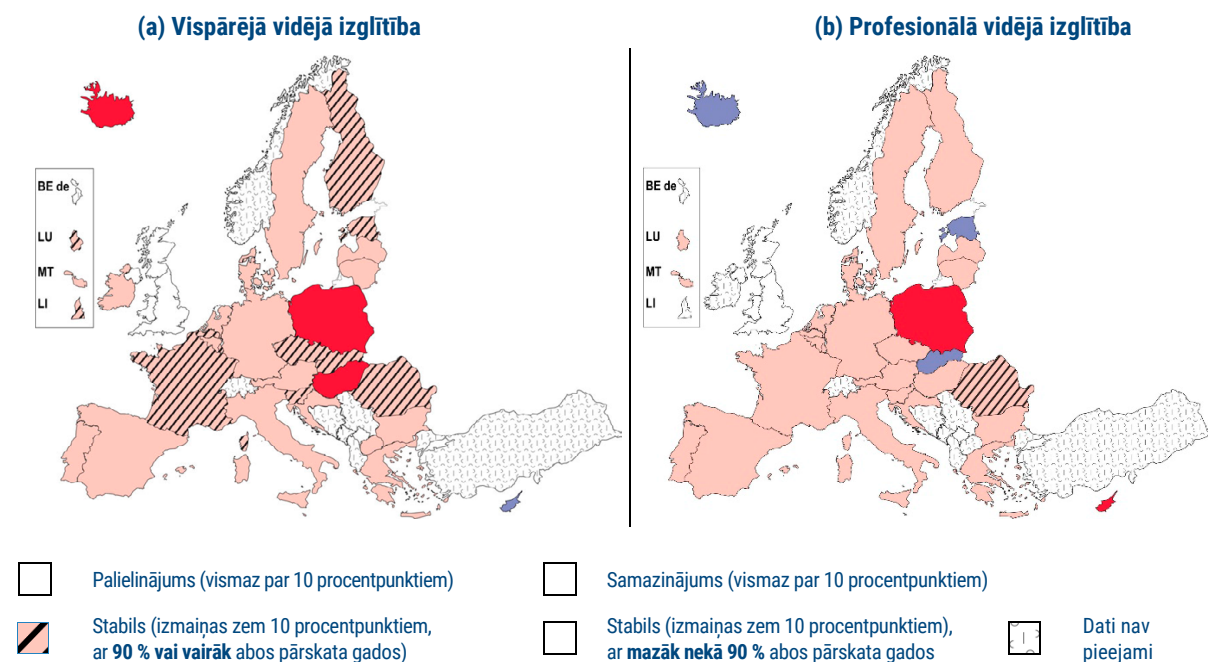
I. IEDAĻA - SKOLĒNU APGŪTO SVEŠVALODU SKAITS

Pretēji dominējošajai stabilitātes ainai trīs valstīs no 2013. līdz 2020. gadam reģistrēta vismaz 10 procentpunktu atšķirība to skolēnu īpatsvarā, kuri apgūst vismaz divas svešvalodas vispārējā vidējā izglītībā. Šis īpatsvars samazinājās Kiprā (par 45 procentpunktiem), bet palielinājās Polijā (par 12,2 procentpunktiem) un Islandē (par 37,6 procentpunktiem). Izmaiņas līdzdalības rādītājā Kiprā var izskaidrot ar reformu, kas samazināja vecumu, no kura otrās svešvalodas apguve vairs nav obligāta (sk. B3. attēlu).

Profesionālajā vidējā izglītībā gan 2013., gan 2020. gadā nedaudz vairāk nekā trešdaļa skolēnu mācījās divas vai vairāk svešvalodas (34,1 % 2013. gadā salīdzinājumā ar 35,1 % 2020. gadā). Līdzīgi kā vispārējā izglītībā, lielākajā daļā izglītības sistēmu, par kurām ir pieejami dati (23 no 28), 2013. un 2020. gadā bija neliela atšķirība starp to skolēnu īpatsvaru, kuri apgūst vismaz divas svešvalodas profesionālajā izglītībā (t. i., mazāk nekā 10 procentpunkti). Izņemot Rumāniju, abos pārskata gados šie īpatsvari bija mazāki par 90 %.

Tomēr no 2013. līdz 2020. gadam piecās valstīs bija vērojama būtiska atšķirība (vismaz 10 procentpunkti) profesionālās izglītības skolēnu īpatsvarā, kuri apgūst vismaz divas svešvalodas. Kiprā un Polijā šis īpatsvars palielinājās, bet Igaunijā, Slovākijā un Islandē tas samazinājās (attiecīgi par 39,7, 35,0 un 10,6 procentpunktiem).

C6. attēls. To skolēnu īpatsvara tendences, kuri apgūst divas vai vairāk svešvalodas vidējās izglītības posmā (ISCED 3), 2013. un 2020. gads

Avots: Eurydice, pamatojoties uz Eurostat/UE datiem [educ_UOE_lang02] (dati iegūti 2022. gada 15. decembrī).

Paskaidrojumi

To skolēnu procentuālais īpatsvars, kuri apgūst divas (vai vairāk) svešvalodas, ir aprēķināts attiecībā uz visiem skolēniem visos ISCED 3 vispārējās izglītības (C6a. attēls) vai profesionālās izglītības ISCED 3 (C6b. attēls) gados, pat ja mācības netiek turpinātas līdz šī līmeņa beigām. Konkrētāk, to skolēnu skaits, kuri apgūst divas vai vairāk svešvalodas, tiek dalīts ar to skolēnu skaitu, kuri apgūst 0, 1 un 2 (vai vairāk) svešvalodas visos ISCED 3 vispārējās (C6a. attēls) vai profesionālās ISCED 3 (C6b. attēls) klasēs.

Piezīmes par valstīm attiecas uz pārrāvumiem laikrindās tikai tad, ja tie ir notikuši 2013. vai 2020. gadā. Pārrāvumi laikrindās starp šiem diviem pārskata gadiem, kas dažās valstīs varētu būt bijuši, nav norādīti.

Dati ir pieejami 1. pielikumā. Ar datiem saistītās metodoloģiskās piezīmes skatīt https://ec.europa.eu/Eurostat/cache/met_adata/Annexes/educ_UOE_enr_esms_an6.xlsx (2020) un https://ec.europa.eu/Eurostat/cache/metadata/Annexes/educ_UOE_enr_esms_an4.xlsx (2013). Informāciju par *Eurostat/UOE* datu vākšanas tvērumu skatīt šīs nodaļas ievadā. Termina “**Starptautiskās standarta izglītības klasifikācijas (ISCED)**” definīciju skatīt glosārijā.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Beļģija (BE de), Albānija, Šveice, Melnkalne un Turcija: uz šīm valstīm neattiecas *Eurostat/UOE* datu apkopojums [educ_UOE_lang02].

Igaunija: gadījumos, kad igauņu valoda tiek mācīta kā otrā valoda, statistikā igauņu valoda tiek uzskatīta par svešvalodu.

Īrija: 2013. gada avota dati par profesionālo izglītību *ISCED* 3 līmenī tika atzīmēti kā “nav piemērojami” (t. i., “trūkst vērtības; dati nevar pastāvēt”).

Ungārija: 2020. gada vispārējās un profesionālās izglītības *ISCED* 3 avota dati tika atzīmēti kā “pārtraukums laukrindās” un “definīcija atšķiras, skatīt metadatus”. Tāpēc skatiet paskaidrojumus sniegto saitē.

Bosnija un Hercegovina: dati par 2013. gadu nav pieejami.

Islande: vispārīgo *ISCED* 3 datu atsauces gads ir 2019. nevis 2020. gads (2020. gada dati nav pieejami).

Lihtenšteina: 2013. un 2020. gada avota dati par profesionālo izglītību *ISCED* 3 tika atzīmēti kā “nepiemērojami” (t. i., “trūkst vērtības; dati nevar pastāvēt”).

Serbija: šī valsts ir iekļauta *UOE* datu apkopojumā [educ_UOE_lang02], bet dati nav pieejami.

Ziemeļmaķedonija: nav pieejams vispārējās un profesionālās *ISCED* 3 iedalījums. *ISCED* 3 dati, kas iekļauti šajā attēlā, attiecas gan uz vispārējo, gan profesionālo izglītību.

Norvēģija: 2013. gada avota dati par vispārējo un profesionālo izglītību *ISCED* 3 līmenī tika atzīmēti kā “nav piemērojami” (t. i., “trūkst vērtības; dati nevar pastāvēt”).

Lielākajā daļā izglītības sistēmu šī tendence ir vienāda gan vispārējā, gan profesionālajā vidējā izglītībā. To skolēnu īpatsvars vidusskolas posmā, kuri apgūst divas vai vairāk svešvalodas, no 2013. līdz 2020. gadam 21 izglītības sistēmā saglabājās stabils (t. i., atšķirība bija mazāka par 10 procentpunktiem)⁽⁵²⁾. Polijā tas palielinājās vismaz par 10 procentpunktiem abos izglītības programmu veidos.

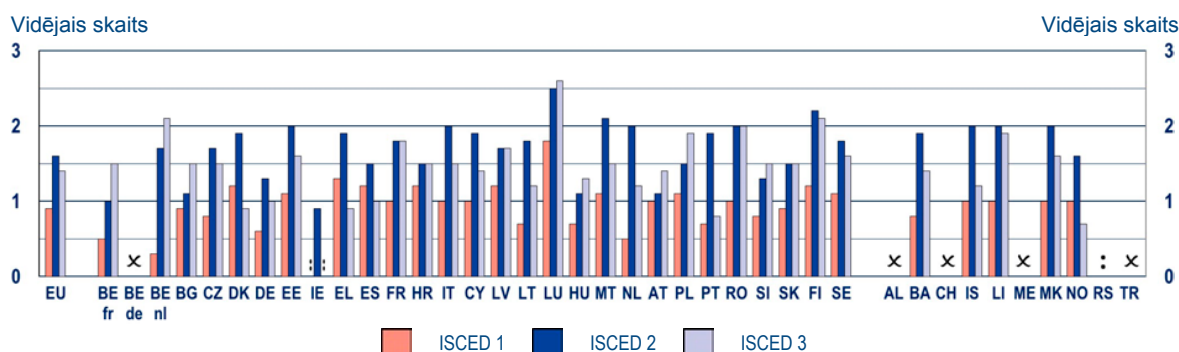
Tikai dažos gadījumos atšķirības starp to skolēnu līdzdalības rādītājiem, kuri apgūst vismaz divas svešvalodas, atšķiras atkarībā no izglītības programmas (t. i., vispārējās vai profesionālās vidējās izglītības). Divās valstīs (Igaunijā un Slovākijā) par vairāk nekā 10 procentpunktiem samazinājās to skolēnu īpatsvars profesionālajā izglītībā, kuri apgūst divas vai vairāk svešvalodas, savukārt vispārējā izglītībā situācija saglabājās stabila. Islandē šis īpatsvars palielinājās vispārējās izglītības programmās, bet samazinājās profesionālās izglītības programmās; pretēja situācija ir Kiprā, kur tas samazinājās vispārējās izglītības programmās un palielinājās profesionālās izglītības programmās.

VIDĒJAIS SVEŠVALODU SKAITS, KO APGŪST SKOLĒNI, BIEŽĀK SASNIEDZ DIVAS SVEŠVALODAS PAMATIZGLĪTĪBAS OTRAJĀ POSMĀ NEKĀ VIDĒJĀ IZGLĪTĪBĀ

Aprēķinot vidējo svešvalodu skaitu, ko apgūst visi skolēni attiecīgajā izglītības līmenī, var skaidri salīdzināt valstis. Šī informācija ir atspoguļota C7. attēlā pa izglītības līmeņiem, un vidējā izglītība ietver gan vispārējās izglītības, gan profesionālās izglītības skolēnus.

(52) BE fr, BE nl, BG, CZ, DK, DE, EL, ES, FR, HR, IT, LV, LT, LU, MT, NL, AT, PT, SI, FI un SE.

C7. attēls: Vidējais apgūto svešvalodu skaits uz vienu skolēnu pamatizglītībā un vidējā izglītībā (ISCED 1–3), 2020. g.

Avots: Eurydice, pamatojoties uz Eurostat/UOE datiem [educ_UOE_lang03] (dati iegūti 2022. gada 15. decembrī).

Paskaidrojumi

Vidējo apgūto svešvalodu skaitu aprēķina visiem skolēniem visos attiecīgā izglītības līmeņa gados neatkarīgi no tā, vai viņi apgūst vienu vai vairākas svešvalodas visās klasēs.

2020. gada ES kopējais rādītājs *ISCED* 3 ir atzīmēts kā "definīcija atšķiras, skatīt metadatus".

Dati ir pieejami 1. pielikumā. Ar datiem saistītas metodoloģiskas piezīmes sk.

https://ec.europa.eu/Eurostat/cache/met_adata/Annexes/educ_UOE_enr_esms_an6.xlsx.

Informāciju par Eurostat/UOE datu vākšanas tvērumu skatīt šīs nodaļas ievadā. Termina "Starptautiskās standarta izglītības klasifikācijas (*ISCED*)" definīciju skatīt glosārijā.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Beļģija (BE de), Albānija, Šveice, Melnkalne un Turcija: uz šīm valstīm neattiecas

Eurostat/UOE datu apkopojums [educ_UOE_lang03].

Beļģija (BE nl): *ISCED* 1 atsaucies gads ir 2019. gads (2020. gada dati par *ISCED* 1 nav pieejami).

Vācija: *ISCED* 2 avota dati tika atzīmēti kā "definīcija atšķiras, skatīt metadatus". Tāpēc skatiet paskaidrojumus sniegto saiti.

Grieķija: *ISCED* 3 avota dati tika atzīmēti kā "definīcija atšķiras, skatīt metadatus". Tāpēc skatiet paskaidrojumus sniegto saiti.

Igaunija: gadījumos, kad igauņu valoda tiek mācīta kā otrā valoda, statistikā igauņu valoda tiek uzskatīta par svešvalodu.

Īrija: *ISCED* 1 avota dati tika atzīmēti kā "nav piemērojami" (t. i., "trūkst vērtības; dati nevar pastāvēt").

Ungārija: *ISCED* 3 avota dati tika atzīmēti kā "pārtraukums laikrindās" un "definīcija atšķiras, skatīt metadatus". Tāpēc skatiet paskaidrojumus sniegto saiti.

Islande: *ISCED* 3 atsaucies gads ir 2019. gads (2020. gada dati par *ISCED* 3 nav pieejami).

Serbija: šī valsts ir iekļauta *Eurostat/UOE* datu apkopojumā [educ_UOE_lang03], bet dati nav pieejami.

Otrās valodas mācīšana bieži vien sākas pamatizglītības pirmā posma beigās vai pamatizglītības otrā posma sākumā (sk. B1. attēlu). Tas izskaidro, kāpēc vidējais apgūstamo svešvalodu skaits Eiropas izglītības sistēmās sistemātiski ir mazāks par 2,0 pamatizglītībā, lai gan parasti tas svārstās no 0,5 līdz 1,2. Vidējais rādītājs ir visaugstākais Luksemburgā (1,8), kur vecums, kurā bērni sāk mācīties otro svešvalodu, ir vismazākais (seši gadi). Turpretī vismazāk svešvalodu pamatizglītībā apgūst Beļģijas flāmu kopienā (0,3), kur pirmās svešvalodas apguve ir obligāta no 10 gadu vecuma.

Lielākajā daļā izglītības sistēmu vidējais apgūto svešvalodu skaits gan pamatizglītības otrajā posmā, gan vidējā izglītībā ir no 1,0 līdz 1,9 valodām. Turklāt tikai trijās izglītības sistēmās (Luksemburgā, Rumānijā un Somijā) šis rādītājs ir vismaz 2,0 gan pamatizglītības otrā posma pakāpē, gan vidējās izglītības pakāpē. Astoņās citās izglītības sistēmās tas sasniedz 2,0 vai vairāk vienā no abiem izglītības līmeņiem. Septiņās no šīm izglītības sistēmām šis rādītājs sasniedz vidēji 2,0 tikai pamatizglītības otrā posma pakāpē (Igaunijā, Itālijā, Maltā, Nīderlandē, Islandē, Lihtenšteinā un Ziemeļmaķedonijā).

LĪDZDALĪBA

Turpretī Beļģijas flāmu kopienā vidējais rādītājs sasniedz 2,0 tikai vidējās izglītības pakāpē. Viszemākie vidējie rādītāji, kas ir zemāki par 1,0, pamatizglītības otrajā posmā ir Dānijā, Grieķijā, Portugālē, un Norvēģijā, bet vidējā izglītībā – Īrijā.

LĪDZDALĪBA

II. IEDAĻA. SKOLĒNU APGŪTO SVEŠVALODU SKAITS

Viens no ES pamatprincipiem ir valodu daudzveidības novērtēšana. ES, kurā ir 27 dalībvalstis, ir 24 oficiālās valodas. Papildu valodas tiek izmantotas, ņemot vērā visas šajā ziņojumā aplūkotās valstis, t. i., 37 Eiropas valstis⁽⁵³⁾. Turklāt lielākā daļa Eiropas valstu oficiāli atzīst reģionālās vai mazākumtautību valodas savās robežās juridiskiem vai administratīviem mērķiem (sk. A1. attēlu).

Ņemot vērā valodu daudzveidību Eiropā, šajā nodaļā ir aplūkots, kādas svešvalodas apgūst pamatskolas pirmā un otrā posma un vidusskolas skolēni (sk. C8.–C11. attēlus). Turklāt šajā sadaļā ir aplūkotas izmaiņas angļu, franču, vācu un spāņu valodas apguvēju procentuālajā īpatsvarā no 2013. līdz 2020. gadam (sk. C12.–C15. attēlus), kā arī atšķirības svešvalodu apguvē starp vispārējās vidējās izglītības un profesionālās vidējās izglītības skolēniem (sk. C16. attēlu).

Datu avots ir *Eurostat/UOE* datu apkopojums, un tas nozīmē, ka šīs nodaļas pirmajā sadaļā izklāstītais ievads par šo datu apkopojumu attiecas arī uz šo sadaļu.

ANĢĻU VALODA IR VISBIEŽĀK APGŪTĀ SVEŠVALODA VISĀ EIROPĀ

C8. attēlā redzams, ka angļu valoda neapšaubāmi ir visbiežāk apgūtā svešvaloda Eiropā. Patiesi, gandrīz visās Eiropas valstīs lielākā daļa skolēnu pamatskolā un vidusskolā apgūst angļu valodu. Tas atspoguļo B. nodaļā analizēto normatīvo regulējumu, kas daudzās valstīs nosaka angļu valodu kā obligātu mācību priekšmetu (sk. B7. attēlu) un/vai priekšmetu, kas visām skolām ir jāiekļauj mācību piedāvājumā (sk. B8a. attēlu).

Ir ļoti maz valstu, kurās lielākā daļa skolēnu mācās svešvalodu, kas nav angļu valoda. Īrija kā angļiski runājoša valsts ir viena no tām, un tajā visbiežāk apgūtā svešvaloda ir franču valoda. Luksemburgā vācu valoda ir visbiežāk apgūstamā svešvaloda pamatzglītības pirmajā posmā un vidusskolā (tai cieši seko franču valoda), savukārt pamatzglītības otrajā posmā visi skolēni apgūst gan vācu, gan franču valodu. Lihtenšteinā visi skolēni, kas iegūst vidējo izglītību, apgūst franču un angļu valodu (pamatskolas pirmajā posmā un vidusskolā dominējošā valoda ir angļu). Beļģijā skolēni parasti apgūst citu Kopienas valodas. Konkrētāk, Beļģijas flāmu kopienā franču valoda ir visbiežāk apgūstamā valoda visos izglītības līmeņos. Beļģijas franču kopienā pamatzglītībā dominē holandiešu valoda (vidējā izglītībā – angļu valoda)⁽⁵⁴⁾.

Visbiežāk svešvalodas apgūstošo skolēnu īpatsvars dažādās valstīs un izglītības līmeņos ir atšķirīgs (sk. datus 1. pielikumā). Šīs atšķirības daļēji var izskaidrot ar atšķirībām obligāto svešvalodu apguves ilgumā (sk. B. nodaļas I. sadaļu).

Pamatskolā Spānijā, Kiprā, Luksemburgā, Maltā, Austrijā, Lihtenšteinā, Ziemeļmaķedonijā un Norvēģijā visi vai gandrīz visi skolēni (99–100 %) apgūst dominējošo svešvalodu. Turpretim Beļģijas flāmu kopienā, kur franču valoda ir visbiežāk apgūstamā valoda, tikai 26,1 % skolēnu pamatskolā apgūst to kā mācību priekšmetu. Līdzīgs procentuālais īpatsvars ir Beļģijas franču valodā runājošā kopienā, kur 33,1 % skolēnu pamatskolā apgūst visizplatītāko valodu, proti, holandiešu valodu. Arī Nīderlandē un Ungārijā procentuālais īpatsvars ir salīdzinoši zems, jo mazāk nekā puse no visiem pamatskolas skolēniem (attiecīgi 44,6 % un 45,9 %) apgūst

(53) Sīkāka informācija par valstīm ir sniegta šī ziņojuma ievadā.

(54) *Eurostat/UOE* datubāzē nav datu par Beļģijas vācu valodā runājošo kopienas. Sīkāku informāciju par noteikumiem skatīt B. nodaļā, B7. attēlā un attiecīgajās piezīmēs par katru valsti.

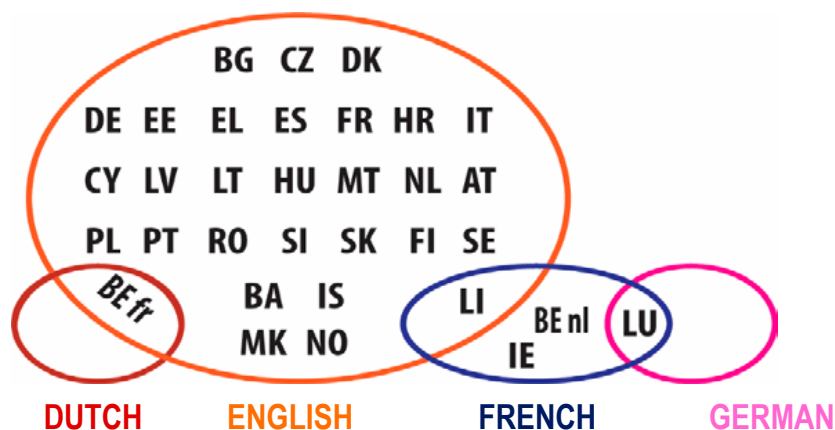
visizplatītāko svešvalodu (angļu valodu). Visās izglītības sistēmās, kurās pamatzglītības skolēnu īpatsvars, kas apgūst dominējošo svešvalodu, ir mazāks, svešvalodu apguve kļūst obligāta salīdzinoši vēlu (sīkāku informāciju par sākuma vecumu skatīt B1. un B2. attēlā).

Gandrīz visās Eiropas izglītības sistēmās pamatzglītības otrajā posmā lielākā daļa skolēnu – vairāk nekā 90 % – apgūst dominējošo svešvalodu. Ir tikai dažas izglītības sistēmas, kurās dominējošo valodu apgūst mazāk skolēnu. Viena no tām ir Īrija – valsts, kurā nav obligātas svešvalodu apguves (sk. B1. un B2. attēlu). 49,2 % pamatzglītības otrā posma skolēnu apgūst franču valodu. Beļģijas franču kopienā

49,7 % pamatzglītības otrā posma skolēnu apgūst angļu valodu, kas šajā izglītības pakāpē dominē (angļu valodai cieši seko holandiešu valoda, kuru apgūst 47,3 % skolēnu). Arī Ungārijā, kur 74,6 % skolēnu mācās angļu valodu, ir zemāks (zem 90 %) to skolēnu īpatsvars, kuri apgūst visizplatītāko svešvalodu.

Skolēnu, kas apgūst dominējošo valodu, procentuālais īpatsvars ir zemāks vidējās izglītības pakāpē nekā pamatzglītības otrajā posmā (sk. ES vidējo rādītāju 1. pielikumā). Daļēji tas ir tāpēc, ka daži skolēni, jo īpaši tie, kas apgūst profesionālo izglītību, nemācās svešvalodas (sk. C5. attēlu), un daļēji tāpēc, ka ir pieejams lielāks svešvalodu klāsts (sk. B8. attēlu). Tomēr aptuveni pusē Eiropas valstu vairāk nekā 90 % skolēnu vidusskolas posmā apgūst dominējošo svešvalodu. Viszemākais īpatsvars ir trijās Ziemeļvalstīs, proti, Dānijā, Islandē un Norvēģijā, kur tikai 40 % līdz 60 % vidusskolēnu apgūst dominējošo svešvalodu (angļu valodu), un Īrijā, kur tikai 40 % līdz 60 % vidusskolēnu apgūst angļu valodu. 50,8 % skolēnu vispārējā vidējā izglītībā apgūst dominējošo svešvalodu (franču valodu).

|| C8. attēls: Visbiežāk apgūtā svešvaloda pamatzglītībā un vidējā izglītībā (ISCED 1–3), 2020. gads

Avots: Eurydice, pamatojoties uz Eurostat/UOE datiem [educ_UOE_lang01] (dati iegūti 2022. gada 15. decembrī)

Paskaidrojumi

Valstis, kurās vienu un to pašu valodu apgūst lielākā daļa skolēnu visos izglītības līmeņos, ir norādītas attiecīgā valodas ovāla galvenajā laukā. Valstis, kurās svešvaloda, ko apgūst lielākā daļa skolēnu, atšķiras atkarībā no izglītības līmeņa, ir parādītas attiecīgo valodu ovālu krustpunktā. Pēdējo pieeju izmanto arī tad, ja vienāda procentuālā daļa skolēnu vienā izglītības līmenī apgūst divas dažādas valodas.

Dati pa ISCED līmeņiem ir pieejami 1. pielikumā. Informāciju par Eurostat/UOE datu vākšanas tvērumu skatīt C nodaļas ievadā (I iedaļa).

Termiņa "Starptautiskās standarta izglītības klasifikācijas (ISCED)" definīciju skatīt glosārijā.

II. IEDAĻA - SKOLĒNU APGŪTO SVEŠVALODU SKAITS

Piezīmes par konkrētām valstīm

Beļģija: valsts oficiālās valodas ir holandiešu, franču un vācu (sk. A1. attēlu). Tomēr šīs valodas tiek lietotas norobežotās lingvistiskajās teritorijās, un tās nav atzītas par administratīvajām valodām visā valsts teritorijā. Beļģijas flāmu kopienā par svešvalodu tiek uzskatīta franču valoda, bet Beļģijas franču kopienā par svešvalodu tiek uzskatīta flāmu (holandiešu) valoda.

Beļģija (BE de), Albānija, Šveice, Melnkalne un Turcija: šīs valstis nav iekļautas *Eurostat/UOE* datu apkopojumā [educ_UOE_lang01] (un tāpēc nav attēlotas attēlā).

Beļģija (BE nl): *ISCED* 1 atsaucies gads ir 2019. gads (2020. gada dati par *ISCED* 1 nav pieejami).

Īrija: *ISCED*1 (visas aplūkotās valodas) avota dati tika atzīmēti kā "nav piemērojami" (t. i., "trūkst vērtības; dati nevar pastāvēt"). Tāpēc šajā attēlā nav ņemts vērā *ISCED* 1. līmenis. Turklāt attiecībā uz *ISCED* 3 šis skaits attiecas tikai uz vispārējo izglītību. Tas ir tāpēc, ka nav pieejami apkopotu dati par (vispārējo un profesionālo) *ISCED* 3 līmeni.

Luksemburga: lai gan oficiālās valsts valodas ir franču, vācu un luksemburgiešu valoda (sk. A1. attēlu), izglītības statistikas vajadzībām franču un vācu valodu uzskata par svešvalodu.

Malta: Angļu valoda ir valsts valoda līdzās maltiešu valodai (sk. A1. attēlu), bet izglītības statistikas vajadzībām tā tiek uzskatīta par svešvalodu.

Islande: *ISCED* 3 datu atsaucies gads ir 2019. gads (2020. gada dati par *ISCED* 3 nav pieejami).

Serbija: šī valsts ir iekļauta *Eurostat/UOE* datu apkopojumā [educ_UOE_lang01], bet dati nav pieejami (un tāpēc tā nav attēlota attēlā).

GANDRĪZ VISĀS EIROPAS VALSTĪS VAIRĀK NEKĀ 90 % SKOLĒNU APGŪST ANĢĻU VALODU VISMĀZ VIENĀ IZGLĪTĪBAS PAKĀPĒ

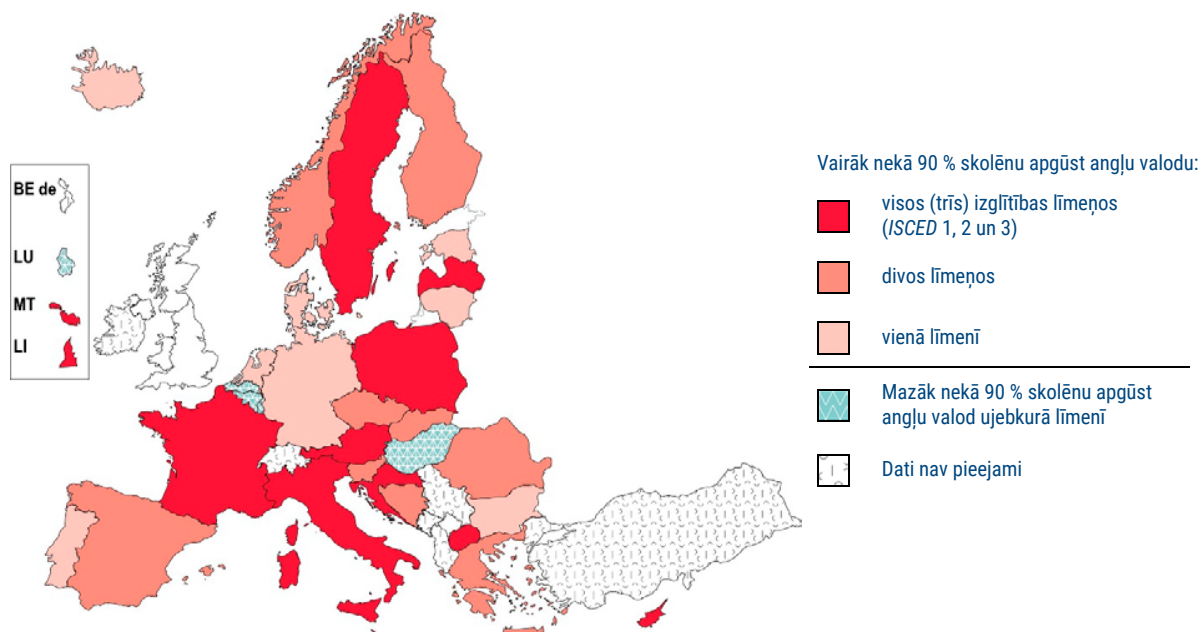
Kā redzams iepriekšējā attēlā, angļu valodu Eiropā apgūst ļoti plaši. ES līmenī 84,1 % skolēnu pamatskolā apgūst angļu valodu. Vēl augstāks procentuālais rādītājs ir pamatzglītības otrajā posmā, kur praktiski visi skolēni (98,3 %) apgūst angļu valodu. Vidējās izglītības pakāpē ES līmeņa rādītājs samazinās par aptuveni 10 procentu punktiem, sasniedzot 88,1 %. To var izskaidrot ar to, ka profesionālās izglītības skolēni apgūst mazāk svešvalodu (sk. C5. attēlu) un vidusskolās tiek piedāvāts lielāks svešvalodu klāsts (sk. B8. attēlu).

C9. attēlā ir parādītas valstis, kurās angļu valodu apgūst liels īpatsvars skolēnu (vairāk nekā 90 %), un norādīts izglītības līmeņu skaits, kuros šis īpatsvars ir tik liels. Attēlā ir parādītas arī valstis, kurās angļu valodu apgūstošo skolēnu īpatsvars nevienā no aplūkotajiem izglītības līmeņiem nesasniedz 90 %.

11 valstīs (Francijā, Horvātijā, Itālijā, Kiprā, Latvijā, Maltā, Austrijā, Polijā, Horvātijā, Zviedrijā, Lihtenšteinā un Ziemeļmaķedonijā) vairāk nekā 90 % skolēnu apgūst angļu valodu visos aplūkotajos izglītības līmeņos, t. i., no skolas gaitu sākuma līdz vidusskolas beigšanai. Divās no šīm valstīm (Maltā un Lihtenšteinā) visi skolēni (100 %) apgūst angļu valodu visā mācību laikā. Vēl deviņās valstīs (Čehijā, Grieķijā, Spānijā, Rumānijā, Slovēnijā, Slovākijā, Somijā, Bosnijā un Hercegovinā un Norvēģijā) vairāk nekā 90 % skolēnu apgūst angļu valodu divās izglītības pakāpēs, bet astoņās valstīs (Bulgārijā, Dānijā, Vācijā, Igaunijā, Lietuvā, Nīderlandē, Portugālē, Islandē un Vācijā) – vienā izglītības pakāpē. Ja vairāk nekā 90 % skolēnu apgūst angļu valodu tikai vienā izglītības pakāpē, tas vienmēr ir zemākajā vidējās izglītības pakāpē (sīkāku informāciju sk. 1. pielikumā).

Turpretī trijās Eiropas valstīs, proti, Beļģijā, Luksemburgā un Ungārijā, angļu valodu apgūstošo skolēnu īpatsvars nesasniedz 90 % nevienā izglītības pakāpē. Kā norādīts iepriekš, Beļģijā un Luksemburgā skolēni parasti apgūst dažādas valsts valodas (sk. A1. un C8. attēlu), kas izskaidro mazāku to skolēnu īpatsvaru, kuri apgūst angļu valodu. Tomēr pat trijās iepriekš minētajās valstīs angļu valodu apgūst vairāk nekā 70 % skolēnu vismaz vienā izglītības pakāpē (Beļģijā un Luksemburgā – vidējā izglītība, Ungārijā – pamatzglītības otrajā posmā un vidējā izglītībā).

C9. attēls: Valstis ar augstu skolēnu procentuālo īpatsvaru (vairāk nekā 90 %), kas apgūst angļu valodu pamatzīglītībā un vidējā izglītībā (ISCED 1–3), 2020. gads

Avots: Eurydice, pamatojoties uz Eurostat/UOE datiem [educ_UOE_lang01] (dati iegūti 2022. gada 15. decembrī)

Skaidrojošās piezīmes

Dati pa ISCED līmeņiem ir pieejami 1. pielikumā. Ar datiem saistītas metodoloģiskas piezīmes sk. https://ec.europa.eu/Eurostat/cache/metadata/Annexes/educ_UOE_enr_esms_an6.xlsx. Informāciju par Eurostat/UOE datu vākšanas tvērumu skatīt C. nodaļas ievadā (I. iedaļa).

Termiņa "Starptautiskās standarta izglītības klasifikācijas (ISCED)" definīciju skatīt glosārijā.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Beļģija (BE de), Albānija, Šveice, Melnkalne un Turcija: šīs valstis nav iekļautas Eurostat/UOE datu apkopojumā [educ_UOE_lang01].

Beļģija (BE nl): ISCED 1 atsaucies gads ir 2019. gads (2020. gada dati par ISCED 1 nav pieejami). Turklāt ISCED 2 avota dati tika atzīmēti kā "definīcija atšķiras, skatīt metadatus". Tāpēc skatiet paskaidrojumos sniegto saiti.

Vācija: ISCED 2 avota dati tika atzīmēti kā "definīcija atšķiras, skatīt metadatus". Tāpēc skatiet paskaidrojumos sniegto saiti.

Īrija: avota dati tika atzīmēti kā "nav piemērojami" (t. i., "trūkst vērtības; dati nevar pastāvēt").

Griekija: vispārējās izglītības ISCED 3 avota dati tika atzīmēti kā "definīcija atšķiras, skatīt metadatus". Tāpēc skatiet paskaidrojumos sniegto saiti.

Ungārija: ISCED 3 avota dati tika atzīmēti kā "pārtraukums laikrindās" un "definīcija atšķiras, skatīt metadatus". Tāpēc skatiet paskaidrojumos sniegto saiti.

Malta: Angļu valoda ir valsts valoda līdzās maltiešu valodai (sk. A1. attēlu), bet izglītības statistikas vajadzībām tā tiek uzskatīta par svešvalodu.

Islande: ISCED 3 datu atsaucies gads ir 2019. gads (2020. gada dati par ISCED3 nav pieejami).

Serbija: šī valsts ir iekļauta Eurostat/UOE datu apkopojumā [educ_UOE_lang01], bet dati nav pieejami

ES LĪMENĪ FRANČU UN VĀCU VALODA IR POPULĀRĀKĀS SVEŠVALODAS AIZ ANGLŪ VALODAS

C8. attēlā redzams, ka gandrīz visās Eiropas valstīs angļu valoda ir visbiežāk apgūstamā svešvaloda pamatskolā un vidusskolā. C9. attēlā redzams, ka gandrīz visās šajā ziņojumā aplūkotajās valstīs vismaz vienā izglītības pakāpē vairāk nekā 90 % skolēnu apgūst angļu valodu. Pamatojoties uz abiem iepriekšējiem attēliem, C10. attēlā parādīts, kura valoda ir otrā visvairāk apgūtā svešvaloda Eiropas valstīs.

II. IEDAĻA - SKOLĒNU APGŪTO SVEŠVALODU SKAITS

ES līmenī franču valoda ir otra visvairāk apgūstamā svešvaloda pamatizglītības pirmajā un otrajā līmenī. To apgūst attiecīgi 5,5 % un 30,6 % skolēnu šajos divos līmeņos. Tā ir arī populārs mācību priekšmets vidusskolas posmā (18,9 % skolēnu to apgūst ES līmenī), uzreiz pēc vācu valodas. Franču valoda ir īpaši populāra daudzās Centrāleiropas un Dienvideiropas valstīs. Tā ir otra visvairāk apgūstamā svešvaloda vismaz vienā izglītības pakāpē (vismaz 10 % skolēnu to apgūst) Vācijā, Grieķijā, Spānijā, Itālijā, Kiprā, Luksemburgā, Nīderlandē, Austrijā, Portugālē, Rumānijā un Lihtenšteinā. Franču valodas apguve ir mazāk izplatīta Austrumeiropas valstīs (izņemot Rumāniju) un Ziemeļvalstīs (sk. 1. pielikumu).

Vācu valoda ir otrā visvairāk apgūtā svešvaloda ES vidējās izglītības pakāpē, 20,0 % skolēnu to apgūst kā mācību priekšmetu. Šī valoda ir plaši izplatīta Centrāleiropas un Dienvidaustrumeiropas valstīs (Bulgārijā, Čehijā, Horvātijā, Ungārijā, Polijā, Slovēnijā, Slovākijā, Bosnijā un Hercegovinā un Ziemeļmaķedonijā), kā arī Dānijā, Īrijā, Luksemburgā un Nīderlandē. Vācu valoda ir mazāk populāra Dienvideiropas valstīs (Spānijā, Itālijā, Kiprā un Portugālē), kā arī Beļģijas franču kopienā un Somijā, kur to apgūst mazāk nekā 10 % skolēnu jebkurā izglītības līmenī.

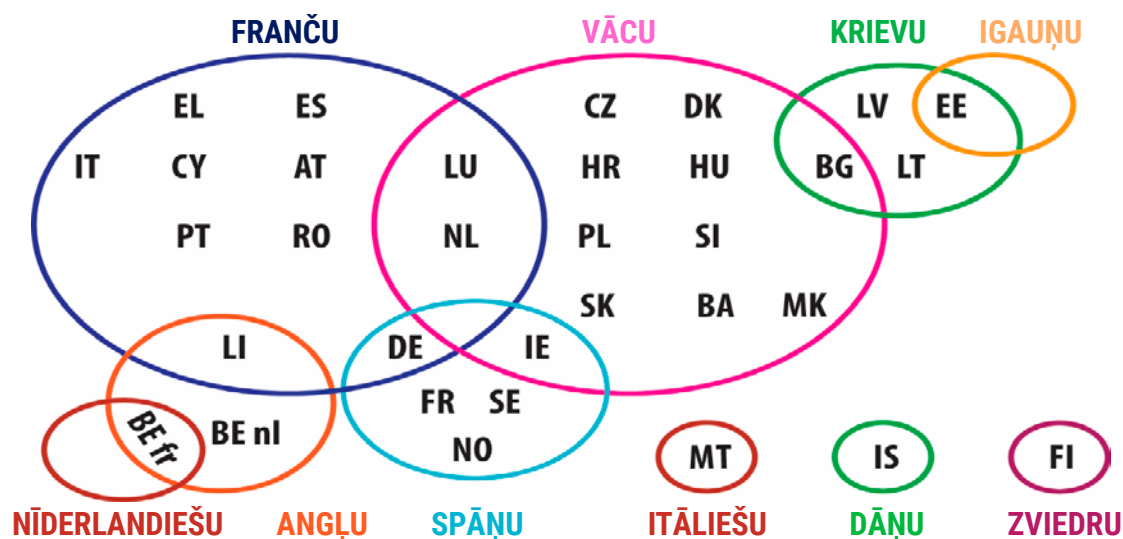
ES līmenī spāņu valodu apgūst 17,7 % skolēnu, kas iegūst pamatizglītības otrā posma izglītību, un 18,0 % skolēnu, kas iegūst vidējo izglītību. Tā ir otrā visvairāk apgūtā svešvaloda (to mācījās vismaz 10 % skolēnu) Īrijā, Vācijā – pamatizglītības otrajā posmā, bet Francijā, Zviedrijā un Norvēģijā – gan pamatizglītības otrajā posmā, gan vidējā izglītībā.

Salīdzinot ar iepriekš minētajām valodām, krievu valodu ES kopumā mācās retāk: to apgūst tikai 2,2 % skolēnu, kas iegūst pamatizglītības otrā posma izglītību, un 2,7 % skolēnu, kas iegūst vidējo izglītību. Tomēr Bulgārijā, Igaunijā, Latvijā un Lietuvā krievu valoda joprojām ir otrā visvairāk apgūtā svešvaloda vismaz vienā izglītības pakāpē. Piemēram, Igaunijā, Latvijā un Lietuvā krievu valodu apgūst aptuveni 60 % jaunāko klašu skolēnu.

Kopumā angļu valoda ir otra visvairāk apgūstamā valoda izglītības sistēmās, kurās tā nav pirmā svešvaloda (sk. C8. attēlu), proti, Beļģijas franču kopienā (pamatizglītībā) un Beļģijas flāmu kopienā (vidējā izglītībā). Lihtenšteinā visi skolēni, kas iegūst vidējo izglītību, apgūst gan angļu, gan franču valodu (tāpēc šīs valodas ir parādītas gan C8., gan C10. attēlā). Luksemburgā angļu valoda ir trešā svešvaloda pēc vācu un franču valodas (tāpēc tā nav parādīta C10. attēlā).

Dažās valstīs vēsturisku iemeslu dēļ vai ģeogrāfiskā tuvuma dēļ tiek apgūtas vairākas mazāk izplatītas valodas. Piemēram, Somijā, kur otrā valsts valoda (zviedru vai somu valoda atkarībā no pamatskolas pamatvalodas) ir obligāta (sk. B7. attēlu), zviedru valoda ir otrā visvairāk apgūtā svešvaloda visos izglītības līmeņos. Islandē dāņu valoda ir otrā visvairāk apgūtā svešvaloda, ko var izskaidrot ar to, ka līdzās angļu valodai dāņu valoda Islandē ir obligāta (sk. B7. attēlu). Beļģijas franču valodā runājošā kopienā holandiešu valoda, kas ir viena no trim Beļģijas valsts valodām, ir otra visvairāk apgūstamā valoda vidējā izglītībā. Maltā itāļu valoda ir populāra svešvaloda, kas ir otrā uzreiz pēc angļu valodas: to apgūst 55,1 % pamatizglītības otrā posma klašu un 25,4 % vidusskolas klašu skolēnu. Visbeidzot, Igaunijā, ņemot vērā lielo krievvalodīgo iedzīvotāju skaitu, 20,7 % skolēnu pamatskolā apgūst igauņu valodu kā svešvalodu, kas ir otra visvairāk apgūstamā svešvaloda šajā izglītības līmenī.

C10. attēls: Otrā visbiežāk apgūtā svešvaloda pamatzglītībā un vidējā izglītībā (ISCED 1–3), 2020. gads

Avots: Eurydice, pamatojoties uz Eurostat/UOE datiem [educ_UOE_lang01] (dati iegūti 2022. gada 15. decembrī)

Paskaidrojumi

Šajā attēlā ir ņemtas vērā tikai valodas, ko apgūst vairāk nekā 10 % skolēnu (un ar tām saistītie izglītības līmeņi).

Valstis, kurās otra visvairāk apgūstamā svešvaloda (to apgūst vairāk nekā 10 % skolēnu) ir vienāda visos izglītības līmeņos, ir norādītas attiecīgā valodas ovāla galvenajā laukā. Valstis, kurās otra visvairāk apgūtā svešvaloda atšķiras atkarībā no izglītības līmeņa, ir parādītas attiecīgo valodu ovālu krustpunktā.

Dati pa ISCED līmeņiem ir pieejami 1. pielikumā. Informāciju par Eurostat/UOE datu vākšanas tvērumu skatīt C. nodaļas ievadā (1. iedaļa).

Termiņa "Starptautiskās standarta izglītības klasifikācijas (ISCED)" definīciju skatīt glosārijā.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Beļģija: valsts oficiālās valodas ir holandiešu, franču un vācu (sk. A1. attēlu). Tomēr šīs valodas tiek lietotas norobežotās lingvistiskajās teritorijās, un tās nav atzītas par administratīvajām valodām visā valsts teritorijā. Beļģijas flāmu kopienā par svešvalodu tiek uzskatīta franču valoda, bet Beļģijas franču kopienā par svešvalodu tiek uzskatīta flāmu (holandiešu) valoda.

Beļģija (BE de), Albānija, Šveice, Melnkalne un Turcija: šīs valstis nav iekļautas Eurostat/UOE datu apkopojumā [educ_UOE_lang01] (un tāpēc nav attēlotas attēlā).

Beļģija (BE nl): ISCED 1 atsaucies gads ir 2019. gads (2020. gada dati par ISCED1 nav pieejami).

Dānija: ISCED 1 avota dati (visas aplūkotās valodas, izņemot angļu valodu, kas parādīta C8. attēlā, un "nezināms") tika atzīmēti kā "nepiemērojami" (t. i., "trūkst vērtības; dati nevar pastāvēt"). Tāpēc šajā attēlā nav ņemts vērā ISCED 1. līmenis.

Igaunija: gadījumos, kad igauņu valoda tiek mācīta kā otrā valoda, statistikā igauņu valoda tiek uzskatīta par svešvalodu.

Īrija: ISCED 1 (visas aplūkotās valodas) avota dati tika atzīmēti kā "nav piemērojami" (t. i., "trūkst vērtības; dati nevar pastāvēt"). Tāpēc šajā attēlā nav ņemts vērā ISCED1. līmenis. Turklāt attiecībā uz ISCED 3 šis skaitlis attiecas tikai uz vispārējo izglītību. Tas ir tāpēc, ka nav pieejami apkopoti dati par (vispārējo un profesionālo) ISCED 3 līmeni.

Luksemburga: lai gan oficiālās valsts valodas ir franču, vācu un luksemburģiešu valoda (sk. A1. attēlu), izglītības statistikas vajadzībām franču un vācu valodu uzskata par svešvalodu.

Somija: zviedru valoda ir valsts valoda līdzās somu valodai (sk. A1. attēlu), bet izglītības statistikas vajadzībām tā tiek uzskatīta par svešvalodu.

Islande: ISCED 3 datu atsaucies gads ir 2019. gads (2020. gada dati par ISCED 3 nav pieejami).

Serbija: šī valsts ir iekļauta Eurostat/UOE datu apkopojumā [educ_UOE_lang01], bet dati nav pieejami (un tāpēc tā nav attēlota attēlā).

CITAS SVEŠVALODAS, IZŅEMOT ANĢĻU, FRANČU, VĀCU UN SPĀŅU, TIEK APGŪTAS RETI

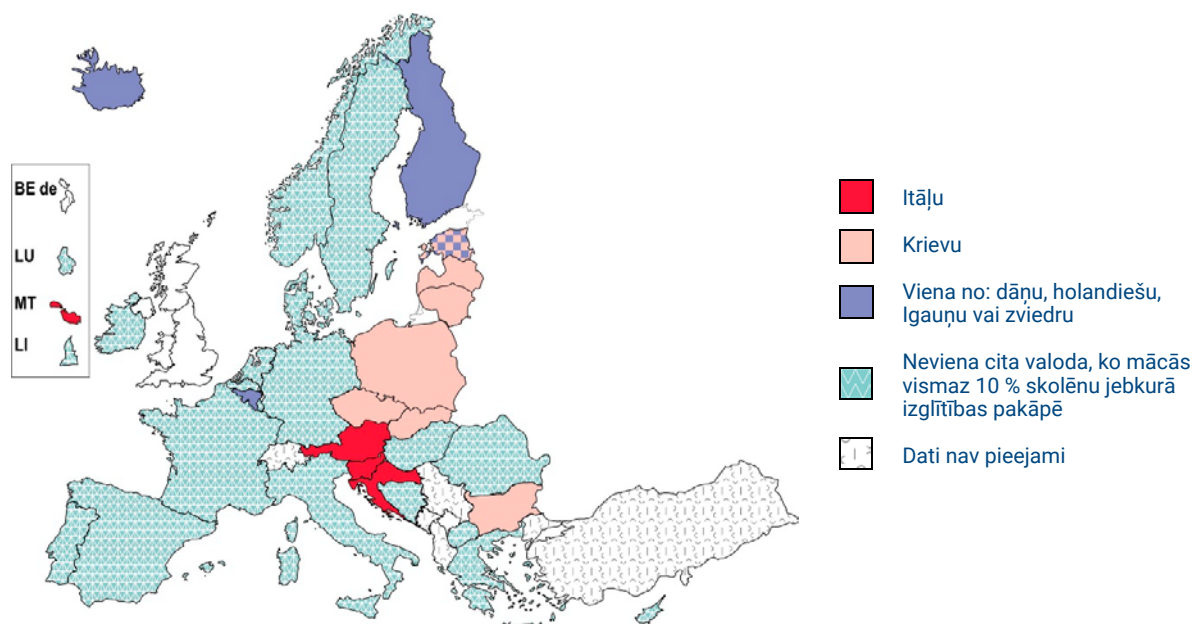
C11. attēlā norādītas valstis, kurās svešvalodas, izņemot angļu, franču, vācu un spāņu valodu, mācās vismaz 10 % skolēnu pamatskolā vai vidusskolā. Attiecībā uz vidējo izglītību šis skaitlis ir vērsts uz vispārējo izglītību, lai atspoguļotu visdažādākās iespējas. Tas ir tāpēc, ka profesionālās izglītības skolēni parasti apgūst mazāk svešvalodu (sk. C5. attēlu).

Tikai sešas valodas, izņemot angļu, franču, vācu un spāņu, kā svešvalodas apgūst 10 % vai vairāk skolēnu vismaz vienā izglītības sistēmā un vienā izglītības pakāpē. Tās ir dāņu, holandiešu, igauņu, itāļu, krievu un zviedru valoda.

ES līmenī itāļu valodu apgūst 3,4 % vispārējās vidējās izglītības skolēnu (pamatizglītības pirmajā un otrajā posmā šis rādītājs ir mazāks). Horvātijā, Maltā, Austrijā, un Slovēnijā vairāk nekā 10 % skolēnu apgūst itāļu valodu pamatzglītības otrā posma un/vai vispārējās vidējās izglītības pakāpē. Itāļu valoda ir īpaši populāra Maltā, kur to apgūst 55,1 % skolēnu, kas iegūst pamatzglītības otrā posma izglītību, un 34,6 % skolēnu, kas iegūst vispārējo vidējo izglītību.

Krievu valodu ES līmenī apgūst 3,0 % skolēnu vispārējā vidējā izglītībā (pamatizglītības pirmajā un otrajā posmā šis īpatsvars ir mazāks). Šo valodu mācās vairāk nekā 10 % skolēnu vismaz vienā izglītības pakāpē Bulgārijā, Čehijā, Igaunijā, Latvijā, Lietuvā, Polijā un Slovākijā. Krievu valoda ir diezgan izplatīta izvēle Baltijas valstīs, kur to apgūst aptuveni 60 % pamatzglītības otrā posma skolēnu.

C11. attēls: Svešvalodas, kas nav angļu, franču, vācu un spāņu valoda, kuras apgūst vismaz 10 % pamatzglītības un vispārējās vidējās izglītības (ISCED 1–3) skolēnu, 2020. gadā.

Avots: Eurydice, pamatojoties uz Eurostat/UOE datiem [educ_UOE_lang01] (dati iegūti 2022. gada 15. decembrī)

Paskaidrojumi

Šajā attēlā ir ņemtas vērā tikai valodas, kuras papildus angļu, franču, vācu un spāņu valodai mācās vismaz 10 % izglītojamo. Dati pa ISCED līmeņiem ir pieejami 1. pielikumā. Informāciju par Eurostat/UOE datu vākšanas tvērumu skatīt C. nodaļas ievadā (I. iedaļa).

Termina “Starptautiskās standarta izglītības klasifikācijas (ISCED)” definīciju skatīt glosārijā.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Beļģija: valsts oficiālās valodas ir holandiešu, franču un vācu (sk. A1. attēlu). Tomēr šīs valodas tiek lietotas norobežotās lingvistiskajās teritorijās, un tās nav atzītas par administratīvajām valodām visā valsts teritorijā. Tāpēc Beļģijas franču kopienā flāmu (holandiešu) valoda tiek uzskatīta par svešvalodu.

Beļģija (BE de), Albānija, Šveice, Melnkalne un Turcija: šīs valstis nav iekļautas *Eurostat/UOE* datu apkopojumā [educ_UOE_lang01].

Igaunija: gadījumos, kad igauņu valoda tiek mācīta kā otrā valoda, statistikā igauņu valoda tiek uzskatīta par svešvalodu.

Somija: zviedru valoda ir valsts valoda līdzās somu valodai (sk. A1. attēlu), bet izglītības statistikas vajadzībām tā tiek uzskatīta par svešvalodu.

Islande: *ISCED 3* datu atsaucis gads ir 2019. gads (2020. gada dati par *ISCED 3* nav pieejami).

Ziemeļmaķedonija: nav pieejams sadalījums starp vispārējo *ISCED 3* un profesionālo *ISCED 3*. *ISCED 3* dati, kas iekļauti šajā attēlā, attiecas gan uz vispārējo, gan profesionālo izglītību.

Serbija: šī valsts ir iekļauta *Eurostat/UOE* datu apkopojumā [educ_UOE_lang01], bet dati nav pieejami.

Dažas valodas plaši tiek apgūtas tikai vienā izglītības sistēmā. Konkrētāk, holandiešu valodu plaši apgūst Beļģijas franču kopienā, zviedru valodu apgūst daudzi skolēni Somijā, bet dāņu valodu plaši apgūst Islandē (sk. arī C8. un C10. attēlu). Igaunijā, ņemot vērā lielo krievvalodīgo iedzīvotāju skaitu, igauņu valodu kā svešvalodu mācās aptuveni piektā daļa skolēnu katrā izglītības pakāpē.

ARVIEN VAIRĀK SKOLĒNU APGŪST ANĢĻU VALODU, ĪPAŠI PAMATSKOLĀ

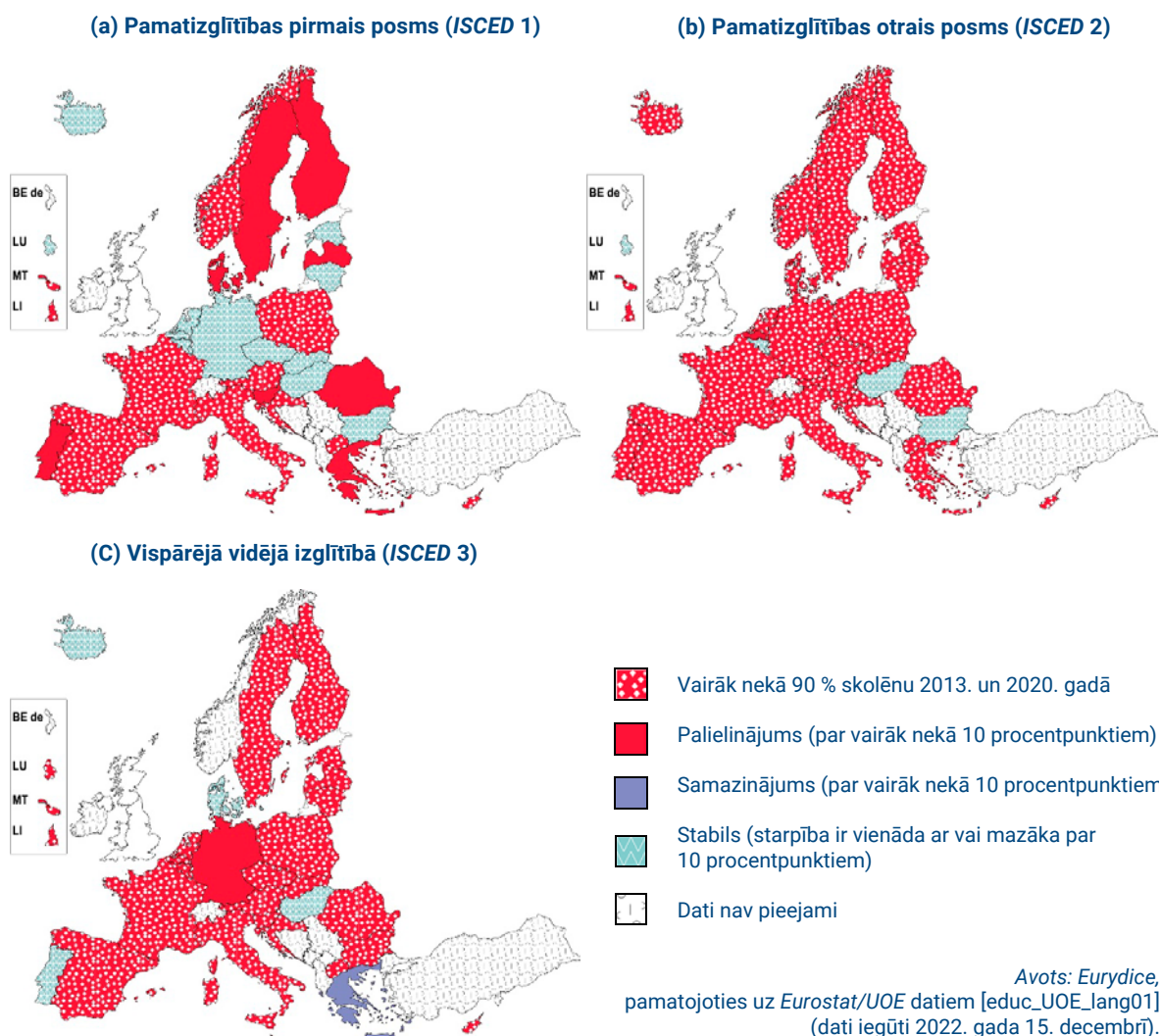
Gandrīz visās Eiropas valstīs angļu valoda ir dominējošā svešvaloda pamatskolā un vidusskolā (skatīt C8. attēlu). Tas atspoguļo B. nodaļā analizēto normatīvo regulējumu, kas daudzās valstīs nosaka angļu valodu kā obligātu mācību priekšmetu (sk. B7. attēlu) un/vai priekšmetu, kas visām skolām ir jāiekļauj mācību piedāvājumā (sk. B8a. attēlu).

ES līmenī laikposmā no 2013. līdz 2020. gadam par 6,9 procentpunktiem – no 77,2 % līdz 84,1 % – palielinājās to skolēnu īpatsvars pamatzglītības pirmajā posmā, kuri apgūst angļu valodu. Palielinājums bija mazāk jūtams pamatzglītības otrajā posmā un vispārējā vidējā izglītībā: attiecīgi 1,6 un 1,9 procentpunkti (sīkāku informāciju skatīt 1. pielikumā).

C12a. attēlā ir parādītas izmaiņas valstu līmenī attiecībā uz to skolēnu īpatsvaru, kuri pamatskolas pirmajā posmā apgūst angļu valodu. Īpaši būtiskas pārmaiņas bija vērojamas Rumānijā, kur 2013. gadā angļu valodu apguva mazāk nekā puse (45,3 %) no visiem pamatskolas pirmā posma skolēniem, bet 2020. gadā šis rādītājs bija 88,2 % (pieaugums par 42,9 procentpunktiem). Angļu valodu apgūstošo pamatskolēnu īpatsvars ievērojami palielinājās arī Dānijā, Grieķijā, Latvijā, Portugālē un Slovēnijā, kur šis rādītājs pieauga par 23 līdz 34 procentpunktiem, kā arī Somijā un Zviedrijā, kur šis rādītājs palielinājās par 16,7 procentpunktiem. Pieaugumu iepriekš minētajās valstīs var izskaidrot ar to, ka ir palielināties pamatzglītības pirmā posma skolēnu īpatsvars, kuri apgūst vismaz vienu svešvalodu (sk. C2. attēlu), un ar to, ka pirmā apgūstamā svešvaloda bieži ir angļu valoda (sk. C8. attēlu).

C12a. attēlā redzams, ka 11 Eiropas valstīs – Spānijā, Francijā, Horvātijā, Itālijā, Kiprā, Maltā, Austrijā, Polijā, Lihtenšteinā, Ziemeļmaķedonijā un Norvēģijā – jau 2013. gadā bija ļoti augsts to skolēnu īpatsvars pamatzglītības pirmajā posmā, kuri mācījās angļu valodu (vairāk nekā 90 %). Turpretī Beļģijas flāmu kopienā un Luksemburgā skolēni pamatskolas pirmajā posmā parasti nemācās angļu valodu (viņi mācās citas valodas, kas parādītas C8. attēlā), un šis modelis laika gaitā saglabājas stabils (skatīt 1. pielikumu).

C12. attēls: To skolēnu procentuālā īpatsvara tendences, kuri apgūst angļu valodu pamatizglītībā un vispārējā vidējā izglītībā (ISCED 1–3), 2013. un 2020. gadā

Paskaidrojumi

Piezīmes par valstīm attiecas uz pārrāvumiem laikrindās tikai tad, ja tie ir notikuši 2013. vai 2020. gadā. Pārrāvumi laikrindās starp šiem diviem pārskata gadiem, kas dažās valstīs varētu būt bijuši, nav norādīti.

Dati pa ISCED līmeņiem ir pieejami 1. pielikumā. Ar datiem saistītas metodoloģiskas piezīmes sk. https://ec.europa.eu/Eurostat/cache/metadata/Annexes/educ_UOE_enr_esms_an6.xlsx. (2020) un https://ec.europa.eu/Eurostat/cache/metadata/Annexes/educ_UOE_enr_esms_an4.xlsx (2013). Informāciju par Eurostat/UOE datu vākšanas tvērumu skatīt C. nodaļas ievadā (I. iedaļa).

Termina “Starptautiskās standarta izglītības klasifikācijas (ISCED)” definīciju skatīt glosārijā.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Beļģija (BE de), Albānija, Šveice, Melnkalne un Turcija: šīs valstis nav iekļautas Eurostat/UOE datu apkopojumā [educ_UOE_lang01].

Beļģija (BE nl): atsauces gads ISCED 1 datiem ir 2019. nevis 2020. gads (2020. gada dati par ISCED1 nav pieejami). Turklāt 2022. gada ISCED 2 avota dati tika atzīmēti kā “definīcija atšķiras, skatīt metadatus”. Tāpēc skatiet paskaidrojumos sniegto saiti.

Vācija: 2013. gada avota dati (visi attēlos ietvertie līmeņi) un 2020. gada avota dati (ISCED 2) tika atzīmēti kā “definīcija atšķiras, skatīt metadatus”. Tāpēc skatiet paskaidrojumos sniegto saiti.

Īrija: avota dati (visi aptvertie līmeņi un abi pārskata gadi) tika atzīmēti kā “nepiemēroti” (t. i., “trūkst vērtības; dati nevar pastāvēt”).

Griekija: 2020. gada vispārējās izglītības ISCED 3 avota dati tika atzīmēti kā “definīcija atšķiras, skatīt metadatus”. Tāpēc skatiet paskaidrojumos sniegto saiti.

Ungārija: 2020. gada vispārējās izglītības *ISCED* 3 avota dati tika atzīmēti kā “pārtraukums laikrindās” un “definīcija atšķiras, skatīt metadatus”. Tāpēc skatiet paskaidrojumos sniegto saiti.

Malta: Angļu valoda ir valsts valoda līdzās maltiešu valodai (sk. A1. attēlu), bet izglītības statistikas vajadzībām tā tiek uzskatīta par svešvalodu.

Islande: atsauces gads *ISCED* 3 datiem ir 2019. nevis 2020. gads (2020. gada dati par *ISCED* 3 nav pieejami).

Bosnija un Hercegovina: dati par 2013. gadu nav pieejami.

Ziemeļmaķedonija: nav pieejams sadalījums starp vispārējo *ISCED* 3 un profesionālo *ISCED* 3. *ISCED* 3 dati, kas iekļauti šajā attēlā, attiecas gan uz vispārējo, gan profesionālo izglītību

Norvēģija: avota dati par vispārējo izglītību *ISCED* 3 līmenī (2013. un 2020. g.) tika atzīmēti kā “nav piemērojami” (t. i., “trūkst vērtības; dati nevar pastāvēt”).

Serbija: šī valsts ir iekļauta *Eurostat/UOE* datu apkopojumā [educ_UOE_lang01], bet dati nav pieejami.

C12b. un C12c. attēlā parādītas tendences angļu valodas apguvē attiecīgi pamatzglītības otrā posma izglītībā un vispārējā vidējā izglītībā.

Pamatzglītības otrā posma pakāpē no 2013. līdz 2020. gadam izmaiņu gandrīz nebija. Galvenokārt tāpēc, ka gandrīz visās Eiropas valstīs jau 2013. gadā vairāk nekā 90 % skolēnu mācījās angļu valodu. Beļģijas flāmu kopiena ir vienīgā izglītības sistēma, kurā starp abiem pārskata gadiem ir vērojamas ievērojamas izmaiņas – pieaugums par 16,4 procentpunktiem. Šo pieaugumu daļēji var izskaidrot ar izmaiņām normatīvajos aktos, kas pastiprināja otrās svešvalodas apguvi (sīkāku informāciju par normatīvo aktu attīstību skatīt B3. attēlā, bet sīkāku informāciju par otro visvairāk apgūto svešvalodu – C10. attēlā).

Līdzīgi kā pamatzglītības otrajā posmā, arī vispārējā vidējā izglītībā lielākajā daļā valstu, par kurām ir pieejami dati, vairāk nekā 90 % skolēnu jau 2013. gadā mācījās angļu valodu. Vācija ir vienīgā valsts, kurā starp abiem pārskata gadiem ievērojami – par 10,2 procentpunktiem – palielinājies to vispārējās vidējās izglītības skolēnu īpatsvars, kuri apgūst angļu valodu. Turpretī Grieķijā laikposmā no 2013. līdz 2020. gadam bija vērojams ievērojams samazinājums – 12,9 procentpunkti (tomēr, kā norādīts ar šo skaitli saistītajā piezīmē par valsti, tas daļēji varētu būt saistīts ar metodoloģiskām izmaiņām).

NO 2013. LĪDZ 2020. GADAM VAIRĀKĀS VALSTĪS NEDAUDZ SAMAZINĀJĀS TO SKOLĒNU ĪPATSVARŠ, KURI APGŪST FRANČU VALODU

ES līmenī franču valoda ir otra visvairāk apgūstamā svešvaloda pamatzglītības pirmajā un otrajā posmā (sk. C10. attēla datus 1. pielikumā). Aptuveni trešdaļā Eiropas valstu noteikumi nosaka, ka visās skolās vismaz vienā izglītības pakāpē ir jāmācās franču valoda (sk. B8a. attēlu), un dažās valstīs visiem skolēniem ir jāapgūst franču valoda vismaz vienu obligātās izglītības gadu (sk. B7. attēlu).

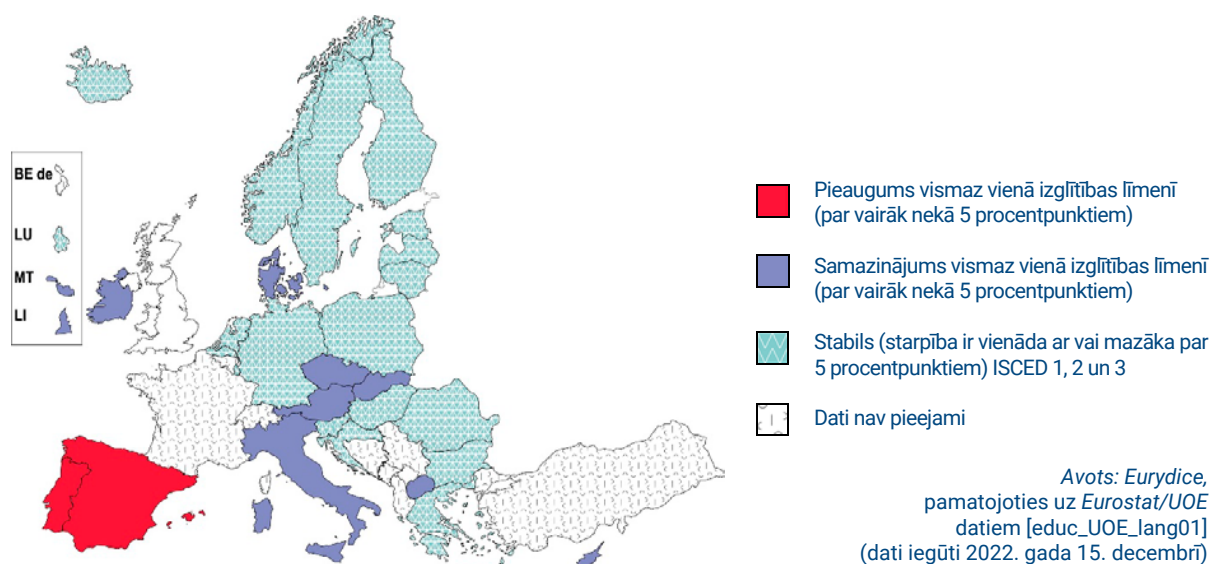
C13. attēlā ir parādītas izmaiņas valstu līmenī (kas pārsniedz 5 procentu punktus) attiecībā uz to skolēnu īpatsvaru, kuri apgūst franču valodu pamatskolas pirmajā un otrajā posmā un vispārējā vidējā izglītībā no 2013. līdz 2020. gadam. Izmaiņas tiek parādītas, ja tās notikušas vismaz vienā no aplūkotajiem izglītības līmeņiem.

Attiecīgajā periodā desmit Eiropas valstīs (Čehijā, Dānijā, Īrijā, Itālijā, Kiprā, Maltā, Austrijā, Slovākijā, Lihtenšteinā un Ziemeļmaķedonijā) to skolēnu īpatsvars, kuri apgūst franču valodu, samazinājās par vairāk nekā 5 procentpunktiem. Īrijā un Kiprā samazinājums notika divos izglītības līmeņos: pamatzglītības otrajā posmā un vidējā izglītībā. Pārējās valstīs, kurās samazinājums pārsniedza 5 procentpunktus, tas skāra tikai vienu līmeni: pamatzglītības otro posmu Itālijā, Maltā un Ziemeļmaķedonijā un vispārējo vidējo izglītību Čehijā, Dānijā, Austrijā, Slovākijā un Lihtenšteinā. Lielākajā daļā iepriekš minēto valstu samazinājums bija diezgan mērens – no 5 līdz 10 procentpunktiem. Tikai Īrijā un Ziemeļmaķedonijā reģistrēts ievērojamāks samazinājums: attiecīgi 12,4 un 11,7 procentpunkti (abās vidējās izglītības pakāpē).

II. IEDAĻA - SKOLĒNU APGŪTO SVEŠVALODU SKAITS

No 2013. līdz 2020. gadam divās Eiropas valstīs (Spānijā un Portugālē) par vairāk nekā pieciem procentpunktiem palielinājās to skolēnu īpatsvars, kuri apgūst franču valodu. Spānijā pieaugums (par 13,7 procentu punktiem) bija vērojams pamatzglītības pirmajā posmā, bet Portugālē – pamatzglītības otrajā posmā (par 7,9 procentu punktiem).

C13. attēls: To skolēnu procentuālā īpatsvara tendences, kuri apgūst franču valodu pamatzglītībā un vispārējā vidējā izglītībā (ISCED 1–3), 2013. un 2020. gadā

Paskaidrojumi

Attēlā redzamas izmaiņas jebkurā izglītības līmenī (ISCED 1, ISCED 2 un/vai vispārējā ISCED 3).

Piezīmes par valstīm attiecas uz pārrāvumiem laikrindās tikai tad, ja tie ir notikuši 2013. vai 2020. gadā. Pārrāvumi laikrindās starp šiem diviem pārskata gadiem, kas dažās valstīs varētu būt bijuši, nav norādīti.

Dati pa ISCED līmeņiem ir pieejami 1. pielikumā. Ar datiem saistītas metodoloģiskas piezīmes sk. https://ec.europa.eu/Eurostat/cache/metadata/Annexes/educ_UOE_enr_esms_an6.xlsx (2020) un https://ec.europa.eu/Eurostat/cache/metadata/Annexes/educ_UOE_enr_esms_an4.xlsx (2013). Informāciju par Eurostat/UOE datu vākšanas tvērumu skatīt C. nodaļas ievadā (I. iedaļa).

Termiņa “Starptautiskās standarta izglītības klasifikācijas (ISCED)” definīciju skatīt glosārijā.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Beļģija: valsts oficiālās valodas ir holandiešu, franču un vācu (sk. A1. attēlu). Tomēr šīs valodas tiek lietotas norobežotās lingvistiskajās teritorijās, un tās nav atzītas par administratīvajām valodām visā valsts teritorijā. Tādēļ Beļģijas flāmu kopienā franču valoda tiek uzskatīta par svešvalodu.

Beļģija (BE fr) un Francija: avota dati (visi aptvertie līmeņi un abi pārskata gadi) tika atzīmēti kā “nav piemērojami” (t. i., “trūkst vērtības; dati nevar pastāvēt”).

Beļģija (BE de), Albānija, Šveice, Melnkalne un Turcija: šīs valstis nav iekļautas Eurostat/UOE datu apkopojumā [educ_UOE_lang01].

Beļģija (BE nl): atsaucies gads ISCED 1 datiem ir 2019. nevis 2020. gads (2020. gada dati par ISCED 1 nav pieejami).

Dānija un Īrija: ISCED 1 (2013 un 2020) avota dati tika atzīmēti kā “nepiemēroti” (t. i., “trūkst vērtības; dati nevar pastāvēt”). Tāpēc šajā attēlā nav ņemts vērā ISCED 1. līmenis.

Vācija: 2013. gada avota dati (visi attēlos ietvertie līmeņi) un 2020. gada avota dati (ISCED 2) tika atzīmēti kā “definīcija atšķiras, skatīt metadatus”. Tāpēc skatiet paskaidrojumus sniegto saiti.

Grieķija: 2020. gada vispārējās izglītības ISCED 3 avota dati tika atzīmēti kā “definīcija atšķiras, skatīt metadatus”. Tāpēc skatiet paskaidrojumus sniegto saiti.

Luksemburga: lai gan oficiālās valsts valodas ir franču, vācu un luksemburgiešu valoda (sk. A1. attēlu), izglītības statistikas vajadzībām franču un vācu valodu uzskata par svešvalodu.

Ungārija: 2020. gada vispārējās izglītības ISCED 3 avota dati tika atzīmēti kā “pārtraukums laikrindās” un “definīcija atšķiras, skatīt metadatus”. Tāpēc skatiet paskaidrojumus sniegto saiti.

Nīderlande: 2013. gada ISCED1 avota dati tika atzīmēti kā “nav piemērojami” (t. i., “trūkst vērtības; dati nevar pastāvēt”). Tāpēc šajā attēlā nav ņemts vērā ISCED 1. līmenis.

Bosnija un Hercegovina: dati par 2013. gadu nav pieejami.

Islande: atsaucies gads *ISCED* 3 datiem ir 2019. gads (2020. gada dati par *ISCED* 3 nav pieejami).

Ziemeļmaķedonija: nav pieejams sadalījums starp vispārējo *ISCED* 3 un profesionālo *ISCED* 3. *ISCED* 3 dati, kas iekļauti šajā attēlā, attiecas gan uz vispārējo, gan profesionālo izglītību.

Norvēģija: 2013. gada avota dati par vispārējo izglītību *ISCED* 3 tika atzīmēti kā "nav piemērojami" (t. i., "trūkst vērtības; dati nevar pastāvēt"). Tāpēc šajā attēlā nav ņemts vērā *ISCED* 3. līmenis.

Serbija: šī valsts ir iekļauta *Eurostat/UOE* datu apkopojumā [educ_UOE_lang01], bet dati nav pieejami.

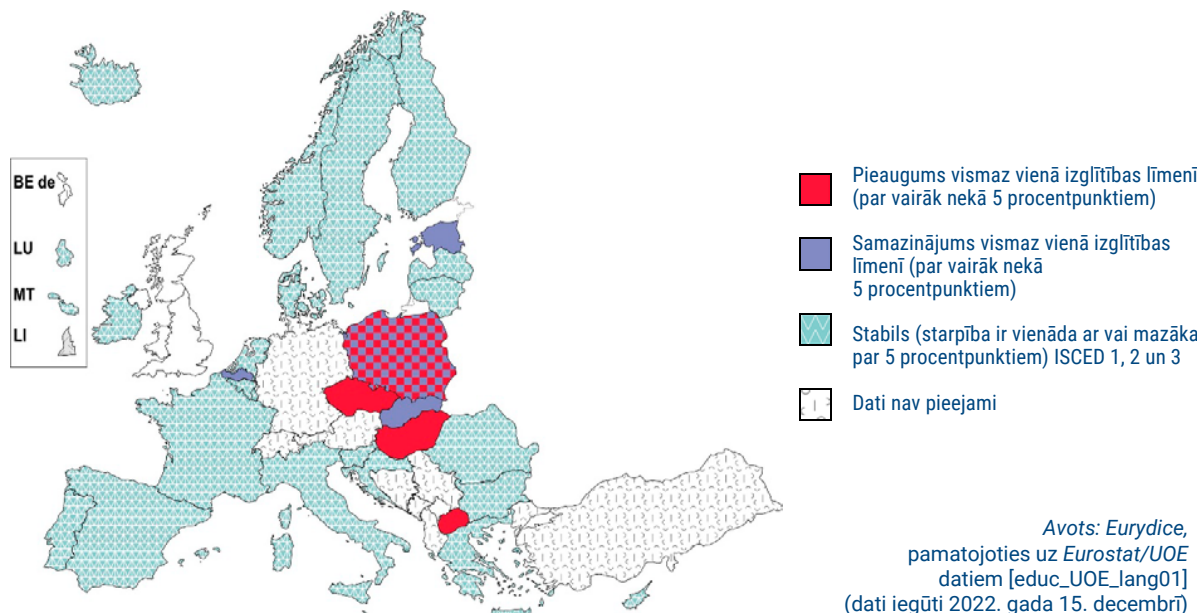
LAIKA GAITĀ SKOLĒNU, KURI APGŪST VĀCU VALODU, ĪPATSVARŠ LIELĀKAJĀ DAĻĀ VALSTU SAGLABĀJAS LĪDZĪGS

Vācu valoda ir vēl viena populāra svešvaloda Eiropas valstīs. ES līmenī tā ir otrā visbiežāk apgūstamā svešvaloda vidējā izglītībā (sk. C10. attēla datus 1. pielikumā). Vairākās valstīs vismaz vienā izglītības pakāpē visās skolās skolēniem ir jānodrošina iespēja apgūt vācu valodu (sk. B8a. attēlu).

C14. attēlā ir parādītas izmaiņas valstu līmenī (kas pārsniedz 5 procentpunktus) attiecībā uz to skolēnu īpatsvaru, kuri apgūst vācu valodu pamatzglītības pirmajā un otrajā posmā un vispārējā vidējā izglītībā no 2013. līdz 2020. gadam. Izmaiņas tiek parādītas, ja tās notikušas vismaz vienā no aplūkotajiem izglītības līmeņiem.

Aplūkojamajā periodā nevienā Eiropas valstī nav novērotas ievērojamas izmaiņas attiecībā uz to skolēnu īpatsvaru, kuri pamatskolas pirmajā posmā apgūst vācu valodu. Septiņās izglītības sistēmās reģistrētas izmaiņas, kas pamatzglītības otrajā posmā un/vai vispārējā vidējā izglītībā pārsniedza 5 procentpunktus.

C14. attēls: To skolēnu procentuālā īpatsvara tendences, kuri apgūst vācu valodu pamatzglītībā un vispārējā vidējā izglītībā (*ISCED* 1–3), 2013. un 2020. gadā

Paskaidrojumi

Attēlā redzamas izmaiņas jebkurā izglītības līmenī (*ISCED* 1, *ISCED* 2 un/vai vispārējā *ISCED* 3).

Piezīmes par valstīm attiecas uz pārrāvumiem laikrindās tikai tad, ja tie ir notikuši 2013. vai 2020. gadā. Pārrāvumi laikrindās starp šiem diviem pārskata gadiem, kas dažās valstīs varētu būt bijuši, nav norādīti.

Dati pa *ISCED* līmeņiem ir pieejami 1. pielikumā. Ar datiem saistītas metodoloģiskas piezīmes sk. https://ec.europa.eu/Eurostat/cache/metadata/Annexes/educ_UOE_enr_esms_an6.xlsx (2020) un https://ec.europa.eu/Eurostat/cache/metadata/Annexes/educ_UOE_enr_esms_an4.xlsx (2013). Informāciju par *Eurostat/UOE* datu vākšanas tvērumu skatīt C. nodaļas ievadā (I. iedaļa).

Termiņa "Starptautiskās standarta izglītības klasifikācijas (*ISCED*)" definīciju skatīt glosārijā.

II. IEDAĻA - SKOLĒNU APGŪTO SVEŠVALODU SKAITS

Piezīmes par konkrētām valstīm

Beļģija (BE de), Albānija, Šveice, Melnkalne un Turcija: šīs valstis nav iekļautas Eurostat/UOE datu apkopojumā [educ_UOE_lang01]. **Beļģija (BE nl):** atsaucies gads *ISCED* 1 datiem ir 2019. nevis 2020. gads (2020. gada dati par *ISCED* 1 nav pieejami).

Dānija un Īrija: *ISCED* 1 (2013 un 2020) avota dati tika atzīmēti kā "nepiemēroti" (t. i., "trūkst vērtības; dati nevar pastāvēt"). Tāpēc šajā attēlā nav ņemts vērā *ISCED* 1. līmenis.

Vācija un Austrija: avota dati (visi aptvertie līmeņi un abi pārskata gadi) tika atzīmēti kā "nepiemēroti" (t. i., "trūkst vērtības; dati nevar pastāvēt").

Grieķija: 2020. gada vispārējās izglītības *ISCED* 3 avota dati tika atzīmēti kā "definīcija atšķiras, skatīt metadatus". Tāpēc skatiet paskaidrojumos sniegto saiti.

Luksemburga: lai gan oficiālās valsts valodas ir franču, vācu un luksemburgiešu valoda (sk. A1. attēlu), izglītības statistikas vajadzībām franču un vācu valodu uzskata par svešvalodu.

Ungārija: 2020. gada vispārējās izglītības *ISCED* 3 avota dati tika atzīmēti kā "pārtraukums laikrindās" un "definīcija atšķiras, skatīt metadatus". Tāpēc skatiet paskaidrojumos sniegto saiti.

Nīderlande: 2013. gada *ISCED* 1 avota dati tika atzīmēti kā "nav piemērojami" (t. i., "trūkst vērtības; dati nevar pastāvēt"). Tāpēc šajā attēlā nav ņemts vērā *ISCED* 1. līmenis.

Islande: atsaucies gads *ISCED* 3 datiem ir 2019. nevis 2020. gads (2020. gada dati par *ISCED* 3 nav pieejami).

Bosnija un Hercegovina: dati par 2013. gadu nav pieejami.

Ziemeļmaķedonija: nav pieejams sadalījums starp vispārējo *ISCED* 3 un profesionālo *ISCED* 3. *ISCED* 3 dati, kas iekļauti šajā attēlā, attiecas gan uz vispārējo, gan profesionālo izglītību.

Norvēģija: 2013. gada avota dati par vispārējo izglītību *ISCED* 3 tika atzīmēti kā "nav piemērojami" (t. i., "trūkst vērtības; dati nevar pastāvēt"). Tāpēc šajā attēlā nav ņemts vērā *ISCED* 3. līmenis.

Serbija: šī valsts ir iekļauta Eurostat/UOE datu apkopojumā [educ_UOE_lang01], bet dati nav pieejami.

Čehijā un Ziemeļmaķedonijā palielinājās to skolēnu īpatsvars, kuri apgūst vācu valodu gan pamatzglītības otrajā posmā, gan vispārējās vidējās izglītības pakāpē. Palielinājums šajās valstīs bija ievērojamāks pamatzglītības otrajā posmā, kur īpatsvars palielinājās par aptuveni 15 procentpunktiem (sīkāku informāciju sk. 1. pielikumā). Ungārijā un Polijā pieaugums (attiecīgi par 10 un 6,9 procentu punktiem) bija vērojams vispārējā vidējā izglītībā.

To skolēnu īpatsvars, kuri apgūst vācu valodu, visbūtiskāk samazinājies Polijā un Slovākijā: attiecīgi par 28,4 un 25,4 procentpunktiem. Polijā šo samazinājumu var izskaidrot ar skolu klašu reorganizāciju izglītības līmeņos, kur pamatzglītības otrais posms tagad sastāv no četrām klasēm, no kurām divās nav obligātas otrās svešvalodas apguves (sīkāku informāciju skatīt analīzē, kas saistīta ar C4. attēlu). Tomēr, neraugoties uz šo samazinājumu, gan Polijā, gan Slovākijā vācu valoda joprojām ir otra visvairāk apgūtā svešvaloda šajā izglītības pakāpē (sk. C10. attēla datus 1. pielikumā). Beļģijas flāmu kopienā un Lgaunijā arī reģistrēts to skolēnu procentuālā īpatsvara samazinājums, kuri apgūst vācu valodu, kas notika vispārējā vidējā izglītībā (attiecīgi par 8,9 un 10,2 procentpunktiem).

LAIKĀ NO 2013. LĪDZ 2020. GADAM SPĀŅU VALODU APGŪSTOŠO SKOLĒNU ĪPATSVARS PALIELINĀJĀS SEŠS VALSTĪS UN SAMAZINĀJĀS TIKAI DIVĀS

Lielākajā daļā Eiropas valstu izglītības iestādes spāņu valodai pievērš mazāk uzmanības nekā angļu, franču vai vācu valodai. Patiesi, nevienā Eiropas valstī spāņu valoda nav noteikta kā obligāta svešvaloda visiem skolēniem vismaz vienu mācību gadu (sk. B7. attēlu), un tikai divās valstīs (Zviedrijā un Norvēģijā) ir noteikts, ka visās skolās konkrētās izglītības pakāpēs skolēniem ir jānodrošina iespēja apgūt spāņu valodu (sk. B8a. attēlu).

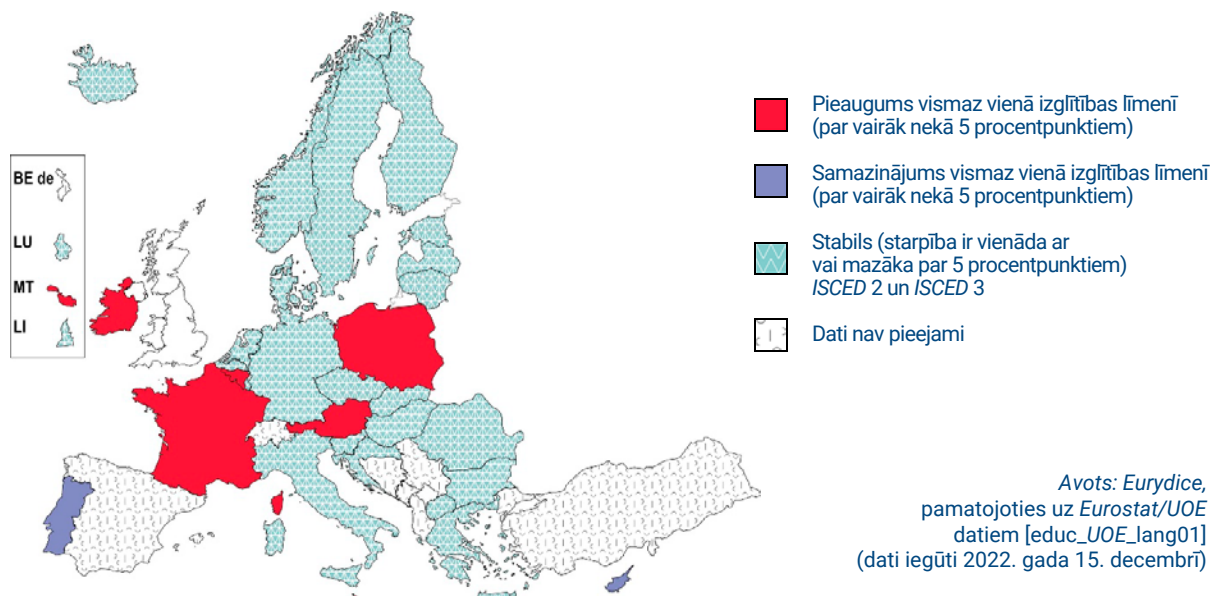
Kā norādīts iepriekš šajā sadaļā, spāņu valoda nevienā Eiropas valstī nav visbiežāk apgūstamā svešvaloda (sk. C8. attēlu), un tikai piecās valstīs (Vācijā, Īrijā, Francijā, Zviedrijā un Norvēģijā) tā ir otrā visbiežāk apgūstamā svešvaloda vismaz vienā izglītības līmenī (vismaz 10 % skolēnu to apgūst) (sk. C10. attēlu).

C15. attēlā aplūkotas izmaiņas (kas pārsniedz 5 procentpunktus) to skolēnu īpatsvarā, kuri apgūst spāņu valodu pamatzglītības otrajā posmā un vispārējā vidējā izglītībā no 2013. līdz 2020. gadam. Izmaiņas tiek parādītas, ja tās notikušas vismaz vienā no diviem aplūkotajiem izglītības līmeņiem.

Kā redzams attēlā, attiecīgajā periodā sešās Eiropas izglītības sistēmās par vairāk nekā 5 procentpunktiem palielinājās to vidusskolēnu īpatsvars, kuri apgūst spāņu valodu. Vislielākais pieaugums bija vērojams pamatzglītības otrajā posmā Francijā: 17,6 procentpunkti. Otrs lielākais pieaugums – 11,9 procentpunkti – reģistrēts Polijā vispārējā vidējā izglītībā. Pārējās četras izglītības sistēmās (Beļģijas franču kopienā, Īrijā, Maltā un Austrijā) pieaugums bija 5–7 procentpunkti.

Divās valstīs (Kiprā un Portugālē) no 2013. līdz 2020. gadam par vairāk nekā 5 procentpunktiem samazinājās to pamatzglītības otrā posma skolēnu un vidusskolēnu īpatsvars, kuri apgūst spāņu valodu. Kiprā samazinājums notika vispārējā vidējā izglītībā (14,7 procentu punkti), bet Portugālē – pamatzglītības otrajā posmā (5,3 procentu punkti).

C15. attēls: Spāņu valodu apgūstošo skolēnu īpatsvara tendences pamatzglītības otrajā posmā un vidējā izglītībā (ISCED 2–3), 2013. un 2020. gads

Paskaidrojumi

Attēlā redzamas izmaiņas jebkurā izglītības līmenī (ISCED 2 un/vai vispārējā ISCED 3). Pamatizglītības pirmais posms (ISCED 1) netiek ņemts vērā, jo šajā līmenī spāņu valodu apgūst reti.

Piezīmes par valstīm attiecas uz pārrāvumiem laikrindās tikai tad, ja tie ir notikuši 2013. vai 2020. gadā. Pārrāvumi laikrindās starp šiem diviem pārskata gadiem, kas dažās valstīs varētu būt bijuši, nav norādīti.

Dati pa ISCED līmeņiem (ISCED 2 un ISCED 3) ir pieejami 1. pielikumā. Ar datiem saistītas metodoloģiskas piezīmes sk. https://ec.europa.eu/Eurostat/cache/metadata/Annexes/educ_UOE_enr_esms_an6.xlsx (2020) un https://ec.europa.eu/Eurostat/cache/metadata/Annexes/educ_UOE_enr_esms_an4.xlsx (2013). Informāciju par Eurostat/UOE datu vākšanas tvērumu skatīt C. nodaļas ievadā (I. iedaļa).

Termina “Starptautiskās standarta izglītības klasifikācijas (ISCED)” definīciju skatīt glosārijā.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Beļģija (BE fr) un **Dānija**: ISCED 2 (2013. un 2020. g.) avota dati tika atzīmēti kā “nav piemērojami” (t. i., “trūkst vērtības; dati nevar pastāvēt”). Tāpēc šajā attēlā nav ņemts vērā ISCED 2. līmenis.

Beļģija (BE de), **Albānija**, **Šveice**, **Melnkalne** un **Turcija**: šīs valstis nav iekļautas Eurostat/UOE datu apkopojumā [educ_UOE_lang01].

Vācija: 2013. gada avota dati (abi attēlos ietvertie līmeņi) un 2020. gada avota dati (ISCED 2) tika atzīmēti kā “definīcija atšķiras, skatīt metadatus”. Tāpēc skatiet paskaidrojumus sniegto saitē.

II. IEDAĻA - SKOLĒNU APGŪTO SVEŠVALODU SKAITS

Spānija: avota dati (abi aptvertie līmeņi un abi pārskata gadi) tika atzīmēti kā "nepiemēroti" (t. i., "trūkst vērtības; dati nevar pastāvēt").
Griekija: 2020. gada vispārējās izglītības *ISCED* 3 avota dati tika atzīmēti kā "definīcija atšķiras, skatīt metadatus". Tāpēc skatiet paskaidrojumus sniegto saitī.

Ungārija: 2020. gada vispārējās izglītības *ISCED* 3 avota dati tika atzīmēti kā "pārtraukums laiktīnās" un "definīcija atšķiras, skatīt metadatus". Tāpēc skatiet paskaidrojumus sniegto saitī.

Islande: atsaucies gads *ISCED* 3 datiem ir 2019. nevis 2020. gads (2020. gada dati par *ISCED* 3 nav pieejami).

Bosnija un Hercegovina: dati par 2013. gadu nav pieejami.

Ziemeļmaķedonija: nav pieejams sadalījums starp vispārējo *ISCED* 3 un profesionālo *ISCED* 3. *ISCED* 3 dati, kas iekļauti šajā attēlā, attiecas gan uz vispārējo, gan profesionālo izglītību.

Norvēģija: 2013. gada avota dati par vispārējo izglītību *ISCED* 3 tika atzīmēti kā "nav piemērojami" (t. i., "trūkst vērtības; dati nevar pastāvēt"). Tāpēc šajā attēlā nav ņemts vērā *ISCED* 3. līmenis.

Serbija: šī valsts ir iekļauta *Eurostat/UOE* datu apkopojumā [educ_UOE_lang01], bet dati nav pieejami.

SKOLĒNU, KURI APGŪST ANĢĻU VALODU, ĪPATSVARS VISPĀRĒJĀ VIDĒJĀ IZGLĪTĪBĀ PARASTI IR LIELĀKS NEKĀ PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS PROGRAMMĀS

Vidējā izglītībā izšķir divus galvenos programmu veidus: vispārējās un profesionālās izglītības programmas. Kā jau iepriekš minēts (sk. C5. attēlu un saistīto analīzi), gandrīz puse no visiem skolēniem, kas iegūst vidējo izglītību, apgūst arodizglītības programmu. Vispārējās un profesionālās izglītības programmu izglītojamie parasti apgūst diezgan atšķirīgas mācību programmas. Tāpēc ir vērts analizēt, vai pastāv atšķirības apgūstamajās svešvalodās.

Gandrīz visās šajā ziņojumā aplūkotajās valstīs visbiežāk apgūstamā svešvaloda vidējā izglītībā ir angļu valoda (sk. datus, kas attiecas uz C8. attēlu 1. pielikuma). Tas attiecas gan uz vispārējās vidējās izglītības programmām, gan profesionālās vidējās izglītības programmām⁽⁵⁵⁾.

Ņemot vērā to, ka angļu valoda ir visbiežāk apgūstamā svešvaloda gandrīz visās Eiropas valstīs, C16. attēlā uzmanība pievērsta atšķirībām starp to skolēnu procentuālo daļu, kuri apgūst angļu valodu vispārējā vidējā izglītībā un profesionālajā vidējā izglītībā.

ES līmenī 95,7 % skolēnu vispārējā vidējā izglītībā un 79,2 % skolēnu profesionālās izglītības programmās apgūst angļu valodu (sk. 1. pielikumu).

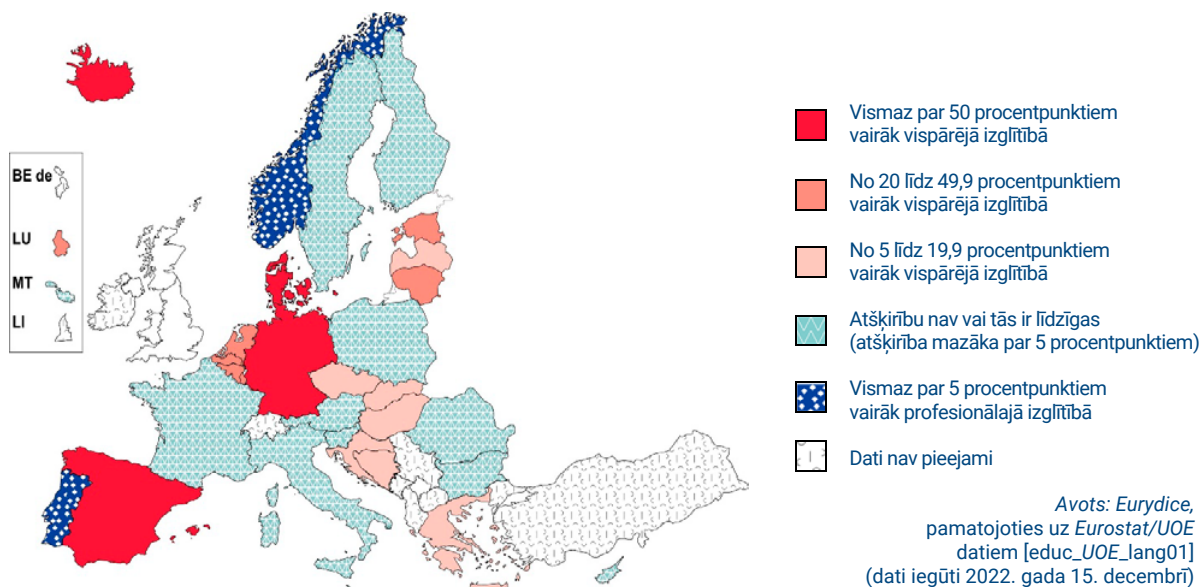
Vairākās Eiropas valstīs ir reģistrēti ievērojami lielāks procentuālais daudzums skolēnu, kas apgūst angļu valodu vispārējā vidējā izglītībā, nekā profesionālās izglītības programmās. Īpaši liela atšķirība – vismaz par 50 procentpunktiem vairāk vispārējā izglītībā – ir Dānijā, Vācijā, Spānijā un Islandē. Starp šīm valstīm Dānijā ir vislielākā atšķirība starp skolēniem, kuri apgūst dažādas izglītības programmas: 78,0 % vispārējās vidējās izglītības skolēnu apgūst angļu valodu, bet šis rādītājs tikai 15,4 % skolēnu no tiem, kuri apgūst profesionālās izglītības programmas (atšķirība ir 62,6 procentu punkti). Papildu izglītības sistēmas, kurās ir vērojamas būtiskas atšķirības starp vispārējo izglītību un profesionālo izglītību (20 līdz 43 procentpunkti), ir Beļģijas franču un flāmu kopienas, Igaunija, Lietuva, Luksemburga un Nīderlande. Lielākajā daļā šo izglītības sistēmu profesionālās izglītības un apmācības skolēniem svešvalodas jāmācās mazāk gadu nekā vispārējās izglītības skolēniem (sk. B5. attēlu).

Turpretī Bulgārijā, Francijā, Itālijā, Kiprā, Maltā, Austrijā, Polijā, Rumānijā, Slovēnijā, Somijā un Zviedrijā angļu valodu apgūst vienāds vai līdzīgs skolēnu īpatsvars (t. i., atšķirību nav vai tās ir mazākas par 5 procentpunktiem) vispārējā vidējā izglītībā un profesionālajā vidējā izglītībā.

(55) C8. attēls, kurā parādītas svešvalodas, ko skolēni mācās visbiežāk, attiecas uz pamatzglītību, pamatzglītības otro posmu un vispārējo un profesionālo vidējo izglītību (apkopotie dati). Atsevišķi dati par vispārējo un profesionālo vidējo izglītību ir publicēti *Eurostat* tīmekļa vietnē (datu kods: [educ_UOE_lang01]).

Tikai divās valstīs angļu valodu apgūstošo profesionālās izglītības skolēnu īpatsvars ir vismaz par 5 procentpunktiem lielāks nekā vispārējās izglītības skolēnu īpatsvars: Portugālē un Norvēģijā (attiecīgi 11,3 un 7,3 procentpunkti).

C15. attēls: Spāņu valodu apgūstošo skolēnu īpatsvara tendences pamatzglītības otrajā posmā un vidējā izglītībā (ISCED 2–3), 2013. un 2020. gads

Paskaidrojumi

Attēlā redzama atšķirība starp to skolēnu procentuālo īpatsvaru, kuri apgūst angļu valodu vispārējā vidējā izglītībā un profesionālajā vidējā izglītībā (ISCED 3).

Dati ir pieejami 1. pielikumā. Ar datiem saistītas metodoloģiskas piezīmes sk. https://ec.europa.eu/Eurostat/cache/met.adata/Annexes/educ_UOE_enr_esms_an6.xlsx.

Informāciju par Eurostat/UOE datu vākšanas tvērumu skatīt C. nodaļas ievadā (I. iedaļa). Termina “**Starptautiskās standarta izglītības klasifikācijas (ISCED)**” definīciju skatīt glosārijā.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Beļģija (BE de), Albānija, Šveice, Melnkalne un Turcija: šīs valstis nav iekļautas Eurostat/UOE datu apkopojumā [educ_UOE_lang01].

Īrija: avota dati tika atzīmēti kā “nav piemērojami” (t. i., “trūkst vērtības; dati nevar pastāvēt”).

Griekija: vispārējās izglītības ISCED 3 avota dati tika atzīmēti kā “definīcija atšķiras, skatīt metadatus”. Tāpēc skatiet paskaidrojumus sniegto saiti.

Ungārija: vispārējās un profesionālās izglītības ISCED 3 avota dati tika atzīmēti kā “pārtraukums laukrindās” un “definīcija atšķiras, skatīt metadatus”. Tāpēc skatiet paskaidrojumus sniegto saiti.

Malta: angļu valoda ir valsts valoda līdzās maltiešu valodai, bet izglītības statistikas vajadzībām tā tiek uzskatīta par svešvalodu.

Islande: datu atsaucis gads ir 2019. gads (2020. gada dati nav pieejami).

Lihtenšteina: avota dati par profesionālo izglītību ISCED 3 tika atzīmēti kā “nepiemērojami” (t. i., “trūkst vērtības; dati nevar pastāvēt”).

Ziemeļmakēdonija: nav pieejams sadalījums starp vispārējo ISCED 3 un profesionālo ISCED 3.

Serbija: šī valsts ir iekļauta Eurostat/UOE datu apkopojumā [educ_UOE_lang01], bet dati nav pieejami.

SKOLOTĀJI

I. IEDAĻA. KVALIFIKĀCIJA UN APMĀCĪBA

Skolotājiem ir būtiska loma skolēnu svešvalodu prasmju attīstīšanā. Tāpēc ir svarīgi pārbaudīt viņu kvalifikāciju, specializācijas pakāpi un mācību iespējas.

Pirmais šīs sadaļas rādītājs nosaka to skolotāju specializācijas pakāpi, kuri māca svešvalodas vispārīgā līmenī skolās (sk. D1. attēlu). Otrais rādītājs ir vērsts konkrēti uz skolotājiem, kas pasniedz *CLIL*, un analizē viņu kvalifikāciju (sk. D2. attēlu). Trešais rādītājs raksturo skolotāju apmācību, ko viņi saņēmuši, lai mācītu daudzvalodu vidē (sk. D3. attēlu). Ceturtais un pēdējais rādītājs pārbauda, vai tiek īstenoti profesionālās kvalifikācijas celšanas (PKC) pasākumi, kas saistīti ar jēdzienu “valodas izpratne skolās” (sk. D4. attēlu).

Lielākā daļa šajā sadaļā minēto rādītāju balstās uz *Eurydice* tīkla apkopotajiem datiem, kas aptver 39 izglītības sistēmas 37 valstīs⁽⁵⁶⁾. Trešajā rādītājā izmantots cits datu avots, proti, dati no 2018. gada starptautiskā mācību un mācīšanās apsekojuma (*TALIS*). Šis rādītājs aptver mazāk valstu nekā rādītāji, kas balstīti uz *Eurydice* datiem⁽⁵⁷⁾.

VISĀ EIROPĀ VISPĀRĒJĀS IZGLĪTĪBAS SKOLOTĀJI UN SKOLOTĀJI SPECIĀLISTI DALĀS ATBILDĪBĀ PAR SVEŠVALODU MĀCĪŠANU PAMATIZGLĪTĪBAS PIRMAJĀ POSMĀ

Skolotājiem, kas pasniedz svešvalodu mācību priekšmetus, var būt dažādi profili, ņemot vērā viņu specializāciju. Viņi var būt kvalificēti mācīt visus (vai gandrīz visus) mācību priekšmetus, kas iekļauti mācību programmā, vai arī specializēties ierobežota skaita priekšmetu (parasti ne vairāk kā trīs priekšmetu) pasniegšanā. Pirmās kategorijas skolotāji šajā ziņojumā tiek dēvēti par “vispārējās izglītības skolotājiem”, savukārt otrās kategorijas skolotāji tiek uzskatīti par “speciālistiem”. Vispārējās izglītības skolotājus var saukt arī par “klases skolotājiem”, jo viņi ir atbildīgi par konkrētu skolēnu grupu skolā.

Pamatojoties uz augstākā līmeņa (izglītības) institūciju izdoto ieteikumu saturu, D1. attēlā aplūkota svešvalodu skolotāju specializācijas pakāpe pamatizglītībā.

Attēlā izceltas trīs pieejas, no kurām katra sastopama aptuveni trešdaļā izglītības sistēmu, kurās ir augstākā līmeņa ieteikumi par svešvalodu skolotāju specializācijas pakāpi. 14 izglītības sistēmās atbildība par svešvalodu mācīšanu pamatizglītībā ir uzticēta (tikai) skolotājiem speciālistiem. Pretēja pieeja, kas tiek īstenota 11 izglītības sistēmās, paredz šo atbildību uzticēt vispārējās izglītības skolotājiem. Pārējās izglītības sistēmās ar attiecīgiem augstākā līmeņa ieteikumiem (10 izglītības sistēmās) pamatizglītībā svešvalodas var mācīt gan speciālisti, gan vispārējās izglītības skolotāji.

Ja augstākā līmeņa ieteikumi attiecas gan uz vispārējās izglītības skolotājiem, gan skolotājiem speciālistiem, tajos dažkārt nav sniegtas sīkākas specifikācijas. Tas nozīmē, ka vispārīgā līmenī priekšmetu (klašu) skolotāji un mācību priekšmetu speciālisti var mācīt svešvalodas savstarpēji aizstājami, piemēram, atkarībā no atsevišķu vispārīgā līmenī priekšmetu skolotāju svešvalodu prasmēm. Tomēr dažās valstīs oficiālajos dokumentos ir iekļautas papildu vadlīnijas vai prasības. Piemēram, Polijā pirmajos trīs pamatizglītības gados svešvalodas var mācīt gan vispārējās izglītības skolotāji, gan skolotāji speciālisti, bet, sākot ar ceturto klasi, šī atbildība tiek uzticēta mācību priekšmetu speciālistiem.

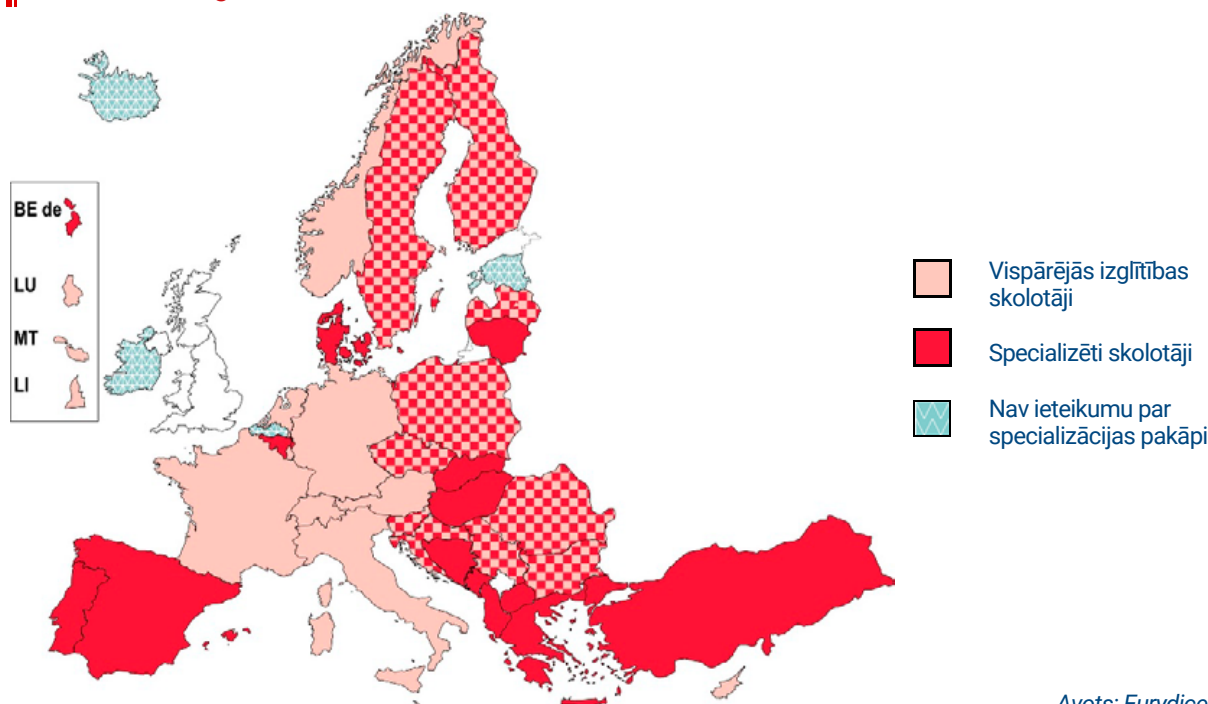
(56) Sīkāka informācija par valstīm ir sniegta šī ziņojuma ievadā.

(57) Sīkāku informāciju par *TALIS* un tās valstu aptvērumu skatīt sadaļā “Statistikas datubāzes un terminoloģija”.

Zviedrijā vispārējās izglītības skolotājiem ir jā māca mācību priekšmets “angļu valoda”, savukārt skolotājiem speciālistiem jā māca mācību priekšmets “modernā valoda”, kas ietver svešvalodas, izņemot angļu valodu. Citas specifikācijas attiecas uz apmācību, kas vispārējās izglītības skolotājiem jāapgūst, lai mācītu svešvalodas. Piemēram, Bulgārijā un Slovēnijā vispārējās izglītības skolotāji var mācīt svešvalodas sākumskolā līdztekus priekšmetu speciālistiem, taču viņiem ir jāapgūst papildu valodas studiju programma. Valstīs, kurās sākumskolā svešvalodas māca skolotāji speciālisti, pārējās mācību jomas parasti māca mācību priekšmetu speciālisti. Tipiskākās jomas, izņemot svešvalodas, ir fiziskā audzināšana, mūzika un māksla (un reliģija, ētika, kā arī informācijas un komunikācijas tehnoloģijas, ja pamatzglītības mācību programmā ir iekļauti šie mācību priekšmeti). Izņēmums šajā ziņā ir Portugāle, Bosnija un Hercegovina un Serbija, kur svešvalodas ir vienīgais mācību priekšmets pamatzglītībā, ko pasniedz skolotāji speciālisti.

Tikai četrās izglītības sistēmās – Beļģijas flāmu kopienā, Igaunijā, Īrijā, Īrijā un Islandē – nav augstākā līmeņa ieteikumu par svešvalodu skolotāju specializācijas pakāpi pamatzglītībā. Beļģijas flāmu kopienā un Islandē šajā izglītības pakāpē svešvalodas parasti māca vispārējās izglītības skolotāji.

D1. attēls: Svešvalodu skolotāju priekšmetu specializācijas pakāpe pamatzglītībā (ISCED 1), 2021./2022. g.

Avots: Eurydice

Paskaidrojumi

Attēlā parādīta augstākā līmeņa (izglītības) institūciju izdotajos ieteikumos norādītā svešvalodu skolotāju specializācijas pakāpe pamatzglītības pirmajā posmā.

Skaitlis aptver tikai vispārējo vispārizglītojošo skolu darbību (t. i., netiek ņemtas vērā speciālās klases ar paplašinātu svešvalodu mācīšanu).

Terminu “svešvaloda”, “vispārējās izglītības skolotājs”, “Starptautiskā standarta izglītības klasifikācija (ISCED)”, “skolotājs speciālists” un “augstākā līmeņa (izglītības) institūcija” definīcijas skatīt glosārijā.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Dānija: skolotājiem, kas kvalificēti mācīt vienotas struktūras pamatskolās (*Folkeskolen*; ISCED 1 un 2), jāspēj pasniegt jebkuru mācību priekšmetu. Tomēr līdztekus vispārizglītojošam profilam topošajiem tautskolas (*Folkeskolen*) skolotājiem ir jāspecializējas ierobežotā priekšmetu skaitā (parasti divos vai trīs priekšmetos). Tautskolas likumā ir noteikts, ka skolotājiem principā ir jā māca mācību priekšmeti, kuros viņi ir specializējušies. Tāpēc šis rādītājs attiecas uz “skolotājiem speciālistiem”.

Skolēniem pārejot uz augstākām klasēm, D1. attēlā redzamā aina mainās. Gandrīz visās valstīs, kurās ir augstākā līmeņa ieteikumi par svešvalodu skolotāju specializācijas pakāpi, pamatizglītības otrajā posmā svešvalodas var mācīt tikai mācību priekšmetu speciālisti. Izņēmums ir Horvātija un Latvija, kur var būt iesaistīti gan vispārējās izglītības skolotāji, gan speciālisti, un Norvēģija, kur atbildība ir uzticēta vispārējās izglītības skolotājiem. Visā Eiropā vidējā izglītībā svešvalodas māca tikai specializēti skolotāji.

SKOLOTĀJIEM, KAS PASNIEDZ CLIL, PARASTI IR JĀPIERĀDA SAVAS SVEŠVALODU ZINĀŠANAS

Lielākajā daļā valstu ir ieviesta bilingvālā vai imersijas izglītība, kurā vismaz dažus priekšmetus, piemēram, matemātiku, ģeogrāfiju un dabaszinātnes, māca svešvalodā (sk. B12. attēlu). Šajā ziņojumā šāda veida piedāvājums tiek dēvēts par "CLIL A. tipa" piedāvājumu (sk. glosāriju).

Ideālā gadījumā, lai mācītu kādu priekšmetu svešvalodā, skolotājiem ir ļoti labi jāpārzina gan mācību priekšmets, gan valoda, kurā tas tiek mācīts. Turklāt viņiem ir jāpārzina CLIL metodikas prasības.

D2. attēlā ir apkopotas augstākā līmeņa (izglītības) institūciju noteiktās prasības skolotājiem, kas īsteno CLIL A. tipa programmas. Tas liecina, ka aptuveni divās trešdaļās izglītības sistēmu ar CLIL A. tipa programmām (19 no 29 sistēmām) noteikumi attiecas uz īpašām (papildu) kvalifikācijām. Aptuveni trešdaļā sistēmu, kurās ir CLIL A. tipa programmas (10 izglītības sistēmās), skolotājiem netiek izvirzītas īpašas augstākā līmeņa prasības papildus parastajai skolotāja kvalifikācijai.

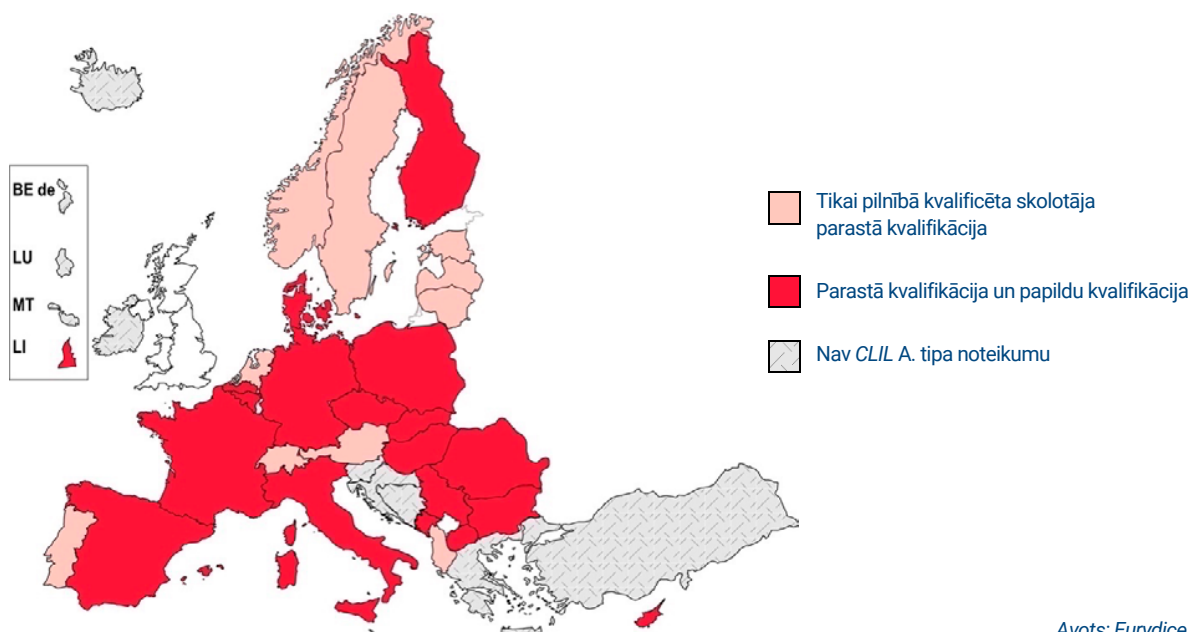
Lielākajā daļā izglītības sistēmu, kurās ir noteikumi, kas attiecas uz konkrētu kvalifikāciju CLIL nodrošināšanai, noteiktās prasības attiecas uz skolotājiem, kuriem nav akadēmiskā grāda mērķa svešvalodā. Šiem skolotājiem parasti ir jāpierāda, ka viņiem ir pietiekamas attiecīgās valodas zināšanas. Minimālās nepieciešamās svešvalodu zināšanas parasti atbilst Eiropas Padomes Eiropas valodu prasmes līmeņa B2 vai C1 līmenim saskaņā ar Eiropas vienotajiem Eiropas valodu prasmes līmeņa kritērijiem (CEFR)⁽⁵⁸⁾. Atkarībā no valsts kā svešvalodas prasmes apliecinājums tiek pieņemti dažādi sertifikāti vai diplomi (piemēram, Kembridžas angļu valodas sertifikāts Dānijā vai valsts valodas eksāmens Slovākijā).

Tikai dažās valstīs prasības ir plašākas par mērķa svešvalodas zināšanām. Piemēram, Francijā topošajiem CLIL skolotājiem ir nepieciešama kvalifikācija, kas apliecina gan viņu prasmi lietot mērķa svešvalodu, gan izpratni par CLIL mācīšanas specifiku. Spānijā dažās autonomajās kopienās skolotājiem ir jāpiedalās apmācībasursos par CLIL metodiku. Līdzīga prasība ir spēkā Itālijā, kur CLIL metodikas apmācību var apgūt vai nu kā daļu no sākotnējās pedagoģiskās izglītības (SPI) (60 Eiropas kredītpunktu pārnese un uzkrāšanas sistēmas (ECTS) kredītpunkti), vai PKC ietvaros (20 ECTS kredītpunkti).

Jāatzīmē arī tas, ka, ja augstākā līmeņa normatīvajos aktos nav noteiktas papildu prasības CLIL īstenošanai, skolotājiem joprojām var būt jāpierāda savas prasmes un kompetences šajā jomā. Patiešām, atkarībā no atbildības sadalījuma par skolotāju pieņemšanu darbā konkrētas prasības var tikt noteiktas zemāk par augstāko lēmumu pieņemšanas līmeni, piemēram, reģionālajās iestādēs vai skolās.

(58) Sīkāku informāciju par CEFR skatiet Eiropas Padomes tīmekļa vietnē. (<https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-atsauces-valodas>).

D2. attēls: Kvalifikācija, kas vajadzīga, lai strādātu skolās, kas nodrošina CLIL A tipa mācības pamatizglītībā un vispārējā vidējā izglītībā (ISCED 1–3), 2021/2022. gads

	Nepieciešamās papildu kvalifikācijas veids
BE fr	Kvalifikācija, kas iegūta mērķa valodā; vai sertifikāts (piešķirts, pamatojoties uz eksāmenu), kas apliecina padziļinātas mērķa valodas zināšanas.
BE nl	Sertifikāts, kas apliecina mērķa valodas prasmi vismaz C1 CEFR līmenī.
BG	Sertifikāts, kas apliecina mērķa valodas prasmi vismaz B2 CEFR līmenī (attiecas tikai uz skolotājiem, kuriem nav akadēmiskā grāda mērķa valodā).
CZ	Mērķvalodas zināšanas vismaz C1 CEFR līmenī (attiecas tikai uz skolotājiem, kuriem nav akadēmiskā grāda mērķvalodā).
DK	Bakalaura grāds mērķa valodā; vai Kembridžas angļu valodas sertifikāts; vai — apliecinājums par rakstisku un mutisku mērķa valodas prasmi (piemēram, pabeigtas ar valodu nesaistītas studijas Lielbritānijas vai ASV universitātē).
DE	Apliecinājums par mērķa valodas prasmi, kas parasti ir vismaz C1 līmenī pēc CEFR (attiecas tikai uz skolotājiem, kuriem nav akadēmiskā grāda mērķa valodā).
ES	Sertifikāts un/vai eksāmens, kas apliecina pamatīgas mērķa valodas zināšanas (nepieciešams lielākajā daļā autonomo kopienu). Minimālais nepieciešamais līmenis parasti ir CEFR B2 līmenis, taču dažādās autonomajās kopienās tas ir atšķirīgs (piemēram, Aragonā, Navarrā, Madridē un Valensijā tiek prasīts CEFR C1 līmenis). Turklāt dažas autonomās kopienas (piemēram, Navarra un Madride) pieprasa valodas prasmes apliecinājumu (<i>acreditación/habilitación en lenguas extranjeras</i>), ko izsniedz oficiālās valodu skolas (<i>Escuelas Oficiales de Idiomas</i>) vai citas oficiālas iestādes. Dažas citas autonomās kopienas (piemēram, Katalonija un Estremadura) pieprasa īpašu apmācību CLIL metodoloģijā. Turpmāk sniegti divu autonomo kopienu prasību piemēri. — Katalonijā: skolotājiem ir jābūt mērķvalodas prasmēm vismaz B2 līmenī pēc CEFR un jābūt izgājušiem 90 stundu apmācību kursu par CLIL metodiku. — Ekstremadurā: skolotājiem ir jāsaņem īpaša akreditācija CLIL izglītībā, kas ietver mērķa valodas prasmi vismaz B2 līmenī pēc CEFR, un viņiem ir vai nu vismaz gadu ilga iepriekšēja pieredze CLIL jomā, vai vismaz 50 stundu speciāla apmācība CLIL metodikā oficiālā skolotāju apmācības centrā.
FR	— Kvalifikācija, kas apliecina skolotāju prasmi lietot mērķa svešvalodu mācāmā priekšmeta kontekstā (prasme vismaz B2 līmenī pēc CEFR) un izpratni par CLIL mācīšanas specifiku. Starptautiskajās nodaļās skolotājiem arī ir jāprot abas attiecīgās nodaļas valodas kā dzimtās valodas.
IT	Sertifikāts, kas apliecina mērķa valodas prasmi vismaz C1 CEFR līmenī; un — pabeigts viena gada universitātes kurss CLIL metodoloģijā (60 ECTS kredītpunkti), ko var apgūt kā daļu no ITE; vai — CLIL metodoloģijas kursa apguve (20 ECTS kredītpunkti), ko var apgūt kā daļu no skolotāju tālākizglītības.

I. IEDAĻA - KVALIFIKĀCIJA UN APMĀCĪBA

	Nepieciešamās papildu kvalifikācijas veids
CY	Intensīva mācību kursa pabeigšana, kas veltīts CLIL metodoloģijai.
HU	Sertifikāts, kas apliecina mērķa valodas prasmi vismaz C1 CEFR līmenī (attiecas tikai uz skolotājiem, kuriem nav akadēmiskā grāda mērķa valodā).
PL	Augstākās izglītības grāds, kas piešķirts valstī, kurā mērķa valoda ir oficiālā valoda; vai sertifikāts, kas apliecina mērķa valodas prasmi vismaz B2 CEFR līmenī; vai — sertifikāts, kas apliecina mērķa valodas prasmi tādā līmenī, kas atzīts par līdzvērtīgu CEFR B2 līmenim (attiecas tikai uz skolotājiem, kuriem nav akadēmiskā grāda mērķa valodā).
RO	Sertifikāts, kas apliecina mērķa valodas prasmi vismaz B2 CEFR līmenī.
SK	Nokārtots valsts valodas eksāmens mērķa valodā (attiecas tikai uz skolotājiem, kuriem nav akadēmiskā grāda mērķa valodā).
FI	Oficiālās valodas kvalifikācija; vai pabeigtas augstākās izglītības studijas mērķa valodā; vai SPI pabeigšana valstī, kurā mērķa valoda ir oficiālā valoda.
LI	Sertifikāts, kas apliecina valodas zināšanas vismaz C1 CEFR līmenī (attiecas tikai uz skolotājiem, kuriem nav akadēmiskā grāda mērķvalodā).
ME	Angļu valodas zināšanas vismaz B2 CEFR līmenī; un apmācības CLIL jomā (sākotnēji 20 moduļi; samazināts līdz 10 moduļiem).
MK	Sertifikāts, kas apliecina mērķa valodas prasmi (attiecas tikai uz CLIL, kas ietver franču valodu).
RS	— Sertifikāts, kas apliecina mērķa valodas prasmi vismaz CEFR B2 līmenī, ar prasību piecu gadu laikā sasniegt CEFR C1 līmeni, izmantojot PKC; vai — citi sertifikāti vai diplomu, kas apliecina mērķa valodas prasmi (vidējās izglītības diploms ir zemākais iespējamais valodas prasmes apliecinājuma līmenis); vai — sertifikāts, kas apliecina zināšanas vismaz B1 CEFR līmenī tiem, kuri māca kopā ar kvalificētu svešvalodu skolotāju. (attiecas tikai uz skolotājiem, kuriem nav akadēmiskā grāda mērķa valodā).

Paskaidrojumi

Attēlā parādīta augstākā līmeņa (izglītības) iestāžu prasītā kvalifikācija, lai strādātu skolās, kas nodrošina CLIL A tipa apmācību. Uzrādītās prasības attiecas uz vismaz vienu ISCED 1–3 izglītības līmeni.

Attēlā "papildu kvalifikācija" attiecas uz kvalifikāciju/sertifikātiem, kas skolotājiem būtu jāiegūst papildus pilnīgai skolotāja kvalifikācijai, kura iegūta mītnes valstī. Aaās izglītības grādi, kas iegūti mērķa valodas valstī, tiek minēti, ja oficiālajos dokumentos tie ir minēti kā viens no iespējamajiem kvalifikāciju apliecinājošiem dokumentiem.

Terminu "CLIL A. tips", "CLIL B. tips", "Eiropas kopīgās valodu prasmes ietvarstruktūras (CEFR)", "svešvalodas", "Starptautiskās standarta izglītības klasifikācijas (ISCED)" un "augstākā līmeņa (izglītības) institūcijas" definīcijas skatīt glosārijā.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Šveice: centrālie noteikumi nosaka, ka kantoniem ir jānodrošina atbilstoša kvalifikācija attiecībā uz svešvalodām un CLIL metodiku.

Melnkalne: dati attiecas uz CLIL izmēģinājuma projektu angļu valodā

SKOLOTĀJI EIROPĀ BIEŽI NAV APMĀCĪTI MĀCĪT DAUDZVALODU KLASĒS

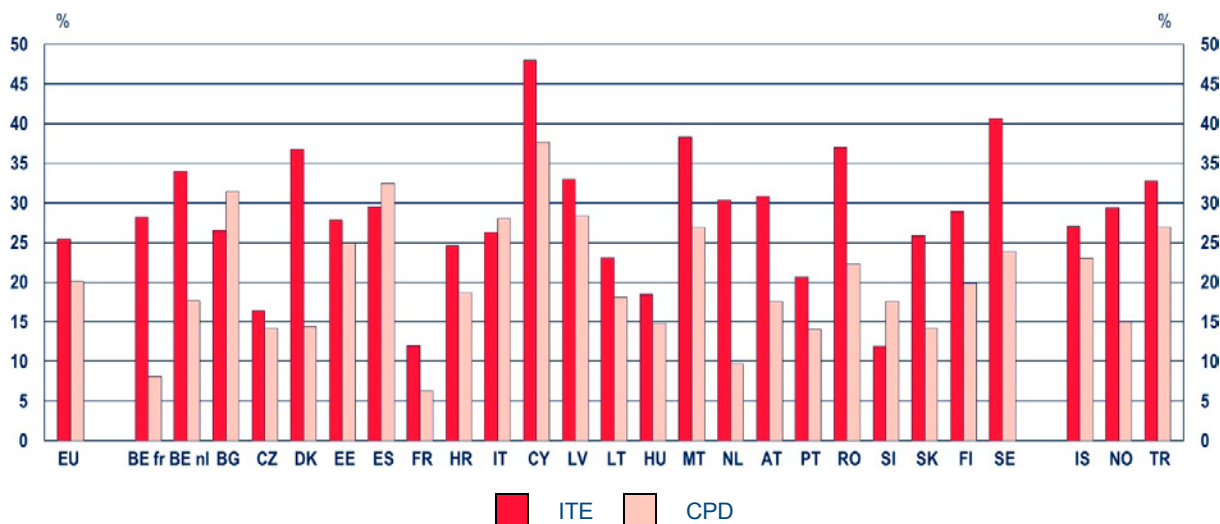
Eiropā daudzi skolotāji strādā neviendabīgā lingvistiskā un kultūras vidē, ko veido valstij raksturīgais lingvistiskais un kultūras konteksts un/vai migrantu klātbūtne (sk. A. nodaļu). Dažādu valodu līdzaspastāvēšana skolās noteikti ir priekšrocība(59). Tomēr tas prasa arī, lai skolotāji spētu novērtēt savu skolēnu bagāto valodu repertuāru. Skolotāju apmācībai SPI un PKC ir liela nozīme, lai visiem skolotājiem nodrošinātu kompetences, kas nepieciešamas valodu un kultūru daudzveidības apguvei klasēs.

(59) Padomes 2019. gada 22. maija ieteikums par visaptverošu pieeju valodu mācīšanai un apguvei, OV C 189, 5.6.2019.

D3. attēlā ir parādīts to pamatizglītības otrā posma skolotāju procentuālais īpatsvars, kuri saņēmuši apmācību daudzvalodu un multikulturālu klašu vadīšanā, kā ziņots ESAO *TALIS* 2018. gadā. Šis attēls attiecas uz visu mācību priekšmetu skolotājiem, un tajā sniegti dati par apmācību gan SPI, gan PKC.

D3. attēlā sniegtie dati ir balstīti tikai uz diviem no dažādiem SPI un PKC iekļautajiem tematiem, kas tika aplūkoti OECD *TALIS* 2018⁽⁶⁰⁾. Skolotāju atbildes liecina, ka "mācīšana daudz kultūru un daudzvalodu klasēs" ir viena no retāk aplūkotajām tēmām viņu SPI un PKC pasākumos. Turpretī visbiežāk tika organizētas SPI un PKC aktivitātes, kas saistītas ar skolotāju mācību priekšmetu jomām. Piemēram, attiecībā uz SPI starp visbiežāk atkārtotajām atbildēm bija "dažu vai visu mācību priekšmetu saturs", "dažu vai visu mācību priekšmetu pedagoģija" un "klases prakse dažos vai visos mācību priekšmetos, ko es mācu" (OECD, 2019a, 129. lpp.).

D3. attēls: Procentuālais īpatsvars no pamatizglītības otrā posma (ISCED 2) skolotājiem, kuri ir izgājuši apmācību mācīt daudzvalodu vai daudz kultūru vidē, 2018. gads

Avots: Eurydice, pamatojoties uz *TALIS* 2018. gada datiem.

Paskaidrojumi

Šis skaits ir balstīts uz skolotāju atbildēm uz *TALIS* 2018 6. un 23. jautājumu: "Vai jūsu formālajā [izglītībā vai apmācībā] bija iekļauti šādi elementi?" un "Vai kāds no turpmāk minētajiem tematiem pēdējo 12 mēnešu laikā bija iekļauts jūsu profesionālās pilnveides pasākumos?". Stabiņu garums parāda to skolotāju procentuālo daļu, kuri atbildēja ar "jā" uz jautājumu "Mācīt daudz kultūru vai daudzvalodu vidē", 6. jautājuma f) iespēju (kategorija "SPI" attēlā) un 23. jautājuma j) iespēju (kategorija "PKC" attēlā).

ES ietver respondentus no visām ES valstīm, kas piedalījās *TALIS* 2018. gadā.

Datus un standarta kļūdas skatīt 1. pielikumā. Plašāku informāciju par *TALIS* skatīt sadaļā "Statistikas datubāzes un terminoloģija".

Terminu "profesionālās kvalifikācijas celšana (PKC)", "sākotnējā pedagoģiskā izglītība (SPI)" un "Starptautiskā standarta izglītības klasifikācija (ISCED)" definīcijas skatīt glosārijā.

Kā redzams attēlā, ES valstīs aptuveni ceturtdaļa skolotāju (25,4 %) SPI laikā ir apmācīti, kā mācīt daudzvalodu vidē. Tomēr lielākajā daļā valstu šis īpatsvars ir ievērojami lielāks nekā ES līmenī. Visaugstākais šis rādītājs ir Kiprā (48,0 %), kur gandrīz katrs otrais skolotājs ir apmācīts, kā pārvaldīt valodu daudzveidību klasē. Turpretī Čehijā, Francijā, Lietuvā, Ungārijā, Portugālē, Slovēnijā un Francijā

(60) Piemēram, attiecībā uz SPI saturu *TALIS* 2018 tika aplūkoti šādi elementi: "Dažu vai visu manis pasniegto priekšmetu saturs"; "Dažu vai visu manis pasniegto priekšmetu pedagoģija"; "Vispārīgā pedagoģija"; "Klases prakse dažos vai visos manis pasniegtajos mācību priekšmetos"; "Mācīšana jaukto spēju vidē"; "Starppriekšmetu prasmju mācīšana (piemēram, radošums, kritiskā domāšana, problēmu risināšana)"; "IKT (informācijas un komunikācijas tehnoloģiju) izmantošana mācīšanā"; "Skolēnu uzvedība un klases vadība"; "Skolēnu attīstības un mācīšanās uzraudzība"; "Skolēnu pārejas atvieglošana no ISCED 2011 0. līmeņa uz ISCED 2011 1. līmeni" un "Spēlēšanās veicināšana".

to topošo skolotāju procentuālais īpatsvars, kuri ir ieguvuši izglītību šajā jomā, ir mazāks nekā ES. Par diviem zemākajiem rādītājiem (aptuveni 10 %) ziņoja Francijas un Slovēnijas skolotāji.

Visās izglītības sistēmās, kurās ir salīdzinoši augsts to 15 gadus veco skolēnu īpatsvars, kuri mājās galvenokārt runā valodā, kas atšķiras no mācību valodas (vismaz 15 %; sk. A2. attēlu), skolotāju dalība SPI, lai mācītu daudzvalodu vidē, parasti pārsniedz ES līmeni. Tas attiecas uz Beļģijas franču un flāmu kopienām, Kipru, Spāniju, Maltu, Austriju un Zviedriju.

Lielākajā daļā valstu jaunie skolotāji, visticamāk, ir pabeiguši SPI kursu, kurā aplūkots jautājums par mācīšanu daudz kultūru vai daudzvalodu vidē. Šī pozitīvā tendence parādās, salīdzinot jauno skolotāju (jaunāki par 35 gadiem) īpatsvaru ar vecāko skolotāju (35 gadus veci vai vecāki) īpatsvaru, kuri ir pabeiguši šādus kursus: 35,3 % ES mērogā attiecībā uz pirmajiem salīdzinājumā ar 23,4 % attiecībā uz otrajiem (sk. 1. pielikumu). Tādējādi starpība ir 11,9 procentpunkti par labu jaunākajai paaudzei. Norvēģijā šī atšķirība ir vislielākā – 32,6 procentpunkti par labu jaunākajai paaudzei.

Pārejot no SPI uz PKC, D3. attēlā redzams, ka ES viena piektā daļa skolotāju (20,1 %) 12 mēnešu laikā pirms aptaujas piedalījās PKC pasākumos par mācīšanu daudz kultūru vai daudzvalodu vidē. Vislielākais to skolotāju īpatsvars, kuri ir piedalījušies PKC pasākumos par šo tēmu, tāpat kā SPI jomā, bija Kiprā, kur par to ziņoja 37,7 % skolotāju. Turpretī Beļģijas, Francijas, Francijas un Nīderlandes franču kopienā 10 % vai mazāk pamatzglītības otrā posma skolotāju ir piedalījušies PKC pasākumos par šo tēmu.

DAŽĀS EIROPAS VALSTĪS SKOLOTĀJI VAR PIEDALĪTIES KVALIFIKĀCIJAS CELŠANAS PASĀKUMOS, KAS SAISTĪTI AR VALODU APGUVI SKOLĀS

Padomes 2019. gada ieteikums par visaptverošu pieeju valodu mācīšanai un apguvei ir vērsts uz moderno valodu mācīšanas uzlabošanu skolās, taču tā mērķis ir arī uzlabot skolēnu vispārējo valodu prasmi. Šāda vispārējā valodu prasme ietver dažādu valodu prasmju apguvi, tostarp valodu, kurā bērni mācās skolā, un valodu, kurās mājās runā daudzvalodīgi bērni. Lai to panāktu, Padomes ieteikumā ES dalībvalstis tiek aicinātas īstenot visaptverošāku pieeju valodu mācīšanai un apguvei, jo īpaši atbalstot valodu apzināšanās veidošanu skolās⁽⁶¹⁾.

Valodu apzināšanās skolās ir jēdziens, kas attiecas uz daudzvalodu un visas skolas pieeju, kas ietver visaptverošu valodu stratēģiju, kura ietver nepārtrauktas pārdomas par valodas dimensiju visos skolas dzīves aspektos; tā ietver arī visaptverošu pieeju visu valodu mācīšanai skolās (mācību valoda, dzimtā valoda, svešvaloda, mirušās valodas utt.). Konkrētāk runājot, skolas, kas apzinās valodu zināšanas, novērtē savu skolēnu valodu daudzveidību, atzīst viņu sākotnējās valodas prasmes un izmanto tās kā mācību resursus. Skolas, kurās tiek apzinātas valodas, atbalsta visus skolotājus, lai viņi varētu pievērsties mācību satura valodas lietojumam savos mācību priekšmetos, tostarp veicinot izpratni par dažādiem valodas reģistriem un leksiku (Eiropas Komisija, 2018).

(61) Padomes 2019. gada 22. maija ieteikums par visaptverošu pieeju valodu mācīšanai un apguvei, OV C 189, 5.6.2019.

Anketā, kas tika izmantota, lai apkopotu *Eurydice* informāciju šim ziņojumam, bija iekļauti vairāki jautājumi par PKC pasākumiem, kas saistīti ar valodu apguvi skolās, kuri paredzēti pamatizglītības un vispārējās vidējās izglītības skolotājiem vai direktoriem. PKC ir oficiāla apmācība darba vietā, kas ļauj personāla locekļiem paplašināt, pilnveidot un atjaunināt savas zināšanas, prasmes un attieksmi visā karjeras laikā. PKC pasākumus var nodrošināt dažādos formātos, piemēram,ursos, semināros, savstarpējā novērošanā un praktizējošo speciālistu tīklu atbalstā. Gandrīz visās valstīs PKC ir profesionāls pienākums (Eiropas Komisija / EACEA / *Eurydice*, 2021c). Tāpēc PKC pasākumi ir labs veids, kā uzrunāt visus darbiniekus, kas strādā, lai palīdzētu viņiem iepazīties ar jauno mācību praksi.

Izpētes mērķis bija iegūt informāciju par to, cik lielā mērā salīdzinoši jaunā mācību pieeja, kas veicina valodu apzināšanos skolās, tiek izplatīta skolu darbiniekiem, izmantojot PKC pasākumus. Datu sniedzējiem no 39 aplūkotajām izglītības sistēmām bija iespēja sniegt ne vairāk kā trīs PKC pasākumu piemērus, kas saistīti ar valodu apzināšanu skolās. Apkopotie dati ietver tikai tos PKC pasākumus, kurus akreditējušas, finansiāli atbalstījušas vai organizējušas augstākā līmeņa izglītības institūcijas (atsevišķi vai sadarbībā ar starptautiskām organizācijām)⁽⁶²⁾.

Sniegto PKC pasākumu piemēru (to īsu aprakstu) satura analīze izgaismo dažas galvenās tematiskās jomas, kas saistītas ar valodas apzināšanās koncepciju skolās. Šīs tematiskās jomas var sagrupēt trīs kategorijās, kas daļēji pārklājas: (1) veicināt lingvistiski jutīgu mācīšanu⁽⁶³⁾, (2) daudzvalodu klasēs iekļaut valodu un kultūru daudzveidību un (3) daudzvalodu klasēs mācīt mācību valodu.

Pirmo tematisko jomu – veicināt lingvistiski jutīgu mācīšanu – var ilustrēt ar Vācijā, Francijā, Austrijā un Somijā īstenotajiem PKC pasākumiem. Vācijā viens no skolotāju tālākizglītības pasākumiem, kas bija paredzēts matemātikas skolotājiem, bija vērsts uz to, lai palīdzētu skolotājiem veidot mācību stundas, kurās matemātikas un valodas zināšanas tiktu veidotas kopīgi. To varētu panākt, piemēram, ar saturiski specifiskām diskusijām, kuru laikā skolēni mācītos skaidri formulēt matemātiskas problēmas un idejas, izmantojot pareizus tehniskos terminus, strukturētā un saprotamā runā⁽⁶⁴⁾. Francijā Valsts izglītības, jaunatnes un sporta ministrija piedāvā apmācības iespējas skolotāju apmācības pasniedzējiem, direktoriem un inspektoriem, lai viņi varētu izprast valodas aspektu mācīšanā un mācībās, kā arī vispārīgākā nozīmē skolas dzīvē⁽⁶⁵⁾. Austrijā mācīšana, ņemot vērā valodas lietojumu, bija viens no tematiem, kas tika aplūkots mācību modulī, kurš bija pieejams kā daļa no SPI un PKC pasākumiem⁽⁶⁶⁾. Citas tēmas bija valodas apguve, valodas diagnostika

(62) Anketā tika iekļauta iepriekš minētā definīcija "valodas apzināšanās skolās", un tajā tika izmantoti daļēji strukturēti jautājumi ar atvērtām ailēm, kas ļāva datu sniedzējiem aprakstīt PKC pasākumus. Turklāt tā sniedza šādus piemērus par konkrētiem mācību mērķiem PKC pasākumos, kas saistīti ar valodas apzināšanos skolās:

- kā skolās īstenot visaptverošu valodu stratēģiju (t. i., visaptverošu pieeju visu valodu mācīšanai skolās un papildus tam – valodu dimensiju, kas atspoguļo visos skolas dzīves aspektos);
- kā novērtēt valodu daudzveidību skolās;
- kā novērtēt skolēnu valodu repertuāru;
- kā novērtēt skolēnu prasmes dažādās valodās;
- kā izmantot skolēnu prasmes kā mācību līdzekli;
- kā mācīt daudzvalodu klasēs;
- kā palīdzēt skolēniem attīstīt akadēmiskās valodas prasmes (t. i., padziļinātas prasmes mācību valodā, nevis ikdienas valodas prasmes, ko zmanto starppersonu saziņā).

D4. attēls un ar to saistītais teksts būtībā balstās uz PKC darbību aprakstiem, kas sniegti atklātajos jautājumos.

(63) Lingvistiski jutīga mācīšana ir vispārīgs termins, kas attiecas gan uz jēdzienu, gan uz mācīšanas praksi. Tā atzīst lingvistisko dimensiju izglītībā un "valodu lomu mācībās, identitātes izaugsme un labklājībā gan individuālā, gan kolektīvā līmenī" (Bergroth et al., 2022, 13. lpp.). Tā kā lingvistiski jutīga mācīšana attiecas uz visām skolā mācītajām valodām, kurās runā skolēni, tā veicina daudzvalodības valorizāciju. Tāpēc lingvistiski jutīga mācīšana ir jēdziens, kas ir ļoti tuvs valodu apzināšanās jēdzienam skolās, kas atbalstīts 2019. gada Padomes ieteikumā par visaptverošu pieeju valodu mācīšanai un mācīšanās procesam.

(64) <https://www.akademie.rub.de/zertifikatskurse/mathematikunterricht-sprachsensibel-gestalten/#tab-19c35bca6dd135c9ea5>

(65) https://magistere.education.fr/local/magistere_offers/index.php?v=formation

(66) http://oesz.at/OESZNEU/UPLOAD/016/Basiskompetenzen_sprachliche_Bildung_FINAL.pdf

novērtējums, valoda(-as) un identitāte. Dažus citus iedvesmojošus PKC pasākumu piemērus, kas saistīti ar lingvistiski jutīgu mācīšanu, var atrast Somijā. Piemēram, skolotāju tālākizglītības kursa, kas galvenokārt paredzēts vecāko klašu skolotājiem, mērķis ir dot dalībniekiem iespēju izstrādāt un īstenot visaptverošu projektu, kas saistīts ar lingvistiski jutīgu mācīšanu skolās⁽⁶⁷⁾.

Otrā tematiskā joma – valodu un kultūru daudzveidības apzināšana daudzvalodu klasēs – ir saistīta ar to, ka daudzvalodu klases ir realitāte ievērojamam skaitam skolēnu (sk. A4. attēlu). Tāpēc svarīgs mērķis ir palīdzēt skolotājiem pieņemt daudzvalodību un atbalstīt daudzvalodīgus skolēnus, jo īpaši palīdzot viņiem sasniegt augstu mācību valodas zināšanu līmeni. Piemēram, Luksemburgā ir trīs oficiālās valodas un ievērojams skaits skolēnu, kuri nerunā mācību valodā (sk. A1. un A2. attēlu). Šajā kontekstā viens no PKC pasākumiem, kas paredzēts visu izglītības līmeņu skolotājiem, paredz sniegt dalībniekiem labāku izpratni par to, ko nozīmē būt daudzvalodīgam un kā mācīt daudzvalodīgus skolēnus⁽⁶⁸⁾. Arī Šveicē pastāv īpaši daudzveidīga lingvistiskā ainava (sk. A1. attēlu). Viena no PKC aktivitātēm ir īpaši vērsta uz to, lai palīdzētu dalībniekiem mācīt daudzvalodu klasēs un risināt īpašus jautājumus saistībā ar mācību valodu. Turklāt šī aktivitāte īpaši apmāca skolotājus atbalstīt alofonos skolēnus, izmantojot pašu skolēnu (mācību vai valodas) resursus⁽⁶⁹⁾.

D4. attēls: Galveno terminu piemēri, kas raksturo PKC pasākumus saistībā ar “valodas izpratni skolās”, 2021/2022. gads

Izpratne par mācību valodas galveno lomu mācībās		Mājās runātās valodas izmantošana, lai atbalstītu mācību valodas apguvi
Novērtēt konkrētu skolēnu valodas vajadzības saistībā ar mācību valodu	Vairākas valodas vienās smadzenēs: kā darbojas daudzvalodība	Novērtēt vērtību, ko sniedz skolēnu valodas biogrāfijas
Attīstīt izpratni par skolēniem izvīzītajām valodas prasībām mācību stundās, kas veltītas konkrētam saturam	Izveidot tematiski specifiskas klases diskusijas, kas ietver valodu apguves iespējas	

Paskaidrojumi

Šajā attēlā ir ietverti galveno terminu piemēri, ko izmanto, lai aprakstītu PKC pasākumus, kas saistīti ar valodu apguvi skolās, kurus akreditējušas, finansiāli atbalstījušas vai organizējušas augstākā līmeņa izglītības institūcijas (atsevišķi vai sadarbībā ar starptautiskām organizācijām) un kuri paredzēti skolotājiem vai skolu direktoriem pamatzinātnībā un vispārējā vidējā izglītībā. Šie piemēri ir ņemti no PKC pasākumiem, par kuriem ziņots ar attēlu saistītajā tekstā.

Terminu “**profesionālās kvalifikācijas celšana (PKC)**” un “**valodas izpratne skolās**” definīcijas skatīt glosārijā.

Trešais un pēdējais tematiskais virziens – mācību valodas mācīšana daudzvalodu klasēs –, lai gan joprojām ietver daudzvalodību, ir vairāk vērsts uz mācību valodu un tās galveno lomu mācībās. Piemēram, Īrijā skolotājiem, kas sniedz atbalstu skolēniem, kuri nepārvalda mācību valodu, tiek piedāvāta apmācība par to, kā novērtēt skolēnu angļu valodas līmeni un kā izmantot skolēnu dzimto valodu, lai atbalstītu viņu angļu valodas attīstību.

(67) <https://www.laurea.fi/koulutus/taydennyskoulutus/kielietoimen-opetus-toisella-asteella/>

(68) <https://ssl.education.lu/ifen/liste-formations?dispDomaine=101&idSsDomaine=1622>

(69) <https://www.hep-bejune.ch/fr/Formations-continues/Formations-postgrades/CAS/education-Plurilinguisme-Bildung-Mehrsprachigkeit/CAS-education-Plurilinguisme-Bildung-Mehrsprachigkeit.html>

SKOLOTĀJI

II. IEDAĻA. STARPTAUTISKĀ MOBILITĀTE

Skolotāju starptautiskās mobilitātes attīstība studiju vai karjeras laikā ir bijusi ilgstoša ES prioritāte. ES Padomes 2009. gada secinājumos par skolotāju un skolu vadītāju profesionālo pilnveidi tika uzsvērtā nepieciešamība pakāpeniski paplašināt starptautisko mobilitāti, jo īpaši skolotāju mobilitāti, lai “mācību periodi ārzemēs – gan Eiropā, gan plašākā pasaulē – kļūtu par noteikumu, nevis izņēmumu”⁽⁷⁰⁾. Pavisam nesen 2022. gada maija Padomes secinājumos par skolotāju un pasniedzēju mobilitātes veicināšanu, tika aicināts veikt virkni pasākumu, lai veicinātu skolotāju mobilitāti Eiropā, kas ir daļa no viņu sākotnējās un tālākizglītības⁽⁷¹⁾.

Ņemot vērā iepriekš minēto prioritāti, šajā nodaļā galvenā uzmanība pievērsta svešvalodu skolotāju kā studentu vai praktizējošu skolotāju starptautiskajai mobilitātei. Pirmkārt, tiek pētīts, vai augstākā līmeņa izglītības institūcijas iesaka topošajiem svešvalodu skolotājiem sākotnējās izglītības laikā pavadīt noteiktu laiku mērķa valodas valstī (sk. D5. attēlu). Pēc tam ir sniegts to pamatzglītības otrā posma svešvalodu skolotāju procentuālais īpatsvars, kuri dodas uz ārzemēm profesionālos nolūkos, un šie dati ir salīdzināti laika gaitā (sk. D6. attēlu). Šajā iedaļā ir izklāstītas arī augstākā līmeņa finansējuma shēmas, kas pieejamas, lai atbalstītu svešvalodu skolotāju starptautisko mobilitāti (sk. D7. attēlu). Turklāt tajā ir salīdzināts to svešvalodu skolotāju procentuālais īpatsvars, kas dodas uz ārzemēm ar ES programmu atbalstu, ar valsts/ reģionālo programmu atbalstu (sk. D8. attēlu). Visbeidzot, šī sadaļa nedaudz izgaismo galvenos iemeslus, kāpēc svešvalodu skolotāji dodas uz ārzemēm, un laiku, ko viņi pavada profesionālajos braucienos uz citām valstīm (sk. D9. un D10. attēlu).

Tā kā šajā iedaļā izklāstītās tendences attiecas uz 2013.–2018. gada periodu, ir vērts ņemt vērā, ka tās uz laiku varēja ietekmēt Covid-19 pandēmija.

Četri šajā sadaļā minētie rādītāji ir balstīti uz *TALIS* datiem⁽⁷²⁾. Tie aptver 22 Eiropas valstis (ES dalībvalstis un valstis ārpus ES). Pārējos divos rādītājos sniegta informācija, kas balstīta uz *Eurydice* tīkla, kurā ietilpst 37 valstis, sniegtajiem datiem.

AUGSTĀKĀ LĪMEŅA IETEIKUMOS RETI KAD IR ĪPAŠI PIEMINĒTA TOPOŠO SVEŠVALODU SKOLOTĀJU STARPTAUTISKĀ MOBILITĀTE

SPI laikā pavadīt kādu laiku mērķa valodas valstī ir īpaši svarīgi topošajiem svešvalodu skolotājiem. Tas var ievērojami uzlabot viņu zināšanas valodā, kuru viņi mācīs. Tā var arī sniegt viņiem tiešu pieredzi par mērķa valodas valsts kultūru.

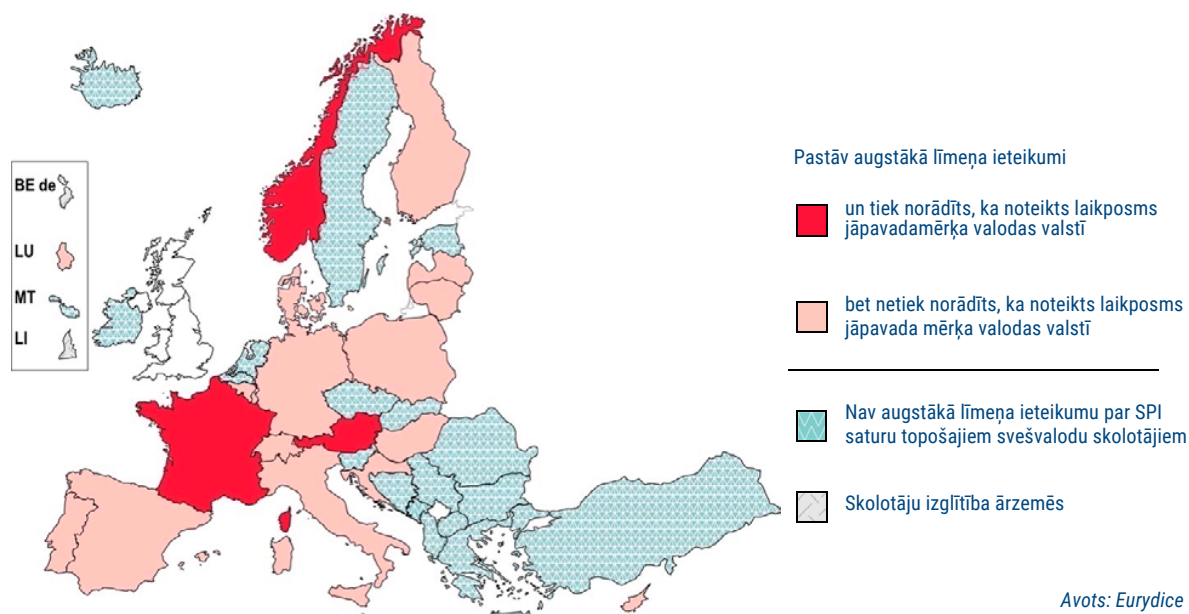
D5. attēlā parādīts, vai ir augstākā līmeņa (izglītības) institūciju izdoti ieteikumi par SPI saturu svešvalodu skolotājiem, un, ja šādi ieteikumi ir, sniegta informācija par vadlīnijām attiecībā uz uzturēšanos mērķa valodas valstī.

(70) Padomes 2009. gada 12. maija secinājumi par stratēģisko sistēmu Eiropas sadarbībai izglītības un apmācības jomā (“ET 2020”), OV C 119, 28.5.2009., 3. lpp.

(71) Padomes 2022. gada 21. aprīļa secinājumi par skolotāju un pasniedzēju mobilitātes, jo īpaši Eiropas mobilitātes, veicināšanu viņu sākotnējās apmācības un tālākizglītības laikā, OV C 167, 21.4.2022.

(72) Sīkāku informāciju par *TALIS* skatīt sadaļā “Statistikas datubāzes un terminoloģija”.

D4. attēls: Galveno terminu piemēri, kas raksturo PKC pasākumus saistībā ar "valodas izpratni skolās", 2021/2022. gads

Paskaidrojumi

Ja ir augstākā līmeņa ieteikumi par SPI saturu vismaz vienam svešvalodu skolotāju veidam (t. i., vispārējās izglītības skolotājiem vai skolotājiem–speciālistiem; sīkāku informāciju sk. D1. attēlā) vai vienam izglītības līmenim (*ISCED* 1–3), valsts atkarībā no tās situācijas tiek klasificēta vienā no divām galvenajām kategorijām (tumši sarkanā vai gaiši sarkanā).

Ja svešvalodu skolotāji kādu laiku pavadā valstī vai reģionā, kurā tiek lietota mācāmā valoda (mērķa valoda), tas var ietvert laiku, kas pavadīts skolā (kā asistentam), universitātē (apmeklējot kursus) vai darba praksē. Mērķis ir nodrošināt topošajiem skolotājiem tiešu kontaktu ar valodu, kuru viņi mācīs, un attiecīgās valsts kultūru.

Terminu "svešvaloda", "sākotnējā pedagoģiskā izglītība (SPI)", "Starptautiskā standarta izglītības klasifikācija (*ISCED*)" un "augstākā līmeņa (izglītības) institūcija" definīcijas skatīt glosārijā.

Kā redzams attēlā, aptuveni pusē aptaujāto valstu augstākā līmeņa izglītības iestādes nesniedz nekādus ieteikumus attiecībā uz topošo svešvalodu skolotāju SPI. Ja šādi ieteikumi ir izstrādāti, tie attiecas uz dažādiem SPI aspektiem, tostarp, piemēram, teorētisko kursu organizēšanu, ārzemju valodas mācību praksi skolā un/vai uzturēšanos mērķa valodas valstī.

No valstīm, kas sniedz ieteikumus par SPI saturu, tikai trīs iesaka, lai topošie svešvalodu skolotāji pirms pedagoga kvalifikācijas iegūšanas noteiktu laiku pavadītu mērķa valodas valstī. Austrijā ieteicams vienu semestri pavadīt ārzemēs. Francijā tiek ieteikts, ka svešvalodu skolotājiem speciālistiem ir jāpavada zināms laiks mērķa valodas valstī, bet ilgums nav noteikts. Līdzīgi vispārīgs ieteikums ir arī Norvēģijā, kur valsts pamatnostādņēs par pamatzglītības pirmā un otrā posma skolotāju izglītību ir norādīts, ka vispārējās izglītības skolotājiem studiju laikā būtu jāuzturas ārzemēs, jo viņiem būs jāmača svešvalodas. Uzturēšanās valsts nav norādīta, bet angļu valoda ir obligāts mācību priekšmets skolēniem pamatzglītības pirmajā un otrajā posmā (sk. B7. attēlu), un tiek sagaidīts, ka vispārējās izglītības skolotāji to mācīs (sk. D1. attēlu).

Attiecībā uz pētītajiem ieteikumiem Īrija ir īpašs gadījums. Šajā valstī mācību iestādes var brīvi lemt par SPI saturu, ko tās piedāvā svešvalodu skolotājiem.

II. IEDAĻA - STARPTAUTISKĀ MOBILITĀTE

(t. i., attēlā nav parādīti augstākā līmeņa ieteikumi). Tomēr, lai skolotājus varētu nodarbināt, viņiem ir jābūt reģistrētiem Mācību padomē (kas dod tiesības mācīt valsts finansētās skolās). Lai reģistrētos, topošajiem svešvalodu skolotājiem, kuri mācīs svešvalodas pamatzglītības otrajā posmā un vispārējā vidējā izglītībā, jābūt pavadījušiem vismaz sešus mēnešus mērķa valodas valstī (no 2023. gada šis periods ir samazināts līdz trīs mēnešiem).

Lai gan to valstu skaits, kurās ir sniegti attiecīgie ieteikumi, joprojām ir ierobežots, ir jāņem vērā divi papildu aspekti, kas saistīti ar studentu pārrobežu mobilitāti. Pirmkārt, valstīs, kurās nav īpašu augstākā līmeņa ieteikumu, atsevišķas augstākās izglītības iestādes joprojām var noteikt, ka topošajiem svešvalodu pasniedzējiem daļa studiju programmas jāapgūst mērķa valodas valstī. Otrkārt, valstu augstākā līmeņa ieteikumos mūsdienās parasti ir noteikts, ka visiem studentiem, t. i., ne tikai topošajiem svešvalodu skolotājiem, ir jābūt iespējai daļu studiju pabeigt ārzemēs. Tāpēc topošo svešvalodu skolotāju pārrobežu mobilitāti var stimulēt, izmantojot ieteikumus, kas ir plašāki kā D5. attēlā redzami.

LAIKA GAITĀ IR PALIELINĀJUSIES SVEŠVALODU SKOLOTĀJU STARPTAUTISKĀ MOBILITĀTE

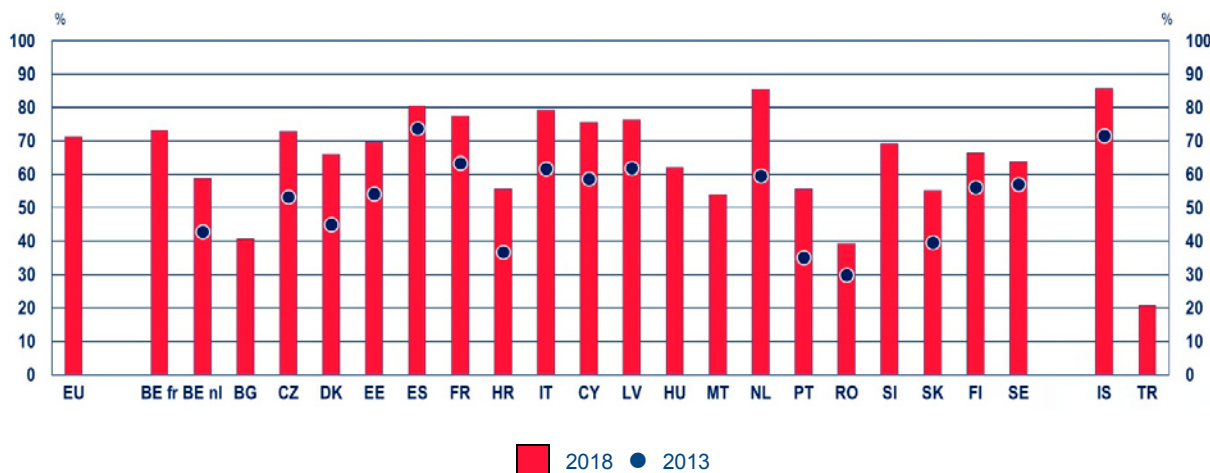
D5. attēlā tika aplūkoti augstākā līmeņa ieteikumi par SPI saistībā ar topošo svešvalodu skolotāju starptautisko mobilitāti. Tas liecina, ka tikai nedaudzas valstis ir ieviesušas ieteikumus šajā jomā. D6. attēlā arī parādīta svešvalodu skolotāju starptautiskā mobilitāte, taču no citas perspektīvas. Tajā aplūkota faktiskā starpvalstu mobilitātes prakse, par ko skolotāji ziņoja *TALIS* 2018. gada pētījumā. Konkrētāk, tajā ir atspoguļoti dati par to, cik liela daļa no svešvalodu skolotājiem, kas strādā pamatzglītības otrā posma pakāpē, ir norādījuši, ka studiju vai karjeras laikā ir devušies uz ārzemēm profesionālos nolūkos. Tajā salīdzināta arī svešvalodu skolotāju starptautiskās mobilitātes prakse 2018. un 2013. gadā.

Kā redzams D6. attēlā, 2018. gadā aptuveni 70 % svešvalodu skolotāju ES vismaz reizi ir bijuši ārzemēs – kā studenti, kā skolotāji vai kā abi. Spānijā, Nīderlandē un Islandē ir visaugstākais mobilo svešvalodu skolotāju īpatsvars, un vairāk nekā 80 % no viņiem ziņo par starpvalstu mobilitāti.

Salīdzinājumam – citu priekšmetu skolotāji ir daudz mazāk mobili: ES līmenī tikai 36,0 % skolotāju ir bijuši ārzemēs izglītības vai apmācības laikā vai skolotāja karjeras laikā (sk. 1. pielikumu). Kiprā un Islandē ir vislielākais mobilo citu priekšmetu skolotāju īpatsvars (attiecīgi 63,5 % un 80,1 %).

Svešvalodu skolotājiem, protams, ir jāpildina un jāpilnveido tās valodas prasmes, kuru viņi māca. Viņiem ir arī nepieciešams ciešs kontakts ar kādu no valstīm, kurā runā valodā, ko viņi māca, lai gūtu dziļāku izpratni par tās kultūru un varētu dalīties ar saviem skolēniem. Tāpēc svešvalodu skolotājiem vairāk nekā citu priekšmetu skolotājiem starptautiskā mobilitāte šķiet profesionāla nepieciešamība. Tomēr gandrīz 30 % no ES aptaujātajiem mūsdienu svešvalodu skolotājiem nekad nav bijuši ārzemēs profesionālos nolūkos, un tas var ietekmēt svešvalodu mācīšanas kvalitāti. Bulgārijā, Rumānijā un Turcijā tikai neliela daļa svešvalodu pasniedzēju ir bijuši mobili. Šis procentuālais rādītājs ir viszemākais Turcijā, kur tikai 20,7 % svešvalodu skolotāju ir bijuši ārzemēs kā praktizējoši skolotāji vai SPI laikā.

D6. attēls: Mūsdienu svešvalodu skolotāju īpatsvars pamatizglītības otrajā posmā (ISCED 2), kuri ir bijuši ārzemēs profesionālos nolūkos, 2013. un 2018. gads, procentos

Avots: Eurydice, pamatojoties uz TALIS 2018. un 2013. gada datiem

Paskaidrojumi

Šis skaitlis ir balstīts uz skolotāju atbildēm uz TALIS 2018 15. un 56. jautājumu un TALIS 2013 15. un 48. jautājumu: "Vai šajā mācību gadā jūs mācāt šādas mācību priekšmetu kategorijas?" un "Vai esat kādreiz bijis(-usi) ārzemēs profesionālos nolūkos savas skolotāja karjeras laikā vai skolotāja izglītības/apmācības laikā?".

Stabiņu garums un zilo apli novietojums parāda to skolotāju procentuālo daļu, kuri 15. jautājumā izvēlējās e) iespēju un atbildēja ar "jā" uz vismaz vienu no mobilitātes situācijām (attieciņi a)–e) iespējas 2018. gadā un b)–f) iespējas 2013. gadā).

ES ietver respondentus no visām valstīm, kas pašlaik ir ES un kas 2018. gadā atbildēja uz TALIS jautājumiem par mobilitāti.

Datus un standarta kļūdas skatīt 1. pielikumā. Plašāku informāciju par TALIS skatīt sadaļā "Statistikas datubāzes un terminoloģija".

Termiņa "Starptautiskās standartā izglītības klasifikācijas (ISCED)" definīciju skatīt glosārijā.

Laika gaitā vērojamas tendences, pamatojoties uz 17 Eiropas izglītības sistēmām⁽⁷³⁾, kuru pārstāvji atbildēja uz jautājumiem par starptautisko mobilitāti abās TALIS kārtās. Salīdzinot TALIS 2013. un 2018. gada datus, redzams, ka 2018. gadā šajās izglītības sistēmās vairāk svešvalodu skolotāju profesionālos nolūkos ir bijuši ārzemēs⁽⁷⁴⁾. To svešvalodu skolotāju īpatsvars, kuri ir bijuši ārzemēs, 2018. gadā bija par 14,6 procentpunktiem lielāks nekā 2013. gadā, palielinoties no 57,6 % līdz

72,2 % (sk. 1. pielikumu). Svešvalodu skolotāju mobilitāte palielinājās visās 17 izglītības sistēmās, kuru pārstāvji atbildēja uz mobilitātes jautājumiem gan 2013., gan 2018. gadā. Vislielākais pieaugums bija Nīderlandē, kur tas bija 26,0 procentpunkti. Vismazākais pieaugums bija Zviedrijā, kur 2018. gadā bija tikai par 6,7 procentpunktiem vairāk nekā 2013. gadā.

Svešvalodu skolotāju starptautiskās mobilitātes pieaugums nav atsevišķa parādība. Patiesi, arī citu priekšmetu skolotāju īpatsvars, kuri profesionālos nolūkos pavadīja laiku citā valstī, no 2013. līdz 2018. gadam pieauga līdzīgā mērā, palielinoties no 20,0 % līdz 36,3 % ES (sk. 1. pielikumu).

(73) BE nl, CZ, DK, EE, ES, FR, HR, IT, CY, LV, NL, PT, RO, SK, FI, SE un IS.

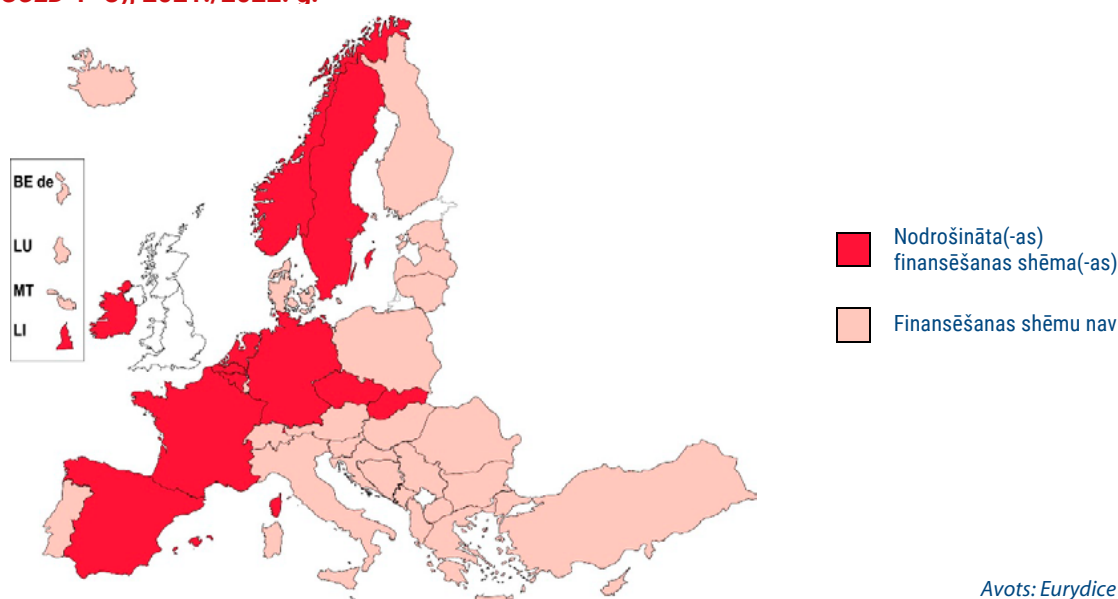
(74) Attiecībā uz salīdzinājuma pamatošību lasītājiem jāzina, ka 2013. gada un 2018. gada aptaujā jautājumi par mobilitāti nedaudz atšķīrās. 2013. gadā jautājumi par mobilitāti tika ieviesti ar filtrējošu jautājumu ("Vai esat kādreiz bijis ārzemēs profesionālos nolūkos savas skolotāja karjeras laikā vai skolotāja izglītības/apmācības laikā: jā/nē?"), savukārt 2018. gadā filtrējošā jautājuma nebija. Neskatoties uz to, ka ar mobilitāti saistīto jautājumu skaits 2013. un 2018. gadā ir atšķirīgs un nav zināma šīs atšķirības ietekme, tomēr var pieņemt, ka palielinājums nav saistīts tikai ar izmaiņām aptaujas anketā.

VALSTS FINANSĒJUMA SHĒMAS SVEŠVALODU SKOLOTĀJU STARPTAUTISKAJ MOBILITĀTEI GALVENOKĀRT PASTĀV RIETUMEIROPAS VALSTĪS

Dažās valstīs ir augstākā līmeņa finansējuma shēmas, lai atbalstītu svešvalodu skolotāju starptautisko mobilitāti. Šo finansēšanas shēmu mērķis ir atbalstīt skolotājus, kuri vēlas pavadīt kādu laiku ārzemēs profesionālos nolūkos. D7. attēlā uzmanība pievērsta shēmām, kas atbalsta skolotāju starptautisko mobilitāti 2021./2022. gadā, lai gan praksē Covid-19 pandēmijas dēļ tās izmantoja mazāk skolotāju nekā pirms pandēmijas. Lai gan neviena valsts neziņoja, ka kopš 2020. gada ir atceltas konkrētas augstākā līmeņa mobilitāti atbalstošas finansējuma shēmas, dažas shēmas netika nodrošinātas 2020., 2021. un/ vai 2022. gadā, bet citas tika pārceltas uz tiešsaistes formātiem.

Kā redzams D7. attēlā, finansēšanas shēmas, kas atbalsta pamatzglītības un vispārējās vidējās izglītības skolotāju profesionālo starptautisko mobilitāti, pastāv divpadsmit valstīs, galvenokārt Rietumeiropā. Finansēšanas shēmas var attiekties uz visiem skolotājiem neatkarīgi no mācību priekšmeta, ko viņi māca, vai arī tās var būt īpaši paredzētas svešvalodu skolotājiem. Šīs programmas atbalsta gan sākumskolas skolotājus, gan vispārējās vidējās izglītības skolotājus, izņemot Beļģijas franču un flāmu kopienas, Īriju un Norvēģiju, kur tās var izmantot tikai vidusskolas skolotāji.

D7. attēls: Finansēšanas shēmas, ko nodrošina augstākā līmeņa iestādes, lai atbalstītu svešvalodu skolotāju starptautisko mobilitāti pamatzglītībā un vispārējā vidējā izglītībā (ISCED 1–3), 2021./2022. g.

Avots: Eurydice

Paskaidrojumi

Karte parāda, vai augstākā līmeņa izglītības institūcijas nodrošina finansējuma shēmas, kas atbalsta svešvalodu skolotāju starptautisko mobilitāti pamatzglītībā un vispārējā vidējā izglītībā.

Finansēšanas shēmas var izmantot visu priekšmetu skolotāji vai īpaši tie, kas māca svešvalodas. Tiek ņemtas vērā tikai tās finansēšanas shēmas, kas darbojas visā valstī/izglītības sistēmā vai ievērojamā ģeogrāfiskā teritorijā (tāpēc netiek ņemtas vērā shēmas, kas attiecas tikai uz konkrētu ģeogrāfisku vietu). Finansēšanas shēmām būtu jāattiecas uz ģeogrāfisko robežu šķērsošanu starptautiskā mērogā, un tām vajadzētu būt ilgtermiņa izglītības sistēmas elementiem, kas aptver vairākus gadus pēc kārtas (iniciatīvas ar īstermiņa projektu finansējumu, kas aptver tikai vienu vai divus gadus, ir izslēgtas).

Šeit netiek ņemtas vērā finansēšanas shēmas, kas atbalsta skolotāju došanos uz ārzemēm, lai piedalītos konferencē vai seminārā, pabeigtu doktorantūras studijas vai mācītu skolā savā izcelsmes valstī (ja tā atšķiras no valsts, kurā viņi strādā). Līdzīgi arī starpvalstu izglītības programmas un starptautiskās finansēšanas shēmas, piemēram, ES programma *Erasmus+* un programma *Nordplus*, kā arī valodu asistentu programmas, kas paredzētas jaunajiem skolotājiem vai skolotājiem, kuri studē augstskolā, nav iekļautas šajā attēlā. Eurydice datu sniedzēji tika aicināti ziņot par ne vairāk kā trim finansēšanas shēmām.

Terminu "Starptautiskās standarta izglītības klasifikācija (ISCED)" un "augstākā līmeņa institūcijas" definīcijas skatīt glosārijā.

Tuvāk aplūkojot *Eurydice* datu sniedzēju ziņotās finansēšanas shēmas, redzams, ka šīm shēmām ir dažādi mērķi, piemēram, uzlabot skolotāju valodas un mācīšanas prasmes vai attīstīt kultūras izpratni svešvalodu mācīšanā. Šos mērķus viņi var sasniegt dažādos veidos, tostarp mācību vizītēs, apmācībasursos, darba ēnošanā, praksē vai mācību laikā. Atšķirīgs ir arī valsts shēmās atbalstīto mobilitātes periodu ilgums. Visbiežāk skolotāji dodas uz ārzemēm uz īsu laiku, parasti uz vienu vai divām nedēļām. Arī galamērķa valstu skaits dažādās finansēšanas shēmās ir atšķirīgs. Dažas finansēšanas programmas ir paredzētas skolotājiem, kas māca kādu konkrētu svešvalodu: tās sniedz šiem skolotājiem iespēju pavadīt laiku valstī, kurā runā valodā, kuru viņi māca. Tā, piemēram, ir Norvēģijā, kur franču valodas skolotājiem ir iespēja apmeklēt tālākizglītības kursus vai individuālas programmas (darba ēnošana) Francijā no 2 līdz 21 dienai.

Spānijā, Francijā, Zviedrijā un Lihtenšteinā paziņotās finansēšanas shēmas ir paredzētas daudzām dažādām valstīm. Spānijā profesionālo vizīšu (*Estancias Profesionales*) programma nodrošina iespēju pamatskolas un vispārējās vidējās izglītības skolotājiem neatkarīgi no mācību priekšmeta, ko viņi māca, pavadīt divas nedēļas ārzemēs mācību un novērošanas vizītēs skolās 14 dažādās valstīs. Francijā vispārējās vidējās izglītības iestāžu svešvalodu skolotāji (tostarp tie, kas iesaistīti skolās, kuras nodrošina *CLIL*) var piedalīties valodas, pedagoģiskās un kultūras attīstības pasākumos (*stages de perfectionnement linguistique, pédagogique et culturel*) ārzemēs divu nedēļu garumā sešās līdz astoņās mērķa valstīs. Zviedrijā Atlasa partnerības programma, kuras mērķis ir veicināt starptautisko sadarbību starp skolotājiem un skolām, nodrošina visiem skolotājiem iespēju piedalīties skolotāju apmaiņā visās valstīs ārpus ES. Kā noteikts 2004. gada dekrētā par mācību pakalpojumiem⁽⁷⁵⁾, Lihtenšteinā valsts finansē svešvalodu skolotāju profesionālos braucienus uz valstīm, kurās tiek lietotas viņu mācītās valodas.

Trīs Beļģijas kopienas, kurās mācības notiek trīs dažādās valodās (franču, nīderlandiešu un vācu), 2015. gada aprīlī parakstīja nolīgumu, kura mērķis ir veicināt iespējas katras kopienas svešvalodu skolotājiem vismaz vienu gadu pasniegt vienā no pārējām divām kopienām. Lai gan šī starpkopienu iniciatīva pati par sevi nav starptautiska, tā arī ir pieminēšanas vērts. Iniciatīvas mērķis ir dot iespēju skolām nodrošināt valodu kursus, kuru pasniedzēji ir dzimtās valodas pratēji. Līdzīgi arī Šveicē tiek organizēta franču, vācu un itāļu valodas skolotāju apmaiņa starp dažādiem valodu reģioniem. Šiem valodu skolotājiem ir iespēja pavadīt īsu (līdz 5 nedēļām) vai ilgu (līdz 12 mēnešiem) laiku citā valodas reģionā kā klases asistentam. Mērķis ir palīdzēt skolotājiem pilnveidot valodas un mācīšanas kompetences un veidot sadarbību starp skolām dažādos valodu reģionos.

ES PROGRAMMĀM IR LIELA NOZĪME SVEŠVALODU SKOLOTĀJU STARPTAUTISKAJĀ MOBILITĀTĒ

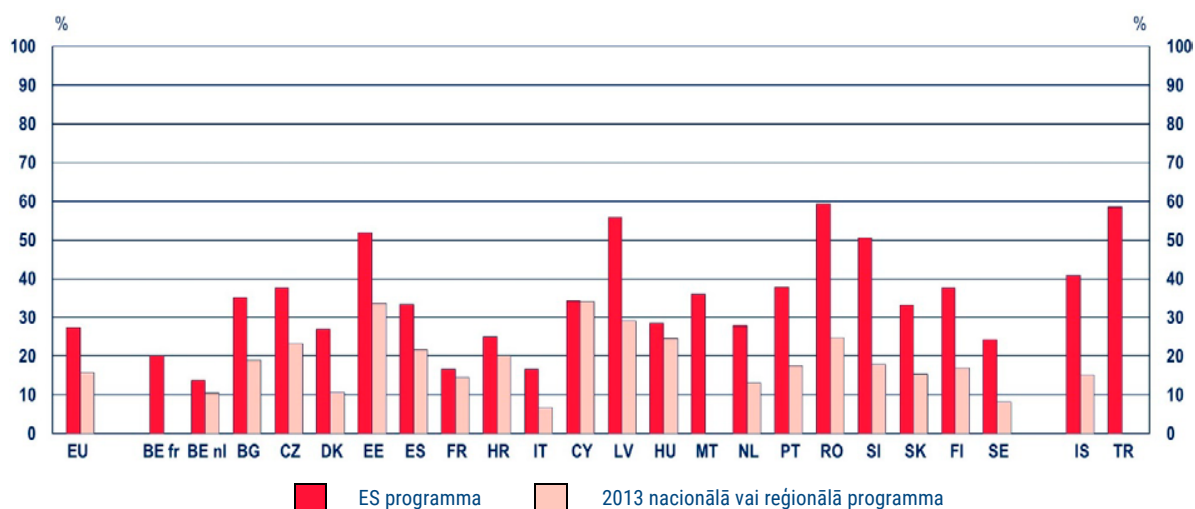
D8. attēlā parādīts to mobilo svešvalodu skolotāju īpatsvars pamatzglītības otrā posma un vidējās izglītības pakāpē, kuri ziņoja, ka ir bijuši ārzemēs profesionālos nolūkos, izmantojot starptautiskās mobilitātes programmas. Tajā norādīts mobilitātes programmas veids (ES programma, piemēram, *Erasmus+*, vai valsts/reģionālā programma), ar kuras palīdzību viņi ir devušies uz ārzemēm. Šis attēls attiecas tikai uz svešvalodu skolotāju starptautisko mobilitāti karjeras laikā.

(75) <https://www.gesetze.li/konso/2004092000>.

II. IEDAĻA - STARPTAUTISKĀ MOBILITĀTE

ES to mobilo moderno svešvalodu skolotāju procentuālais īpatsvars, kuri ir saņēmuši ES finansējumu, ir vidēji gandrīz divreiz lielāks nekā to skolotāju procentuālais īpatsvars, kuri ir saņēmuši finansējumu no valsts vai reģionālās programmas. To mobilo svešvalodu skolotāju īpatsvars, kuri ir bijuši ārzemēs profesionālos nolūkos, izmantojot ES programmas, ir 27,4 %, salīdzinot ar 15,7 % valsts vai reģionālo programmu gadījumā. Desmit izglītības sistēmās (Dānijā, Itālijā, Nīderlandē, Portugālē, Rumānijā, Slovēnijā, Slovākijā, Somijā, Zviedrijā un Islandē) šī tendence bija vēl izteiktāka – vismaz divreiz vairāk skolotāju devās uz ārzemēm, saņemot ES finansējumu, nekā saņemot valsts vai reģionālo finansējumu. Turpretī Beļģijas flāmu valodā runājošā kopienā, Francijā, Horvātijā, Kiprā un Ungārijā abu finansējuma avotu ietekme bija aptuveni vienāda.

D8. attēls: Mobilo moderno svešvalodu skolotāju īpatsvars pamatizglītības otrajā posmā (ISCED 2), kuri ir devušies uz ārzemēm profesionālos nolūkos ar mobilitātes programmas atbalstu, 2018. gads, procentos.

Avots: Eurydice, pamatojoties uz TALIS 2018. gada datiem.

Paskaidrojumi

2013. nacionālā vai reģionālā programma

Šis skaitlis ir balstīts uz skolotāju atbildēm uz TALIS 2018 15. un 56. jautājumu: "Vai šajā mācību gadā jūs mācāt šādas mācību priekšmetu kategorijas?" un "Vai esat kādreiz bijis(-usi) ārzemēs profesionālos nolūkos savas skolotāja karjeras laikā vai skolotāja izglītības/apmācības laikā". Stabiņu garums parāda to skolotāju procentuālo daļu, kuri atbildēja "jā" uz b) iespēju "kā skolotājs ES programmā" un/vai c) "kā skolotājs reģionālā vai valsts programmā". Skolotāji var būt izmantojuši abu veidu programmas. Svešvalodu skolotāji ir tie, kuri 15. jautājumā izvēlējās e) variantu. Mobilie skolotāji ir tie skolotāji, kuri atbildēja ar "jā" vismaz uz vienu no 56. jautājuma a)–e) punktiem.

ES ietver respondentus no visām valstīm, kas pašlaik ir ES un kas 2018. gadā atbildēja uz TALIS jautājumiem par mobilitāti.

Datus un standarta kļūdas skatīt 1. pielikumā. Plašāku informāciju par TALIS skatīt sadaļā "Statistikas datubāzes un terminoloģija".

Termina "Starptautiskās standarta izglītības klasifikācijas (ISCED)" definīciju skatīt glosārijā.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Beļģija (BE fr), Malta un Turcija: izlase bija nepietiekama (mazāk nekā 5 dažādas skolas vai 30 skolotāji) kategorijai "valsts vai reģionālās programmas".

Salīdzinājumā ar 2013. gadu mobilo svešvalodu skolotāju īpatsvars, kuri piedalījās ES programmās, būtiski nemainījās, savukārt to skolotāju īpatsvars, kuri piedalījās valsts vai reģionālajās programmās, palielinājās par 4,3 procentpunktiem (S.E. 0,86) (sk. 1. pielikumu). Līdz ar to Eiropas valstīs ES programmu relatīvais ieguldījums svešvalodu skolotāju mobilitātē salīdzinājumā ar valsts vai reģionālo programmu relatīvo ieguldījumu 2013. gadā bija vidēji nedaudz lielāks (25,1 % (S.E. 0,89) salīdzinājumā ar 11,1 % (S.E. 0,53)) nekā 2018. gadā (27,2 % (S.E. 0,71) salīdzinājumā ar 15,4 % (S.E. 0,67)).

VAIRĀK NEKĀ DIVAS TREŠDAĻAS SVEŠVALODU SKOLOTĀJU DODAS UZ ĀRZEMĒM, LAI APGŪTU VALODU UN IEGŪTU SĀKOTNĒJO IZGLĪTĪBU

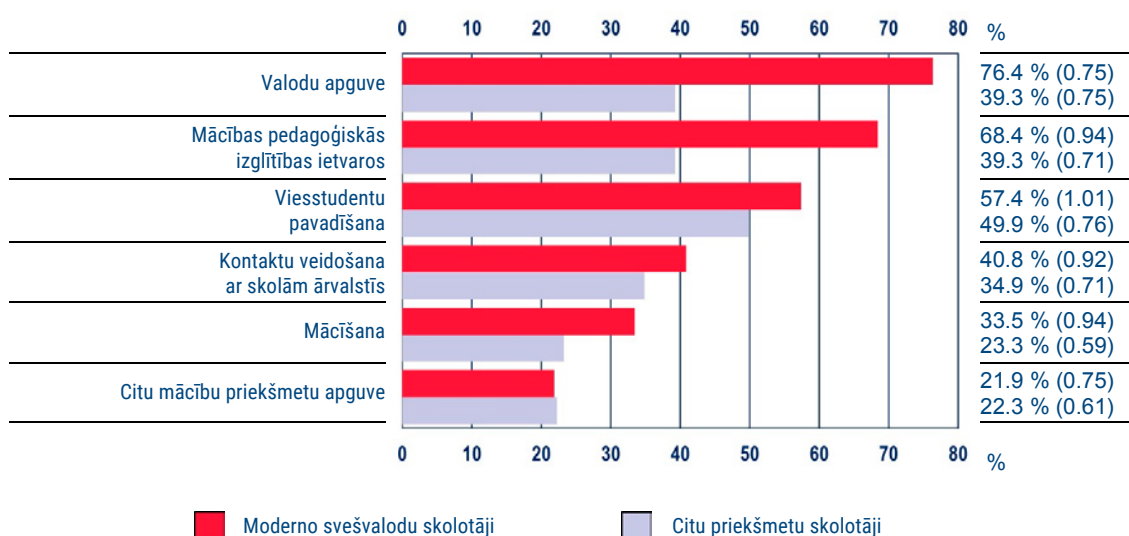
D9. attēlā ir norādīti mērķi, kādos nolūkos svešvalodu skolotāji, kas strādā pamatizglītības otrā posmā pakāpē, studiju vai karjeras laikā uzturas citā valstī. Precīzāk, tas parāda starptautiski mobilo skolotāju īpatsvaru ES vidēji pēc profesionālajiem mērķiem, ar kādiem viņi dodas uz ārzemēm. Šis procentuālais īpatsvars ir uzrādīts svešvalodu skolotājiem un citu priekšmetu skolotājiem.

Kā redzams D9. attēlā, profesionālie mērķi doties uz ārzemēm zināmā mērā atšķiras starp abām skolotāju kategorijām.

Eiropas Savienībā galvenais iemesls, kāpēc svešvalodu skolotāji dodas uz ārzemēm, ir valodu apguve (76,4 %). Spānijā, Itālijā un Ungārijā vairāk nekā 80 % mobilo svešvalodu skolotāju norādīja šo iemeslu (sk. 1. pielikumu). Patiešām, viens no efektīvākajiem veidiem, kā skolotājiem uzlabot savas valodas vai valodu zināšanas, ir apmeklēt kādu no valstīm, kurās runā attiecīgajā valodā vai valodās. Tāpēc šis īpašais starptautiskās mobilitātes iemesls ir ļoti cieši saistīts ar darbu. Salīdzinājumam – ES līmenī tikai 39,3 % mobilo skolotāju, kas māca citus mācību priekšmetus, ir norādījuši, ka valodu apguve ir profesionālais mērķis, lai dotos uz ārzemēm.

ES līmenī gandrīz 70 % mobilo svešvalodu skolotāju ir mācījušies ārzemēs savas pedagoģiskās izglītības robežās, lai gan tikai dažās valstīs ir ieteikumi šajā jomā (sk. D5. attēlu). Atšķirības starp valstīm ir diezgan ievērojamas: aptuveni 80 % mobilo svešvalodu skolotāju Spānijā un Itālijā ir mācījušies ārzemēs savas pedagoģiskās izglītības laikā, savukārt Horvātijā, Latvijā, Portugālē, Slovēnijā, Islandē, un Turcijā to ir darījuši mazāk nekā 50 %. Salīdzinājumam, ES līmenī tikai 39,3 % skolotāju, kas māca citus priekšmetus, ir ziņojuši, ka studiju laikā ir mācījušies ārzemēs.

D9. attēls: Mobilo skolotāju īpatsvars pamatizglītības otrajā posmā (ISCED 2) pēc profesionālā pamatojuma, lai dotos uz ārzemēm, ES līmenis, 2018. gads.

Avots: Eurydice, pamatojoties uz TALIS 2018. gada datiem.

II. IEDAĻA - STARPTAUTISKĀ MOBILITĀTE

Paskaidrojumi

Šis skaitlis ir balstīts uz skolotāju atbildēm uz TALIS 2018 15. un 57. jautājumu: "Vai šajā mācību gadā Jūs mācāt šādas mācību priekšmetu kategorijas?" un "Vai Jūsu ārzemju apmeklējumu profesionālie mērķi bija šādas aktivitātes?". Skolotāji tika lūgti sniegt pēc iespējas vairāk atbilžu.

Svešvalodu skolotāji ir tie, kuri 15. jautājumā izvēlējās e) variantu. Citu priekšmetu skolotāji ir tie, kuri 15. jautājumā neizvēlējās (e) iespēju, bet izvēlējās jebkuru citu no (a) līdz (i) iespējām. Mobilie skolotāji ir tie skolotāji, kuri atbildēja ar "jā" vismaz uz vienu no 56. jautājuma a)–e) punktiem.

ES ietver respondentus no visām valstīm, kas pašlaik ir ES un kas 2018. gadā atbildēja uz TALIS 57. jautājumu: Čehija, Dānija, Igaunija, Spānija, Francija, Horvātija, Itālija, Kipra, Latvija, Ungārija, Malta, Nīderlande, Portugāle, Rumānija, Slovēnija, Slovākija, Somija, Zviedrija, Islande un Turcija.

Iemesli, kādēļ skolotāji ir bijuši ārzemēs, ir norādīti dilstošā secībā atkarībā no tā, kāds svešvalodu skolotāju procentuālais īpatsvars tos ir minējuši.

Sk. 1. pielikumu, kurā sniegti dati par katru valsti un standarta kļūdām. Plašāku informāciju par TALIS skatīt sadaļā "Statistikas datubāzes un terminoloģija".

Termina "**Starptautiskās standarta izglītības klasifikācijas (ISCED)**" definīciju skatīt glosārijā.

Skolotājiem var būt nozīmīga loma, atbalstot gan reālo, gan virtuālo skolēnu mobilitāti. Mācībspēki var pavadīt skolēnus, kas dodas uz ārzemēm, un var arī izveidot pamatu turpmākai sadarbībai starp skolām, piemēram, sagatavojot starptautiskās mobilitātes programmas vai izstrādājot kopīgus projektus, kuros jaunās tehnoloģijas atbalstīs skolēnu apmaiņu. To mobilo svešvalodu skolotāju īpatsvars, kuri jau ir pavadījuši viesskolēnus, ES ir 57,4 %, kas ir nedaudz vairāk nekā citu priekšmetu skolotājiem (49,9 %). Arī mobilie svešvalodu skolotāji biežāk nekā citu priekšmetu skolotāji ir bijuši ārzemēs, lai nodibinātu kontaktus ar skolām (attiecīgi 40,8 % un 34,9 %).

ES līmenī mācīšana ārzemēs nav tik izplatīta kā svešvalodu apguve mobilo svešvalodu skolotāju vidū (33,5 %), taču tā joprojām ir nedaudz izplatītāka nekā citu priekšmetu skolotājiem (23,3 %). Kā svešvalodu skolotāju mobilitātes iemesls Rumānijā visbiežāk tika minēta "mācīšana" (to norādīja 68,3 % svešvalodu skolotāju). Vairāk nekā 40 % mobilo svešvalodu skolotāju Spānijā un Francijā ziņo, ka ir mācījuši ārzemēs. Turpretī Horvātijā un Portugālē to ir darījuši mazāk nekā 15 % no viņiem.

Visbeidzot, ceļošana uz ārzemēm, lai apgūtu citus mācību priekšmetus, nav izplatīts mobilitātes iemesls, jo gan mobilie svešvalodu skolotāji (21,9 %), gan citu mācību priekšmetu skolotāji (22,3 %) norādīja, ka devušies uz ārzemēm ar šādu mērķi, un to īpatsvars bija līdzīgs un neliels.

TALIS 2013 (Eiropas Komisija / EACEA / Eurydice, 2017) dati liecina, ka svešvalodu skolotāju starptautiskās mobilitātes mērķu tendence laika gaitā ir saglabājusies stabila. Saraksts ar visbiežāk līdz vismazāk izplatītajiem iemesliem, kāpēc svešvalodu skolotāji dodas uz ārzemēm profesionālos nolūkos, 2013. un 2018. gadā ir nemainīgs, neraugoties uz svešvalodu skolotāju mobilitātes pieaugumu visās valstīs (sk. D6. attēlu).

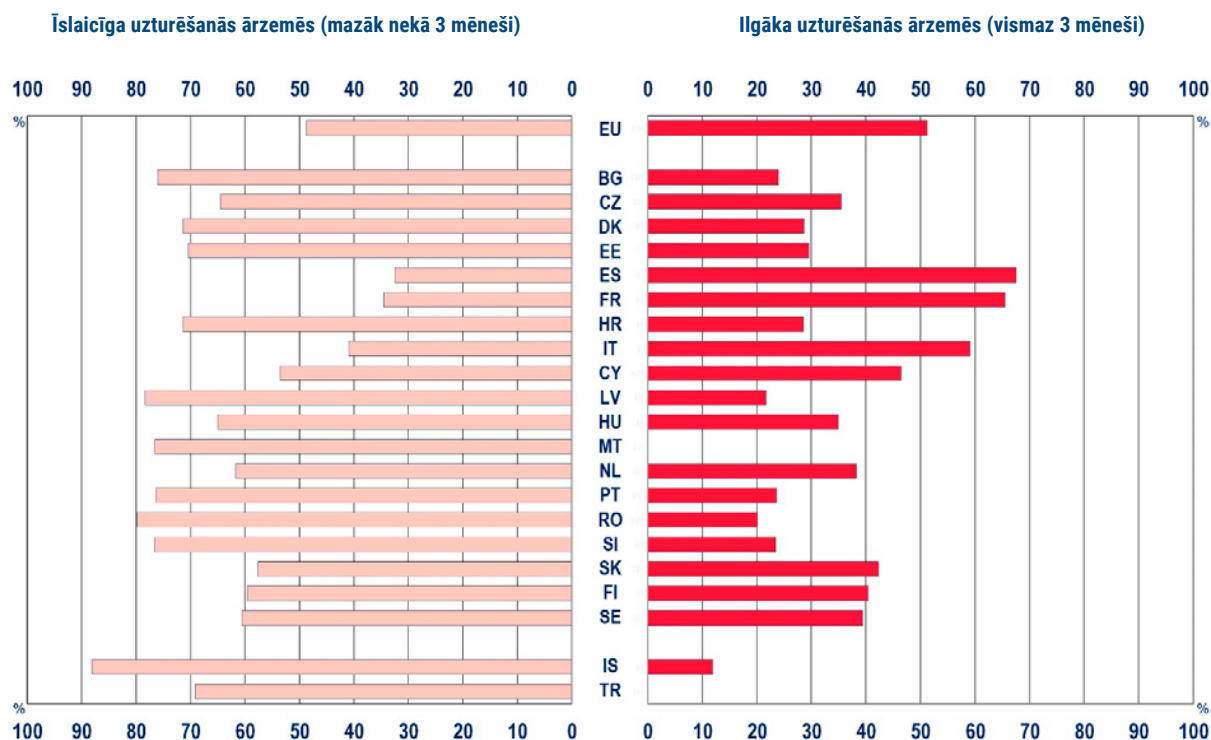
SVEŠVALODU SKOLOTĀJU UZTURĒŠANĀS ILGUMS ĀRZEMĒS DAŽĀDĀS VALSTĪS IR ĻOTI ATŠKIRĪGS

D10. attēlā parādīts mobilo svešvalodu skolotāju uzturēšanās ilgums ārzemēs SPI un karjeras laikā. Šis ilgums atbilst visiem ārzemēs pavadītajiem periodiem kopā. Precīzāk, D10. attēlā ir nodalīta uzturēšanās ārzemēs, kas ir īsāka par trīs mēnešiem (īstermiņa uzturēšanās), un uzturēšanās ārzemēs, kas ilgst vismaz trīs mēnešus (ilgtermiņa uzturēšanās).

Kā redzams D10. attēlā, ES līmenī to mobilo svešvalodu skolotāju īpatsvars, kuri ziņo par īsu un ilgu uzturēšanos ārzemēs, ir aptuveni līdzīgs (attiecīgi 48,8 % un 51,2 %).

Tomēr, aplūkojot atsevišķas valstis, gandrīz visās no tām lielākā daļa mobilo svešvalodu skolotāju studiju un karjeras laikā ārzemēs kopumā bija pavadījuši mazāk par trim mēnešiem (īslaicīga uzturēšanās). Īpaši tas ir vērojams Bulgārijā, Latvijā, Maltā, Portugālē, Rumānijā, Slovēnijā un Islandē. Tomēr Spānijā, Francijā un Itālijā situācija ir pretēja: šajās valstīs vairāk nekā puse mobilo svešvalodu skolotāju ziņoja par ilgu uzturēšanos ārzemēs (attiecīgi 67,5 %, 65,5 % un 59,1 %).

D10. attēls: Mobilo svešvalodu skolotāju īpatsvars pamatizglītības otrajā posmā (ISCED 2), kuri ilgstoši un īslaicīgi uzturas ārzemēs, 2018. gads

Avots: Eurydice, pamatojoties uz TALIS 2018. gada datiem.

Paskaidrojumi

Šis skaitlis ir balstīts uz skolotāju atbildēm uz TALIS 2018 15. un 58. jautājumu: "Vai šajā mācību gadā jūs mācāt šādas mācību priekšmetu kategorijas?" un "Cik ilgi kopumā esat uzturējies ārzemēs profesionālos nolūkos?". Atbildes "uz trīs līdz divpadsmit mēnešiem" (2. variants) un "uz vairāk nekā gadu" (3. variants) tika apvienotas, lai izveidotu kategoriju "ilgāka uzturēšanās". Svešvalodu skolotāji ir tie, kuri 15. jautājumā izvēlējās e) variantu. Mobilie skolotāji ir tie skolotāji, kuri atbildēja ar "jā" vismaz uz vienu no 56. jautājuma a)–e) punktiem.

ES ietver respondentus no visām valstīm, kas pašlaik ir ES un kas 2018. gadā atbildēja uz TALIS 58. jautājumu:

Datus un standarta kļūdas skatīt 1. pielikumā. Plašāku informāciju par TALIS skatīt sadaļā "Statistikas datubāzes un terminoloģija". Termina "Starptautiskās standarta izglītības klasifikācijas (ISCED)" definīciju skatīt glosārijā.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Beļģija (BE fr, BE nl): šajā valstī jautājums netika uzdots.

Malta un Turcija: izlase ir nepietiekama (mazāk nekā 5 dažādas skolas vai 30 skolotāji) kategorijai "ilgstoša uzturēšanās ārzemēs".

M Ā C Ī B U P R O C E S S

III. IEDAĻA. M Ā C Ī B U L A I K S U N M Ā C Ī B U R E Z U L T Ā T I

Šajā sadaļā, kurā iekļauti seši rādītāji, galvenokārt aplūkots mācību laiks, kas atvēlēts svešvalodu kā obligāto mācību priekšmetu mācīšanai pilna laika obligātajā vispārējā izglītībā⁽⁷⁶⁾. Precīzāk, tajā tiek analizēts, cik daudz laika skolām ir jāvelta svešvalodu mācīšanai, kā to noteikušas augstākā līmeņa izglītības institūcijas⁽⁷⁷⁾. Nav ziņots par mācību laiku ārpus šīs sistēmas (piemēram, svešvalodas, ko apgūst kā izvēles priekšmetus vai ko māca kā daļu no skolas līmenī noteiktās mācību programmas).

Mācību laika jautājums ir aplūkots no dažādiem aspektiem, tostarp atšķirība starp laiku, kas veltīts pirmajai un otrajai svešvalodai (sk. E2. attēlu), saikne starp mācību laiku, kas veltīts pirmajai svešvalodai, un gadu skaitu, kas pavadīti, mācot šo valodu (sk. E3. attēlu), svešvalodu mācīšanas relatīvais svars mācību programmā (sk. E4. attēlu) un, visbeidzot, izmaiņas laika gaitā attiecībā uz svešvalodu mācīšanai veltīto stundu skaitu (sk. E5. attēlu). Turklāt šajā iedaļā ir iekļauta informācija par sagaidāmo minimālo sasniegumu līmeni pirmajā un otrajā svešvalodā divos atskaites punktos: pamatzglītības otrā posma beigās un vispārējās vidējās izglītības posma beigās (sk. E6. attēlu).

Visi šajā sadaļā minētie rādītāji balstās uz *Eurydice* tīkla apkopotajiem datiem, kas aptver 39 izglītības sistēmas 37 valstīs⁽⁷⁸⁾. Mācību laika rādītāji parāda datus par atsevišķiem izglītības veidiem Luksemburgā⁽⁷⁹⁾ un Lihtenšteinā⁽⁸⁰⁾, kas ļauj salīdzināt 42 izglītības sistēmas/izglītības ceļus.

SVEŠVALODĀM VELTĪTAIS M Ā C Ī B U L A I K S V I D Ē J Ā I Z G L Ī T Ī B Ā I R I E V Ē R O J A M I L I E L Ā K S N E K Ā P A M A T I Z G L Ī T Ī B Ā

E1. attēlā parādīts minimālais stundu skaits, kas paredzēts visu svešvalodu mācīšanai kā obligātajiem mācību priekšmetiem iedomātā gada laikā (t. i., kopējais mācību slodzes apjoms konkrētai izglītības pakāpei, dalīts ar attiecīgās izglītības pakāpes klašu skaitu)⁽⁸¹⁾. Šajā attēlā iekļautas divas stabiņu diagrammas, kurās atsevišķi sniegti dati par pamatzglītību un obligāto vispārējo vidējo izglītību pilna laika posmā.

Pamatzglītības pirmajā līmenī svešvalodu kā obligāto mācību priekšmetu mācīšanai paredzētais stundu skaits gadā svārstās no 13 stundām (Ungārijā) līdz 407 stundām (Luksemburgā).

(76) Attiecīgās svešvalodas ir tās, kas ir obligātas visiem attiecīgās klases vai izglītības pakāpes skolēniem. Turklāt no tvēruma ir izslēgta pirmsskolas izglītība, lai gan dažās izglītības sistēmās dažas šīs izglītības pakāpes klases bērniem ir jāapmeklē obligāti.

(77) Datus reizi divos gados kopīgi vāc *Eurydice* un ESAO Sistēmas līmeņa aprakstošās informācijas par izglītības struktūrām, politiku un praksi vākšanas un novērtēšanas tīkls (NESLI). Šajā ziņojumā sniegtie dati iegūti no 2020./2021. gada datu apkopojuma. Papildu informāciju par mācību laiku Eiropas skolās var atrast *Eurydice* ziņojumā par šo tematu (Eiropas Komisija / EACEA / *Eurydice*, 2021a).

(78) Sīkāka informācija par valstīm ir sniegta šī ziņojuma ievadā.

(79) *Enseignement secondaire classique* (klasiskā vidējā izglītība) un *enseignement secondaire général* (vispārējā vidējā izglītība).

(80) *Ģimnāzija* (skolas veids ar paaugstinātām prasībām), *Oberschule* (skolas veids ar pamatprasībām) un *Realschule* (skolas tips ar vidējām prasībām).

(81) Klašu skaits, kas iekļauts pilna laika obligātajā vispārējā izglītībā, dažādās izglītības sistēmās ir ļoti atšķirīgs. Dažos gadījumos pilna laika obligātā vispārējā izglītība beidzas, pabeidzot pamatzglītības otrā posma līmeni; citos gadījumos tā daļēji vai pilnībā ietver vidējo izglītību (Eiropas Komisija / EACEA / *Eurydice*, 2020). Lai novērstu atšķirības, ko rada atšķirīgais klašu skaits pilna laika obligātajā vispārējā izglītībā, lielākajā daļā mācību laika rādītāju norādīts minimālais mācību stundu skaits nosacītā gadā.

Neraugoties uz šo plašo diapazonu, lielākajā daļā izglītības sistēmu (27 izglītības sistēmas) mācību stundu skaits ir no 30 līdz 69 stundām. Obligātajās klasēs pamatizglītības otrā posma līmenī un pilna laika vispārējā vidējā izglītībā mācīto stundu skaits nosacītajā gadā visās aplūkotajās izglītības sistēmās/izglītības virzienos svārstās no 74 stundām (Norvēģijā) līdz 373 stundām (Luksemburgā (*enseignement secondaire classique*)).

Mazāku mācību stundu skaitu pamatizglītības pirmajā posmā var izskaidrot ar diviem galvenajiem faktoriem. Pirmā ir saistīta ar vecumu, no kura svešvalodu apguve kļūst obligāta. Mācību laiks ir salīdzinoši neliels Beļģijas franču valodā runājošā kopienā (31 stunda), Vācijā (37 stundas), Portugālē (36 stundas) un Bosnijā un Hercegovinā (32 stundas), kur svešvalodu apguve ir obligāta pēc pamatizglītības otrās klases, atšķirībā no vairuma citu izglītības sistēmu (sk. B1. attēlu).

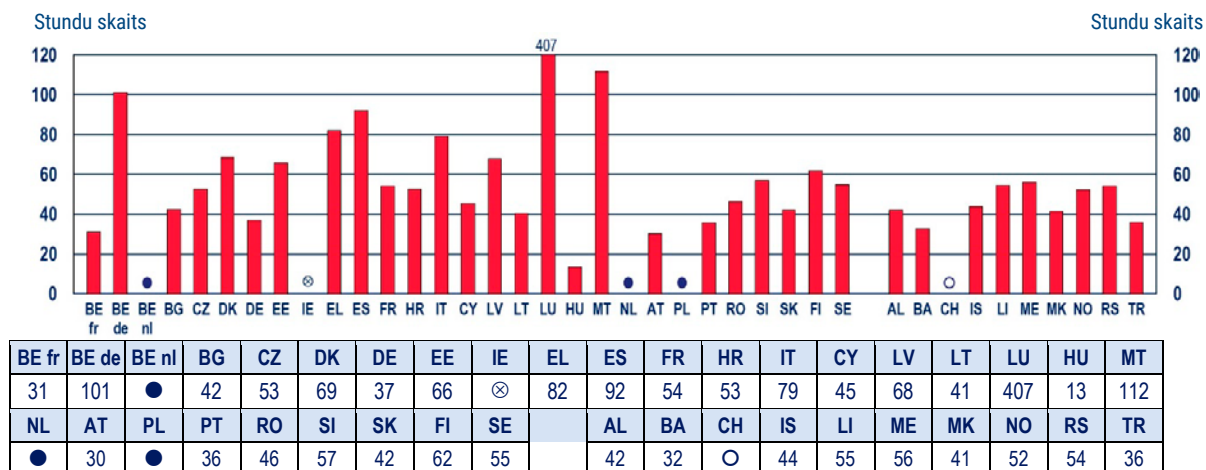
Otrais faktors ir saistīts ar izglītības sistēmu struktūru. Parasti svešvalodu apguvei atvēlēto stundu skaits palielinās, skolēniem progresējot skolas klasēs (Eiropas Komisija / EACEA / Eurydice, 2021a). Tāpēc, ja pamatizglītības pirmā posma ilgums ir salīdzinoši īss (piemēram, četri gadi), piemēram, Vācijā (37 stundas) un Austrijā (30 stundas), bērni šo izglītības posmu pabeidz jaunākā vecumā, kas nozīmē, ka viņi šajā izglītības posmā saņem mazāk svešvalodu mācību stundu nekā bērni izglītības sistēmās, kur pamatizglītības pirmais posms ilgst ilgāk.

Abi iepriekš minētie faktori attiecas arī uz Ungāriju, kur svešvalodu mācīšanai ir atvēlēts īpaši maz stundu (13 stundas). Ungārijā ir četras pamatizglītības pirmā posma klases, un pēdējā klasē svešvalodu apguve ir obligāta. Tomēr atkarībā no skolas skolēni var sākt mācīties svešvalodu agrāk, un tāpēc viņiem tiek piešķirts papildu mācību laiks.

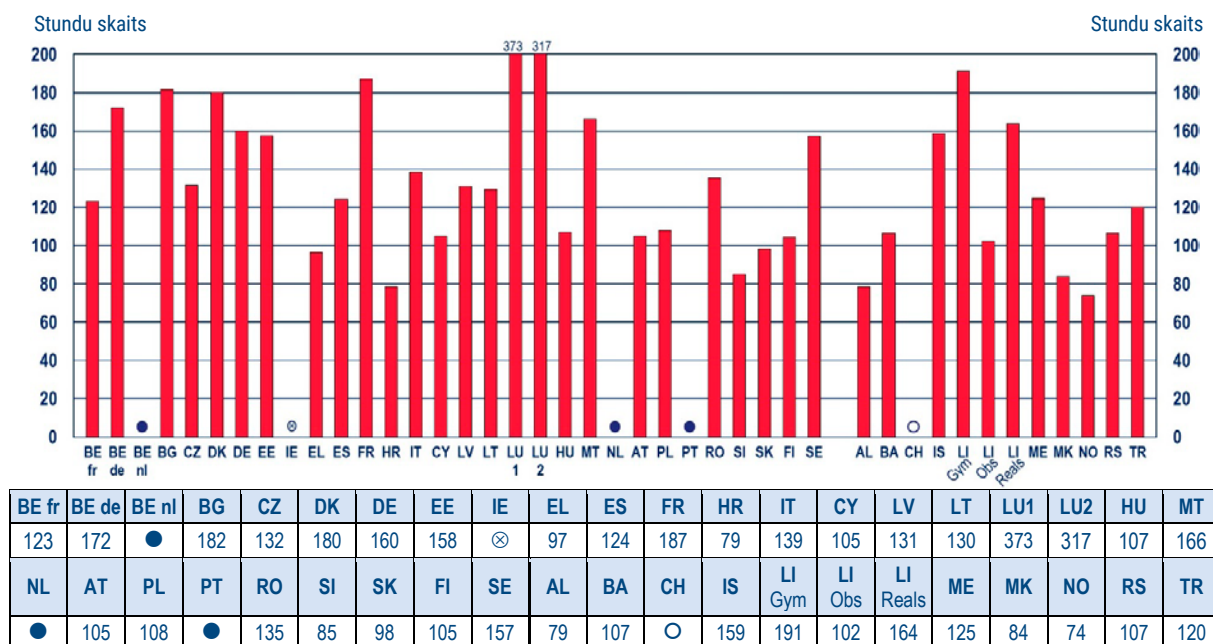
Sešās izglītības sistēmās (Beļģijas vācu valodā runājošā kopiena, Grieķija, Spānija, Itālija, Luksemburga un Malta) svešvalodu apguvei pamatizglītībā ir atvēlēts vairāk nekā 69 stundas. Beļģijas vācu valodā runājošās kopienas, Itālijas, Luksemburgas un Maltas izglītības sistēmām ir šādas kopīgas iezīmes: *CLIL* tiek izmantota kā mācību pieeja dažās klasēs (Luksemburgas gadījumā – gandrīz visās klasēs) pilna laika obligātās vispārējās izglītības programmā. Šī īpašā mācību pieeja, saskaņā ar kuru mācību priekšmetus māca (vismaz) divās valodās (sk. B12. attēlu), varētu daļēji izskaidrot salīdzinoši lielo stundu skaitu, kas šajās izglītības sistēmās veltīts svešvalodu mācīšanai. Lielākais stundu skaits ir Beļģijā (101 stunda), Luksemburgā (407 stundas) un Maltā (112 stundas).

E1. attēls: Obligātās svešvalodas mācību stundu skaits nosacītā mācību gadā sākumskolā un pilna laika vispārējās vidējās izglītības iestādēs, 2020/2021. gads

(a) Pamatizglītības pirmais posms

(b) Pilna laika obligātā vispārējā vidējā izglītība

● Horizontālais elastīgums ○ Instrukciju laiks, kas noteikts kantona līmenī ⊗ Nav obligātās svešvalodas

Avots: Eurydice

Paskaidrojumi

Šajā attēlā parādīts minimālais ieteicamais mācību laiks svešvalodām, ko visiem skolēniem māca kā obligātos priekšmetus, kā to noteikušas augstākā līmeņa izglītības institūcijas.

Mācību laiks pamatizglītības (vai pilna laika obligātās vispārējās vidējās izglītības) nosacītajā gadā atbilst kopējam mācību laikam pamatizglītībā (vai pilna laika obligātajā vispārējā vidējā izglītībā), kas dalīts ar klašu skaitu pamatizglītībā (vai pilna laika obligātajā vispārējā vidējā izglītībā).

Horizontālais elastīgums: Augstākā līmeņa izglītības institūcijas nosaka kopējo mācību laiku mācību priekšmetu grupai konkrētā klasē. Skolas / vietējās institūcijas var brīvi izlemēt, cik daudz laika atvēlēt atsevišķiem mācību priekšmetiem. Ja tas attiecas uz pusi vai vairāk nekā pusi pamatizglītības un/vai pilna laika obligātās vispārējās vidējās izglītības klašu, tiek izmantots īpašais simbols ● Ja horizontālo elastību piemēro mazāk nekā pusei pamatizglītības vai pilna laika obligātās vispārējās vidējās izglītības klašu, šīs klases netiek iekļautas nosacīto gadu aprēķinā. Tas attiecas uz Beļģijas franču valodā runājošo kopienu un Portugāli pamatizglītības pirmajā posmā.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Beļģija (BE fr): 3. un 4. klasē pastāv horizontāls elastīgums.

Bulgārija: obligātās vispārējās izglītības pēdējās divās klasēs, kas atbilst pirmajiem diviem vidējās izglītības gadiem, attēlā sniegti dati par izglītības ceļu, kas nodrošina intensīvu svešvalodu apguvi.

Vācija: dati atspoguļo vidējo svērtu mācību laiku svešvalodu apguvei, ko aprēķinājis federālo zemju izglītības un kultūras ministru pastāvīgās konferences sekretariāts, pamatojoties uz skolēnu skaitu, kas mācās dažāda veida skolās.

Īrija: svešvalodu mācīšana nav obligāta. Visi skolēni apgūst oficiālās valodas – angļu un īru.

Spānija: dati atspoguļo vidējos svērtos rādītājus no valsts un reģionālajiem noteikumiem par mācību programmām un skolu kalendāriem (2020./2021. pārskata gads). Lai aprēķinātu vidējos svērtos rādītājus, tika izmantoti izglītības un profesionālās izglītības ministrijas statistikas biroja sniegtie statistikas dati par skolēnu skaitu pa klasēm un autonomajām kopienām (2018./2019. pārskata gads).

Itālija: dati par obligātās vispārējās vidējās izglītības pēdējām divām klasēm attiecas uz liceo scientifico. Luksemburga: LU1 atbilst enseignement secondaire classique (klasiskajai vidējai izglītībai); LU2 atbilst enseignement secondaire général (vispārējai vidējai izglītībai).

Ungārija: 9. un 10. klasē, kas ir pēdējās divas obligātās pilna laika izglītības klases, dati atbilst Gimnāzium.

Austrija: nav datu par pēdējo klasi pilna laika obligātajā vispārējā izglītībā.

Austrija un Lihtenšteina: dati neietver mācību laiku 1. un 2. klasei Austrijā un 1. klasei Lihtenšteinā, jo svešvalodas tiek mācītas citos priekšmetos, nevis kā atsevišķi mācību priekšmeti. Tāpēc sniegtie dati nepietiekami novērtē svešvalodām atvēlēto mācību laiku.

Polija: pamatzglītības pirmajās trijās (no četrām) klasēs ir horizontāla elastība.

Portugāle: pamatzglītības pēdējās divās no sešām klasēm ir horizontāla elastība. Pirmajās trijās obligātās vispārējās vidējās izglītības klasēs pirmā un otrā svešvaloda kā obligātie mācību priekšmeti ir horizontāli elastīgi, bet pēdējās trijās klasēs svešvalodu apguve nav obligāta.

Zviedrija: attiecībā uz pilna laika obligāto vispārējo vidējo izglītību dati ietver mācību laiku otrajai valodai, kas nav obligāts priekšmets visiem skolēniem (sk. B1. attēlu).

Lihtenšteina: LI Gym atbilst ģimnāzijai (skolas veids ar paaugstinātām prasībām); LI Obs atbilst Oberschule (skolas veids ar pamatprasībām) un; LI Reals atbilst Realschule (skolas veids ar vidējām prasībām).

Šveice: valsts līmenī nav noteikta standarta mācību programma un standarta mācību laiks. Mācību programmas un paredzēto mācību laiku nosaka 26 kantoni reģionālā līmenī.

Kā jau minēts iepriekš, pilna laika vispārējās vidējās izglītības obligātajās klasēs mācību stundu skaits nosacītajā gadā visās aplūkotajās izglītības sistēmās/izglītības virzienos ir diezgan plašs (no 74 līdz 373 stundām). Šajā plašajā diapazonā var izdalīt četras izglītības sistēmu/izglītības ceļu grupas ar salīdzinoši salīdzināmu mācību stundu skaitu.

Pirmajā grupā ietilpst 15 izglītības sistēmas/izglītības ceļi, kuros svešvalodu kā obligāto priekšmetu mācīšanai ir atvēlētas no 74 stundām (Norvēģijā) līdz 108 stundām (Polijā) gadā; otrajā grupā ir deviņas izglītības sistēmas/izglītības virzieni, kuros svešvalodu kā obligāto priekšmetu mācīšanai ir atvēlētas no 120 stundām (Turcijā) līdz 139 stundām (Itālijā) gadā. Lielākā daļa izglītības sistēmu/izglītības ceļu ietilpst šajās divās grupās.

Trešajā grupā ir vienpadsmit izglītības sistēmas / izglītības ceļi, kur svešvalodām kā obligātajiem mācību priekšmetiem atvēlētais mācību laiks svārstās no 157 stundām (Zviedrijā) līdz 191 stundai (Lihtenšteinā (ģimnāzija)). Visbeidzot, Luksemburgā divi vispārējās izglītības veidi (*enseignement secondaire général* un *enseignement secondaire classique*) nodrošina vislielāko mācību stundu skaitu (attiecīgi 317 stundas un 373 stundas nosacītā gadā).

Detalizētāks salīdzinājums starp mācību laiku, kas veltīts svešvalodām pamatzglītības pirmajā posmā, un mācību laiku, kas veltīts šiem mācību priekšmetiem vispārējās pamatzglītības otrā posma un vidējās izglītības obligātajās klasēs, liecina, ka gandrīz visās izglītības sistēmās/izglītības ceļos (izņemums ir Luksemburga) mācību stundu skaits nosacītā gadā ir lielāks vispārējās pamatzglītības otrā posma un vidējās izglītības obligātajās klasēs. Lielākajā daļā no tām šis skaits ir vismaz divas reizes lielāks, bet nedaudz vairāk nekā trešdaļā no tām tas ir trīs (vai vairāk) reizes lielāks. Visās izglītības sistēmās ar ievērojami mazāku mācību stundu skaitu pamatzglītībā ļoti būtiski palielinās skolēnu iespējas apgūt svešvalodas, paredzot daudz vairāk mācību laika obligātajās pamatzglītības otrā posma un vidējās izglītības klasēs. Tas jo īpaši attiecas uz Ungāriju, kur stundu skaits vienā nosacītajā gadā ir astoņas reizes lielāks.

PIRMĀ SVEŠVALODA AIZŅEM VISLIELĀKO SVEŠVALODU MĀCĪBU LAIKA DAĻU VISĀS VALSTĪS

E1. attēlā parādīts minimālais mācību laiks visām svešvalodām, ko māca kā obligātos priekšmetus pamatzglītībā un pilna laika obligātajā vispārējā vidējā izglītībā. E2. attēlā salīdzināts minimālais stundu skaits, kas paredzēts pirmās un otrās svešvalodas kā obligātā priekšmeta mācīšanai. Tā attiecas uz visu pilna laika obligāto vispārējo izglītību. Lai novērstu atšķirības, ko rada atšķirīgais klašu skaits pilna laika obligātajā vispārējā izglītībā, tajā ir norādīts mācību laiks nosacītajā gadā, t. i., kas atbilst kopējam mācību laikam pilna laika obligātajā vispārējā izglītībā, dalot to ar gadu skaitu šajā izglītības periodā. Atšķirībā no citiem mācību priekšmetiem, piemēram, matemātikas, svešvalodas netiek mācītas kā obligāts priekšmets visās klasēs pilna laika obligātajā vispārējā izglītībā (sk. B2. attēlu). Turklāt dažās izglītības sistēmās otrās svešvalodas apguve nav obligāta (sk. B3. attēlu). Šīs svešvalodu kā mācību priekšmetu īpatnības ir jāņem vērā, salīdzinot mācību laiku dažādās izglītības sistēmās.

Pirmās svešvalodas kā obligātā mācību priekšmeta apguves laiks gandrīz visās izglītības sistēmās/izglītības ceļos svārstās no 39 līdz 114 stundām nosacītajā gadā. Valstis, kurās mācību laiks ir šī diapazona apakšējā daļā, t. i., valstis ar sešām zemākajām vērtībām (no 39 līdz 54 stundām gadā), ir Kipra, Ungārija, Zviedrija, Bosnija un Hercegovina, Islande, Ziemeļmaķedonija un Serbija. Izglītības sistēmas, kurās mācību laiks ir augstākajā diapazonā, t. i., ar četrām augstākajām vērtībām (no 105 līdz 114 stundām gadā), ir Beļģijas vācu valodā runājošā kopiena, Bulgārija, Spānija un Malta. Luksemburgā mācību laiks, kas veltīts pirmās svešvalodas apguvei, ir ievērojami ārpus šī diapazona (199 stundas *enseignement secondaire général* un 223 stundas *enseignement secondaire classique*).

Izglītības sistēmās / izglītības programmās, kurās otrās svešvalodas apguve ir obligāta, gandrīz visās izglītības sistēmās tās apguvei paredzēto stundu skaits gadā ir diezgan ierobežots – no 6 līdz 39 stundām. Izglītības sistēmas, kurās mācību laiks ir diapazona lejasdaļā, t. i., zem 10 stundām gadā, ir Bulgārija un Slovākija (attiecīgi 6 un 8 stundas). Izglītības sistēmas, kurās mācību laiks ir augstākajā diapazonā, t. i., ar vērtībām, kas ir vienādas vai lielākas par 35 stundām gadā, ir Dānija, Igaunija, Francija, Rumānija, Zviedrija, Islande un Lihtenšteina (*Gymnasium un Realschule*).

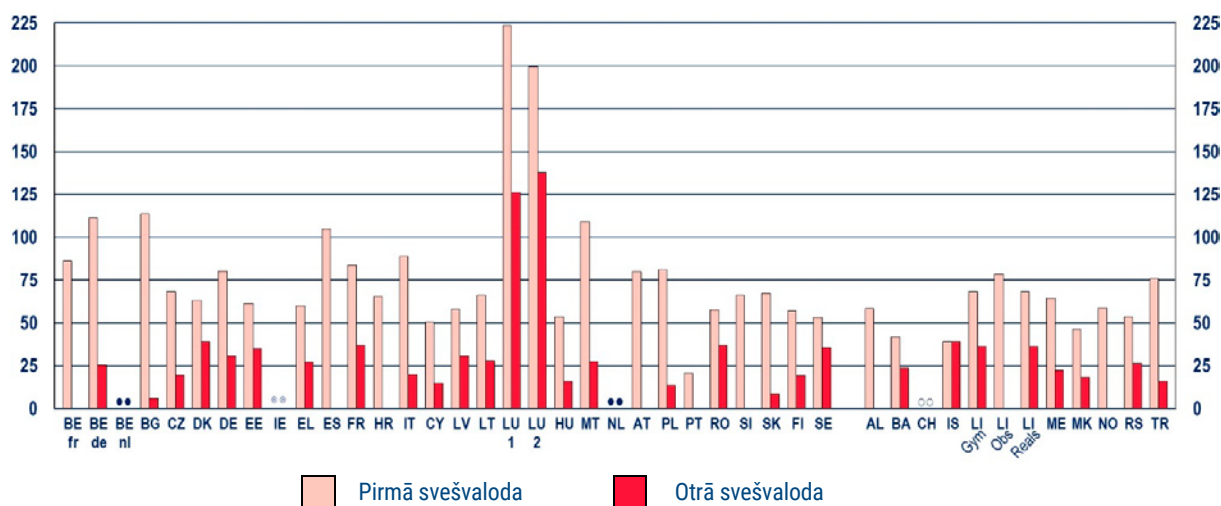
Otrā svešvalodai veltītais mācību laiks Luksemburgā atkal ir salīdzinoši ievērojams (126 stundas *enseignement secondaire classique* un 138 stundas *enseignement secondaire general*) un ievērojami apsteidz visas pārējās valstis. Luksemburgā franču un vācu valodas, kas tiek mācītas kā svešvalodas, alternatīvi tiek izmantotas kā mācību valodas izglītībā (*CLIL* nodrošināšana).

Atšķirības starp klasēm, kurās otrās svešvalodas apguve kļūst obligāta, bieži izskaidro mācību laika atšķirības izglītības sistēmās/izglītības ceļos. Eiropā skolēni parasti sāk apgūt otru svešvalodu kā obligātu mācību priekšmetu pamatzglītības otrajā posmā; neliela daļa skolēnu sāk mācības agrāk – sākumskolā vai vēlāk – klasē, kas ir ārpus obligātās izglītības (sk. B1. attēlu).

Gandrīz visās šajā sadaļā aplūkotajās izglītības sistēmās/izglītības ceļos (izņēmums ir Islande; sk. piezīmi katrai valstij) mācīto stundu skaits nosacītajā gadā ir sistemātiski lielāks pirmajā obligātajā svešvalodā nekā otrajā.

Atšķirība ir no 17 stundām (Zviedrijā) līdz 108 stundām (Bulgārijā). Izglītības sistēmās, kurās atšķirība ir vislielākā, t. i., virs 81 stundas (Beļģijas vācu valodā runājošā kopiena, Bulgārija (ceļš, kas nodrošina intensīvu svešvalodu apguvi), Luksemburga (enseignement secondaire classique) un Malta), pirmā svešvaloda, ko skolēni apgūst, tiek izmantota kā mācību valoda kādā izglītības posmā (CLIL nodrošināšana).

E2. attēls: Stundu skaits nosacītā gadā, kas paredzēts pirmās un otrās svešvalodas mācīšanai kā obligātajiem mācību priekšmetiem pilna laika obligātajā vispārējā izglītībā, 2020/2021. gads

● Horizontālais elastīgums ◻ Instrukciju laiks, kas noteikts kantona līmenī ⊗ Nav obligātās svešvalodas

(Stundas)	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU 1	LU 2	HU	MT
Pirmā svešvaloda	86	111	●	114	68	63	80	61	⊗	60	105	84	66	89	50	58	66	223	199	54	109
Otrā svešvaloda	0	25	●	6	20	39	31	35	⊗	27	0	37	0	20	15	31	28	126	138	16	27
	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	AL	BA	CH	IS	LI Gym	LI Obs	LI Reals	ME	MK	NO	RS	TR
Pirmā svešvaloda	●	80	81	20	58	66	67	57	53	58	42	○	39	68	78	68	64	46	59	54	76
Otrā svešvaloda	●	0	14	0	37	0	8	19	36	0	24	○	39	36	0	36	22	18	0	27	16

Avots: Eurydice

Paskaidrojumi

Šajā attēlā parādīts minimālais ieteicamais mācību laiks pirmajai un otrajai svešvalodai, ko visiem skolēniem māca kā obligātos priekšmetus, kā to noteikušas augstākā līmeņa izglītības institūcijas.

Mācību laiks vienā nosacītā gadā pilna laika obligātajā vispārējā izglītībā atbilst kopējam mācību laikam šajā izglītības periodā, dalot to ar klašu skaitu pilna laika obligātajā vispārējā izglītībā.

Horizontālais elastīgums: Augstākā līmeņa izglītības institūcijas nosaka kopējo mācību laiku mācību priekšmetu grupai konkrētā klasē. Skolas / vietējās institūcijas var brīvi izlemēt, cik daudz laika atvēlēt atsevišķiem mācību priekšmetiem. Ja tas attiecas uz pusi vai vairāk nekā pusi no klasēm pilna laika obligātajā vispārējā izglītībā, tiek izmantots īpašais simbols ●. Ja horizontālā elastība attiecas uz mazāk nekā pusi no klasēm pilna laika obligātajā vispārējā izglītībā, šīs klases netiek iekļautas nosacīto gadu aprēķinā. Tas attiecas uz Beļģijas franču valodā runājošo kopienā, Poliju un Portugāli (papildu informāciju skatīt piezīmēs par katru valsti zem E1. attēla).

Piezīmes par konkrētām valstīm

Skatīt piezīmes par katru valsti zem E1. attēla.

Francija: augstākā līmeņa izglītības institūcijas nosaka pirmās un otrās svešvalodas apguves laiku kopā obligātās vispārējās vidējās izglītības pēdējā klasē. Šajā gadījumā šis laiks ir dalīts ar divi, un dalījuma rezultāts ir sadalīts vienādi pirmajai un otrajai svešvalodai.

Islande: augstākā līmeņa izglītības institūcijas nosaka mācību laiku pirmajai un otrajai svešvalodai visās klasēs kopā. Šajā gadījumā šis laiks ir dalīts ar divi, un dalījuma rezultāts ir sadalīts vienādi pirmajai un otrajai svešvalodai.

VALSTĪS, KURĀS SVEŠVALODU MĀCĪBAS ILGST VISILGĀK, NE VIENMĒR IR VISILGĀKAIS MĀCĪBU LAIKS

E3. attēlā parādīta saikne starp diviem faktoriem, kas būtiski ietekmē svešvalodu mācīšanu skolā: minimālo mācību laiku, kas atvēlēts svešvalodām, un mācību ilgumu mācību gadu izteiksmē. Precīzāk, E3. attēlā ir parādīta saikne starp mācību laiku pirmās svešvalodas kā obligātā priekšmeta apguvei un šīs apguves ilgumu. Ziņots tikai par to klašu mācību laiku, par kurām ir pieejami dati⁽⁸²⁾.

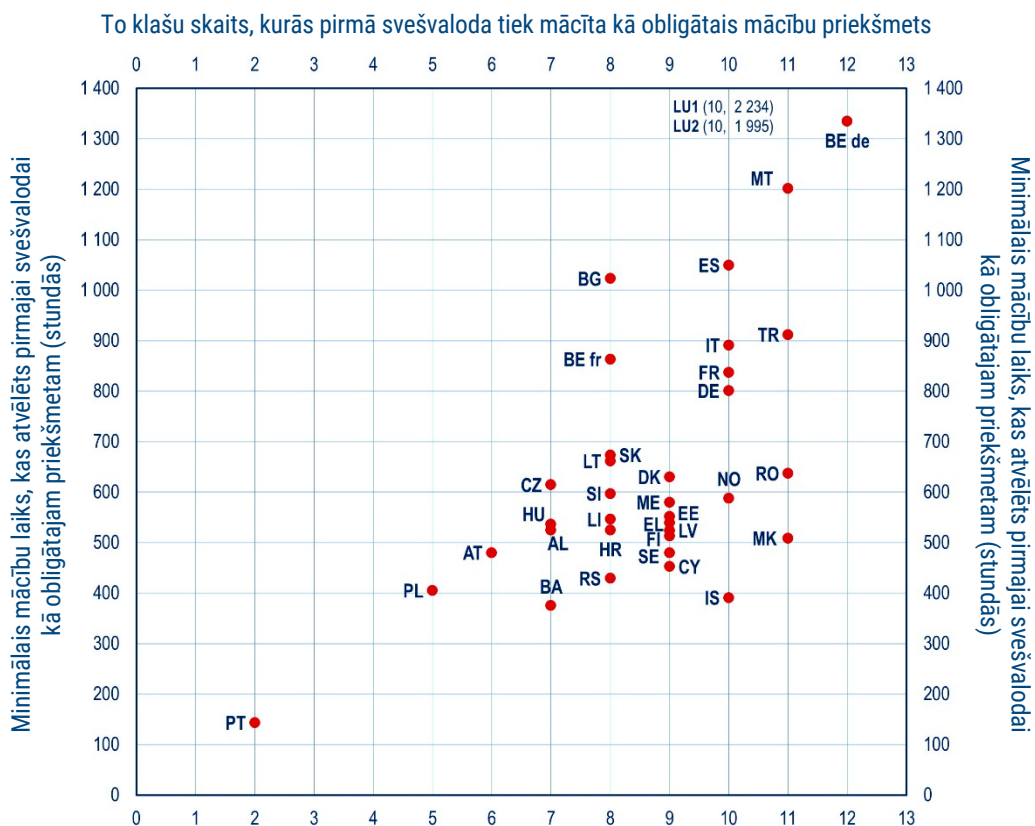
Kopumā attēls liecina, ka starp abiem faktoriem pastāv pozitīva, lai gan salīdzinoši vāja, saikne. Tomēr detalizētāka analīze atklāj, ka, lai gan dažās valstīs pirmā svešvaloda kā obligātais mācību priekšmets tiek mācīta vienā un tajā pašā klašu skaitā, tās būtiski atšķiras pēc kopējā mācību laika, ko tās atvēl tās mācīšanai. Šī atšķirība ir īpaši jūtama valstīs, kurās mācības notiek 10 gadus: Norvēģijā mācību laiks, kas atvēlēts pirmajai svešvalodai, ir 588 stundas, savukārt Spānijā šis skaits sasniedz 1 050 stundas. Turpretī valstis, kas paredz līdzīgu mācību laika apjomu, var to darīt diezgan atšķirīgu obligātās izglītības gadu skaitu. Piemēram, Ungārijā un Ziemeļmaķedonijā pirmās svešvalodas kā obligātā priekšmeta mācību laiks ir attiecīgi 536 stundas un 509 stundas. Ungārijā šis noteikums ir spēkā septiņus gadus, bet Ziemeļmaķedonijā – 11 gadus.

E3. attēlā redzama arī 11 valstu grupa (Dānija, Igaunija, Grieķija, Horvātija, Latvija, Lietuva, Slovēnija, Slovēnija, Somija, Lihtenšteina un Melnkalne) ar līdzīgu profilu; šīs valstis pirmās obligātās svešvalodas mācīšanai atvēl no 700 līdz 500 stundām 8–9 mācību gadu laikā.

Beļģijas vāciski runājošajā kopienā, Luksemburgā un Maltā, kur pirmā mācāmā svešvaloda ir arī mācību valoda, šai valodai atvēlētais mācību laiks ir vislielākais visā Eiropā. Šo trīs izglītības sistēmu oficiālās mācību programmas paredz 1 335 stundas 12 gadu garumā Beļģijas vācu valodā runājošajā kopienā, 2 234 un 1 995 stundas (attiecīgi *enseignement secondaire classique* un *enseignement secondaire général*) 10 gadu laikā Luksemburgā un 1 201 stundu 11 gadu laikā Maltā.

(82) Sīkāku informāciju skatīt paskaidrojumā. Konkrēta informācija par pirmās svešvalodas mācīšanas ilgumu ir pieejama B2. attēlā.

E3. attēls: Saistība starp pirmās svešvalodas mācību laiku un klašu skaitu, kurās šī valoda tiek mācīta pilna laika obligātajā vispārējā izglītībā, 2020./2021. gads

To klašu skaits, kurās pirmā svešvaloda tiek mācīta kā obligātais mācību priekšmets

Stundas	BE fr	BE de	BG	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU1	LU2	HU
IT	863	1 335	1 023	614	630	801	551	539	1050	837	525	891	452	524	662	2 234	1 995	536
	MT	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	AL	BA	IS	LI Gym	ME	MK	NO	RS	TR
IT	1 201	480	405	143	637	597	673	513	480	525	375	391	546	580	509	588	429	912

Avots: Eurydice

Paskaidrojumi

Dati parāda minimālo mācību laiku (stundās), ko ieteicams veltīt pirmajai svešvalodai kā obligātajam mācību priekšmetam visiem skolēniem, attiecībā pret klasēm, kurās tiek apgūta šī obligātā svešvaloda pilna laika obligātās vispārējās izglītības programmas ietvaros.

Pirmās svešvalodas kā obligātā mācību priekšmeta apguvei paredzēto gadu skaits ir atkarīgs no diviem faktoriem: no klašu skaita, kurās pirmā svešvaloda tiek mācīta kā obligātais mācību priekšmets, un no obligātās vispārējās izglītības pilna laika mācību ilguma, kas dažādās izglītības sistēmās ir atšķirīgs.

Dažās izglītības sistēmās (Beļģijas franču kopienā, Austrijā, Polijā, Portugālē, Līhtenšteinā) norādītais stundu skaits attiecas uz to klašu skaitu, par kurām ir iespējams uzrādīt datus. Piemēram, nav ņemtas vērā klases (un to mācību stundas), kurās piemēro horizontālo elastību. Sīkāk paskaidrojumi sniegti piezīmēs par katru valsti atsevišķi. Sīkāku informāciju par pirmās svešvalodas kā obligātā priekšmeta mācīšanas ilgumu skatīt B2. attēlā.

Horizontālā elastīgums: augstākā līmeņa izglītības institūcijas nosaka kopējo mācību laiku mācību priekšmetu grupai konkrētā klasē. Skolas / vietējās institūcijas var brīvi izlemēt, cik daudz laika atvēlēt atsevišķiem mācību priekšmetiem.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Beļģija (BE fr): 3. un 4. klasē pastāv horizontāls elastīgums.

Beļģija (BE nl): attēls neietver datus par šo izglītības sistēmu, jo horizontālā elastība attiecas uz visām pilna laika obligātās vispārējās izglītības klasēm.

Bulgārija: obligātās vispārējās izglītības pēdējās divās klasēs, kas atbilst pirmajiem diviem vispārējās vidējās izglītības gadiem, attēlā sniegti dati par izglītības ceļu, kas nodrošina intensīvu svešvalodu apguvi.

I. IEDAĻA - MĀCĪBU LAIKS UN MĀCĪBU REZULTĀTI

Vācija: dati atspoguļo vidējo svērtu mācību laiku svešvalodu apguvei, ko aprēķinājis federālo zemju Izglītības un kultūras ministru pastāvīgās konferences sekretariāts, pamatojoties uz skolēnu skaitu, kas mācās dažāda veida skolās.

Īrija: svešvalodu mācīšana nav obligāta. Visi skolēni apgūst oficiālās valodas – angļu un īru.

Spānija: dati atspoguļo vidējos svērtos rādītājus no valsts un reģionālajiem noteikumiem par mācību programmām un skolu kalendāriem (2020./2021. pārskata gads). Lai aprēķinātu vidējos svērtos rādītājus, tika izmantoti Izglītības un profesionālās izglītības ministrijas statistikas biroja sniegtie statistikas dati par skolēnu skaitu pa klasēm un autonomajām kopienām (2018./2019. pārskata gads).

Itālija: dati par obligātās vispārējās vidējās izglītības pēdējām divām klasēm attiecas uz *liceo scientifico*.

Francija: augstākā līmeņa izglītības institūcijas nosaka pirmās un otrās svešvalodas apguves laiku kopā obligātās vispārējās vidējās izglītības pēdējā klasē. Šajā gadījumā šis laiks ir dalīts ar divi, un dalījuma rezultāts ir sadalīts vienādi pirmajai un otrajai svešvalodai.

Luksemburga: LU1 atbilst *enseignement secondaire classique* (klasiskajai vidējai izglītībai); LU2 atbilst *enseignement secondaire général* (vispārējai vidējai izglītībai).

Ungārija: 9. un 10. klasē, kas ir pēdējās divas obligātās pilna laika izglītības klases, dati atbilst Ģimnāzium.

Nīderlande: šajā attēlā nav iekļauti dati par šo valsti, jo augstākā līmeņa izglītības institūcijas nenosaka minimālo mācību laiku katram mācību priekšmetam, bet gan visiem mācību priekšmetiem kopā katrā izglītības līmenī.

Austrija: attiecībā uz vidējo izglītību dati atbilst *Allgemeinbildende höhere Schule* (akadēmiskā vidusskola). Pirmo svešvalodu kā obligāto priekšmetu skolēni apgūst 9 gadus, tas ir, visu obligātās izglītības laiku. Šajā attēlā norādīts tikai sešu gadu mācību laiks. Par pirmajiem diviem gadiem (pirmā svešvaloda tiek mācīta kopā ar citiem mācību priekšmetiem, nevis kā atsevišķs mācību priekšmets) un pēdējo gadu (trūkst datu) datus nevarēja sniegt.

Polija: pirmā svešvaloda tiek mācīta kā obligātais priekšmets visā obligātās izglītības laikā (astoņās klasēs). Tomēr datus var sniegt tikai no 4. klases, jo pirms tam piemēro horizontālo elastību.

Portugāle: pirmā svešvaloda ir obligāts priekšmets 7 no 12 gadiem pilna laika vispārējā obligātajā izglītībā (no 3. līdz 9. klasei). Tomēr datus varēja sniegt tikai par 3. un 4. klasi, jo pārējām klasēm piemēro horizontālo elastību.

Islande: augstākā līmeņa izglītības institūcijas nosaka mācību laiku pirmajai un otrajai svešvalodai visās klasēs kopā. Šajā gadījumā šis laiks ir dalīts ar divi, un dalījuma rezultāts ir sadalīts vienādi pirmajai un otrajai svešvalodai.

Lihtenšteina: vidējā izglītībā dati atbilst ģimnāzijai (augstākais vidējās izglītības līmenis). Pirmo svešvalodu kā obligāto priekšmetu skolēni apgūst deviņus gadus, tas ir, visu obligātās pamatzglītības pilna laika mācību laiku. Šajā attēlā norādīts tikai 8 gadu mācību laiks. Par pirmo klasi datus nevarēja sniegt (pirmā svešvaloda tiek mācīta kopā ar citiem mācību priekšmetiem, nevis kā atsevišķs mācību priekšmets).

Ziemeļmaķedonija: vecums, no kura skolēni beidz pilna laika obligāto izglītību, ir atšķirīgs, un tas nozīmē, ka atšķiras arī pirmās svešvalodas apguves ilgums (no 11 līdz 13 gadiem).

Šveice: šajā attēlā nav iekļauti šis valsts dati, jo valsts līmenī nav noteikta standarta mācību programma un standarta mācību laiks. Mācību programmas un paredzēto mācību laiku nosaka 26 kantoni reģionālā līmenī.

SVEŠVALODU MĀCĪŠANAI ATVĒLĒTĀ MĀCĪBU LAIKA DAĻA PAMATIZGLĪTĪBAS PIRMAJĀ POSMĀ UN VIDĒJĀ IZGLĪTĪBĀ IR IEVĒROJAMI LIELĀKA NEKĀ PAMATIZGLĪTĪBAS PIRMAJĀ POSMĀ

E4. attēlā ir atspoguļots svešvalodu mācīšanas īpatsvars pamatzglītības un pilna laika obligātās vispārējās vidējās izglītības mācību programmās. Lai to izdarītu, pētīts minimālais mācību stundu skaits, kas paredzēts visiem skolēniem obligātajām svešvalodām, kā daļa no kopējā mācību laika, kas atvēlēts visas obligātās mācību programmas apguvei.

Gandrīz visās izglītības sistēmās/izglītības ceļos svešvalodām kā obligātajiem mācību priekšmetiem atvēlēta laika daļa attiecībā pret kopējo mācību laiku, kas veltīts obligātās mācību programmas apguvei, ir (daudz) lielāka pilna laika vispārējās pamatzglītības otrā posma un vidējās izglītības obligātajās klasēs nekā pamatzglītībā. Desmit izglītības sistēmās/izglītības virzienos atšķirība ir 10 procentpunkti vai lielāka (Beļģijas franču kopiena, Bulgārija, Vācija, Francija, Lietuva, Ungārija, Zviedrija, Islande un Lihtenšteina (*Realschule* un ģimnāzija)).

Pretēji šai tendencei Luksemburgā vispārējā vidējā izglītība (*enseignement secondaire général*) ir vienīgais izglītības veids, kurā svešvalodām veltītā mācību laika īpatsvars ir lielāks pamatzglītības pirmajā posmā. To var izskaidrot ar Luksemburgas specifisko valodu izglītības kontekstu, kurā pirmā un otrā svešvaloda tiek izmantotas kā mācību valodas (sk. E1. un E2. attēlu). Turklāt trijās izglītības sistēmās/izglītības ceļos (Spānijā, Horvātijā un Luksemburgā (*enseignement secondaire classique*)) atšķirība starp pamatzglītības pirmo posmu un pamatzglītības otro posmu un pilna laika obligāto vispārējo vidējo izglītību ir mazāka par 1 procentu punktu.

MĀCĪBU PROCESI

Konkrētāk, aplūkojot svešvalodu mācīšanai atvēlēto laiku kā daļu no visa mācību laika pamatizglītības pirmajā posmā, jāsecina, ka lielākajā daļā izglītības sistēmu svešvalodu kā obligāto priekšmetu mācīšana veido 5 % līdz 10 % no kopējā mācību laika. Dažās izglītības sistēmās, proti, Beļģijas franču kopienā, Ungārijā, Austrijā un Portugālē, daļa no kopējā mācību laika, kas veltīta svešvalodu kā obligāto priekšmetu mācīšanai, ir mazāka par 5 %. Austrijā pirmajos divos pamatizglītības gados svešvalodas tiek mācītas, izmantojot *CLIL*, par ko šeit nav ziņots. Pārējās trijās izglītības sistēmās svešvalodu apguve kļūst obligāta salīdzinoši vēlā pamatizglītības posmā (sk. B1. attēlu).

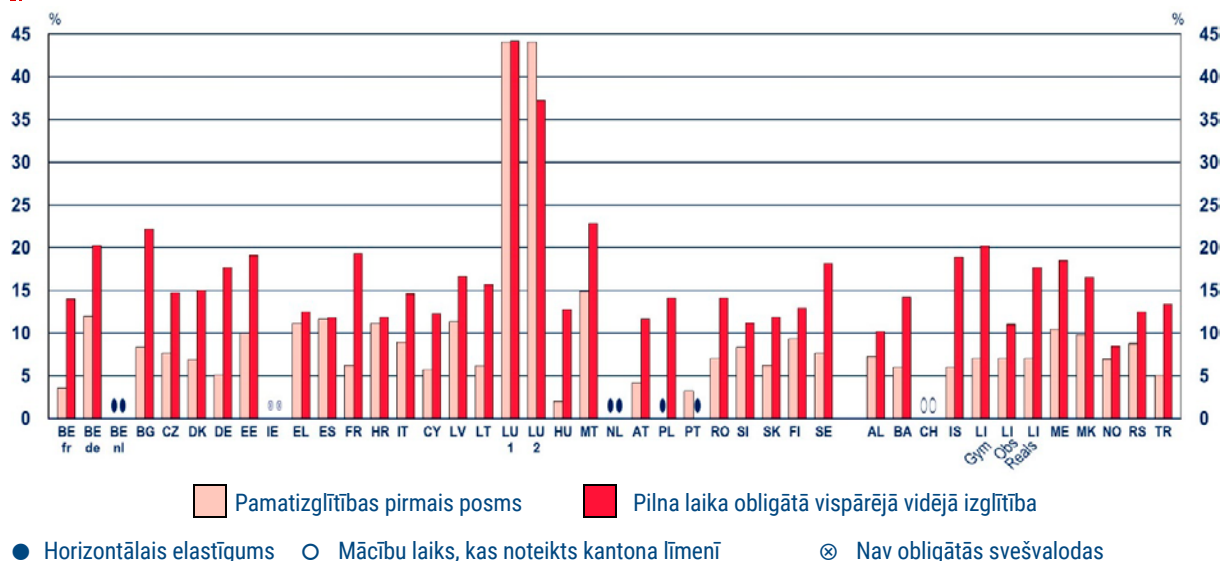
Savukārt Beļģijas vāciski runājošā kopienā, Grieķijā, Spānijā, Horvātijā, Latvijā un Melnkalnē svešvalodu mācībām atvēlēts aptuveni 11 % no kopējā mācību laika, un 14,9 % Maltā. Luksemburga izceļas ar 44,0 % no kopējā mācību laika, kas veltīts svešvalodām.

Atšķirības starp izglītības sistēmām var izskaidrot ar strukturāliem faktoriem, kas jau tika uzsvērti iepriekš (sk. E1. un E2. attēlu), piemēram, klašu skaitu pamatizglītības pirmajā posmā un pamatizglītības otrajā posmā un pilna laika vispārējā vidējā izglītībā, vai ar faktoriem, kas īpaši saistīti ar svešvalodām (t. i., obligāto svešvalodu skaits un to apguves sākuma vecums, kā arī to nozīme mācību programmā). Attiecībā uz pamatizglītības otro posmu un pilna laika obligāto vispārējo vidējo izglītību lielākajā daļā izglītības sistēmu svešvalodām atvēlētais mācību laiks svārstās no 10 % līdz 19 %. Tāpēc atšķirības ir lielākas nekā pamatizglītības pirmajā posmā. Albānijas procentuālais īpatsvars ir diapazona apakšējā daļā (10,2 %), bet Igaunijas (19,1 %) un Francijas (19,3 %) procentuālais īpatsvars ir augstākajā daļā.

Tikai dažas izglītības sistēmas ir ārpus šī diapazona. Norvēģijā svešvalodām atvēlēta laika daļa ir viszemākā (8,5 %). Šajā valstī tikai viena svešvaloda ir obligāta pilna laika vispārējās izglītības programmā, kas vismaz daļēji izskaidro zemo rādītāju. Izglītības sistēmas ar vislielāko īpatsvaru, t. i., 20 % un vairāk, izmanto *CLIL* kā mācību pieeju visās skolās visās vai dažās klasēs pilna laika vispārējā vidējā izglītībā (Beļģijas vācu valodā runājošā kopiena, Bulgārija(83), Luksemburga un Malta). Izņēmums ir Lihtenšteina (ģimnāzijas) (20,1 %), kur *CLIL* šajās klasēs netiek nodrošināta. Tāpat kā pamatizglītības pirmajā posmā, Luksemburga izceļas: 37,2 % (*enseignement secondaire général*) un 44,2 % (*enseignement secondaire classique*) no kopējā mācību laika tiek veltīti svešvalodu mācīšanai.

(82) Sīkāku informāciju skatīt paskaidrojumā. Konkrēta informācija par pirmās svešvalodas mācīšanas ilgumu ir pieejama B2. attēlā.

E4. attēls: Svešvalodām kā obligātajiem mācību priekšmetiem atvēlētais mācību laiks kā daļa no kopējā mācību laika pamatizglītībā un pilna laika obligātajā vispārējā vidējā izglītībā, 2020./2021. gads

%	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU 1	LU 2	HU	MT
Sākumskola	3.6	11.9	●	8.3	7.6	6.9	5.1	9.9	⊗	11.1	11.6	6.3	11.1	8.9	5.7	11.3	6.1	44.0	44.0	2.0	14.9
Vidusskola	14.0	20.2	●	22.2	14.8	15.0	17.7	19.1	⊗	12.5	11.8	19.3	11.9	14.6	12.3	16.7	15.7	44.2	37.2	12.8	22.8
	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	AL	BA	CH	IS	LI Gym	LI Obs	LI Reals	ME	MK	NO	RS	TR
Sākumskola	●	4.2	●	3.2	7.0	8.3	6.3	9.4	7.7	7.2	6.0	○	6.0	7.0	7.0	7.0	10.5	9.8	6.9	8.8	5.0
Vidusskola	●	11.7	14.1	●	14.1	11.1	11.9	12.9	18.1	10.2	14.2	○	18.9	20.1	11.0	17.6	18.5	16.5	8.5	12.5	13.3

Avots: Eurydice

Paskaidrojumi

Dati atbilst mācību laikam (ko noteikušas augstākā līmeņa izglītības institūcijas), kas atvēlēts visām svešvalodām kā obligātajiem mācību priekšmetiem, ko apgūst visi skolēni, dalot ar kopējo mācību laiku visiem obligātajiem mācību priekšmetiem, kas reizināts ar 100.

Horizontālais elastīgums: augstākā līmeņa izglītības institūcijas nosaka kopējo mācību laiku mācību priekšmetu grupai konkrētā klasē. Skolas / vietējās institūcijas var brīvi izlemēt, cik daudz laika atvēlēt atsevišķiem mācību priekšmetiem. Ja tas attiecas uz pusi vai vairāk nekā pusi pamatizglītības un/vai pilna laika obligātās vispārējās vidējās izglītības klašu, tiek izmantots īpašais simbols ● Ja horizontālo elastību piemēro mazāk nekā pusei pamatizglītības vai pilna laika obligātās vispārējās vidējās izglītības klašu, šīs klases netiek iekļautas nosacīto gadu aprēķinā. Tas attiecas uz Beļģijas franču valodā runājošo kopienu un Portugāli pamatizglītības pirmajā posmā.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Skatīt piezīmes par katru valsti zem E1. attēla.

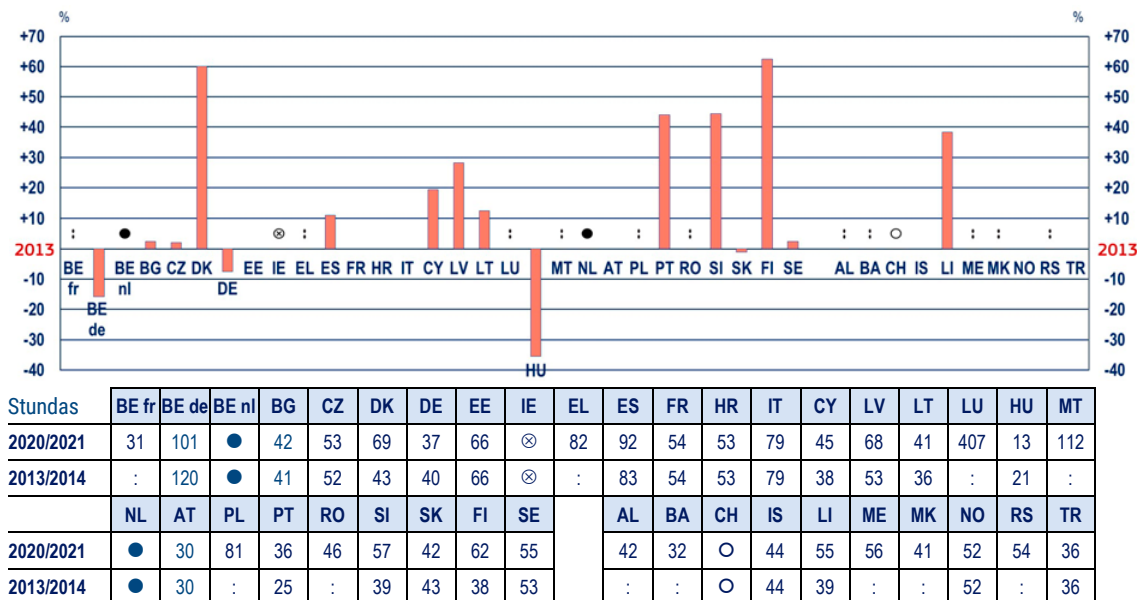
VISĀ EIROPĀ SVEŠVALODĀM ATVĒLĒTAIS MĀCĪBU LAIKS LAIKA GAITĀ SAGLABĀJAS RELATĪVI STABILS

E5. attēlā parādītas izmaiņas (procentos) ieteicamajā minimālajā mācību laikā nosacītajā gadā⁽⁸⁴⁾, kas paredzēts svešvalodām, kuras 2020./2021. gadā visiem skolēniem tiek mācītas kā obligātie mācību priekšmeti, salīdzinājumā ar 2013./2014. gadu, kas izmantots kā bāzes līmenis. Šis skaitlis attiecas uz pamatizglītību un pamatizglītības otro posmu un pilna laika obligāto vispārējo vidējo izglītību. Salīdzinājumu starp abiem pārskata gadiem var veikt tikai nedaudz mazāk nekā divām trešdaļām izglītības sistēmu; katrai valstij specifiski skaidrojumi par salīdzināmības jautājumiem ir sniegti piezīmēs zem attēla.

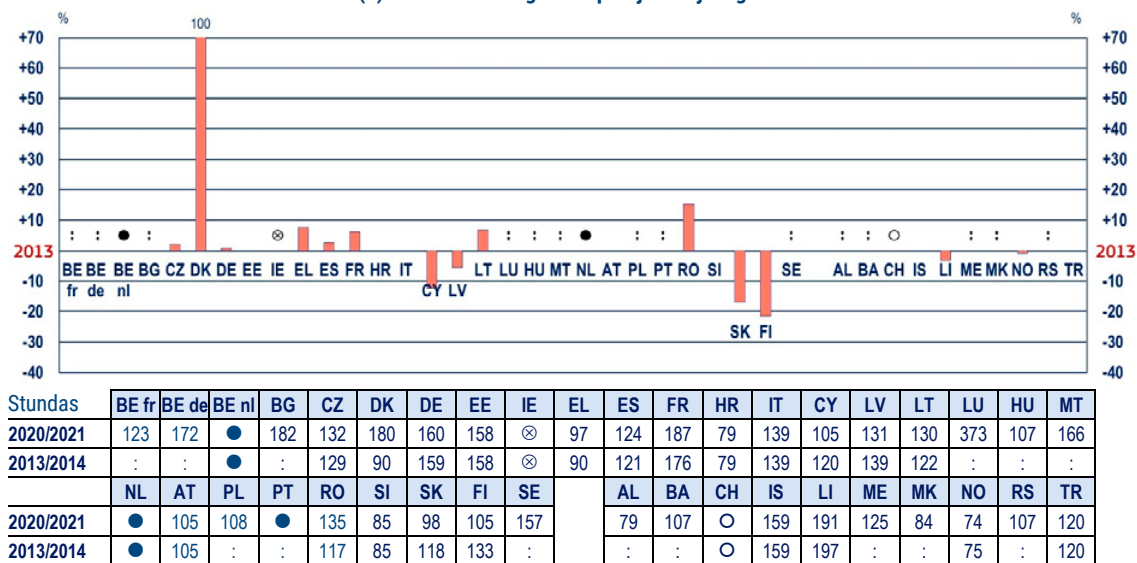
(84) Kopējais mācību laika apjoms nosacītajā gadā atbilst pamatizglītības pirmā posma / pamatizglītības otrā posma un pilna laika obligātās vispārējās vidējās izglītības kopējam mācību laika apjomam, kas dalīts ar klašu skaitu pamatizglītības pirmajā posmā / pamatizglītības otrajā posmā un pilna laika obligātajā vispārējā vidējā izglītībā.

E5. attēls: Ieteicamā minimālā mācību laika izmaiņas (procentos) vienā mācību gadā, kas paredzēts svešvalodām kā obligātajiem mācību priekšmetiem no 2013./2014. līdz 2020./2021. gadam

(a) Pamatizglītības pirmais posms

(b) Pilna laika obligātā vispārējā vidējā izglītība

● Horizontālais elastīgums ○ Instrukciju laiks, kas noteikts kantona līmenī ⊗ Nav obligātās svešvalodas

Avots: Eurydice

Paskaidrojumi

Šajā attēlā redzama procentuālā izteiksmē izteikta starpība starp mācību laiku, kas 2020./2021. gadā tiks veltīts svešvalodām kā obligātajiem mācību priekšmetiem, un mācību laiku, kas 2013./2014. gadā tiks veltīts svešvalodām kā obligātajiem mācību priekšmetiem, ko izmanto kā bāzes līmeni.

Datu tabulās zem attēliem ir norādīts stundu skaits, kas 2020./2021. un 2013./2014. gadā paredzēts svešvalodu kā obligāto mācību priekšmetu mācīšanai katrā nosacītajā gadā. Mācību laiks uz vienu nosacīto gadu pamatzglītības pirmajā posmā/ pamatzglītības otrajā posmā un pilna laika obligātā vispārējā vidējā izglītībā atbilst kopējam mācību laikam šajā izglītības periodā, dalot to ar gadu skaitu pamatzglītības pirmajā posmā/ pamatzglītības otrajā posmā un pilna laika obligātā vispārējā vidējā izglītībā.

I. IEDAĻA - MĀCĪBU LAIKS UN MĀCĪBU REZULTĀTI

Salīdzinājumu starp visām izglītības sistēmām nav iespējams veikt, jo trūkst datu par 2013./2014. gadu vai atšķiras datu vākšanas metodoloģija starp abiem pārskata gadiem. Abos gadījumos tabulās un attēlā ir norādīts simbols “.” attiecībā uz 2013./2014. gadu, un sīkāka informācija ir sniegta piezīmēs par katru valsti⁽⁸⁵⁾.

Horizontālais elastīgums: augstākā līmeņa izglītības institūcijas nosaka kopējo mācību laiku mācību priekšmetu grupai konkrētā klasē. Skolas / vietējās institūcijas var brīvi izlemēt, cik daudz laika atvēlēt atsevišķiem mācību priekšmetiem. Ja tas attiecas uz pusi vai vairāk nekā pusi pamatzglītības un/vai pilna laika obligātās vispārējās vidējās izglītības klašu, tiek izmantots šāais simbols $\frac{1}{2}$. Ja horizontālo elastību piemēro mazāk nekā pusei pamatzglītības vai pilna laika obligātās vispārējās vidējās izglītības klašu, šīs klases netiek iekļautas nosacīto gadu aprēķinā. Tas attiecas uz Beļģijas franču valodā runājošo kopienu un Portugāli pamatzglītības pirmajā posmā 2020./2021. gads.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Turpmāk sniegtās piezīmes par konkrētām valstīm galvenokārt attiecas uz abu pārskata gadu salīdzināmības jautājumiem. Papildu piezīmes par konkrētām valstīm par vispārīgākiem jautājumiem ir sniegtas zem E1. attēla.

Beļģija (BE fr): ir atšķirības metodoloģijā (atšķirīga kodēšana).

Beļģija (BE de) un **Zviedrija:** atšķiras metodoloģijā (atšķirīga kodēšana ziņošanai par pamatzglītības otro posmu un pilna laika obligāto vispārējo vidējo izglītību).

Beļģija (BE nl) un **Nīderlande:** piemēro horizontālo elastību.

Bulgārija: ir atšķirības metodoloģijā (atšķirīga kodēšana ziņošanai par mācību priekšmetiem pamatzglītības otrajā posmā un pilna laika vispārējā vidējā izglītībā).

Grieķija: kopš 2016./2017. gada ir tikai viena veida vispārīglītojošās sākumskolas. Ir likvidēta atšķirība starp skolām, kas īsteno parasto mācību programmu, un skolām, kas īsteno vienoto pārskatīto mācību programmu. Ir mainījies arī dienas grafiks un mācību stundu skaits. Tāpēc salīdzinājums nav iespējams pamatzglītības pirmā posma līmenī.

Luksemburga: ir atšķirības metodoloģijā (atšķirīga valsts valodu kodēšana).

Malta: atšķiras metodoloģijā (ziemas un vasaras stundu sarakstu sagatavošanā izmanto dažādas pieejas).

Ungārija: atšķiras metodoloģijā (atšķirīgs tvērums).

Polija: ir atšķirības metodoloģijā (būtiskas izmaiņas izglītības struktūrā). Horizontālo elastību piemēro (vairākās pakāpēs) 2013./2014. gadā un 2020./2021. gadā.

Portugāle: 2020./2021. gadā pamatzglītības otrajā posmā un pilna laika obligātajā vispārējā vidējā izglītībā pirmajās trijās klasēs bija horizontāla elastība, un pēdējās trijās klasēs svešvalodas kā obligātos priekšmetus nemācīja. Tāpēc nav iespējams veikt salīdzinājumu ar 2013./2014. gada datiem.

Rumānija: ir atšķirības metodoloģijā (izmaiņas pamatzglītības pirmā posma mācību perioda uzskaitē).

Albānija, Bosnija un Hercegovina, Melnkalne, Ziemeļmaķedonija un **Serbija:** nav datu par 2013./2014. gadu.

Lihtenšteina: dati atbilst ģimnāziju pilna laika obligātajā vispārējā vidējā izglītībā.

Pamatzglītības pirmajā posmā izmaiņas nav notikušas vai gandrīz nav notikušas aptuveni pusē izglītības sistēmu, kurās ir iespējams veikt salīdzinājumu. Ļoti nelielas atšķirības var vienkārši rasties mācību dienu skaita svārstību dēļ, piemēram, atkarībā no tā, kad mācību gada laikā bija brīvdienas, un īpašā mācību gada plānojuma dēļ.

Starp valstīm, kurās starp abiem pārskata gadiem bija atšķirības, lielākajā daļā no tām palielinājās svešvalodām veltītais mācību laiks. Spānijā, Kiprā un Lietuvā pieaugums bija no aptuveni 10 % līdz 20 %; Latvijā, Portugālē, Slovēnijā un Lihtenšteinā pieaugums bija no aptuveni 30 % līdz 45 %; visbeidzot, 2020./2021. gadā Dānijā un Somijā svešvalodām veltītais mācību laiks bija palielinājies par vairāk nekā 50 % salīdzinājumā ar 2013./2014. gadu.

Mācību laiks samazinājās tikai trijās izglītības sistēmās (Beļģijas vācu valodā runājošajā kopienā, Vācijā un Ungārijā). Ungārijā valsts mācību programmā tika veiktas būtiskas izmaiņas, kā rezultātā vairāk mācību laika tika atvēlēts atsevišķu skolu izvēlētiem elastīgiem mācību priekšmetiem, kas nav iekļauti šīs analīzes tvērumā. Tomēr Beļģijas vācu valodā runājošā kopiena joprojām ir viena no valstīm, kas nodrošina visvairāk mācību laika svešvalodu mācīšanai pamatskolā (sk. E1. attēlu).

Līdzīgi kā pamatzglītības pirmajā posmā, arī pamatzglītības otrajā posmā un pilna laika vispārējā vidējā izglītībā to valstu skaits, kurās ir vērojamas ievērojamas izmaiņas (t. i., 3 % vai vairāk), ir diezgan līdzīgs to valstu skaitam, kurās izmaiņu nav vai to gandrīz nav. Tomēr, ja pastāv ievērojamas atšķirības

(85) Pilnīgus datus par mācību laiku skolās 2013./2014. gadā skatīt *Eurydice* 2015. gada ziņojumā par šo tematu (Eiropas Komisija / EACEA / *Eurydice*, 2015).

tās parasti ir mazāk izteiktas kā pamatizglītības pirmajā posmā. To valstu skaits, kuras palielina vai samazina mācību laiku svešvalodu apguvei pamatizglītības otrajā posmā un pilna laika obligātajā vispārējā vidējā izglītībā, ir aptuveni līdzīgs.

Kiprā, Slovākijā un Somijā svešvalodām kā obligātajiem mācību priekšmetiem atvēlētā mācību laika samazinājums svārstās no aptuveni 10 % līdz 20 %. Piecās valstīs (Dānijā, Grieķijā, Francijā, Lietuvā, Rumānijā un Dānijā) ievērojami palielinājās svešvalodu apguvei atvēlētais mācību laiks. Īpaši liels pieaugums (100 %) bija vērojams Dānijā. Šajā valstī visiem skolēniem tagad ir obligāti jāmacās otra svešvaloda, lai gan agrāk mācību programmās otrās valodas apguve bija noteikta kā izvēles iespēja (sk. B3. attēlu).

Tikai dažās valstīs ir vērojama tāda pati tendence abos izglītības līmeņos. No tām visbūtiskākās izmaiņas notika Dānijā, kur mācību laiks palielinājās. Turpretī Kiprā, Latvijā un, jo īpaši, Somijā svešvalodu mācīšanai veltīto stundu skaits palielinājās pamatizglītības pirmajā posmā, bet samazinājās pamatizglītības otrajā posmā un vispārējās vidējās izglītības obligātajās klasēs.

PĒC VIDĒJĀS IZGLĪTĪBAS IEGŪŠANAS, SKOLĒNIEM JĀSASNIEDZ B2 LĪMENIS PIRMAJĀS VEŠVALODĀ UN B1 LĪMENIS OTRAJĀS VEŠVALODĀ

CEFR ir Eiropas Padomes izstrādāta valodu apguves, mācīšanas un vērtēšanas sistēma. CEFR apraksta svešvalodu zināšanas sešu punktu skalā: A1 un A2 (pamata lietotāji), B1 un B2 (patstāvīgie lietotāji) un C1 un C2 (lietpratēji lietotāji). Komunikācijas prasmju (lasīšanas, rakstīšanas, klausīšanās un runāšanas) skalu apraksti ir papildināti ar detalizētu komunikatīvo kontekstu, tēmu, uzdevumu un mērķu analīzi. Šī sistēma ļauj salīdzināt testus un eksāmenus dažādās valodās un valstīs. Tā ir arī pamats valodu prasmju un kvalifikāciju atzīšanai, tādējādi veicinot izglītības un profesionālo mobilitāti (Eiropas Padome, 2020). Padomes 2019. gada ieteikumā par visaptverošu pieeju valodu mācīšanai un apguvei ir ieteikts stiprināt CEFR izmantošanu, "jo īpaši, lai iedvesmotu valodu mācību programmu, testēšanas un vērtēšanas attīstību"⁽⁸⁶⁾.

E6. attēlā ir parādīts sagaidāmais minimālais sasniegumu līmenis pirmajā un otrajā svešvalodā kā obligātajos mācību priekšmetos (visiem skolēniem) divos atskaites punktos: pamatizglītības otrā posma beigās un vispārējās vidējās izglītības apguves beigās. Pašlaik aptuveni divas trešdaļas Eiropas izglītības sistēmu, kurās svešvalodu apguve ir obligāta, izmanto CEFR, lai noteiktu minimālos svešvalodu prasmes līmeņus šajos divos atskaites punktos. Tas parasti attiecas gan uz pirmo obligāto svešvalodu, gan otro obligāto svešvalodu.

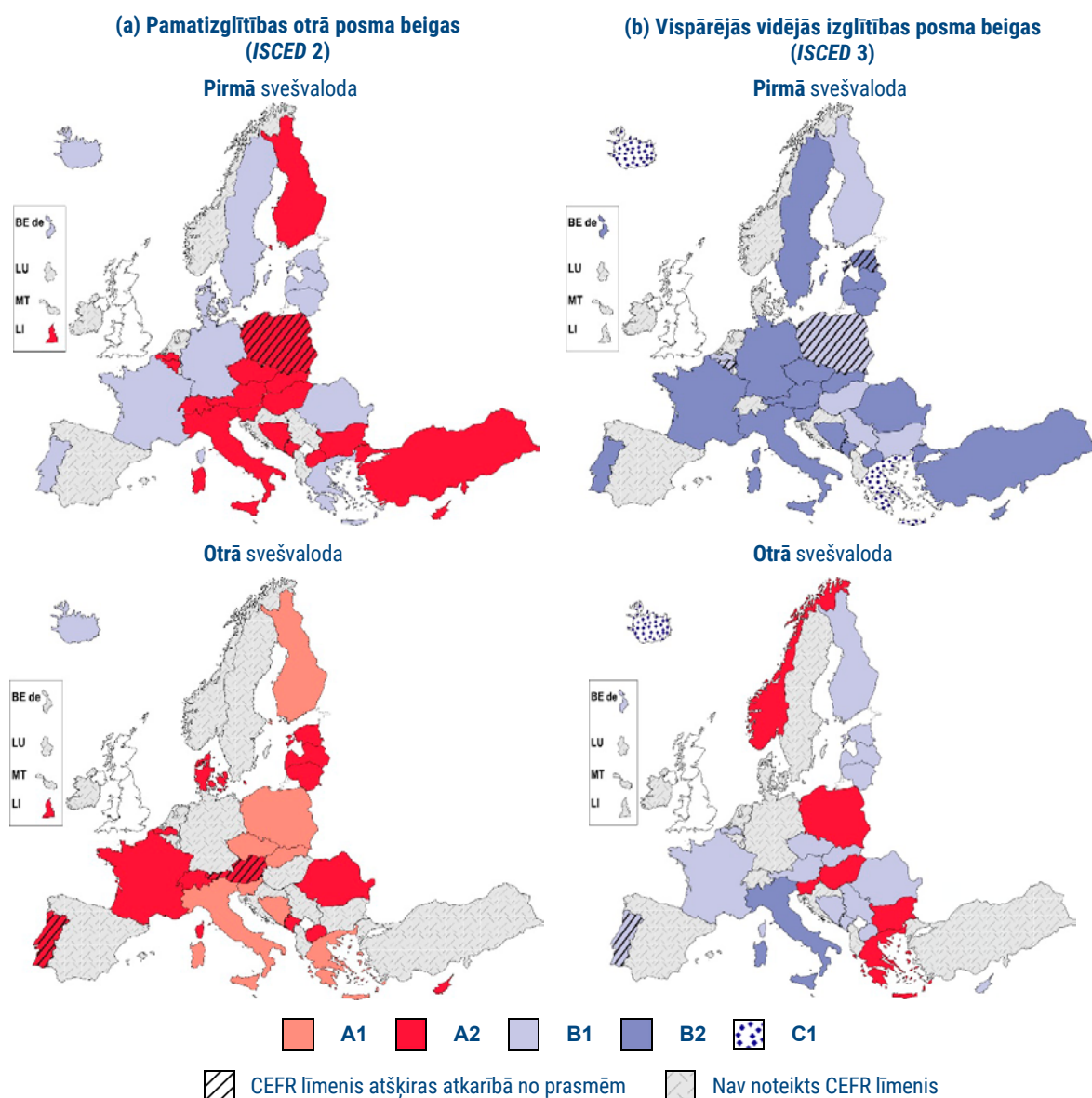
Salīdzinot pirmās un otrās svešvalodas sasniegumu līmeņus vienā un tajā pašā atskaites punktā, sagaidāms, ka skolēnu sasniegumi pirmajā svešvalodā parasti būs augstāki nekā otrajā svešvalodā. Gandrīz visās izglītības sistēmās minimālais līmenis pēc vidējās izglītības iegūšanas parasti ir no A2 līdz B1 pirmajā valodā un no A1 līdz A2 otrajā valodā. Pēc vispārējās vidējās izglītības iegūšanas lielākā daļa Eiropas valstu nosaka B2 kā minimālo sasniegumu līmeni pirmajā svešvalodā un B1 kā minimālo sasniegumu līmeni

(86) Padomes 2019. gada 22. maija ieteikums par visaptverošu pieeju valodu mācīšanai un apguvei, OV C 189, 5.6.2019., 18. lpp.

otrajā svešvalodā. Otrajā valodā (vispārējās vidējās izglītības vidusskolas beigās) valodas prasmes līmenis Eiropā ir daudz atšķirīgāks: no A2 Bulgārijā, Grieķijā, Ungārijā, Polijā, Slovēnijā, Polijā un Norvēģijā līdz C1 Islandē. Tikai divas valstis ir noteikušas minimālo valodas prasmes līmeni kā pieredzējušu vai prasmīgu valodas lietotāju līmeni (C1 vai C2): Grieķija – pirmajā svešvalodā (C1) un Islande – gan pirmajā svešvalodā, gan otrajā svešvalodā (C1).

Dažās izglītības sistēmās sagaidāmie rezultāti pirmajā un otrajā valodā ir identiski vienā un tajā pašā atskaites punktā. Tā tas ir astoņās izglītības sistēmās (Beļģijas flāmu valodā runājošā kopienā, Kiprā, Austrijā, Šveicē, Islandē, Lihtenšteinā, Melnkalnē un Ziemeļmaķedonijā), beidzot pamatzglītības otro posmu. Līdzīga tendence vērojama sešās izglītības sistēmās (Beļģijas flāmu kopienā, Itālijā, Rumānijā, Somijā, Islandē, Serbijā un Somijā) vispārējās vidējās izglītības posma beigās.

E6. attēls: Sagaidāmais minimālais sasniegumu līmenis pirmajā un otrajā svešvalodā pamatzglītības otrajā posmā un vidējā izglītībā (ISCED 2–3) beigās

Avots: Eurydice

Paskaidrojumi

Šajā attēlā parādīts paredzamais minimālais sasniegumu līmenis pirmajā un otrajā svešvalodā kā obligātajos mācību priekšmetos. Precīzāk, tas attiecas uz minimālo sasniegumu līmeni, ko kā mācību rezultātu noteikušas augstākā līmeņa izglītības institūcijas. Lai izteiktu sasniegumu līmeņus, izmanto *CEFR*. Apskatīti tikai seši galvenie līmeņi (t. i., A1, A2, B1, B2, C1 un C2); apakšlīmeņi nav aplūkoti. Ja *CEFR* līmenis atšķiras atkarībā no četrām galvenajām prasmēm (lasīšana, klausīšanās, rakstīšana un runāšana), attēlā ir norādīts sasniegumu līmenis, kas noteikts lielākajai daļai no četrām prasmēm; ja divu galveno prasmju (piemēram, lasīšanas un klausīšanās prasmei) sasniegumu līmenis atšķiras no līmeņa, kas noteikts divām pārējām galvenajām prasmēm (piemēram, rakstīšanas un runāšanas prasmei), attēlā ir norādīts minimālais sasniegumu līmenis. Visos šajos gadījumos papildu informācija ir sniegta konkrētām valstīm veiktajās piezīmēs.

Nav noteikts *CEFR* līmenis: šī kategorija aptver trīs dažādas situācijas: 1) svešvalodu apguve (pirmā un/vai otrā svešvaloda) nav obligāta pamatzglītības otrajā posmā un/vai vispārējā vidējā izglītībā; 2) mācību līmeņa noteikšanai netiek izmantots *CEFR*; un 3) mācību programmā nav noteikts minimālais mācību līmenis. Informācija par katru valsti ir sniegta tekstā.

Terminu "**Eiropas vienoto valodu prasmes ietvarstruktūras (CEFR)**", "**svešvalodas**" un "**Starptautiskās standarta izglītības klasifikācijas (ISCED)**" definīcijas skatīt glosārijā.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Beļģija (BE fr): pēc vispārējās vidējās izglītības iegūšanas pirmās svešvalodas *CEFR* līmeņi atšķiras atkarībā no četrām galvenajām prasmēm: B1 – klausīšanās, rakstīšanas un runāšanas prasmes un B2 – lasīšanas prasmes.

Igaunija: pēc vispārējās vidējās izglītības iegūšanas pirmās svešvalodas *CEFR* līmeņi atšķiras atkarībā no četrām galvenajām prasmēm: B2 lasīšanas, klausīšanās un runāšanas prasmes un B1 rakstīšanas prasmes.

Francija: pamatzglītības otrā posma beigās otrajā svešvalodā paredzamais līmenis ir A2, ko sasniedz vismaz divās no valodas prasmēm.

Austrija: pamatzglītības otrā posma beigās otrajai svešvalodai ir noteikti dažādi līmeņi divu veidu runas prasmēm: A2 ir noteikts runas veidošanai, bet A1 ir nepieciešams runas mijiedarbībai. Beidzot vispārējo vidējo izglītību, *CEFR* līmenis atšķiras atkarībā no tā, cik gadus skolēni ir apguvuši otro obligāto svešvalodu (4 vai 6 gadus), un/vai atkarībā no attiecīgās galvenās prasmes (pēc 6 gadiem – B2 lasīšanai un B1 klausīšanai, runāšanai un rakstīšanai; pēc 4 gadiem – B1).

Portugāle: pēc vidējās izglītības iegūšanas skolēniem otrajā svešvalodā franču un vācu valodā ir jāsasniedz A2 līmenis; spāņu valodā līmenis ir atkarīgs no prasmes (B1 līmenis lasīšanai un klausīšanai un A2 līmenis runāšanai un rakstīšanai).

Polija: *CEFR* līmeņi atšķiras atkarībā no četrām galvenajām pirmās svešvalodas prasmēm: A2 – runas un rakstīšanas prasmēm un B1 – lasīšanas un klausīšanās prasmēm, pabeidzot pamatzglītības otro posmu, un B1 – runas un rakstīšanas prasmēm un B2 – lasīšanas un klausīšanās prasmēm, pabeidzot vispārējo vidējo izglītību.

Salīdzinot minimālos svešvalodu apguves līmeņus, kas noteikti svešvalodu apguvējiem pamatzglītības otrā posma līmenī un vispārējās vidējās izglītības beigās, varēja gaidīt, ka, kā jau tas bija sagaidāms, vispārējās vidējās izglītības beigās ir vērojama kopīga tendence, ka sasniegumu līmeņi ir augstāki nekā pamatzglītības otrā posma beigās. Pastāv vispārējs pieņēmums, ka skolēni, turpinot mācības, gūs turpmākus panākumus. Tas attiecas gan uz pirmo svešvalodu, gan otro svešvalodu.

Lielākajā daļā valstu ir noteikti vienādi minimālie standarti četrām galvenajām saziņas prasmēm (klausīšanās, runāšana, lasīšana un rakstīšana). Tomēr Beļģijas franču kopienā, Igaunijā, Austrijā, Polijā, Portugālē un Igaunijā konkrētām prasmēm ir noteikti atšķirīgi minimālie sasniegumu līmeņi (sk. katrai valstij specifiskās piezīmes). No šīs daudzveidības neizriet skaidra tendence. Piemēram, Beļģijas franču kopiena vispārējās vidējās izglītības beigu posmā nosaka, ka pirmā svešvalodā jāsasniedz B1 līmenis klausīšanās, rakstīšanas un runāšanas prasmēm un B2 līmenis lasīšanas prasmēm, bet Igaunijā – B2 līmenis lasīšanas, klausīšanās un runāšanas prasmēm un B1 līmenis rakstīšanas prasmēm.

Atšķirības minimālajā līmenī var būt atkarīgas arī no apgūstamajām valodām. Tā tas ir Portugālē un Somijā. Portugālē kā otro valodu var apgūt franču, vācu vai spāņu valodu. Beidzot pamatzglītības otro posmu, skolēniem jāsasniedz A2 līmenis franču un vācu valodā, savukārt spāņu valodā līmenis, ko skolēniem jāsasniedz, ir atkarīgs no prasmēm (B1 līmenis lasīšanai un klausīšanai un A2 līmenis runāšanai un rakstīšanai). Somijā angļu valodas kā pirmās svešvalodas minimālais apguves līmenis ir augstāks nekā citām valodām (t. i., B1 līmenis pamatzglītības otrajā posmā un B2 līmenis vispārējās vidējās izglītības pakāpē).

I. IEDAĻA - MĀCĪBU LAIKS UN MĀCĪBU REZULTĀTI

Dažās izglītības sistēmās nav noteikts *CEFR* līmeņa sasniegumu līmenis, un to var izskaidrot ar trim galvenajiem iemesliem.

Pirmkārt, svešvalodu apguve (pirmā un/vai otrā svešvaloda) var nebūt obligāta pamatizglītības otrajā posmā un/vai vispārējā vidējā izglītībā. Tā tas ir Īrijā, kur svešvalodas nav obligāts priekšmets. Tas attiecas arī uz Beļģijas franču kopienu, Vāciju, Spāniju, Horvātiju, Zviedriju un Albāniju, kur pamatizglītības otrajā posmā un vidusskolas posmā otra svešvaloda nav obligāta visiem skolēniem. Bulgārijā, Ungārijā un Norvēģijā otrā svešvaloda ir obligāta tikai vispārējā vidējā izglītībā, bet Dānijā tā ir obligāta tikai pamatizglītības otrajā posmā. Maltā vispārējās vidējās izglītības pēdējos divos gados svešvalodas nav obligāti apgūstamas.

Otrkārt, *CEFR* nevar izmantot, lai noteiktu sasniegumu līmeni. Tas attiecas uz Spāniju un Horvātiju, kur obligāta ir tikai viena svešvaloda, un Luksemburgu, Maltu un Nīderlandi, kur obligātas ir divas svešvalodas. Norvēģijā un Turcijā *CEFR* izmantošana, lai noteiktu sasniegumu līmeņus, ir atkarīga no attiecīgās svešvalodas (Norvēģijā – otrā, Turcijā – pirmā). Līdzīga jaukta pieeja ir Dānijā, Šveicē, Lihtenšteinā un Serbijā, kur *CEFR* izmantošana ir atkarīga no izglītības līmeņa (pirmajās trijās valstīs to izmanto, pabeidzot pamatizglītības otro posmu, bet pēdējās trijās valstīs – pabeidzot vispārējo vidējo izglītību).

Visbeidzot, Albānijā mācību programmā nav noteikts minimālais obligātās svešvalodas apguves līmenis (nav otrās obligātās svešvalodas).

MĀCĪBU PROCESS

II. IEDAĻA. TESTĒŠANA UN VALODAS APGUVES ATBALSTA PASĀKUMI

Svešvalodām atvēlētais mācību laiks, par ko runāts šīs nodaļas I. iedaļā, ir laiks, kas veltīts skolēnu formālās mācīšanās iespēju nodrošināšanai skolas kontekstā. Testēšana un valodas apguves atbalsta pasākumu pieņemšana, kas ir šīs otrās iedaļas uzmanības centrā, ir citas svarīgas mācību/apmācības procesa dimensijas.

Testēšanai var būt dažādi veidi, kurus lielā mērā nosaka tās mērķi: tā var būt diagnostiska, formatīva vai summatīva⁽⁸⁷⁾. Padomes 2019. gada ieteikumā par visaptverošu pieeju valodu mācīšanai un apguvei atbalstīta šo trīs vērtēšanas veidu "kombinēta izmantošana"⁽⁸⁸⁾.

Šajā sadaļā aplūkoti summatīvie svešvalodu testi, kuru rezultātā vispārējās vidējās izglītības beigās tiek iegūts sertifikāts (sk. E7. attēlu). Diskusijā galvenā uzmanība tiek pievērsta to svešvalodu daudzveidībai, kurām ir pieejami šie testi. Tas ir cieši saistīts ar B7. un B8. attēlu B. nodaļā un C. nodaļas II. iedaļu. Šī iedaļa attiecas arī uz valodu diagnosticējošo novērtējumu pirmsskolas izglītības beigās vai pamatzglītības sākumā. Tā ir vērsta uz mācību valodas, kas dažiem skolēniem (piemēram, jauniebraukušajiem migrantu skolēniem) var būt svešvaloda, novērtēšanu (sk. E8. attēlu).

Šajā sadaļā aplūkoti valodas apguves atbalsta pasākumi (sk. E9. attēlu) attiecas tikai uz jauniebraukušajiem migrantu skolēniem pamatskolā un vidusskolēniem, kas lielākajā daļā valstu atbilst obligātajai izglītībai. Padomes 2019. gada ieteikumā par visaptverošu pieeju valodu mācīšanai un apguvei ir atzītas šīs īpašās skolēnu grupas īpašās vajadzības, jo īpaši saistībā ar mācību valodu⁽⁸⁹⁾.

Visi šajā sadaļā minētie rādītāji balstās uz *Eurydice* tīkla apkopotajiem datiem, kas aptver 39 izglītības sistēmas 37 valstīs⁽⁹⁰⁾.

LIELĀKAJĀ DAĻĀ VALSTU IR 6 LĪDZ 12 SVEŠVALODU VALSTS PĀRBAUDĪJUMI

E7. attēlā ir parādītas svešvalodas, kuras tiek pārbaudītas valsts pārbaudījumos, kas ļauj iegūt sertifikātu vispārējās vidējās izglītības apguves beigās. Valsts pārbaudījumi ir standartizēti testi/eksāmeni, ko nosaka augstākā līmeņa izglītības institūciju un par kuru izpildi tās ir atbildīgas. Kā redzams attēlā, lielākā daļa valstu izmanto valsts mēroga testus. Pārbaudītās svešvalodas var iedalīt trīs galvenajās kategorijās.

Pirmajā kategorijā ietilpst angļu, franču un vācu valoda, kas tiek pārbaudītas valsts pārbaudījumos (ja tādi ir) lielākajā daļā izglītības sistēmu, un tām seko krievu, spāņu un itāļu valoda, kas arī tiek pārbaudītas lielākajā daļā izglītības sistēmu. Otrajā kategorijā ietilpst ķīniešu, latīņu, klasiskā grieķu⁽⁹¹⁾, japāņu, portugāļu, arābu, mūsdienu grieķu, ungāru, poļu un turku valoda.

(87) "Diagnostiskais novērtējums ir iepriekšējs novērtējums, kas sniedz pasniedzējiem informāciju par izglītojamo iepriekšējām zināšanām, izpratni un nepareizajiem priekšstatiem pirms jauna jēdziena vai aktivitātes ieviešanas. Diagnostisko novērtējumu var izmantot arī, lai noteiktu, cik liela akadēmiskā izaugsme ir sasniegta līdz mācību stundas beigām. "Apkopojošie vērtējumi ir skolēnu novērtējumi, kas bieži (bet ne vienmēr) notiek kursa, moduļa vai mācību vienības beigās, lai noteiktu, cik labi skolēni ir izpildījuši mācību mērķus". "Formatīvais vērtējums attiecas nevis uz skolēnu vērtēšanas veidu, bet gan uz vērtēšanas laiku" (McComas, 2014). Tie notiek mācību laikā. Tie sniedz atgriezenisko saiti skolēniem un skolotājiem par mācīšanas/mācīšanās procesu, lai to uzlabotu un palīdzētu skolēniem uzlabot mācību rezultātus.

(88) Padomes 2019. gada 22. maija ieteikums par visaptverošu pieeju valodu mācīšanai un apguvei, OV C 189, 5.6.2019., 21. lpp.

(89) Ibid.

(90) Sīkāka informācija par valstīm ir sniegta šī ziņojuma ievadā.

(91) Klasiskā grieķu un latīņu valoda ir iekļautas pārbaudāmo valodu sarakstā, jo dažās valstīs tās tiek uzskatītas par svešvalodām un skolēni tās var izvēlēties kā alternatīvu modernajām valodām.

MĀCĪBU PROCESI

Šīs valodas tiek pārbaudītas valsts pārbaudījumos 5 līdz 10 izglītības sistēmās. Pēdējā kategorijā ir valodas, kas tiek pārbaudītas mazāk nekā piecās izglītības sistēmās. Tā tas ir, piemēram, mūsdienu ivrita (četrās izglītības sistēmas), persiešu, somu, lietuviešu, holandiešu un zviedru valodas (trīs izglītības sistēmas) gadījumā.

E7. attēls: Valsts pārbaudījumos pārbaudītās svešvalodas vispārējā vidējā izglītībā (ISCED 3), 2021/2022

		fr	de	nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	AL	BA	CH	IS	LI	ME	MK	NO	RS	TR			
Angļu	eng				●	●	●	●	●				●	●	●	●	●	●		●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●						●		●					
Franču	fra				●	●	●	●	●	●				●	●	●	●	●		●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●						●		●					
Vācu	deu					●	●		●	●			●	●	●	●	●	●		●	●	●		●	●	●	●	●	●	●						●		●					
Krievu	rus				●	●	●	●	●	●			●		●	●	●	●		●	●		●	●	●	●	●	●	●							●		●					
Spāņu	spa				●	●	●	●		●			●	●	●	●				●	●		●	●	●	●	●	●	●	●									●				
Itāliešu	ita				●		●	●		●			●	●		●				●	●		●	●		●	●	●	●								●		●				
Ķīniešu	zho							●		●			●		●					●		●	●		●	●												●					
Latīņu	lat						●	●					●		●						●		●		●		●		●														
Grieķu (klasiskā)	grc						●						●		●						●		●		●		●																
Japāņu	jpn							●		●			●		●					●							●													●			
Portugāļu	por							●		●			●		●											●			●											●			
Arābu	ara							●					●		●						●																			●			
Grieķu (modernā)	gre				●			●					●								●																			●			
Ungāru	hun							●					●										●				●													●			
Poļu	pol							●		●			●										●																	●			
Turku	tur							●					●			●										●														●			
Ivrits (modernais)	heb							●					●		●																									●			
Persiešu	fas							●					●																											●			
Somu	fin												●																●											●			
Lietuviešu	lit							●					●																											●			
Holandiešu	nld							●					●																											●			
Zviedru	swe							●					●																●														
Čehu	ces							●					●																														
Dāņu	dan							●					●																														
Igauņu	est												●																											●			
Horvātu	hrv												●										●																				
Latviešu	lav							●																																●			
Rumāņu	ron							●					●																														
Slovāku	slk							●					●																														
Slovēņu	slv												●										●																		●		
Cita													●										●						●											●			
Nav valsts pārbaudījumu svešvalodu pārbaudei, par ko tiek piešķirts sertifikāts		●	●	●							●	●							●																			●		●	●		

(91) Klasiskā grieķu un latīņu valoda ir iekļautas pārbaudāmo valodu sarakstā, jo dažās valstīs tās tiek uzskatītas par svešvalodām un skolēni tās var izvēlēties kā alternatīvu modernajām valodām.

II. SADAĻA - TESTĒŠANA UN VALODAS APGUVES ATBALSTA PASĀKUMI

Paskaidrojumi

var neattiekties uz visiem skolēniem šajā izglītības līmenī, jo valsts pārbaudījumos pārbaudāmās svešvalodas var atšķirties atkarībā no izglītības līmeņa.

Svešvalodas ir uzskaitītas dīlstošā secībā atkarībā no tā, cik izglītības sistēmu tās pārbauda valsts pārbaudījumos. Ja uzskaitīto valodu skaits ir

Šis attēls attiecas tikai uz valsts pārbaudījumiem, kuru rezultātā vispārējās vidējās izglītības beigās tiek iegūts sertifikāts. Uzskaitītās svešvalodas vienāds, valodas tiek sakārtotas pēc to ISO koda (ISO 639-3) (sk. <https://iso639-3.sil.org/>, Pēdējo reizi skatīts: 2022. gada 11. jūlijs.)

ES oficiālās valodas tiek parādītas, ja tās tiek pārbaudītas vismaz divās izglītības sistēmās; visas pārējās valodas tiek parādītas, ja tās tiek pārbaudītas vismaz trīs izglītības sistēmās. Visas valodas, kas nav attēlotas, attēlā ir atzīmētas kā "citas" un norādītas piezīmēs, kas attiecas uz konkrēto valsti.

Terminu "svešvaloda", "Starptautiskā standarta izglītības klasifikācija (ISCED)" un "valsts pārbaudījums" definīcijas skatīt glosārijā.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Beļģija (BE de): valsts pārbaudījuma nav, bet visi vidusskolas pēdējo klašu skolēni piedalās diplôme d'études en langue française (franču valodas diploms) eksāmenā un saņem sertifikātu, ja nokārto šo pārbaudījumu.

Vācija: Abitur (vispārējās augstākās izglītības iestājekāme) eksāmenus nosaka augstākās izglītības institūcijas gandrīz visās federālajās zemēs. Valodas dažādās federālajās zemēs var atšķirties.

Francija: "citi" ietver albāņu, amhariešu, armēņu, bambaru, basku, berberu tašelhitu, berberu kabilu, berberu rifiešu, bretoņu, bulgāru, kataloņu, kambodžiešu, korsikāņu, kreolu, fula, gallu, hausu, hindi, indonēziešu malajiešu, korejiešu, laosiešu, maķedoniešu, malagasiešu, melanēziešu, norvēģu, oksitāņu, Elzasas un Mozeles reģionālās valodas (pazīstamas kā Elzasas un Mozeles frankoniešu dialekti), svahili, tahitāņu, tamilu, vjetnamiešu, valisiešu un futuniešu valodas.

Ungārija: jebkuru skolā apgūstamo valodu var pārbaudīt matura eksāmenā (valsts pārbaudījums vidējās izglītības beigās). Uzskaitītās svešvalodas ir tās, kas tika pārbaudītas 2020./2021. gadā.

Austrija: "citi" ietver bosniešu, horvātu un serbu valodu.

Somija: "citi" ietver sāmu valodas (ziemeļu, skoltu un ināru valodas).

Norvēģija: "citi" ietver albāņu, amhariešu, bosniešu, kantoniešu, dari, filipīniešu, hindu, islandiešu, korejiešu, kurdu (sorani), lule sāmu, ziemeļu sāmu, oromo, pandžabi, puštu, serbu, zīmju valodu, somāliešu, dienvidu sāmu, tamilu, taizemiešu, tigrīņu, urdu un vjetnamiešu valodu.

Lielākajā daļā valstu, kurās tiek kārtoti valsts pārbaudījumi, lai iegūtu sertifikātu pēc vispārējās vidējās izglītības iegūšanas, tiek pārbaudītas no 6 līdz 12 svešvalodas. Trijās valstīs, proti, Vācijā, Francijā un Norvēģijā, pārbaudīto svešvalodu skaits ir ārkārtīgi liels: attiecīgi, 24, 60 un 45 svešvalodas.

IETEIKUMS VAI PRASĪBA PĀRBAUDĪT MAZU BĒRNU MĀCĪBVALODU PASTĀV NEDAUDZ MAZĀK NEKĀ PUSĒ IZGLĪTĪBAS SISTĒMU

Lai skolēns varētu labi mācīties skolā, ir svarīgi apgūt mācību valodu. Turklāt tagad tiek atzīts, ka, lai sekmīgi mācītos, skolēniem ir jāattīsta valodas prasmes, kas "pārsniedz spontāno un parasti neformālo valodu, ko lieto ikdienas sociālajā dzīvē" (Eiropas Padome, 2015, 10. lpp.). Akadēmiskajā vidē lietotā specifiskā valoda, ko bieži dēvē par "akadēmisko valodu", daudzējādā ziņā atšķiras no ikdienas valodas piemēram, tai raksturīgs specializēts vārdu krājums vai sarežģīti teikumi ar palīgteikumiem. Lai gan visiem skolēniem var būt sarežģīti apgūt mācību valodu augstā līmenī, tas ir īpaši sarežģīti tiem skolēniem, kuri mājās nerunā mācību valodā (sk. A2. attēlu).

Arvien vairāk tiek apzināts arī tas, ka skolēnu valodas un kultūras reāliju ņemšana vērā, ja tās atšķiras no skolas galvenās valodas (un kultūras), pozitīvi ietekmē skolēnu labklājību un sasniegumus skolā, jo īpaši saistībā ar mācību valodu (Eiropas Komisija / EACEA / Eurydice, 2019). Dažādi konkrēti atbalsta pasākumi, piemēram, dzimtās valodas nodarbību organizēšana (sk. E9. attēlu), var palīdzēt novērtēt skolēnu īpašos valodas un kultūras apstākļus un kopumā veicināt viņu sasniegumu uzlabošanu skolā (Siarova, 2022).

Komisijas dienestu darba dokumentā, kas pievienots priekšlikumam Padomes ieteikumam par visaptverošu pieeju valodu mācīšanai un apguvei, stingri iestājas par to, lai "likvidētu valodu apguves "silosus"" (Eiropas Komisija, 2018, 24. lpp.), izmantojot visaptverošāku pieeju valodu apguvei un mācīšanai skolā. Šajā inovatīvajā un visaptverošajā perspektīvā ir ieteicams novērtēt (un apstiprināt) arī skolēnu valodu kompetences (t. i., novērtēt visas valodas, kuras skolēni var (daļēji) zināt.

Visās Eiropas valstīs pašlaik nav ieteikumu vai prasību, ko augstāka līmeņa izglītības iestādes būtu noteikušas skolām veikt diagnosticējošus testus par skolēnu pilnu valodu repertuāru, t. i., mācību valodu, dzimto valodu, svešvalodu u. c., un nav arī prasību, ko tās būtu noteikušas skolām. Esošajos diagnostikas testos uzmanība tiek pievērsta tikai mācību valodai.

E8. attēla mērķis ir parādīt, vai augstākā līmeņa izglītības institūcijas iesaka vai pieprasa skolām veikt diagnosticējošus testus par mācībvalodu pirmsskolas izglītības beigās vai pamatzglītības sākumā ((a) karte). Tajā arī parādīts, vai augstākā līmeņa izglītības institūcijas ir izstrādājušas vai apstiprinājušas novērtēšanas rīkus šo pārbaūžu veikšanai ((b) karte). Pirmsskolas izglītības beigas un pamatzglītības sākums ir kritiski punkti izglītībā, jo tie bieži vien atbilst periodam, kad sākas rakstpratības mācīšana. Abās kartēs ir arī norādīts, vai diagnostikas testi un novērtēšanas rīki attiecas uz visiem skolēniem vai tikai uz konkrētām grupām, piemēram, jauniebraucējiem migrantu skolēniem vai skolēniem ar disleksiju. Kā redzams attēlā ((a) kartē), augstākā līmeņa izglītības institūcijas 16 izglītības sistēmās (no 39) iesaka vai pieprasa, lai skolas pirmsskolas izglītības un/vai pamatzglītības sākumā veiktu diagnosticējošus testus par skolēnu zināšanām mācību valodā. Puse no tām pārbauda visus skolēnus, bet otra puse pārbauda tikai noteiktas skolēnu grupas. Maltā un Zviedrijā skolām tiek ieteikts (vai pieprasīts) novērtēt visu skolēnu kopumu un arī konkrētas skolēnu kategorijas.

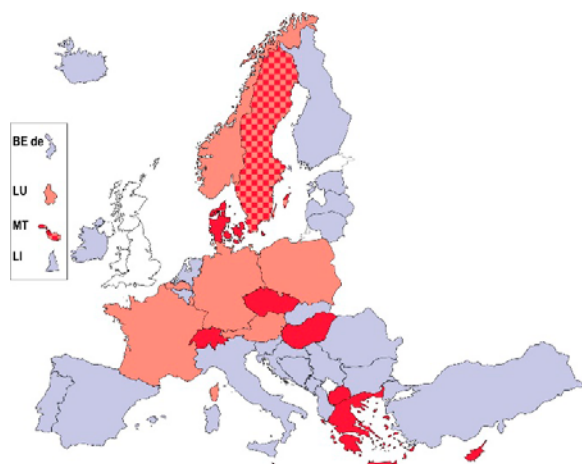
Jauniebraukušie migranti un/vai skolēni, kuri nerunā mācību valodā, ir visvairāk pārbaudītās skolēnu grupas (Čehijā, Grieķijā, Kiprā, Maltā, Zviedrijā un Šveicē). Citas īpašas skolēnu kategorijas, uz kurām vērsti aptaujātie diagnostikas testi, ir skolēni skolās, kurās vairāk nekā 30 % skolēnu ir no mazāk aizsargātām teritorijām (Dānija); skolēni, kas identificēti kā mazāk aizsargātas grupas, piemēram, skolēni no romu kopienas vai grieķu repatrianti (Grieķija); skolēni ar disleksiju (Ungārija un Zviedrija); un skolēni, kas vecāki par paredzēto skolas vecumu (Ziemeļmaķedonija).

Augstākā līmeņa izglītības institūcijas lielākajā daļā izglītības sistēmu, kurās skolēnu mācību valodas prasmes pārbaude ir ieteikums vai prasība, ir izstrādājušas vai apstiprinājušas arī īpašus novērtēšanas rīkus. Izņēmums ir Vācija, Luksemburga, Polija, Šveice un Norvēģija ((b) karte). Turpretī, lai gan nav ieteikuma vai prasības veikt diagnostikas testus pirmsskolas izglītības beigās un/vai pamatzglītības sākumā ((a) karte), Beļģijas vāciski runājošās kopienas un Nīderlandes augstākā līmeņa izglītības institūcijas ir izstrādājušas vai apstiprinājušas novērtēšanas rīkus. Tās paredzētas skolēniem, kuru mācību valodas zināšanas ir zemākas par CEFR A2 līmeni (Beļģijas vācu valodā runājošā kopiena), un 3–4 gadus veciem skolēniem (Nīderlande).

E8. attēls: Mācību valodas pārbaude pirmsskolas izglītības (ISCED 0) un/vai pamatzglītības (ISCED 1) pirmajā posmā, 2021/2022. gads

(a) Ieteicamie vai pieprasītie **diagnosticējošie testi** mācību valodas jomā pēc augstākā līmeņa izglītības institūcijas

(b) **Novērtēšanas rīki**, ko izstrādājušas vai apstiprinājušas augstākā līmeņa izglītības institūcijas, lai veiktu diagnostikas testus

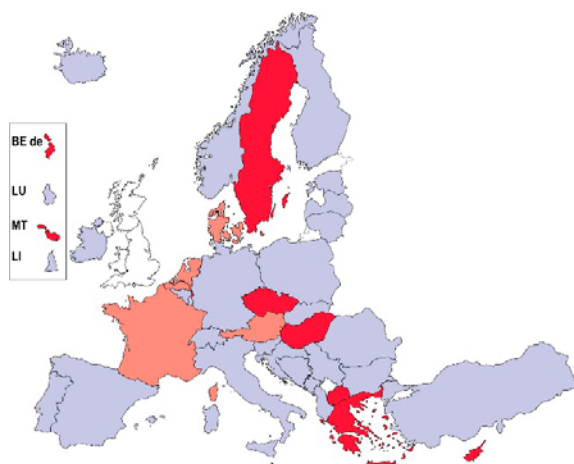

■ Diagnostikas testu nav

Diagnostikas testi:

■ visai skolēnu populācijai

■ specifiskām skolēnu grupām

■ Nav novērtēšanas rīku

Novērtēšanas rīki:

■ visai skolēnu populācijai

■ specifiskām skolēnu grupām

Avots: Eurydice

Paskaidrojumi

No attēla tvēruma ir izslēgti testi, kas koncentrējas tikai uz lasīšanas prasmēm.

“Visa skolēnu populācija” attiecas uz visu skolas attiecīgā vecuma skolēnu kopumu.

Terminu “diagnostikas tests”, “Starptautiskā izglītības klasifikācija (ISCED)” un “augstākā līmeņa (izglītības) institūcijas” definīcijas skatīt glosārijā.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Beļģija (BE nl): KOALA testa mērķauditorija ir visa piecgadīgo skolēnu mērķauditorija, izņemot jauniebraukušos migrantu skolēnus.

NELIELA DAĻA VALSTU VEICINA VAI FINANSIĀLI ATBALSTA JAUNIEBRAUKUŠO MIGRANTU SKOLĒNU DZIMTĀS VALODAS MĀCĪŠANU

Jauniebraukušie migrantu skolēni ir īpaša skolēnu grupa, kas saskaras ar noteiktiem izaicinājumiem. Tie ir saistīti ar migrācijas procesu (piemēram, izceļošana no mītnes valsts un pielāgošanās jaunajiem noteikumiem uzņēmējā valstī), vispārējiem sociālekonomiskajiem un politiskajiem apstākļiem uzņēmējā valstī (piemēram, izglītībai paredzētie resursi) un līdzdalību izglītībā (piemēram, neatbilstoša klase vai valodas apguve, sociālā un emocionālā atbalsta trūkums). Lai risinātu šīs problēmas, pētījumos ir atbalstīta visaptveroša pieeja atbalsta sniegšanai, tostarp valodas apguves atbalsta pasākumi, kas ņem vērā jauniebraukušo migrantu skolēnu akadēmiskās, sociālās un emocionālās vajadzības (Eiropas Komisija / EACEA / Eurydice, 2019).

Tomēr šā ziņojuma kontekstā, kurā galvenā uzmanība pievērsta valodu apguvei, uzsvars tiek likts uz valodu apguves atbalsta pasākumiem, jo īpaši tiem, kurus veicina vai finansiāli atbalsta augstākā līmeņa izglītības institūcijas. Valodu apguves atbalsta pasākumi, kas veicina valodu ziņā bagātas mācību vides veidošanu, ir noderīgi ne tikai jauniebraukušajiem migrantu skolēniem, kuri bieži vien neprot mācību valodu, bet arī visai skolas sabiedrībai (Eiropas Komisija, 2018).

MĀCĪBU PROCESI

Kā redzams E9. attēlā, gandrīz visās valstīs augstākā līmeņa izglītības institūcijas finansiāli atbalsta vai veicina vismaz vienu no šādiem valodu apguves atbalsta pasākumiem:

- papildu nodarbības mācību valodā,
- pielāgota mācību programma (t. i., mācību programma, kuras standarta prasības ir mainītas),
- dzimtās valodas nodarbības,
- skolotāja palīgs klasē
- bilingvāla mācību priekšmetu mācīšana (dzimtā valoda un mācību valoda).

Visizplatītākais valodas atbalsta pasākums, kas tiek īstenots gandrīz visās Eiropas valstīs, ir papildu nodarbības mācību valodā mācību stundu laikā. Parasti šādu nodarbību piedāvājums ir ierobežots laikā. Somijā tas ir īpaši ilgs – skolēni to var izmantot sešus gadus no dienas, kad viņi uzsāk mācības skolā. Tikai Bulgārija, Polija, Rumānija, Slovēnija, Slovākija, Albānija, Ziemeļmaķedonija un Norvēģija neziņo par šādu noteikumu. Tomēr šīs valstis, izņemot Albāniju un Norvēģiju, organizē papildu nodarbības mācību valodā ārpus mācību stundām.

Papildu nodarbību nodrošināšana mācību valodā ārpus mācību stundām ir valodas atbalsta pasākums, ko veicina vai finansiāli atbalsta nedaudz mazāk nekā divas trešdaļas izglītības sistēmu. Dažās no tām vasarā tiek sniegts valodas apguves atbalsts. Tā tas ir, piemēram, Maltā. Migrējošo studentu nodaļas organizētie vasaras valodas kursi "Language to Go" ir īpaši paredzēti jauniebraukušajiem migrantu skolēniem un skolēniem ar maltiešu un/vai angļu valodas apguves grūtībām.

Vairākās izglītības sistēmās augstākā līmeņa izglītības institūcijas finansē papildu nodarbības mācību valodā, neprecizējot, vai tās jāorganizē mācību stundu laikā vai ārpus tām. Tā tas ir, piemēram, Beļģijas flāmu valodā runājošā kopienā, Igaunijā, Latvijā, Nīderlandē un Latvijā. Austrijā izvēlēta papildu nodarbību kārtība ir atkarīga no skolēnu rezultātiem vācu valodas prasmes testā: skolēniem, kuriem nepieciešams liels atbalsts, papildu nodarbības notiek ārpus mācību stundām, savukārt skolēniem, kuriem nepieciešams mērens atbalsts, papildu nodarbības notiek mācību stundās.

Papildus papildu nodarbībām mācību valodā pielāgotas mācību programmas ieviešana ir vēl viens atbalsta pasākums, kas ir plaši pieejams jauniebraukušajiem migrantu skolēniem visā Eiropā. Tā ir ieviesta nedaudz vairāk nekā pusē aptaujāto valstu.

Nedaudz vairāk nekā trešdaļa valstu ziņo, ka tās veicina vai finansiāli atbalsta jauniebraukušo migrantu skolēnu dzimtās valodas mācīšanu, tomēr šis pasākums ir mazāk populārs. Dažos gadījumos šis noteikums ir atkarīgs no studentu izcelsmes valsts un/vai divpusējiem nolīgumiem starp uzņemošo valsti un izcelsmes valsti (piemēram, Čehija un Ziemeļmaķedonija). Kiprā dzimtās valodas nodarbības tiek piedāvātas, izmantojot valsts projektu, ko finansē no ES struktūrfondi. Vācijā un Spānijā dzimtās valodas pakalpojumu pieejamība ir atkarīga attiecīgi no federālajām zemēm un autonomajām kopienām.

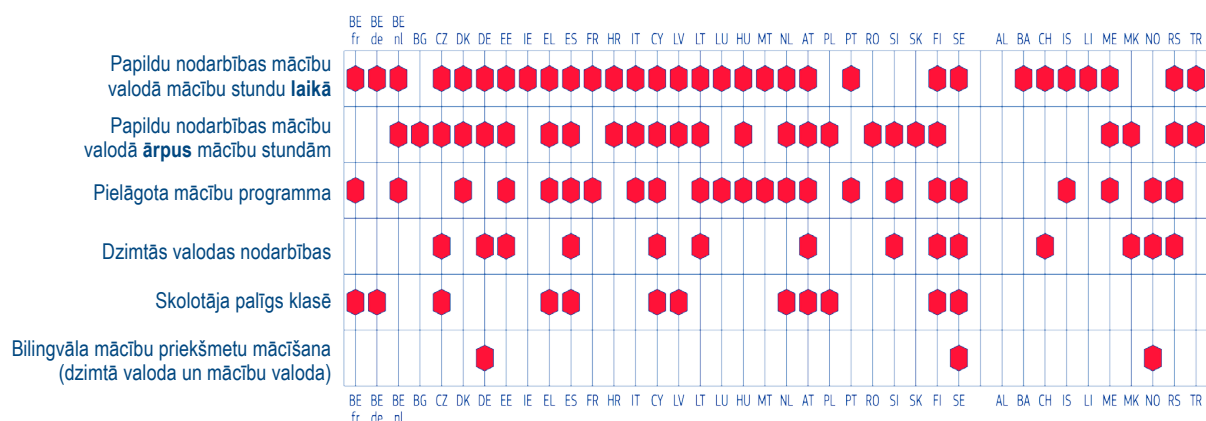
Nedaudz mazāk nekā trešdaļā izglītības sistēmu klasēs tiek izmantoti skolotāju palīgi, lai atvieglotu jauniebraukušo migrantu skolēnu mācīšanos. Jāatzīmē arī tas, ka skolotāju palīgu darbs ne vienmēr aprobežojas tikai ar palīdzības sniegšanu jauniebraukušajiem skolēniem migrantiem; tas var būt pieejams visiem skolēniem, kuriem ir nepieciešams atbalsts. Tā tas ir, piemēram, Somijā.

Visbeidzot, tikai dažas valstis – tikai Vācija, Zviedrija un Norvēģija – nodrošina bilingvālu mācību priekšmetu apguvi, tostarp skolēnu dzimtajā valodā un mācību valodā.

II. SADAĻA - TESTĒŠANA UN VALODAS APGUVES ATBALSTA PASĀKUMI

Ņemot vērā visus analizētos atbalsta pasākumus, tikai viena valsts – Albānija – nav ziņojusi par nevienu pasākumu.

E9. attēls: Valodu apguves atbalsta pasākumi jauniebraukušajiem migrantu skolēniem pamatzglītības pirmajā un otrajā posmā (ISCED 1–2), 2021./2022. gads

Avots: Eurydice

Paskaidrojumi

Attēlā parādīts, vai augstākā līmeņa izglītības institūcijas veicina vai finansiāli atbalsta kādu no uzskaitītajiem valodu apguves atbalsta pasākumiem jauniebraucējiem skolēniem.

Ja jauniebraucējie migrantu skolēni apmeklē papildu nodarbības mācību stundu laikā, viņi nepiedalās stundās, kas šajā laikā paredzētas, lai nodrošinātu standarta mācību programmas apguvi vienaudžiem.

Ja nesēn iebraucējie migrantu skolēni apmeklē papildu nodarbības pēc mācību stundām, viņi tās apmeklē pēc stundām, kas paredzētas, lai pasniegtu standarta mācību programmu vienaudžiem (un migrantu skolēniem).

Pielāgota mācību programma ir mācību programma, kuras standarta prasības ir mainītas, lai atbilstu jauniebraucējo migrantu skolēnu īpašajām vajadzībām un apstākļiem.

Ja augstākā līmeņa izglītības institūcijas finansē papildu nodarbību nodrošināšanu mācību valodā, nenorādot, vai šīs papildu nodarbības jāorganizē mācību stundās vai ārpus tām, abi varianti ir parādīti attēlā.

Terminu "mācību valodas", "Starptautiskā standarta izglītības klasifikācija (ISCED)", "jauniebraucējie migrantu skolēni" un "augstākā līmeņa (izglītības) institūcijas" definīcijas sk. glosārijā.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Vācija: atbalsta pasākumu nodrošināšana ir atkarīga no federālajām zemēm. Parādītā informācija atspoguļo izplatītākos atbalsta pasākumus visās 16 federālajās zemēs valstī.

Spānija: par atbalsta pasākumiem jauniebraucējiem skolēniem no migrantu vidus lemj autonomās kopienas. Attēlā parādīti pasākumi, kas ir sastopami visā Spānijā, bet ne vienmēr katrā autonomajā apgabalā.

Nīderlande: skolas saņem īpašus līdzekļus, ja tās uzņem skolēnus no migrantu ģimenēm. Tās pašas lemj, kā šos līdzekļus tērēt. Šie līdzekļi ir pieejami tik ilgi, cik ilgs ir migranta statuss, proti, četrus gadus.

ATSAUCES

Bergroth, M., Dražnik, T., Llompart Esbert, J., Pepiot, N., van der Worp, K. and Sierens, S. (2022), Linguistically Sensitive Teacher Education: Toolkit for reflection tasks and action research (<https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022021018583>), pēdējo reizi skatīts: 2022. gada 13. jūlijā.

Council of Europe (1992), The European Charter for Regional or Minority Languages (ECRML), European Treaty Series, No 148 (<http://conventions.coe.int/treaty/en/Treaties/Html/148.htm>), pēdējo reizi skatīts: 2022. gada 20. maijā.

Council of Europe (2015), The Language Dimension in All SubjECTS: A handbook for curriculum development and teacher training (<https://www.ecml.at/coe-docs/language-dimensions-subjECTS-EN.pdf>), pēdējo reizi skatīts: 2022. gada 17. maijā.

Council of Europe (2020), Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume, Council of Europe Publishing, Strasbourg (<https://rm.coe.int/common-european-framework-of-reference-for-languages-learning-teaching/16809ea0d4>), pēdējo reizi skatīts: 2021. gada 30. novembrī.

EACEA (European Education and Culture Executive Agency) (2015), Comparative overview on recommended annual instruction time in full-time compulsory education in Europe (<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/8a70d336-9f16-4907-8908-d44d3cc690fe/language-en>), pēdējo reizi skatīts: 2023. gada 30. janvārī.

European Commission (2012), First European Survey on Language Competences: Final report, Publications Office of the European Union, Luxembourg (<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/42ea89dc-373a-4d4f-aa27-9903852cd2e4>), pēdējo reizi skatīts: 2022. gada 6. jūlijā.

European Commission (2013), Study on educational support for newly arrived migrant children (<http://bookshop.europa.eu/en/study-on-educational-support-for-newly-arrived-migrant-children-pbNC3112385/>), pēdējo reizi skatīts: 2021. gada 12. novembrī.

European Commission (2018), Commission staff working document accompanying the document proposal for a Council recommendation on a comprehensive approach to the teaching and learning of languages, COM(2018) 272 final (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=SWD%3A2018%3A174%3AFIN>), pēdējo reizi skatīts: 2022. gada 15. decembrī.

European Commission / EACEA / Eurydice (2015), Languages in Secondary Education: An overview of national tests in Europe: 2014/15, *Eurydice* report, Publications Office of the European Union, Luxembourg.

European Commission / EACEA / Eurydice (2017), Key data on teaching languages at school in Europe – 2017 edition, *Eurydice* report, Publications Office of the European Union, Luxembourg.

European Commission / EACEA / Eurydice (2018), The Structure of the European Education Systems 2018/19: Schematic diagrams, *Eurydice – Facts and Figures*, Publications Office of the European Union, Luxembourg.

European Commission / EACEA / Eurydice (2019), Integrating students from migrant backgrounds into schools in Europe: National policies and measures, *Eurydice* report, Publications Office of the European Union, Luxembourg.

European Commission / EACEA / Eurydice (2020), *The Structure of the European Education Systems 2020/21: Schematic diagrams, Eurydice – Facts and Figures*, Publications Office of the European Union, Luxembourg.

European Commission / EACEA / Eurydice (2021a), *Recommended annual instruction time in full-time compulsory education in Europe – 2020/21*, Publications Office of the European Union, Luxembourg.

European Commission / EACEA / Eurydice (2021b), *Structural indicators for monitoring education and training systems in Europe – 2021: Overview of major reforms since 2015, Eurydice report*, Publications Office of the European Union, Luxembourg.

European Commission / EACEA / Eurydice (2021c), *Teachers in Europe: Careers, development and well-being, Eurydice report*, Publications Office of the European Union, Luxembourg.

Gerken, M. (2022), *Facilitating the implementation of the European Charter for Regional or Minority Languages through artificial intelligence* (<https://rm.coe.int/min-lang-2022-4-ai-and-ecrml-en/1680a657c5>), pēdējo reizi skatīts: 2022. gada 18. maijā.

McComas, W. F. (ed.) (2014), *The Language of Science Education: An expanded glossary of key terms and concepts in science teaching and learning* (<https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/978-94-6209-497-0.pdf>), pēdējo reizi skatīts: 2022. gada 8. jūlijā.

OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) (2019a), *TALIS 2018 Results (Volume I): Teachers and school leaders as lifelong learners*, OECD Publishing, Paris (https://www.oecd-ilibrary.org/education/TALIS-2018-results-volume-i_1d0bc92a-en), pēdējo reizi skatīts: 2020. gada 18. maijā.

Siarova, H. (2022), *Education interventions supporting newly arrived migrant and displaced children in their language learning needs, NESET ad hoc reports, No 2/2022* (https://nesetweb.eu/wp-content/uploads/2022/09/NESET_AHQ_Languages.pdf), pēdējo reizi skatīts: 2022. gada 2. decembrī.

UNESCO UIS (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation Institute for Statistics), (2012), *International Standard Classification of Education (ISCED 2011)* (<http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-ISCED-2011-en.pdf>), pēdējo reizi skatīts: 2021. gada 19. janvārī.

Wallace, S. (ed.) (2015), *A Dictionary of Education*, Oxford University Press, Oxford. DOI:10.1093/acref/9780199679393.001.0001.

GLOSĀRIJS

Akadēmiskā valoda: specifiska valodas forma, kas leksiski un gramatiski atšķiras no ikdienas valodas, tai bieži vien ir specializēta leksika vai īpašas gramatiskās struktūras (piemēram, vairāki palīgteikumi) un ko izmanto dažādiem specifiskiem mērķiem, piemēram, apkopojumam, salīdzināšanai un pretstatīšanai. Skolēniem ir jāattīsta akadēmiskās valodas prasmes, lai sekmīgi apgūtu ► mācību programmas saturu.

Sertifikāts: oficiāls apliecinājums par kvalifikāciju, kas studentam piešķirta pēc noteikta izglītības vai apmācības posma vai pilna kursa pabeigšanas. Sertifikātus var piešķirt, pamatojoties uz dažādiem vērtēšanas veidiem; noslēguma eksāmens nav obligāts priekšnosacījums.

Klasiskā valoda: sena valoda, piemēram, klasiskā grieķu vai latīņu valoda, kurā vairs nerunā nevienā valstī, un tāpēc to māca citiem mērķiem, nevis saziņai. Mācību mērķi var būt, piemēram, iegūt dziļākas zināšanas par mūsdienu valodas saknēm, kas radušās no attiecīgās klasiskās valodas, lasīt un izprast senās literatūras oriģināltekstus vai iepazīties ar civilizāciju, kas lietoja šo valodu. Dažās mācību programmās klasiskās valodas tiek uzskatītas par ► svešvalodām.

Eiropas vienotā valodu prasmes līmeņa noteikšanas sistēma (CEFR): Eiropas Padomes izstrādāta valodu apguves, mācīšanas un vērtēšanas sistēma. Tās galvenais mērķis ir veicināt valodu izglītības un kvalifikācijas nodrošināšanas pārredzamību un salīdzināmību.

CEFR sniedz visaptverošu aprakstu par komunikācijai ► svešvalodā nepieciešamajām kompetencēm, saistītajām zināšanām un prasmēm un dažādiem komunikācijas kontekstiem.

CEFR definē sešus prasmju līmeņus no “pamata lietotāja” līdz “lietpratīgam lietotājam”:

- A1 (“Iesācējs”),
- A2 (“Pamatiemaņas”),
- B1 (“Vidējais”),
- B2 (“Augstāks nekā vidējais”),
- C1 (“Augstākais”),
- C2 (“Pilnībā pārvalda”).

Tas ļauj novērtēt svešvalodu apguvēju un lietotāju progresu (Eiropas Padome, 2020).

Integrēta satura un valodas apguve (CLIL): vispārīgs termins, ar ko apzīmē dažādus bilingvālās vai imersijas izglītības veidus. Ir definēti divi CLIL veidi, pamatojoties uz valodu statusu, ko izmanto dažādu mācību priekšmetu (izņemot valodas un to literatūru/kultūru) apguvē.

CLIL A. tips: mācības, kurās dažādus mācību priekšmetus māca valodā, kas ► augstākā līmeņa mācību programmā norādīta kā ► svešvaloda. Svešvalodā apgūstamo priekšmetu skaits var atšķirties. Dažos gadījumos (1. gadījums) visi mācību priekšmeti (izņemot valodas) tiek mācīti svešvalodā. Citos gadījumos (2. gadījums) dažus mācību priekšmetus (izņemot valodas) māca svešvalodā, bet citus – galvenajā valstī ► mācību valodā.

CLIL B. tips: mācības, kurās dažādus mācību priekšmetus māca ► reģionālajā vai mazākumtautību valodā, ► neteritoriālā valodā vai ► valsts valodā (valstīs ar vairāk nekā vienu valsts valodu), bet citus priekšmetus (izņemot valodas) māca otrajā valodā, kas var būt jebkura cita valoda. Atšķirībā no CLIL A. tipa (1. gadījums), CLIL B. tipa mācībās priekšmeti, kas nav valodas, vienmēr

tiek mācīti vismaz divās valodās. Līdztekus metodei, kas ietver divas valodas, dažos retos gadījumos dažādu priekšmetu apguvei tiek izmantotas trīs (vai vairākas) valodas (piemēram, valsts valoda, reģionālā vai mazākumtautību valoda un svešvaloda).

Profesionālās kvalifikācijas celšana (PKC): šajā ziņojumā PKC ir oficiāla dienesta apmācība, ko skolotāji un/vai direktori veic savas karjeras laikā un kas ļauj viņiem paplašināt, pilnveidot un atjaunināt savas zināšanas, prasmes un attieksmi. Tā ietver gan mācību priekšmetu, gan pedagoģisko apmācību. Tiek piedāvāti dažādi formāti, piemēram, kursi, semināri, salīdzinoša novērošana un atbalsts no praktizējošo speciālistu tīkliem. Atsevišķos gadījumos PKC pasākumi var palīdzēt iegūt papildu kvalifikāciju.

Mācību programma: oficiāls ► vadības dokuments, ko izdevušas ► augstākā līmeņa institūcijas un kurā sīki izklāstītas mācību programmas un/vai jebkurš no šiem elementiem: mācību saturs, mācību mērķi, sasniegtie rezultāti, skolēnu vērtēšanas pamatnostādnes vai mācību programmas. Vienā izglītības sistēmā vienlaikus var būt spēkā vairāk nekā viena veida vadības dokumenti, un tie var uzlikt skolām dažāda līmeņa pienākumus.

Diagnostikas tests: “Tests, kura mērķis ir novērtēt skolēna stiprās un attīstāmās puses. ... [Tas ir] līdzeklis, lai noskaidrotu, kāds atbalsta vai izaicinājumu līmenis būs nepieciešams izglītojamajam. Diagnostiskais tests bieži vien ir pirmais solis individuālā mācību plāna izstrādē. To parasti veic, kad izglītojamais uzsāk mācības, un tās rezultātus dažkārt dēvē par izglītojamā “sākuma uzvedību” jeb sākuma punktu” (Wallace, 2015). Diagnostikas testi var būt valsts/standartizēti testi vai arī tos var noteikt pašas skolas un skolotāji. Mācību ceļš: dažās valstīs skolēniem pamatzglītības otrajā posmā vai vidusskolā jāizvēlas kāda specializēta mācību joma; piemēram, skolēniem var būt jāizvēlas literatūras un dabaszinātņu studijas vai dažāda veida skola, piemēram, ģimnāzija vai reālskola Vācijā. Šis jēdziens attiecas tikai uz vispārizglītojošām skolām. Tajā nav mēģināts aprakstīt ļoti specifiskus izglītības piedāvājuma veidus, piemēram, ► CLIL, eksperimentālās skolas un mūzikas skolas.

Svešvaloda: valoda, kas kā tāda aprakstīta ► mācību programmā, kuru noteikušas ► augstākās izglītības institūcijas. Izmantotā apraksta pamatā ir ar izglītību saistīta definīcija, kas nav saistīta ar valodas politisko statusu. Tādējādi atsevišķas valodas, kas no politiskā viedokļa tiek uzskatītas par reģionālām vai mazākumtautību valodām, var iekļaut mācību programmā kā svešvalodas. Tāpat arī atsevišķas ► klasiskās valodas var tikt uzskatītas par svešvalodām noteiktās mācību programmās. Svešvalodas var dēvēt arī par “modernajām valodām” (lai skaidri nošķirtu šīs valodas no klasiskajām valodām) vai par “otro vai trešo valodu” (pretstatā “pirmajai valodai”, ko var izmantot, lai apzīmētu ► mācību valodu valstīs, kurās ir vairāk nekā viena ► valsts valoda).

Vispārējās izglītības skolotājs: skolotājs (parasti pamatzglītībā), kurš ir kvalificēts mācīt visus (vai gandrīz visus) mācību priekšmetus, tostarp ► svešvalodas. Šādi skolotāji var pasniegt svešvalodas neatkarīgi no tā, vai viņi ir vai nav ieguvuši apmācību šajā jomā.

Mājas valoda: valoda, ko mājās bieži lieto ► skolēni no migrantu ģimenēm. Tā atšķiras no ► mācību valodas. Daudzos gadījumos skolēna mājas valoda ir viņa dzimtā valoda.

Sākotnējā pedagoģiskā izglītība (SPI): studiju un apmācības periods, kura laikā topošie skolotāji apgūst akadēmiskus mācību priekšmetus un profesionālo apmācību (vienlaicīgi vai secīgi), lai iegūtu skolotāja amatam nepieciešamās zināšanas un prasmes. Šis periods beidzas, kad topošie skolotāji iegūst skolotāja kvalifikāciju.

Starptautiskā standarta izglītības klasifikācija (ISCED): atsaucies starptautiskā klasifikācija izglītības programmu un saistīto kvalifikāciju sakārtošanai pa līmeņiem un jomām. Tā tika izstrādāta, lai atvieglotu izglītības statistikas un rādītāju salīdzināšanu starp valstīm, pamatojoties uz vienotām un starptautiski atzītām definīcijām. *ISCED* aptver visas organizētās un ilgstošās mācību iespējas bērniem, jauniešiem un pieaugušajiem, tostarp tiem, kam ir īpašas izglītības vajadzības, neatkarīgi no tā, kuras iestādes vai organizācijas tās nodrošina vai kādā formā tās tiek sniegtas.

Pašreizējā klasifikācijā – *ISCED* 2011 (UNESCO UIS, 2012) – ir deviņi līmeņi, kas sākas ar *ISCED* 0 (agrīnā pirmsskolas izglītība) un sniedzas līdz *ISCED* 8 (doktorantūras vai līdzvērtīgs līmenis).

Šis ziņojums aptver četrus *ISCED* līmeņus (*ISCED* 0–3), un pētījuma fokuss ir *ISCED* 1–3. Attiecīgo līmeņu galvenie raksturlielumi ir šādi.

ISCED 0: agrīnā pirmsskolas izglītība

Pirmsskolas izglītības programmas parasti tiek veidotas, izmantojot holistisku pieeju, lai atbalstītu bērnu agrīno kognitīvo, fizisko, sociālo un emocionālo attīstību un iepazīstinātu mazus bērnus ar organizētu apmācību ārpus ģimenes konteksta.

ISCED 0 programmas ir paredzētas bērniem, kuri ir jaunāki par *ISCED* 1 vecuma grupu. Ir divas *ISCED* 0 programmu kategorijas: agrīnā pirmsskolas izglītības attīstība un pirmsskolas izglītība. Pirmajā ir izglītojošs saturs, kas paredzēts jaunākiem bērniem (vecumā no 0 līdz 2 gadiem), bet otrajā – bērniem vecumā no 3 gadiem līdz sākumskolas vecumam.

ISCED 1: pamatzglītības pirmais posms

Pamatzglītības pirmais posms nodrošina mācību un audzināšanas pasākumus, kas parasti ir paredzēti, lai izglītojamie apgūtu pamatprasmes lasīt, rakstīt un rēķināt (t. i., lasītprasmi un rēķinprātību). Tas veido stabilu pamatu mācībām un pamatīgu izpratni par galvenajām zināšanu jomām, kā arī veicina personības attīstību, tādējādi sagatavojot izglītojamos pamatzglītības otrajam posmam. Tas nodrošina pamatzglītību ar nelielu specializāciju, ja vispār tiek nodrošināta šāda specializācija.

Ierastais vai likumā paredzētais mācību uzsākšanas vecums nav mazāks par 5 gadiem vai lielāks par 7 gadiem. Šis līmenis parasti ilgst 6 gadus, lai gan tā ilgums var būt no 4 līdz 7 gadiem. Pamatzglītības pirmais posms parasti ilgst līdz 10–12 gadu vecumam.

ISCED 2: pamatzglītības otrais posms

ISCED 2. līmeņa jeb pamatzglītības otrā posma programmas parasti balstās uz mācīšanas un mācīšanās pamatprocesiem, kas sākas *ISCED* 1. līmenī. Parasti izglītības mērķis ir likt pamatus mūžizglībai un personības attīstībai, sagatavojot izglītojamos turpmākām izglītības iespējām. Šī līmeņa programmas parasti ir vairāk orientētas uz mācību priekšmetiem, iepazīstinot ar teorētiskām koncepcijām dažādos mācību priekšmetos.

Dažas izglītības sistēmas var piedāvāt profesionālās izglītības programmas *ISCED* 2 pakāpē, lai sniegtu cilvēkiem darba tirgum nepieciešamās prasmes.

ISCED 2 sākas pēc 4 līdz 7 gadiem *ISCED* 1 izglītības. *ISCED* 2 skolēni parasti sāk mācības vecumā no 10 līdz 13 gadiem (visbiežāk 12 gadu vecumā).

ISCED 3: vidējā izglītība

Programmas *ISCED* 3. līmenis jeb vidējā izglītība parasti ir paredzēta izglītojamiem, kuri pabeidz vidējo izglītību, lai sagatavotos terciārajai vai augstākajai izglītībai, vai lai sniegtu darba tirgum nepieciešamās prasmes, vai abām šīm jomām. Šī līmeņa programmās skolēniem tiek piedāvātas vairāk uz priekšmetiem balstītas, specializētas un padziļinātas programmas nekā pamatzglītības otrajā posmā (*ISCED* 2. līmenis). Tā ir diferencētāka, ar plašāku iespēju un plūsmu klāstu.

ISCED 3 programmas var būt gan vispārējās, gan profesionālās izglītības programmas. Dažas *ISCED* 3 programmas ļauj tieši pāriet uz *ISCED* 4 un/vai *ISCED* 5, 6 vai 7.

ISCED 3 sākas pēc 8 līdz 11 izglītības gadiem no *ISCED* 1 sākuma. Skolēni šajā līmenī parasti mācās vecumā no 14 līdz 16 gadiem. *ISCED* 3 programmas parasti beidzas 12 vai 13 gadus pēc *ISCED* 1 programmas uzsākšanas (vai aptuveni 17 vai 18 gadu vecumā).

Valoda kā obligātais priekšmets: jebkura valoda, kas ► mācību programmā vai citos ► vadības dokumentos, ko izstrādājušas ► augstākā līmeņa izglītības institūcijas, noteikta kā obligātais priekšmets. Šo izteicienu var lietot, lai apzīmētu situācijas, kad visiem skolēniem konkrētā izglītības programmā vai konkrētā klasē ir jāapgūst kāda valoda, vai arī saistībā ar konkrētām mācību programmām dažādos ► izglītības ceļos.

Valoda kā izvēles priekšmets: jebkura valoda, kas norādīta ► mācību programmā vai citos ► vadības dokumentos, ko izstrādājušas ► augstākā līmeņa izglītības institūcijas, un ko skolēniem ir tiesības izvēlēties kā izvēles priekšmetu. Izvēles priekšmets nozīmē, ka skolām ir jānodrošina tas, ko skolēns izvēlas. Svešvalodu un klasisko valodu kontekstā šo izteicienu var lietot situācijās, kad visiem konkrētas izglītības programmas vai konkrētas klases skolēniem ir tiesības izvēlēties valodu, vai arī konkrētās mācību programmās, kas paredzētas dažādiem ► izglītības ceļiem.

Valodas apzināšanās skolās: jēdziens, kas attiecas uz daudzvalodu un visas skolas pieeju, kas ietver visaptverošu valodu stratēģiju, kura ietver nepārtrauktas pārdomas par valodas dimensiju visos skolas dzīves aspektos un ierosina visaptverošu pieeju visu valodu mācīšanai skolās (► mācību valoda, ► dzimtā valoda, ► svešvalodas (tostarp ► klasiskās valodas) u. c.)). Paredzams, ka šī pieeja iesaistīs visus skolotājus un skolas vadītājus, kā arī iesaistīs vecākus, citus aprūpētājus un plašāku vietējo sabiedrību. Konkrētāk runājot, skolas, kas apzinās valodu zināšanas, novērtē savu skolēnu valodu daudzveidību, atzīst viņu sākotnējās valodas prasmes un izmanto tās kā mācību resursus. Skolas, kurās tiek apzinātas valodas, atbalsta visus skolotājus, lai viņi varētu pievērsties mācību satura valodas lietojumam savos mācību priekšmetos, tostarp veicinot izpratni par dažādiem valodas reģistriem un leksiku (Eiropas Komisija, 2018).

Mācību valoda: valoda, ko izmanto, lai pasniegtu ► mācību programmas saturu un, plašākā nozīmē, lai sazinātos skolā un ārpus tās ar ieinteresētajām pusēm, piemēram, vecākiem un izglītības iestādēm.

Valsts pārbaudījums: standartizēts pārbaudījums/eksāmens, ko nosaka ► augstākā līmeņa valsts institūcijas un kas tiek veikts to pārziņā. Standartizēti testi/eksāmeni ir jebkura veida testi, kuros 1) visiem testa dalībniekiem jāatbild uz vienādiem jautājumiem (vai jautājumiem, kas atlasīti no kopīgas jautājumu bankas) un 2) kas tiek vērtēti standarta vai konsekventā veidā. Šajā jomā neietilpst starptautiski testi vai aptaujas, piemēram, SurveyLang, kā arī skolas līmenī izstrādāti testi, pat ja tie ir izstrādāti, pamatojoties uz centralizēti izstrādātu atsaucēs sistēmu (Eiropas Komisija / EACEA / Eurydice, 2015).

Jauniebraukušie migrantu skolēni: skolēni, kas dzimuši ārpus savas pašreizējās dzīvesvietas valsts un kuru vecāki arī dzimuši ārpus uzņēmējas valsts, un kuri ir skolas vecumā vai jaunāki (saskaņā ar valsts

obligātās izglītības noteikumiem) un pēc tam uzsāk formālo izglītību uzņēmējā valstī (Eiropas Komisija, 2013).

Neteritoriāla valoda: valoda, ko "lieto valsts pilsoņi un kas atšķiras no valodas vai valodām, ko lieto pārējie valsts iedzīvotāji, bet ko, lai gan tradicionāli lieto valsts teritorijā, nevar identificēt ar kādu konkrētu tās teritoriju" (Eiropas Padome, 1992). Piemēram, romu valoda ir neteritoriāla valoda.

Oficiālā valoda: valoda, ko lieto juridiskiem un valsts pārvaldes mērķiem noteiktā valsts teritorijā. Oficiālais statuss var attiekties tikai uz daļu valsts teritorijas vai arī aptvert visu tās teritoriju. Visas ► valsts valodas ir oficiālās valodas, bet ne visas valodas ar oficiālās valodas statusu ir valsts valodas (piemēram, dāņu valoda, kurai Vācijā ir oficiālās valodas statuss, ir ► reģionālā vai mazākumtautību valoda, nevis valsts valoda).

Reģionālā vai mazākumtautību valoda: valoda, ko "tradicionāli lieto kādas valsts teritorijā tās pilsoņi, kuri veido skaitliski mazāku grupu nekā pārējie valsts iedzīvotāji"; tā atšķiras no attiecīgās valsts valodas(-ām) (Eiropas Padome, 1992). Parasti tās ir to iedzīvotāju valodas, kuru etniskās saknes meklējamas attiecīgajos reģionos vai kuri tajos ir apmetušies uz dzīvi paaudzū paaudzēs. Mazākumtautību/reģionālajām valodām var piešķirt ► oficiālās valodas statusu, taču pēc definīcijas šis statuss attiecas tikai uz teritorijām, kurās tās tiek lietotas.

Speciālists skolotājs: skolotājs, kas ir kvalificēts mācīt ierobežotu priekšmetu skaitu (parasti ne vairāk kā trīs priekšmetus). Tas ietver vai nu tikai ► svešvalodas, vai arī vienu vai vairākas svešvalodas un (kādu) citu(-us) priekšmetu(-us).

Valsts valoda: jebkura valoda ar oficiālu statusu visā valstī. Jebkura valsts valoda ir ► oficiālā valoda.

Vadības dokumenti: dažāda veida oficiāli dokumenti, kas ietver noteikumus, vadlīnijas un/vai ieteikumus izglītības iestādēm.

Skolēni no migrantu ģimenēm: skolēni, kuri mācās skolā valstī, kas nav viņu izcelsmes valsts vai abu vecāku izcelsmes valsts. Šie termini ietver vairākas juridiski atšķirīgas situācijas, tostarp bēgļu, patvēruma meklētāju, migrējošo darba ņēmēju bērnu, trešo valstu valstspiederīgo bērnu ar pastāvīgā iedzīvotāja statusu, to darba ņēmēju bērnu no valstīm ārpus ES, kuri nav pastāvīgie iedzīvotāji, bērnu, kuri ir nelegālie iedzīvotāji, un imigrantu izcelsmes bērnu, uz kuriem ne vienmēr attiecas tiesību normas, kas īpaši attiecas uz izglītību. Šajā definīcijā nav ņemtas vērā lingvistiskās minoritātes, kas ir apmetušās uz dzīvi valstīs vairāk nekā divas paaudzes.

Skolēnu nosacītais vecums: skolu sistēmā ierastais skolēnu vecums, kad viņi uzsāk vai pabeidz noteiktu klasi vai izglītības līmeni. Nav ņemta vērā priekšlaicīga vai novēlota mācību uzsākšana, klašu atkārtošana vai citi pārtraukumi mācībās.

Augstākā līmeņa (izglītības) institūcija: augstākā līmeņa iestāde, kas ir atbildīga par izglītību attiecīgajā valstī, parasti valsts (pavalsts) līmenī. Tomēr Beļģijā, Vācijā un Spānijā attiecīgi kopienai, federālo zemju un autonomo kopienu administrācijai ir vai nu pilnībā atbildīgas par visām vai lielāko daļu ar izglītību saistīto jomu, vai arī dalās atbildībā ar valsts līmeņa institūcijām. Tāpēc šīs pārvaldes iestādes tiek uzskatītas par augstākā līmeņa institūcijām tajās jomās, par kurām tās ir atbildīgas, savukārt tajās jomās, par kurām tās ir atbildīgas kopīgi ar valsts līmeņa institūcijām, par augstākā līmeņa institūcijām tiek uzskatītas abas.

STATISTIKAS DATUBĀZES UN TERMINOLOĢIJA

PISA 2018 starptautiskā datubāze

PISA ir starptautisks pētījums, ko veic ESAO aizgādībā, lai noteiktu 15 gadus vecu skolēnu lasītprasmi, rēķinpratību un dabaszinātņu apguvē. Apsekojums balstās uz reprezentatīvu 15 gadus vecu skolēnu izlasi, kuri iegūst pamatizglītības otrā posma vai vidējo izglītību (*ISCED* 2 vai 3) atkarībā no sistēmas struktūras. *PISA* starptautiskajā aptaujā papildus rezultātu mērīšanai ir iekļautas arī anketas, lai noteiktu skolas un ģimenes konteksta mainīgos lielumus, kas var ietekmēt aptaujas rezultātus. Visi rādītāji attiecas gan uz valsts skolām, gan privātajām skolām, neatkarīgi no tā, vai tās saņem finansējumu vai ne.

PISA pētījumi tiek veikti reizi trijos gados. Pirmais apsekojums notika 2000. gadā; nākamās kārtas tika veiktas 2003., 2006., 2009., 2012., 2015. un 2018. gadā.

No šajā ziņojumā iesaistītajām valstīm tikai Lihtenšteina nepiedalījās *PISA* 2018 datu vākšanā.

Izsoles procedūrā tika atlasītas skolas un pēc tam skolēni. Tā mērķis bija nodrošināt katram skolēnam vienādu iespēju tikt izraudzītam neatkarīgi no skolas, kurā viņš mācās, lieluma vai atrašanās vietas. Šim nolūkam skolas tika izvēlētas ar varbūtību, kas proporcionāla 15 gadus veco skolēnu skaitam. Skolā tika atlasīts noteikts skaits skolēnu. Šī procedūra ir izstrādāta, lai ierobežotu skolēna iekļaušanas izlasē varbūtības mainīgumu.

Ja dati attiecas uz visiem valsts iedzīvotājiem, ir būtiski ievērot dažas stingras prasības, piemēram, standartklūdu analīzi (ar izlasi saistīto kļūdu novērtēšanu). Tā rezultātā divu datu vienību jūtamu atšķirību var uzskatīt par statistiski nenozīmīgu (sk. arī paskaidrojumus sadaļā “Statistikas termini”).

Šajā ziņojumā sniegtās ES vērtības (iedzīvotāju skaita aplēses) ir to ES valstu/reģionu iedzīvotāju skaita aplēšu svērtie vidējie rādītāji, kas piedalījās *PISA* pētījumā 2018. gadā. Tas nozīmē, ka katras valsts ieguldījums statistiskā rādītāja novērtēšanā Eiropas līmenī ir proporcionāls valsts lielumam, t. i., to 15 gadus veco skolēnu skaitam, kuriem nav iztrūkstošo vērtību.

PISA 2018 datubāze ir pieejama ESAO tīmekļa vietnē (<http://www.oecd.org/PISA/data/>).

PISA 2018 anketas ir pieejamas arī ESAO tīmekļa vietnē (<https://www.oecd.org/PISA/data/2018database/>).

TALIS 2018 datubāze

TALIS ir starptautisks pētījums, kas tiek veikts ESAO paspārnē un kurā galvenā uzmanība tiek pievērsta skolotāju darba apstākļiem un mācību videi skolās. Galvenie aplūkotie temati ir skolu vadība; skolotāju apmācība; skolotāju novērtēšana un atgriezeniskā saite; skolotāju pedagoģiskie uzskati, attieksme un mācīšanas prakse; skolotāju paustā pašvērtējuma sajūta; skolotāju apmierinātība ar darbu un klimats skolās un klasēs, kurās viņi strādā; un visbeidzot – skolotāju starptautiskā mobilitāte.

Apsekojums galvenokārt ir vērsts uz skolotājiem, kas strādā pamatizglītības otrā posma pakāpē (*ISCED* 2). Tās pamatā ir skolotāju un skolu direktoru aptaujas anketas. Visi rādītāji attiecas gan uz valsts skolām, gan privātajām skolām, neatkarīgi no tā, vai tās saņem finansējumu vai ne.

Aptaujas pirmā kārta notika 2008. gadā, bet otrā kārta – 2013. gadā. Jaunākie dati iegūti no apsekojuma trešā cikla (2018. gads). ESAO pašlaik gatavo *TALIS* 2024.

Šajā ziņojumā izmantoti dati par skolotāju apmācību un skolotāju starptautisko mobilitāti. Dati par skolotāju apmācību aptver 26 izglītības sistēmas 25 valstīs, kas piedalās šajā ziņojumā un piedalījās *TALIS* 2018. gadā. Dati par skolotāju starptautisko mobilitāti ir pieejami ierobežotā skaitā izglītības sistēmu

(23). Šajā ziņojumā ir sniegti arī tendences dati, kas balstīti uz 2013. un 2018. gada *TALIS* cikliem. Tendences dati attiecas uz 17 izglītības sistēmām, kas piedalījās abos ciklos.

Standarta izlases procedūrā tika atlasītas 200 skolas katrā valstī un 20 skolotāji (katrā skolā), kas māca pamatzglītības otrā posma līmenī (*ISCED* 2).

Ja datus uzskata par attiecināmiem uz visu valstu populāciju, ir būtiski ievērot dažas stingras prasības, piemēram, standartkļūdu analīzi (ar izlasi saistīto kļūdu novērtēšanu), kā rezultātā pamanāmu atšķirību starp diviem datu posteņiem var uzskatīt par statistiski nenozīmīgu (skatīt arī skaidrojumus sadaļā "Statistikas termini").

Šajā ziņojumā sniegtās ES vērtības (iedzīvotāju skaita aplēses) ir vidējās svērtās vērtības no ES valstīm/reģioniem, kas 2018. gadā piedalījās *TALIS*. Tas nozīmē, ka katras valsts ieguldījums statistiskā rādītāja novērtēšanā Eiropas līmenī ir proporcionāls valsts lielumam, t. i., *ISCED* 2 skolotāju skaitam, kuru rādītāji nav iztrūkstoši.

TALIS 2018 dati ir pieejami ESAO tīmekļa vietnē (<https://www.oecd.org/education/TALIS/TALIS-2018-data.htm>).

TALIS 2018 anketas ir pieejamas arī ESAO tīmekļa vietnē (<https://www.oecd.org/education/school/TALIS2018questionnaires.htm>).

Statistikas termini

Starptautiskā standarta izglītības klasifikācija (*ISCED*): sk. Glosāriju.

Standarta kļūda (SE): *PISA* 2018 un *TALIS* 2018, tāpat kā jebkuri citi liela mēroga izglītības apsekojumi (ESAO iepriekšējie *PISA* un *TALIS* apsekojumi, Starptautiskās Izglītības sasniegumu novērtēšanas asociācijas pētījumi Progress in International Reading Literacy Study un Trends in International Mathematics and Science Study u. c.), aplūko tikai reprezentatīvu mērķa populācijas izlasi. Parasti jebkurai konkrētai populācijai ir bezgalīgs skaits iespējamo izlašu. Dažādās izlasēs populācijas parametra (vidējā, procentuālā, korelācijas u. c.) aplēses var atšķirties. Ar jebkuru populācijas parametra aplēsi saistītā standarta kļūda kvantitatīvi izsaka šo izlases nenoteiktību. Pamatojoties uz šo aplēsto parametru un tā attiecīgo standarta kļūdu, ir iespējams izveidot ticamības intervālu, kas atspoguļo, par cik var atšķirties izlasē aprēķinātā vērtība dažādās izlasēs. Attiecīgi, pieņemot, ka aprēķinātais vidējais lielums ir 50 un vidējais ekstrapolācijas lielums ir 5, ticamības intervāls ar I tipa kļūdu 5 % ir $[50 - (1,96 \times 5); 50 + (1,96 \times 5)]$, t. i., aptuveni [40; 60]. Tāpēc var teikt, ka ir tikai 5 no 100 iespējām kļūdīties, ja populācijas vidējais rādītājs ir šajā intervālā.

Visas šajā ziņojumā ietvertās standarta kļūdas tika aprēķinātas, izmantojot atkārtotas izlases metodes un ievērojot dažādos *PISA* pētījuma un *TALIS* tehniskajos dokumentos noteikto metodoloģiju.

Apsekojuma datu standarta kļūdas ir norādītas 1. pielikumā.

Statistikais nozīmīgums. Attiecas uz 95 % ticamības līmeni. Piemēram, būtiska atšķirība nozīmē, ka atšķirība statistiski nozīmīgi atšķiras no nulles ar 95 % ticamības līmeni.

PIELIKUMI

1. PIELIKUMS. DETALIZĒTI STATISTIKAS DATI

A nodaļa

To 15 gadus veco skolēnu procentuālais īpatsvars, kuri mājās galvenokārt runā citā valodā, nevis mācību valodā, 2018. gads (dati A2. attēlam), un atšķirības starp 2003. un 2015. gadu, 2003. un 2018. gadu un 2015. un 2018. gadu.

	EU	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU
% 2018	11.5	17.4	24.1	17.4	12.9	5.8	8.1	17.8	5.4	9.1	6.2	20.6	11.5	3.3	7.1	22.3	10.5	5.9	82.9	2.2
S.E.	0.21	0.85	2.28	1.33	1.17	0.51	0.39	0.95	0.40	0.59	0.47	0.76	0.66	0.28	0.37	0.53	0.70	0.41	0.42	0.23
Δ2003–2015	:	10.5	0.7	-7.4	:	3.8	3.8	4.1	:	4.8	2.6	2.9	1.8	:	3.9	:	1.7	:	-8.0	1.7
S.E.	:	1.56	2.50	1.75	:	0.38	0.59	0.96	:	0.86	0.72	1.76	0.98	:	0.48	:	1.42	:	0.59	0.26
Δ2003–2018	:	10.2	6.9	-5.5	:	4.8	4.2	10.1	:	6.7	3.0	4.8	4.8	:	5.1	:	2.2	:	-9.6	1.6
S.E.	:	1.11	2.70	1.84	:	0.54	0.62	1.11	:	0.79	0.61	1.64	1.00	:	0.45	:	1.31	:	0.58	0.26
Δ2015–2018	:	-0.4	6.2	1.9	4.2	1.0	0.4	6.0	-0.4	1.8	0.4	1.9	3.1	0.2	1.1	:	0.5	0.5	-1.6	-0.1
S.E.	:	1.63	3.05	1.79	1.50	0.60	0.53	1.22	0.71	0.90	0.77	1.24	0.92	0.45	0.56	:	1.13	0.62	0.60	0.33
	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE		AL	BA	CH	IS	ME	MK	NO	RS	TR
% 2018	82.8	9.8	20.5	1.7	3.1	3.1	9.9	8.7	7.6	17.6		4.0	6.5	27.0	7.2	4.2	7.2	10.2	5.2	7.0
S.E.	0.54	0.76	0.90	0.29	0.34	0.55	0.39	0.74	0.49	1.03		0.53	0.44	1.20	0.45	0.25	0.39	0.55	0.58	0.91
Δ2003–2015	:	-7.4	9.8	0.9	1.4	:	:	4.9	3.1	8.2		:	:	14.0	4.0	:	:	3.9	:	5.4
S.E.	:	1.42	1.20	0.18	0.35	:	:	1.00	0.57	1.28		:	:	1.38	0.43	:	:	0.80	:	1.26
Δ2003–2018	:	-4.8	11.5	1.5	1.7	:	:	4.8	4.7	10.0		:	:	14.9	5.5	:	:	5.1	:	5.2
S.E.	:	1.49	1.17	0.30	0.40	:	:	1.07	0.54	1.25		:	:	1.39	0.50	:	:	0.77	:	1.17
Δ2015–2018	-4.9	2.6	1.7	0.6	0.2	0.4	2.3	-0.1	1.6	1.9		:	:	0.9	1.6	1.1	1.4	1.1	:	-0.2
S.E.	0.74	0.98	1.31	0.33	0.44	0.62	0.60	0.97	0.72	1.48		:	:	1.69	0.58	0.35	0.52	0.81	:	1.37

Δ Atšķirība starp konkrētiem pārskata gadiem

Avots: Eurydice, pamatojoties uz PISA 2018, 2015 un 2003.

Paskaidrojumi

Dati aprēķināti, pamatojoties uz PISA pētījuma jautājumu "Kādā valodā tu runā mājās lielāko daļu laika?" (ST16Q01(31) PISA 2003 un ST022Q01TA PISA 2015 un 2018). Kategoriju "Pārbaudījuma valoda" izmanto kā aizstājēju, lai noteiktu, vai skolēni mājās runā tajā pašā valodā, ko izmanto skolā.

Aplūkojot atšķirības starp 2003. un 2015. gadu, 2003. un 2018. gadu un 2015. un 2018. gadu, vērtības, kas būtiski atšķiras ($p < 0,05$) no nulles, ir norādītas treknrakstā.

Skatīt arī paskaidrojumus A2. attēlam A. nodaļā.

Imigrantu un neimigrantu piecpadsmitgadīgo skolēnu procentuālais īpatsvars pēc valodas, kurā runā mājās, 2018. gads (dati A3 attēlam)

%	EU	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU
A	6.9	11.7	14.4	9.9	0.7	2.9	5.4	13.8	1.3	8.8	4.8	6.1	6.5	0.7	5.9	8.0	1.0	0.5	41.5	:
S.E.	0.18	0.83	1.96	0.89	0.11	0.33	0.28	0.85	0.19	0.58	0.42	0.31	0.49	0.11	0.34	0.45	0.17	0.08	0.64	:
B	5.6	11.1	11.2	4.5	:	1.2	5.2	8.3	9.1	9.0	6.9	6.1	7.8	8.3	4.1	6.7	3.4	1.1	13.4	2.2
S.E.	0.16	0.88	1.75	0.49	:	0.17	0.30	0.50	0.45	0.55	0.45	0.29	0.66	0.48	0.30	0.30	0.27	0.11	0.42	0.30
C	4.4	5.5	9.4	7.0	11.6	2.7	2.6	3.5	4.0	:	1.3	14.2	5.0	2.4	1.1	14.0	9.4	5.3	41.5	1.8
S.E.	0.12	0.36	1.33	0.68	1.13	0.30	0.24	0.29	0.32	:	0.23	0.69	0.39	0.24	0.13	0.33	0.66	0.42	0.61	0.23
D	83.1	71.7	65.0	78.6	87.2	93.2	86.8	74.4	85.6	81.8	87.0	73.6	80.8	88.5	88.9	71.3	86.1	93.2	3.6	95.6
S.E.	0.30	1.43	2.50	1.41	1.16	0.54	0.52	1.26	0.55	0.91	0.67	0.87	1.02	0.57	0.50	0.60	0.76	0.44	0.25	0.39
%	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE		AL	BA	CH	IS	ME	MK	NO	RS	TR
A	5.7	7.6	16.7	:	1.9	:	6.9	:	4.3	13.9		:	:	21.7	4.6	1.0	:	7.8	1.0	:
S.E.	0.38	0.66	0.92	:	0.27	:	0.31	:	0.36	1.01		:	:	1.08	0.36	0.13	:	0.49	0.16	:
B	3.0	6.2	6.0	:	5.0	:	1.9	0.7	1.5	6.5		:	2.3	12.2	1.0	4.8	1.2	4.6	8.3	0.6
S.E.	0.31	0.65	0.43	:	0.42	:	0.18	0.13	0.19	0.50		:	0.30	0.69	0.18	0.28	0.19	0.43	0.40	0.12
C	77.2	1.9	3.6	1.2	1.1	3.0	2.8	8.0	3.1	3.3		3.8	5.9	5.0	2.5	3.2	6.5	2.3	4.2	6.7
S.E.	0.57	0.25	0.27	0.18	0.14	0.65	0.31	0.73	0.38	0.25		0.52	0.43	0.43	0.28	0.22	0.40	0.21	0.50	0.89
D	14.1	84.3	73.7	98.2	91.9	96.3	88.3	90.9	91.1	76.2		95.6	91.3	61.1	91.9	91.0	91.9	85.3	86.5	92.5
S.E.	0.51	1.24	1.12	0.30	0.62	0.67	0.41	0.74	0.56	1.36		0.51	0.54	1.50	0.47	0.34	0.46	0.80	0.63	0.91

A Imigrantu skolēni, kuri galvenokārt mājās runā citā valodā, kas nav mācību valoda

B Imigrantu skolēni, kuri mājās galvenokārt runā valodā, kurā notiek mācības

C Neimigrantu skolēni, kuri mājās galvenokārt runā citā valodā nekā skolā

D Neimigrantu skolēni, kuri mājās galvenokārt runā valodā, kurā notiek mācības

Avots: Eurydice, pamatojoties uz PISA 2018.

Paskaidrojums

Skatīt A3. attēla paskaidrojumus A. nodaļā.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Skatīt A. nodaļas piezīmes par A3. attēlu, kas attiecas uz konkrēto valsti.

To 15 gadus veco skolēnu procentuālais īpatsvars, kuri mācās skolās, kurās vairāk nekā 25 % skolēnu mājās galvenokārt runā valodā, kas atšķiras no mācību valodas, 2018. gads (dati A4. attēlam).

	EU	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU
%	13.3	21.8	41.4	20.5	16.6	3.1	4.5	25.8	2.6	4.7	3.7	27.8	10.8	:	6.4	18.1	10.8	6.6	96.2	:
S.E.	0.50	2.79	0.61	2.80	2.27	0.93	0.58	2.48	0.84	1.70	0.99	1.05	1.60		0.85	0.39	1.39	0.84	0.03	

	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	AL	BA	CH	IS	ME	MK	NO	RS	TR
%	98.0	10.1	29.0	:	:	2.0	10.5	11.0	7.8	22.5	1.8	1.6	48.3	1.2	0.0	5.1	6.1	3.9	8.9
S.E.	0.03	2.29	2.44			0.84	0.49	1.29	1.51	2.59	0.91	0.68	3.32	0.11		0.11	1.52	0.97	1.80

Avots: Eurydice, pamatojoties uz PISA 2018.

Paskaidrojums

Skatīt A4. attēla paskaidrojumus A. nodaļā.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Skatīt A. nodaļas piezīmes par A4. attēlu, kas attiecas uz konkrēto valsti.

C nodaļa – I daļa

To skolēnu procentuālais īpatsvars, kuri apgūst svešvalodas (FL) pamatzglītības otrajā posmā (ISCED 1), pēc valodu skaita, 2020. gads (dati C1a. attēlam)

%	EU	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU
≥ 2 FL	7.2	0.0	X	0.0*	2.0	0.8	30.2	1.3	33.4	:	35.9	20.2	0.9	20.0	2.7	10.2	19.0	0.7	83.2	2.1
1 FL	78.9	47.3	X	26.7*	81.5	79.0	56.7	52.8	46.3	:	62.4	79.8	99.0	80.0	93.5	89.8	79.2	72.0	16.8	60.3
0 FL	13.9	52.7	X	73.3*	16.4	20.2	13.1	45.9	20.3	:	1.7	0	0.1	0.0	3.9	0.0	1.8	27.3	:	37.6

%	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	AL	BA	CH	IS	LI	ME	MK	NO	RS	TR
≥ 2 FL	4.4	1.0	1.7	5.1	0.6	2.1	0.0	5.0	26.8	15.0	X	4.9	X	22.0	0.0	X	0.0	0.0	:	X
1 FL	95.6	43.6	98.1	94.8	68.1	97.7	81.2	83.4	59.9	79.6	X	69.9	X	53.4	100.0	X	100.0	100.0	:	X
0 FL	0.0	55.4	0.2	0.1	31.3	0.2	18.8	11.6	13.3	5.4	X	25.2	X	24.6	0.0	X	0.0	0.0	:	X

Avots: Eurydice, pamatojoties uz Eurostat/UOE datiem [educ_UOE_lang02] (dati iegūti 2022. gada 15. decembrī).

Paskaidrojums

Skaidrojums par aprēķiniem un datiem skatīt C. nodaļas C1a. un C1b. attēla paskaidrojumus.

Dati ar zvaigznītēm ir no 2019. gada (nevis 2020. gada).

Piezīmes par konkrētām valstīm

Skatīt C. nodaļas piezīmes par C1a. un C1b. attēlu, kas attiecas uz konkrēto valsti.

Skolēnu, kas pamatskolā apgūst vismaz vienu svešvalodu (ISCED 1), procentuālais īpatsvars pēc vecuma, 2020. gads (dati C1b. attēlam)

%	BE fr	CZ	DE	EE	EL	ES	FR	IT	CY	LT	LU	HU	MT	AT	PL	PT	RO	SI	FI	LI	NO
7 years	6.8	50.3	13.7	33.2	97.4	100.0	99.8	100.0	100.0	3.2	100.0	44.8	100.0	99.8	100.0	0.5	99.7	99.3	65.3	100.0	100.0
8 years	33.6	75.0	58.4	45.1	98.6	100.0	100.0	100.0	100.0	93.9	100.0	51.3	100.0	99.8	100.0	83.8	99.8	99.1	56.5	100.0	100.0
9 years	38.6	96.6	94.1	83.5	98.7	100.0	100.0	100.0	100.0	98.3	100.0	70.7	100.0	99.9	99.9	98.6	100.0	99.1	99.2	100.0	100.0
10 years	90.9	98.6	95.6	98.2	98.9	100.0	100.0	100.0	100.0	98.6	100.0	92.3	100.0	99.9	99.8	99.7	100.0	98.8	99.6	100.0	100.0

Avots: Eurydice aprēķini, pamatojoties uz nepublicētiem Eurostat/UOE datiem (pēdējo reizi atjaunināti 2022. gada 29. septembrī).

Paskaidrojums

Skaidrojums par aprēķiniem un datu apkopojumu pēc vecuma skatīt C. nodaļas C1a. un C1b. attēla paskaidrojumus.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Skatīt C. nodaļas piezīmes par C1a. un C1b. attēlu, kas attiecas uz konkrēto valsti.

Skolēnu, kas pamatizglītībā apgūst vismaz vienu svešvalodu (ISCED 1), īpatsvars 2013. un 2020. gadā (dati C2. attēlam)

%	EU	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU
2020	86.1	47.3	X	26.7*	83.6	79.8	86.9	54.1	79.7	:	98.3	100.0	100.0	100.0	96.1	100.0	98.2	72.7	100.0	62.4
2013	79.4	50.0	X	28.6	82.9	71.9	56.9	67.9	77.0	:	75.5	99.6	98.8	99.9	99.7	100.0	73.1	74.9	100.0	59.1

%	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	AL	BA	CH	IS	LI	ME	MK	NO	RS	TR
2020	100.0	44.6	99.8	99.9	68.7	99.8	81.2	87.6	86.7	94.6	X	74.8	X	75.4	100.0	X	100.0	100.0	:	X
2013	100.0	52.2	99.9	97.3	35.2	56.5	49.8	84.8	68.8	77.9	X	:	X	:	100.0	X	100.0	100.0	:	X

Avots: Eurydice, pamatojoties uz Eurostat/UOE datiem [educ_UOE_lang02] (dati iegūti 2022. gada 15. decembrī).

Paskaidrojumi

Skaidrojumus par aprēķiniem un datiem sk. C2. attēla paskaidrojumos C. nodaļā. Dati ar zvaigznītēm ir no 2019. gada (nevis 2020. gada).

Piezīmes par konkrētām valstīm

Skatīt C. nodaļas piezīmes par C2. attēlu, kas attiecas uz konkrēto valsti.

To skolēnu procentuālais īpatsvars, kuri apgūst svešvalodas pamatizglītības otrajā posmā (ISCED 2), pēcvalodu skaita, 2020. gads (dati C3. un C4. attēlam)

%	EU	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU
≥ 2 FL	59.2	0	X	65.7	12.0	65.5	85.1	36.9	95.2	7.8	95.7	45.0	75.5	54.6	97.0	83.7	73.0	77.4	100.0	7.4
1 FL	39.2	98.4	X	34.3	86.4	33.0	14.9	58.9	1.9	74.1	3.8	55.0	24.3	45.4	3.0	16.1	25.0	20.8	:	90.4
0 FL	1.6	1.6	X	0.0	1.6	1.4	0.0	4.3	2.9	18.1	0.5	0.0	0.2	0.0	0.0	0.2	2.0	1.8	:	2.2

%	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	AL	BA	CH	IS	LI	ME	MK	NO	RS	TR
≥ 2 FL	95.0	71.1	7.9	46.7	92.7	94.6	25.6	52.6	98.7	78.6	X	94.9	X	97.1	100.0	X	100.0	66.1	:	X
1 FL	5.0	26.3	92.1	53.2	3.3	5.4	74.4	45.2	1.0	21.4	X	4.6	X	2.3	0.0	X	0.0	28.6	:	X
0 FL	0.0	2.6	0.1	0.1	4.0	0.0	0.0	2.2	0.4	0.0	X	0.5	X	0.6	0.0	X	0.0	0.0	:	X

Avots: Eurydice, pamatojoties uz Eurostat/UOE datiem [educ_UOE_lang02] (dati iegūti 2022. gada 15. decembrī).

Paskaidrojumi

Skaidrojumus par aprēķiniem un datiem sk. C3. attēla paskaidrojumos C. nodaļā. Dati ar zvaigznītēm ir no 2019. gada (nevis 2020. gada).

Piezīmes par konkrētām valstīm

Skatīt C. nodaļas piezīmes par C3. attēlu, kas attiecas uz konkrēto valsti.

Skolēnu, kas apgūst divas vai vairāk svešvalodas (FL), procentuālais īpatsvars pamatizglītībā (ISCED 2), 2013. gads (dati C4. attēlam)

%	EU	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU
≥ 2 FL	58.4	:	X	49.3	17.4	43.1	81.7	37.1	95.6	8.5	95.0	41.6	54.0	52.4	98.5	91.6	71.8	81.0	100.0	6.0

%	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	AL	BA	CH	IS	LI	ME	MK	NO	RS	TR
≥ 2	96.5	73.7	9.7	93.6	86.8	95.6	53.9	79.8	98.3	78.2	X	:	X	97.5	97.2	X	98.1	69.9	:	X

Avots: Eurydice, pamatojoties uz Eurostat/UOE datiem [educ_UOE_lang02] (dati iegūti 2022. gada 15. decembrī).

Paskaidrojumi

Skaidrojumus par aprēķiniem un datiem skatīt C. nodaļas C4. attēla paskaidrojumos.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Skatīt C. nodaļas piezīmes par C4. attēlu, kas attiecas uz konkrēto valsti.

To skolēnu procentuālais īpatsvars, kuri apgūst svešvalodas (FL) vispārējā (gen) un profesionālajā (voc) vidējā izglītībā (ISCED 3), pēc valodu skaita, 2020. gads (dati C5. un C6. attēlam)

		%	EU	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU
≥ 2 FL	Gen	60.0	72.1	X	100.0	72.6	98.8	45.0	58.7	97.6	12.2	0.9	27.4	99.6	94.3	24.7	38.8	82.6	38.3	100.0	74.9	
	Voc	35.1	16.0	X	69.7	42.0	33.9	1.2	1.3	22.6	:	2.8	0.2	32.1	30.0	48.1	32.2	54.4	6.5	77.4	4.5	
1 FL	Gen	37.1	27.9	X	0.0	27.1	1.2	39.6	41.2	1.9	66.9	88.8	70.3	0.3	5.7	74.8	55.8	16.1	60.4	:	23.5	
	Voc	46.9	70.2	X	30.3	53.1	60.1	14.8	38.3	35.2	:	72.4	45.1	66.7	64.7	51.6	63.3	31.3	54.3	15.2	88.6	

Avots: Eurydice, pamatojoties uz Eurostat/UOE datiem [educ_UOE_lang02] (dati iegūti 2022. gada 15. decembrī).

Galvenie dati par valodu mācīšanu skolās Eiropā – 2023. gada izdevums

0 FL	Gen	2.9	0.0	X	0.0	0.3	0.0	15.4	0.1	0.5	20.9	10.3	2.3	0.1	0.0	0.5	5.8	1.3	1.3	:	1.6	
	Voc	18.0	13.8	X	0.0	4.9	5.9	84.0	60.4	42.2	:	24.8	54.7	1.3	5.3	0.3	4.4	14.3	39.2	7.4	6.9	
		%	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	AL	BA	CH	IS	LI	ME	MK	NO	RS	TR
≥ 2 FL	Gen	66	67.9	63.6	81.3	7.1	99.1	95.5	98.4	99.0	80.1	X	95.8	X	55.9*	91.9	X	56.6	100.0	:	X	
	Voc	1.4	12.4	21.6	76.8	7.3	97.4	29.4	31.5	89.3	3.8	X	28.2	X	5.2*	:	X	:	0.0	:	X	
1 FL	Gen	34.0	32.1	36.3	18.7	61.8	0.9	3.3	1.6	1.0	19.9	X	2.8	X	30.1*	8.1	X	43.4	0.0	:	X	
	Voc	98.6	58.4	77.6	23.2	72.6	2.4	64.4	68.2	7.9	96.1	X	68.3	X	19.0*	:	X	:	100.0	:	X	
0 FL	Gen	0.0	0.0	0.1	0.0	31.1	0.0	1.3	0.0	0.0	0.0	X	1.4	X	14.0*	0.0	X	0	0.0	:	X	
	Voc	0.0	29.2	0.8	0.0	20.1	0.2	6.2	0.3	2.8	0.1	X	3.5	X	75.8*	:	X	:	0.0	:	X	

Avots: Eurydice, pamatojoties uz Eurostat/UOE datiem [educ_UOE_lang02] (dati iegūti 2022. gada 15. decembrī).

Paskaidrojumi

Paskaidrojumus par aprēķiniem, ES apkopotajiem datiem un datiem par valstīm skatīt C5. attēla paskaidrojumos C. nodaļā. Dati ar zvaigznītēm ir no 2019. gada (nevis 2020. gada).

Piezīmes par konkrētām valstīm

Skatīt C. nodaļas piezīmes par C5. attēlu, kas attiecas uz konkrēto valsti.

To skolēnu procentuālais īpatsvars, kuri apgūst divas vai vairāk svešvalodas (FL) vispārējā (gen) un profesionālajā (voc) vidējā izglītībā (ISCED 3), 2013. gads (dati C6. attēlam).

		%	EU	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU
≥ 2 FL	Gen	58.4	78.3	X	99.9	73.3	93.9	49.7	55.6	92.7	6.2	2.7	31.2	97.2	86.9	24.1	83.8	81.9	41.2	100.0	46.1	
	Voc	34.1	14.4	X	68.5	48.9	34.3	5.4	1.7	62.3	:	0.1	0.4	30.9	23.1	41.7	21.8	46.1	11.8	67.7	0.7	
		%	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	AL	BA	CH	IS	LI	ME	MK	NO	RS	TR
≥ 2 FL	Gen	68.0	69.7	64.1	69.1	5.1	98.7	95.5	98.7	99.0	81.2	X	:	X	60.1	100.0	X	52.6	:	:	X	
	Voc	0.0	12.7	22.3	64.9	9.2	96.6	32.6	66.5	88.6	11.3	X	:	X	15.8	:	X	:	:	:	X	

Avots: Eurydice, pamatojoties uz Eurostat/UOE datiem [educ_UOE_lang02] (dati iegūti 2022. gada 15. decembrī).

Paskaidrojumi

ES kopējais rādītājs profesionālajai ISCED 3 tika atzīmēts kā "definīcija atšķiras, skatīt metadatus". Ar datiem saistītas metodoloģiskas piezīmes sk. https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/Annexes/educ_UOE_enr_esms_an4.xlsx.

Skaidrojumus par aprēķiniem skatīt C. nodaļas C6. attēla paskaidrojumos.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Skatīt C. nodaļas piezīmes par C6. attēlu, kas attiecas uz konkrēto valsti.

Vidējais apgūto svešvalodu skaits uz vienu skolēnu pamatizglītībā un vidējā izglītībā (ISCED 1–3), 2020. gads (dati C7. attēlam)

Vidējais sk.	EU	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU
ISCED 1	0.9	0.5	X	0.3*	0.9	0.8	1.2	0.6	1.1	:	1.3	1.2	1	1.2	1	1	1.2	0.7	1.8	0.7
ISCED 2	1.6	1	X	1.7	1.1	1.7	1.9	1.3	2	0.9	1.9	1.5	1.8	1.5	2	1.9	1.7	1.8	2.5	1.1
ISCED 3	1.4	1.5	X	2.1	1.5	1.5	0.9	1	1.6	:	0.9	1	1.8	1.5	1.5	1.4	1.7	1.2	2.6	1.3
Vidējais sk.	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	AL	BA	CH	IS	LI	ME	MK	NO	RS	TR
ISCED 1	1.1	0.5	1	1.1	0.7	1	0.8	0.9	1.2	1.1	X	0.8	X	1.0	1	X	1	1	:	X
ISCED 2	2.1	2	1.1	1.5	1.9	2	1.3	1.5	2.2	1.8	X	1.9	X	2.0	2.0	X	2.0	1.6	:	X
ISCED 3	1.5	1.2	1.4	1.9	0.8	2	1.5	1.5	2.1	1.6	X	1.4	X	1.2*	1.9	X	1.6	0.7	:	X

Avots: Eurydice, pamatojoties uz Eurostat/UOE datiem [educ_UOE_lang02] (dati iegūti 2022. gada 15. decembrī).

Paskaidrojumi

Paskaidrojumus par aprēķiniem, ES apkopotajiem datiem un datiem par valstīm skatīt C7. attēla paskaidrojumos C. nodaļā. Dati ar zvaigznītēm ir no 2019. gada (nevis 2020. gada).

Piezīmes par konkrētām valstīm

Skatīt C. nodaļas piezīmes par C7. attēlu, kas attiecas uz konkrēto valsti.

C nodaļa – II iedaļa

Visbiežāk apgūtā svešvaloda un to skolēnu procentuālais īpatsvars pamatzglītībā un vidējā izglītībā (ISCED 1–3), 2020. gads (dati C8. attēlam)

%	EU	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU
ISCED 1	eng 84.1	nld 33.1	X	fra* 26.1*	eng 77.2	eng 79.1	eng 86.9	eng 57.4	eng 72.6	:	eng 98.2	eng 99.6	eng 96.6	eng 93.3	eng 95.5	eng 100.0	eng 96.9	eng 72.4	deu 100.0	eng 45.9
ISCED 2	eng 98.3	eng 49.7	X	fra 100.0	eng 91.2	eng 98.2	eng 100.0	eng 100.0	eng 95.7	fra 49.2	eng 99.2	eng 99.2	eng 99.4	eng 98.0	eng 100.0	eng 100.0	eng 97.5	eng 97.8	deu fra 100.0	eng 74.6
ISCED 3	eng 88.1	eng 77.6	X	fra 94.4	eng 87.8	eng 93.5	eng 54.1	eng 68.6	eng 81.5	(fra) (50.8)	eng 78.3	eng 83.0	eng 99.0	eng 92.4	eng 99.8	eng 99.9	eng 92.4	eng 86.8	deu 86.3	eng 79.4

%	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	AL	BA	CH	IS	LI	ME	MK	NO	RS	TR
ISCED 1	eng 100.0	eng 44.6	eng 99.6	eng 98.8	eng 68.3	eng 88.2	eng 79.4	eng 85.1	eng 83.0	eng 94.6	X X	eng 73.5	X X	eng 75.4	eng 100.0	X X	eng 100.0	eng 100.0	:	X X
ISCED 2	eng 100.0	eng 97.4	eng 99.8	eng 98.8	eng 97.3	eng 100.0	eng 99.8	eng 97.0	eng 99.5	eng 100.0	X X	eng 100.0	X X	eng 99.4	eng fra 100.0	X X	eng 100.0	eng 94.7	:	X X
ISCED 3	eng 100.0	eng 79.8	eng 99.3	eng 95.9	eng 66.7	eng 99.5	eng 96.8	eng 93.3	eng 97.0	eng 100.0	X X	eng 91.8	X X	eng* 57.7*	eng 100.0	X X	eng 99.9	eng 42.5	:	X X

Avots: Eurydice, pamatojoties uz Eurostat/UOE datiem [educ_UOE_lang01] (dati iegūti 2022. gada 15. decembrī).

Paskaidrojumi

Atsaucoties uz valodām, tabulā ir izmantoti ISO 639–3 kodi.

ES kopējais rādītājs parāda, cik procentuāli no visiem skolēniem attiecīgajā ISCED līmenī apgūst svešvalodas. Tā ir balstīta uz visu ES skolēnu atsaucē kopumu, izņemot valsti (vai valstis), kurā attiecīgā valoda netiek uzskatīta par svešvalodu.

2020. gada ES kopējais rādītājs ISCED 3 ir atzīmēts kā "definīcija atšķiras, skatīt metadatus". Ar datiem saistītas metodoloģiskas piezīmes sk. https://ec.europa.eu/Eurostat/cache/metadata/Annexes/educ_UOE_enr_esms_an6.xlsx.

Valodas, kas nav angļu valoda, ir iekasas.

Dati ar zvaigznītēm ir no 2019. gada (nevis 2020. gada).

Skaitļi iekavās attiecas tikai uz vispārējo vidējo izglītību.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Skatīt C. nodaļas piezīmes par C8. attēlu, kas attiecas uz konkrēto valsti.

Skolēnu, kas apgūst angļu valodu pamatzglītībā un vidējā izglītībā (ISCED 1–3), procenti, 2020. gads (dati C9. attēlam)

%	EU	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU
ISCED 1	84.1	13.3	X	0.0*	77.2	79.1	86.9	57.4	72.6	:	98.2	99.6	96.6	93.3	95.5	100.0	96.9	72.4	0.0	45.9
ISCED 2	98.3	49.7	X	65.7	91.2	98.2	100.0	100.0	95.7	:	99.2	99.2	99.4	98.0	100.0	100.0	97.5	97.8	54.3	74.6
ISCED 3	88.1	77.6	X	88.8	87.8	93.5	54.1	68.6	81.5	:	78.3	83.0	99.0	92.4	99.8	99.9	92.4	86.8	84.4	79.4

%	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	AL	BA	CH	IS	LI	ME	MK	NO	RS	TR
ISCED 1	100.0	44.6	99.6	98.8	68.3	88.2	79.4	85.1	83.0	94.6	X	73.5	X	75.4	100.0	X	100.0	100.0	:	X
ISCED 2	100.0	97.4	99.8	98.8	97.3	100.0	99.8	97.0	99.5	100.0	X	100.0	X	99.4	100.0	X	100.0	94.7	:	X
ISCED 3	100.0	79.8	99.3	95.9	66.7	99.5	96.8	93.3	97.0	100.0	X	91.8	X	57.7*	100.0	X	99.9	42.5	:	X

Avots: Eurydice, pamatojoties uz Eurostat/UOE datiem [educ_UOE_lang01] (dati iegūti 2022. gada 15. decembrī).

Paskaidrojumi

Paskaidrojumu par ES kopējo rādītāju skatīt šā pielikuma paskaidrojumos par C8. attēla datiem. Dati ar zvaigznītēm ir no 2019. gada (nevis 2020. gada).

Piezīmes par konkrētām valstīm

Skatīt C. nodaļas piezīmes par C9. attēlu, kas attiecas uz konkrēto valsti.

Otrā visbiežāk apgūtā svešvaloda un to skolēnu procentuālais īpatsvars pamatzīglītībā un vidējā izglītībā (ISCED 1–3), 2020. gads (dati C10. attēlam)

%	EU	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU
ISCED 1	fra 5.5	eng 13.3	X	0.0* 0.0*	rus 4.3	deu 1.1	:	fra 2.6	est 20.7	:	fra 19.2	fra 19.1	deu 3.1	deu 20.4	deu 1.9	fra 2.3	rus 13.3	deu 0.4	fra 83.2	deu 18.9
ISCED 2	fra 30.6	nld 47.3	X	eng 65.7	rus 10.1	deu 47.6	deu 76.5	fra 23.1	rus 64.7	spa 21.3	fra 47.8	fra 41.3	spa 54.6	deu 44.1	fra 60.4	fra 82.7	rus 58.1	rus 59.3	deu fra 100.0	deu 29.1
ISCED 3	deu 20.0	nld 59.2	X	eng 88.8	deu 26.8	deu 37.8	deu 17.2	spa 11.9	rus 44.9	(deu) (19.0)	fra 3.8	fra 18.0	spa 59.3	deu 34.9	fra 23.5	fra 25.5	rus 51.8	rus 24.8	fra 85.4	deu 41.0
%	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	AL	BA	CH	IS	LI	ME	MK	NO	RS	TR
ISCED 1	ita 2.4	deu 0.6	slv 0.7	deu 5.0	fra 0.4	fra 10.7	deu 2.1	slk 6.0	swe 18.4	spa 8.6	X	deu 5.8	X	dan 20.7	0.0	X	0.0	0.0	:	X
ISCED 2	ita 55.1	fra 55.3	fra 3.8	deu 40.6	fra 71.2	fra 80.3	deu 21.3	deu 32.3	swe 92.5	spa 45.9	X	deu 76.5	X	dan 95.7	eng fra 100.0	X	deu 59.6	spa 31.2	:	X
ISCED 3	ita 25.4	deu 21.4	fra 15.2	deu 62.9	spa 7.2	fra 85.0	deu 37.0	deu 36.8	swe 89.4	spa 28.6	X	deu 38.1	X	dan* 24.9*	fra 91.9	X	deu 30.8	spa 11.7	:	X

Avots: Eurydice, pamatojoties uz Eurostat/UOE datiem [educ_UOE_lang01] (dati iegūti 2022. gada 15. decembrī).

Paskaidrojumi

Atsaucoties uz valodām, tabulā ir izmantoti ISO 639–3 kodi.

Paskaidrojumus par ES kopējo rādītāju skatīt šā pielikuma C8. attēla datu paskaidrojumus.

Dati ar zvaigznītēm ir no 2019. gada (nevis 2020. gada).

Skaitļi iekavās attiecas tikai uz vispārējo vidējo izglītību.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Skatīt C. nodaļas piezīmes par C10. attēlu, kas attiecas uz konkrēto valsti.

To skolēnu procentuālais īpatsvars, kuri apgūst citas valodas, izņemot angļu, franču, vācu un spāņu valodu (kur vismaz 10 % skolēnu apgūst citas valodas) pamatzīglītībā un vispārējā vidējā izglītībā (ISCED 1–3), 2020. gads (dati C11. attēlam)

%	BE fr	BG	CZ	EE	HR	LV	LT	MT	AT	PL	SI	SK	FI	IS
ISCED 1	nld 33.1	—	—	rus 15.5	est 20.7	—	rus 13.3	—	—	—	—	—	swe 18.4	dan 20.7
ISCED 2	nld 47.3	rus 10.1	rus 13.4	rus 64.7	est 22.0	ita 10.6	rus 58.1	rus 59.3	ita 55.1	—	—	rus 12.9	swe 92.5	dan 95.7
Vispārējā ISCED 3	nld 72.7	rus 24.2	rus 11.4	rus 67.0	est 18.1	ita 22.7	rus 56.7	rus 29.9	ita 34.6	ita 15.0	rus 11.5	ita 10.6	rus 18.1	dan* 32.4*

Avots: Eurydice, pamatojoties uz Eurostat/UOE datiem [educ_UOE_lang01] (dati iegūti 2022. gada 15. decembrī).

Paskaidrojumi

Atsaucoties uz valodām, tabulā ir izmantoti ISO 639–3 kodi.

Tabulā parādītas valstis, kurās vismaz 10 % skolēnu (vismaz vienā izglītības pakāpē) apgūst svešvalodas, kas nav angļu, franču, vācu un spāņu valoda. Citas valstis nav atainotas.

Dati ar zvaigznītēm ir no 2019. gada (nevis 2020. gada).

Piezīmes par konkrētām valstīm

Skatīt C. nodaļas piezīmes par C11. attēlu, kas attiecas uz konkrēto valsti.

Skolēnu, kas apgūst angļu valodu pamatizglītībā un vispārējā vidējā izglītībā (ISCED 1–3), procentuālais īpatsvars 2013. un 2020. gadā (dati C12. attēlam)

	%	EU	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU
ISCED 1	2020	84.1	13.3	X	0.0*	77.2	79.1	86.9	57.4	72.6	:	98.2	99.6	96.6	93.3	95.5	100.0	96.9	72.4	0.0	45.9
	2013	77.2	11.4	X	0.1	73.5	71.2	56.9	62.4	68.9	:	74.6	99.0	92.2	92.3	98.8	98.0	71.2	73.7	0.0	40.4
ISCED 2	2020	98.3	49.7	X	65.7	91.2	98.2	100.0	100.0	95.7	:	99.2	99.2	99.4	98.0	100.0	100.0	97.5	97.8	54.3	74.6
	2013	96.7	42.5	X	49.3	86.8	96.5	100.0	97.8	97.1	:	99.0	99.4	98.4	97.6	100.0	99.7	95.8	97.1	53.2	68.5
Vispārējā ISCED 3	2020	95.7	90.7	X	100.0	90.3	99.9	78.0	97.0	98.5	:	80.6	97.3	99.9	99.8	97.3	100.0	98.0	97.0	100.0	89.1
	2013	93.8	91.1	X	99.9	90.6	95.1	82.8	86.8	96.0	:	93.5	98.1	99.7	99.4	95.9	91.4	98.6	94.4	97.1	81.8

	%	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	AL	BA	CH	IS	LI	ME	MK	NO	RS	TR
ISCED 1	2020	100.0	44.6	99.6	98.8	68.3	88.2	79.4	85.1	83.0	94.6	X	73.5	X	75.4	100.0	X	100.0	100.0	:	X
	2013	100.0	52.2	100.0	94.0	34.9	45.3	48.0	81.0	66.3	77.9	X	:	X	71.5	100.0	X	100.0	100.0	:	X
ISCED 2	2020	100.0	97.4	99.8	98.8	97.3	100.0	99.8	97.0	99.5	100.0	X	100.0	X	99.4	100.0	X	100.0	94.7	:	X
	2013	100.0	96.6	99.9	96.3	93.4	99.2	100.0	94.9	99.4	100.0	X	:	X	99.8	100.0	X	99.9	100.0	:	X
Vispārējā ISCED 3	2020	100.0	100.0	99.8	98.4	62.3	99.4	98.5	98.7	99.7	100.0	X	98.6	X	72.7*	100.0	X	(99.9)	38.7	:	X
	2013	100.0	100.0	99.9	94.0	59.2	99.6	98.0	98.8	99.9	100.0	X	:	X	70.8	100.0	X	(98.4)	:	:	X

Avots: Eurydice, pamatojoties uz Eurostat/UOE datiem [educ_UOE_lang01] (dati iegūti 2022. gada 15. decembrī).

Paskaidrojumi

Paskaidrojumus par ES kopējo rādītāju skatīt šā pielikuma C8. attēla datu paskaidrojumos. Dati ar zvaigznītēm ir no 2019. gada (nevis 2020. gada).

Skaitļi iekavās attiecas gan uz vispārējo izglītību, gan profesionālo vidējo izglītību.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Skatīt C. nodaļas piezīmes par C12. attēlu, kas attiecas uz konkrēto valsti.

To skolēnu procentuālais īpatsvars, kuri apgūst franču valodu pamatizglītībā un vispārējā vidējā izglītībā (ISCED 1–3), 2013. un 2020. gads (dati C13. attēlam)

	%	EU	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU
ISCED 1	2020	5.5	:	X	26.1*	0.8	0.1	:	2.6	1.4	:	19.2	19.1	:	0.6	0.8	2.3	1.4	0.2	83.2	0.3
	2013	3.6	:	X	28.6	1.2	0.1	:	3.7	1.6	:	14.8	5.4	:	0.6	0.9	2.0	0.8	0.2	83.8	0.3
ISCED 2	2020	30.6	:	X	100.0	1.3	2.6	9.3	23.1	2.6	49.2	47.8	41.3	:	1.2	60.4	82.7	2.2	4.6	100.0	0.5
	2013	33.9	:	X	99.6	3.1	3.3	9.1	24.4	2.7	61.6	49.4	38.7	:	1.4	68.7	90.0	1.0	3.4	100.0	0.5
Vispārējā ISCED 3	2020	21.8	:	X	100.0	9.5	11.5	7.8	20.9	5.6	50.8	4.6	24.8	:	4.5	14.8	29.4	5.9	2.7	100.0	8.0
	2013	23.6	:	X	99.9	12.2	17.5	15.0	24.2	6.4	58.9	4.6	28.7	:	3.6	17.7	37.2	5.8	3.2	100.0	5.8
	%	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	AL	BA	CH	IS	LI	ME	MK	NO	RS	TR
ISCED 1	2020	2.2	0.5	0.1	0.4	0.4	10.7	0.0	0.2	2.1	3.0	X	0.0	X	0.6	0.0	X	0.0	0.0	:	X
	2013	1.1	:	0.3	0.2	0.1	10.8	0.0	0.1	2.0	2.2	X	:	X	0.6	0.0	X	0.2	0.0	:	X
ISCED 2	2020	28.1	55.3	3.8	1.3	71.2	80.3	1.4	1.0	4.6	14.4	X	2.3	X	1.8	100.0	X	38.7	10.7	:	X
	2013	35.1	57.8	5.1	3.7	63.3	85.0	3.2	2.6	5.9	15.6	X	:	X	1.8	97.2	X	50.4	14.0	:	X
Vispārējā ISCED 3	2020	18.2	28.1	29.7	12.3	3.0	80.8	7.2	9.0	8.8	15.8	X	6.6	X	9.0*	91.9	X	(22.4)	7.4	:	X
	2013	23.1	32.7	35.5	8.1	2.6	84.9	11.2	14.8	12.0	18.3	X	:	X	11.3	100.0	X	(27.2)	:	:	X

Avots: Eurydice, pamatojoties uz Eurostat/UOE datiem [educ_UOE_lang01] (dati iegūti 2022. gada 15. decembrī).

Paskaidrojumi

Paskaidrojumus par ES kopējo rādītāju skatīt šā pielikuma C8. attēla datu paskaidrojumos.

Dati ar zvaigznītēm ir no 2019. gada (nevis 2020. gada).

Skaitļi iekavās attiecas gan uz vispārējo izglītību, gan profesionālo vidējo izglītību.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Skatīt C. nodaļas piezīmes par C13. attēlu, kas attiecas uz konkrēto valsti.

To skolēnu procentuālais īpatsvars, kuri apgūst vācu valodu pamatzglītībā un vispārējā vidējā izglītībā (ISCED 1–3), 2013. un 2020. gads (dati C14. attēlam)

	%	EU	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU
ISCED 1	2020	3.4	0.9	X	0.0*	2.2	1.1	:	:	3.2	:	16.7	1.2	3.1	20.4	1.9	0.0	5.0	0.4	100.0	18.9
	2013	3.7	1.0	X	0.0	2.6	1.3	:	:	3.9	:	12.0	0.6	5.7	20.2	2.0	0.0	4.7	0.6	100.0	20.4
ISCED 2	2020	21.4	1.4	X	0.0	5.0	47.6	76.5	:	9.9	19.3	46.6	4.8	15.2	44.1	9.4	1.7	13.2	13.8	100.0	29.1
	2013	22.6	1.6	X	0.1	7.2	32.4	73.6	:	14.5	20.9	44.9	3.1	14.4	42.7	8.6	1.3	11.3	11.4	100.0	31.7
Vispārējā ISCED 3	2020	21.4	5.2	X	42.3	34.3	64.1	27.4	:	19.4	19.0	4.4	2.9	20.8	62.1	9.2	1.4	26.5	6.7	98.8	55.4
	2013	21.5	5.6	X	51.2	34.2	55.7	28.0	:	29.6	15.4	2.5	2.1	22.0	62.1	7.7	5.3	28.9	10.2	100.0	45.4
	%	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	AL	BA	CH	IS	LI	ME	MK	NO	RS	TR
ISCED 1	2020	1.4	0.6	:	5.0	0.1	2.6	2.1	1.7	3.9	3.3	X	5.8	X	0.0	0.0	X	0.0	0.0	:	X
	2013	0.6	:	:	6.7	0.1	1.5	1.7	1.8	3.7	2.2	X	:	X	0.0	0.0	X	1.7	0.0	:	X
ISCED 2	2020	13.7	49.4	:	40.6	1.3	13.6	21.3	32.3	9.3	18.4	X	76.5	X	1.0	0.0	X	59.6	24.0	:	X
	2013	9.1	51.7	:	69.0	0.7	10.3	19.1	57.7	10.5	19.3	X	:	X	2.5	0.0	X	44.9	24.4	:	X
Vispārējā ISCED 3	2020	9.2	42.2	:	53.9	1.4	16.3	66.2	57.6	14.6	19.6	X	78.1	X	20.9*	0.0	X	(30.8)	23.0	:	X
	2013	5.0	42.4	:	47.0	1.0	12.5	63.4	58.8	17.6	22.2	X	:	X	22.3	0.0	X	(22.5)	:	:	X

Avots: Eurydice, pamatojoties uz Eurostat/UOE datiem [educ_UOE_lang01] (dati iegūti 2022. gada 15. decembrī).

Paskaidrojumi

Paskaidrojumus par ES kopējo rādītāju skatīt šā pielikuma C8. attēla datu paskaidrojumos. Dati ar zvaigznītēm ir no 2019. gada (nevis 2020. gada).

Skaitļi iekavās attiecas gan uz vispārējo izglītību, gan profesionālo vidējo izglītību.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Skatīt C. nodaļas piezīmes par C14. attēlu, kas attiecas uz konkrēto valsti.

To skolēnu procentuālais īpatsvars, kuri apgūst spāņu valodu pamatzglītības otrajā posmā un vispārējā vidējā izglītībā (ISCED 2–3), 2013. un 2020. gads (dati C15. attēlam)

	%	EU	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU
ISCED 2	2020	17.7	:	X	0.0	2.1	3.0	:	6.2	0.1	21.3	0.1	:	54.6	0.1	25.0	0.5	0.5	0.2	0.0	0.2
	2013	12.6	:	X	0.0	1.5	1.7	:	3.7	0.3	14.4	0.1	:	37.0	0.1	21.3	0.9	0.0	0.0	0.0	0.1
Vispārējā ISCED 3	2020	26.8	7.4	X	2.2	10.6	14.0	17.9	22.5	4.0	18.3	0.0	:	73.1	4.5	15.3	4.0	2.5	0.9	5.8	6.1
	2013	21.9	0.7	X	2.5	9.6	11.9	20.5	18.9	4.1	14.0	0.1	:	70.0	3.2	12.0	18.7	1.1	0.8	5.4	2.9
	%	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	AL	BA	CH	IS	LI	ME	MK	NO	RS	TR
ISCED 2	2020	14.0	1.9	1.2	3.6	18.8	0.6	2.5	0.9	3.7	45.9	X	0.0	X	2.4	0.0	X	0.0	31.2	:	X
	2013	7.5	1.9	1.2	1.4	24.1	0.4	2.4	0.7	1.7	43.5	X	:	X	2.9	0.0	X	0.0	31.0	:	X
Vispārējā ISCED 3	2020	9.1	5.7	21.5	15.2	9.1	2.6	15.7	12.6	12.9	41.4	X	0.0	X	24.2*	0.0	X	(0.0)	24.1	:	X
	2013	5.3	4.8	15.7	3.3	8.4	2.5	12.3	10.0	13.4	39.9	X	:	X	21.7	0.0	X	(0.4)	:	:	X

Avots: Eurydice, pamatojoties uz Eurostat/UOE datiem [educ_UOE_lang01] (dati iegūti 2022. gada 15. decembrī).

Paskaidrojumi

Paskaidrojumus par ES kopējo rādītāju skatīt šā pielikuma C8. attēla datu paskaidrojumos. Dati ar zvaigznītēm ir no 2019. gada (nevis 2020. gada).

Skaitļi iekavās attiecas gan uz vispārējo izglītību, gan profesionālo vidējo izglītību.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Skatīt C. nodaļas piezīmes par C15. attēlu, kas attiecas uz konkrēto valsti.

Skolēnu, kas apgūst angļu valodu vispārējā un profesionālajā vidējā izglītībā (ISCED 3), procentuālais īpatsvars, 2020. gads (dati C16. attēlam)

%	EU	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU
Vispārējā	95.7	90.7	X	100.0	90.3	99.9	78.0	97.0	98.5	:	80.6	97.3	99.9	99.8	97.3	100.0	98.0	97.0	100.0	89.1
Arodizglītība	79.2	59.9	X	79.7	85.4	91.1	15.4	38.8	56.3	:	73.5	45.3	96.9	89.1	100.0	95.6	83.6	56.2	76.9	69.7

%	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	AL	BA	CH	IS	LI	ME	MK	NO	RS	TR
Vispārējā	100.0	100.0	99.8	98.4	62.3	99.4	98.5	98.7	99.7	100.0	X	98.6	X	72.7*	100.0	X	(99.9)	38.7	:	X
Arodizglītība	100.0	68.9	99.2	93.7	73.6	99.6	96.1	90.6	95.0	99.9	X	89.8	X	20.9*	:	X	:	46.0	:	X

Avots: Eurydice, pamatojoties uz Eurostat/UOE datiem [educ_UOE_lang01] (dati iegūti 2022. gada 15. decembrī).

Paskaidrojumi

ES kopējais rādītājs profesionālajai ISCED 2020 tika atzīmēts kā "definīcija atšķiras, skatīt metadatus". Ar datiem saistītas metodoloģiskas piezīmes sk. https://ec.europa.eu/Eurostat/cache/metadata/Annexes/educ_UOE_enr_esms_an6.xlsx.

Sīkāku informāciju par ES kopsummu skatīt šā pielikuma C8. attēla datu paskaidrojumos. Dati ar zvaigznītēm ir no 2019. gada (nevis 2020. gada).

Skaitļi iekavās attiecas gan uz vispārējo izglītību, gan profesionālo vidējo izglītību.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Skatīt C. nodaļas piezīmes par C16. attēlu, kas attiecas uz konkrēto valsti.

D nodaļa, I iedaļa

Skolotāju procentuālais īpatsvars pamatizglītības otrajā posmā (ISCED 2), kuri ir pabeiguši SPI, kas ietvēra mācīšanu daudzvalodu vai daudz kultūru vidē, kopā un pa vecuma grupām, 2018. gads (dati D3. attēlam).

%	EU		BE fr	BE nl	BG	CZ	DK	EE	ES	FR	HR	IT	CY	LV
A. Kopā	25.4		28.2	34.0	26.5	16.4	36.8	27.8	29.5	12.0	24.6	26.3	48.0	33.0
S.E.	0.36		1.25	1.21	0.95	0.68	1.22	1.51	0.95	0.68	1.04	0.94	1.71	1.91
B. < 35 gadus veci	35.3		33.1	47.7	35.0	29.2	59.2	48.7	45.8	17.7	26.5	36.0	57.3	38.9
S.E.	0.79		1.76	1.85	3.35	1.97	3.41	3.11	2.88	1.50	1.71	3.21	4.70	3.26
C. ≥ 35 gadus veci	23.4		25.1	25.4	25.5	13.5	31.3	24.9	27.3	10.3	24.0	25.3	46.9	32.1
S.E.	0.38		1.68	1.28	0.97	0.80	1.35	1.57	0.89	0.68	1.23	0.94	1.54	2.07
ΔB – C	11.9		8.0	22.2	9.5	15.6	27.9	23.8	18.5	7.4	2.5	10.7	10.4	6.8
S.E.	0.83		2.39	2.08	3.47	2.26	3.87	3.12	2.84	1.56	2.06	3.26	4.07	3.54
	LT	HU	MT	NL	AT	PT	RO	SI	SK	FI	SE	IS	NO	TR
A. Kopā	23.0	18.5	38.3	30.3	30.8	20.6	37.0	11.9	25.9	28.9	40.6	27.1	29.3	32.7
S.E.	0.97	1.07	1.70	2.28	0.73	0.74	1.15	1.04	0.84	1.14	1.03	1.30	0.88	0.89
B. < 35 gadus veci	29.9	26.9	52.3	36.7	52.9	37.9	42.3	16.9	26.6	49.2	52.3	47.1	54.2	35.6
S.E.	2.61	2.58	2.29	2.67	1.54	4.61	2.84	2.81	2.07	2.76	2.52	4.17	1.99	1.42
C. ≥ 35 gadus veci	22.4	17.5	26.1	27.7	23.1	20.2	35.6	11.2	25.7	24.7	38.5	24.2	21.6	29.7
S.E.	0.99	1.07	1.53	2.63	0.86	0.73	1.23	0.98	0.95	1.18	1.11	1.36	0.75	1.19
ΔB – C	7.5	9.3	26.2	9.0	29.8	17.7	6.7	5.7	0.9	24.4	13.8	22.9	32.6	5.9
S.E.	2.69	2.51	2.80	3.12	1.83	4.60	3.09	2.62	2.33	2.79	2.73	4.47	2.06	1.92

Δ Atšķirība starp konkrētām vecuma grupām

Avots: Eurydice, pamatojoties uz TALIS 2018. gada datiem.

Paskaidrojumi

Dati balstās uz skolotāju atbildēm uz TALIS 2018 2. jautājumu "Cik jums ir gadu?" un 6. jautājumu (f. variants) "Vai jūsu formālajā [izglītībā vai apmācībā] bija iekļauti šādi elementi?". Atbildes uz 2. jautājumu tika sakārtotas pēc vecuma grupām. Aplūkojot to skolotāju kopējo procentuālo īpatsvaru pamatizglītības otrā posma pakāpē, kuri pabeiguši SPI, kas ietvēra mācīšanu daudzvalodu vai daudz kultūru vidē, statistiski nozīmīgas atšķirības no ES vērtības ir norādītas treknrakstā.

Aplūkojot atšķirības starp abām vecuma grupām (< 35 gadi un ≥ 35 gadi), vērtības, kas būtiski atšķiras ($p < 0,05$) no nulles, ir norādītas treknrakstā.

ES ietver respondentus no visām ES valstīm, kas piedalījās TALIS 2018. gadā.

To skolotāju procentuālais īpatsvars pamatizglītības otrajā posmā (ISCED 2), kuri apmeklējuši PKC pasākumus, kas vērsti uz mācīšanu daudzvalodu vai daudz kultūru vidē, 2018. gads (dati D3. attēlam).

%	EU		BE fr	BE nl	BG	CZ	DK	EE	ES	FR	HR	IT	CY	LV
CPD	20.1		8.1	17.6	31.4	14.2	14.4	24.9	32.5	6.3	18.7	28.1	37.7	28.4
S.E.	0.32		0.86	1.28	1.47	0.95	1.46	1.60	0.84	0.74	1.25	1.27	2.15	1.79
	LT	HU	MT	NL	AT	PT	RO	SI	SK	FI	SE	IS	NO	TR
CPD	18.1	14.8	26.9	9.7	17.6	14.0	22.3	17.6	14.2	19.9	23.9	23.0	15.0	27.0
S.E.	0.83	1.08	2.08	0.79	0.80	0.80	1.05	1.68	0.72	1.24	0.94	1.18	0.93	0.88

Avots: Eurydice, pamatojoties uz TALIS 2018. gada datiem.

Paskaidrojumi

Skatīt D3. attēla paskaidrojumus D. nodaļā.

D nodaļa – II iedaļa

To skolotāju īpatsvars pamatizglītības otrajā posmā (ISCED 2), kuri profesionālos nolūkos ir bijuši ārzemēs, 2018. gads (dati D6. attēlam).

	EU	BE fr	BE nl	BG	CZ	DK	EE	ES	FR	HR	IT	CY
Svešvalodu skolotāji	71.2	73.2	58.7	40.6	72.8	66.0	69.8	80.5	77.6	55.6	79.3	75.7
S.E.	0.72	2.55	2.32	3.09	1.70	2.02	2.12	1.60	2.38	3.01	1.77	3.71
Citu priekšmetu skolotāji	36.0	33.5	38.4	28.9	40.7	50.1	55.5	38.4	33.1	29.4	27.9	63.5
S.E.	0.48	1.27	1.36	1.29	1.24	1.84	1.46	1.10	1.30	1.43	1.03	1.97
	LV	HU	MT	NL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	IS	TR
Svešvalodu skolotāji	76.2	62.1	54.0	85.5	55.6	39.3	69.2	55.3	66.3	63.9	85.8	20.7
S.E.	3.36	2.20	3.75	2.80	2.11	2.21	3.05	1.79	1.94	2.43	1.97	2.22
Citu priekšmetu skolotāji	55.7	31.4	29.3	56.5	33.9	32.0	47.3	28.7	48.7	39.0	80.1	8.9
S.E.	1.76	1.33	1.37	1.81	1.07	1.82	1.65	1.18	1.73	1.66	1.86	0.71

Avots: Eurydice, pamatojoties uz TALIS 2018. gada datiem.

Paskaidrojumi

Dati ir balstīti uz skolotāju atbildēm uz TALIS 2018 15. un 56. jautājumu: "Vai šajā mācību gadā jūs mācāt šādas mācību priekšmetu kategorijas?" un "Vai esat kādreiz bijis(-usi) ārzemēs profesionālos nolūkos savas skolotāja karjeras laikā vai skolotāja izglītības/apmācības laikā?".

Svešvalodu skolotāji ir tie, kuri 15. jautājumā izvēlējās e) variantu. Citu priekšmetu skolotāji ir tie, kuri 15. jautājumā neizvēlējās (e) iespēju, bet izvēlējās jebkuru citu no (a) līdz (i) iespējām. Mobilie skolotāji ir tie skolotāji, kuri atbildēja ar "jā" vismaz uz vienu no 56. jautājuma a)–e) punktiem.

ES ietver respondentus no visām ES valstīm, kas 2018. gadā atbildēja uz TALIS jautājumiem par mobilitāti.

Atšķirības starp 2018. un 2013. gadu attiecībā uz to moderno svešvalodu skolotāju īpatsvaru pamatizglītības otrajā posmā (ISCED 2), kuri profesionālos nolūkos ir bijuši ārzemēs (dati D6. attēlam)

	Vidēji 17	BE nl	CZ	DK	EE	ES	FR	HR	IT
2018	72.2	58.7	72.8	66.0	69.8	80.5	77.6	55.6	79.3
S.E.	0.74	2.32	1.70	2.02	2.12	1.60	2.38	3.01	1.77
2013	57.6	43.0	53.3	45.1	54.2	73.7	63.3	36.8	61.7
S.E.	0.82	2.77	1.96	2.27	2.08	2.02	2.07	2.03	2.33
Δ2018–2013	14.6	15.8	19.5	20.9	15.5	6.8	14.2	18.8	17.6
S.E.	1.11	3.61	2.59	3.04	2.97	2.58	3.16	3.64	2.92
	CY	LV	NL	PT	RO	SK	FI	SE	IS
2018	75.7	76.2	85.5	55.6	39.3	55.3	66.3	63.9	85.8
S.E.	3.71	3.36	2.80	2.11	2.21	1.79	1.94	2.43	1.97
2013	58.6	62.0	59.5	35.1	30.0	39.6	56.2	57.1	71.6
S.E.	3.79	3.04	3.24	2.23	2.26	1.76	2.20	1.86	2.65
Δ2018–2013	17.1	14.2	26.0	20.5	9.3	15.7	10.0	6.7	14.2
S.E.	5.30	4.53	4.28	3.07	3.16	2.52	2.94	3.06	3.30

Δ Atšķirība starp konkrētiem pārskata gadiem

Avots: Eurydice, pamatojoties uz TALIS 2018. un 2013. gada datiem.

Paskaidrojumi

"Vidēji 17" attiecas uz 17 valstīm (vai izglītības sistēmām), kurās bija respondenti TALIS 2013 un 2018 jautājumiem par starptautisko mobilitāti.

Skatīt arī paskaidrojumus D6. attēlam D. nodaļā.

Atšķirības starp 2018. un 2013. gadu attiecībā uz to citu mācību priekšmetu skolotāju procentuālo īpatsvaru pamatzglītības otrajā posmā (ISCED 2), kuri profesionālos nolūkos ir bijuši ārzemēs (dati D6. attēlam)

	S.E.	0.51	1.36	1.24	1.84	1.46	1.10	1.30	1.43	1.03
2013		20.0	21.1	21.2	30.4	35.5	24.1	15.3	10.4	13.2
	S.E.	0.37	0.94	1.20	1.54	1.26	1.06	0.78	0.72	0.89
Δ2018–2013		16.3	17.4	19.4	19.6	20.0	14.2	17.8	18.9	14.7
	S.E.	0.63	1.66	1.73	2.40	1.93	1.53	1.52	1.60	1.36
		CY	LV	NL	PT	RO	SK	FI	SE	IS
2018		63.5	55.7	56.5	33.9	32.0	28.7	48.7	39.0	80.1
	S.E.	1.97	1.76	1.81	1.07	1.82	1.18	1.73	1.66	1.86
2013		36.5	37.5	32.7	15.6	17.2	17.4	37.3	31.8	70.9
	S.E.	1.35	2.43	1.78	0.96	1.21	1.25	1.36	1.40	1.49
Δ2018–2013		27.0	18.2	23.8	18.3	14.8	11.3	11.4	7.2	9.2
	S.E.	2.39	3.00	2.53	1.44	2.19	1.72	2.20	2.17	2.38

Δ Atšķirība starp konkrētiem pārskata gadiem

Avots: Eurydice, pamatojoties uz TALIS 2018. un 2013. gada datiem.

Paskaidrojumi

Skatīt paskaidrojumus zem iepriekšējās tabulas šajā pielikumā, kā arī paskaidrojumus D6. attēlam D. nodaļā.

Mobilu svešvalodu skolotāju īpatsvars pamatzglītības otrajā posmā (ISCED 2), kuri ir devušies uz ārzemēm profesionālos nolūkos ar mobilitātes programmas atbalstu, 2018. gads, procentos (dati D8. attēlam)

	EU	BE fr	BE nl	BG	CZ	DK	EE	ES	FR	HR	IT	CY
Svešvalodu skolotāji	27.4	20.1	13.7	35.2	37.6	26.9	51.8	33.3	16.6	25.0	16.7	34.2
S.E.	0.66	3.20	2.14	4.24	2.18	2.93	3.25	2.09	2.22	3.28	2.07	4.84
Citu priekšmetu skolotāji	15.7	:	10.5	18.9	23.4	10.5	33.6	21.6	14.5	20.1	6.6	34.1
S.E.	0.64	:	2.00	3.42	1.59	1.60	2.19	1.55	2.11	2.41	1.27	5.76
	LV	HU	MT	NL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	IS	TR
Svešvalodu skolotāji	55.8	28.5	36.0	27.9	37.7	59.3	50.5	33.2	37.6	24.2	40.9	58.5
S.E.	5.63	2.73	4.66	3.69	2.45	3.40	4.40	2.36	2.55	2.43	3.19	6.27
Citu priekšmetu skolotāji	29.1	24.6	:	13.2	17.5	24.8	17.9	15.3	17.0	8.2	15.1	:
S.E.	3.46	2.48	:	2.10	2.37	3.01	3.06	2.04	1.96	1.69	2.38	:

Avots: Eurydice, pamatojoties uz TALIS 2018. gada datiem.

Paskaidrojumi

Skatīt D8. attēla paskaidrojumus D. nodaļā.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Skatīt D. nodaļas piezīmes par D8. attēlu, kas attiecas uz konkrēto valsti.

Skolēnu, kas apgūst angļu valodu pamatizglītībā un vidējā izglītībā (ISCED 1–3), procenti, 2020. gads (dati C9. attēlam)

	Vidēji 17	BE nl	CZ	DK	EE	ES	FR	HR	IT
2018 ES programma	27.2	13.7	37.6	26.9	51.8	33.3	16.6	25.0	16.7
S.E.	0.71	2.14	2.18	2.93	3.25	2.09	2.22	3.28	2.07
2013 ES programma	25.1	17.1	37.5	24.3	41.1	35.2	9.3	12.7	15.2
S.E.	0.89	2.85	2.31	2.33	2.44	2.51	1.81	2.52	1.88
Δ2018–2013	2.1	–3.4	0.1	2.7	10.8	–1.8	7.2	12.3	1.5
S.E.	1.13	3.56	3.18	3.74	4.06	3.27	2.86	4.14	2.80
2018 nacionālā vai reģionālā programma	15.4	10.5	23.4	10.5	33.6	21.6	14.5	20.1	6.6
S.E.	0.67	2.00	1.59	1.60	2.19	1.55	2.11	2.41	1.27
2013 nacionālā vai reģionālā programma	11.1	:	13.2	:	26.1	19.9	:	22.2	:
S.E.	0.53	:	1.43	:	2.59	1.76	:	2.75	:
Δ2018–2013	4.3	:	10.2	:	7.5	1.7	:	–2.1	:
S.E.	0.86	:	2.13	:	3.39	2.34	:	3.66	:
	CY	LV	NL	PT	RO	SK	FI	SE	IS
2018 ES programma	34.2	55.8	27.9	37.7	59.3	33.2	37.6	24.2	40.9
S.E.	4.84	5.63	3.69	2.45	3.40	2.36	2.55	2.43	3.19
2013 ES programma	40.7	61.2	27.3	45.6	49.7	25.8	38.8	21.0	29.0
S.E.	4.64	3.10	3.92	4.56	3.97	2.24	2.78	1.93	2.24
Δ2018–2013	–6.5	–5.3	0.6	–7.9	9.6	7.4	–1.2	3.3	11.9
S.E.	6.71	6.42	5.38	5.17	5.23	3.25	3.78	3.10	3.90
2018 nacionālā vai reģionālā programma	34.1	29.1	13.2	17.5	24.8	15.3	17.0	8.2	15.1
S.E.	5.76	3.46	2.10	2.37	3.01	2.04	1.96	1.69	2.38
2013 nacionālā vai reģionālā programma	:	22.6	:	:	:	12.7	13.5	:	20.1
S.E.	:	3.64	:	:	:	1.81	2.03	:	2.59
Δ2018–2013	:	6.6	:	:	:	2.6	3.5	:	–5.0
S.E.	:	5.02	:	:	:	2.72	2.82	:	3.52

Δ Atšķirība starp konkrētiem pārskata gadiem

Avots: Eurydice, pamatojoties uz TALIS 2018. un 2013. gada datiem.

Paskaidrojumi

Šis skaitlis ir balstīts uz skolotāju atbildēm uz TALIS 2018 15. un 56. jautājumu un TALIS 2013 15. un 48. jautājumu: "Vai šajā mācību gadā jūs mācāt šādas mācību priekšmetu kategorijas?" un "Vai esat kādreiz bijis(–usi) ārzemēs profesionālos nolūkos savas skolotāja karjeras laikā vai skolotāja izglītības/apmācības laikā?". Stabiņu garums parāda to skolotāju procentuālo daļu, kuri 2018. gadā atbildēja "jā" uz b) variantu un 2013. gadā uz c) variantu "kā skolotājs ES programmā" un/vai ((c) 2018. gadā un (d) 2013. gadā) "kā skolotājs reģionālā vai valsts programmā". Skolotāji var būt izmantojuši abu veidu programmas.

Svešvalodu skolotāji ir tie, kuri 15. jautājumā izvēlējās e) variantu. Mobilie skolotāji ir tie skolotāji, kuri 2018. gadā atbildēja ar "jā" uz vismaz vienu no 56. jautājuma a)–e) iespējām, bet 2013. gadā – uz b)–f) iespējām.

"Vidēji 17" attiecas uz 17 valstīm (vai izglītības sistēmām), kurās ir respondenti, kas atbildējuši uz TALIS 2013 un 2018 gada jautājumiem par starptautisko mobilitāti.

Aplūkojot atšķirības starp 2018. un 2013. gadu, vērtības, kas būtiski atšķiras ($p < 0,05$) no nulles, ir norādītas treknrakstā.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Beļģija (BE nl), Dānija, Francija, Itālija, Kipra, Nīderlande, Portugāle, Rumānija un Zviedrija: izlase bija nepietiekama (mazāk nekā 5 dažādas skolas vai 30 skolotāji) kategorijai "valsts vai reģionālās programmas" 2013. gadā.

Mobilo svešvalodu skolotāju īpatsvars pamatizglītības otrajā posmā (ISCED 2) pēc profesionālā iemesla doties uz ārzemēm, 2018. gads (dati D9. attēlam)

	EU		CZ	DK	EE	ES	FR	HR	IT	CY	LV
A	76.4		77.4	49.6	58.1	89.1	75.3	70.6	91.6	57.3	62.7
S.E.	0.75		1.78	2.72	2.63	1.36	2.69	2.92	1.35	5.68	3.89
B	68.4		56.0	54.8	70.3	80.0	58.8	38.7	83.1	77.1	44.4
S.E.	0.94		2.27	3.12	2.62	2.12	2.92	4.65	1.76	4.83	5.16
C	57.4		73.9	55.2	60.6	60.9	84.9	38.8	41.3	57.8	53.0
S.E.	1.01		1.80	2.89	2.92	2.07	2.17	3.94	2.16	6.47	4.41
D	40.8		45.3	40.3	61.2	46.5	34.3	37.6	25.2	33.5	61.4
S.E.	0.92		2.18	3.16	3.28	1.80	2.87	3.93	1.91	5.90	3.88
E	33.5		25.5	38.0	27.0	41.9	42.8	12.8	23.7	35.8	33.7
S.E.	0.94		1.62	2.14	2.51	2.08	3.05	2.20	2.03	5.31	3.68
F	21.9		33.7	15.4	19.1	30.3	12.0	11.4	15.7	44.4	:
S.E.	0.75		1.88	1.62	2.19	2.40	2.11	3.61	1.95	6.12	:
	HU	MT	NL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	IS	TR
A	82.2	68.7	59.0	51.4	36.9	68.7	70.9	62.3	59.5	33.1	:
S.E.	2.05	3.32	4.95	2.39	3.42	3.59	2.45	2.20	2.80	3.15	:
B	70.8	62.5	63.1	47.7	56.6	41.9	62.5	54.5	66.0	38.6	36.4
S.E.	2.29	5.38	4.27	3.26	4.02	3.06	2.61	2.06	2.53	3.41	5.42
C	35.7	46.9	46.6	74.2	49.8	53.8	35.7	55.0	35.3	:	38.4
S.E.	3.22	5.60	5.08	2.40	3.78	3.50	2.58	2.30	2.74	:	4.76
D	55.2	37.3	44.7	51.6	65.7	59.1	43.2	53.6	41.2	43.5	50.0
S.E.	3.00	4.73	4.07	2.18	3.90	3.20	2.53	2.18	2.73	3.01	5.77
E	27.0	25.6	26.2	10.3	68.3	30.7	23.4	22.4	33.2	31.6	32.7
S.E.	2.54	5.28	3.25	1.70	3.21	3.33	2.40	2.47	2.81	3.18	4.92
F	36.4	35.3	18.3	20.0	15.0	32.1	24.1	39.6	28.8	27.9	79.2
S.E.	2.50	5.30	3.00	2.41	2.04	3.83	2.43	2.43	2.57	2.76	5.05

A Valodu apguve

B Mācības pedagogiskās izglītības robežās

C Vidusskolēnu pavadīšana

D Kontakta veidošana ar skolām ārzemēs

E Mācīšana

F Citu mācību priekšmetu apguve

Avots: Eurydice, pamatojoties uz TALIS 2018. gada datiem.

Paskaidrojumi

Skatīt D9. attēla paskaidrojumus D. nodaļā.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Beļģija (BE fr, BE nl) un Bulgārija: šajās valstīs šis jautājums netika uzdots.

Latvija, Islande un Turcija: viena kategorija nav parādīta tabulā nepietiekamas izlases dēļ (mazāk nekā 5 dažādas skolas vai 30 skolotāji).

Mobilo citu mācību priekšmetu skolotāju īpatsvars pamatizglītības otrajā posmā (ISCED 2) pēc profesionālā iemesla doties uz ārzemēm, 2018. gads (dati D9. attēlam)

	EU		CZ	DK	EE	ES	FR	HR	IT	CY	LV
A	39.3		35.5	10.2	32.5	65.1	30.5	32.3	62.4	23.1	28.7
S.E.	0.75		1.71	1.62	1.49	1.72	1.74	2.04	1.66	1.41	1.84
B	39.3		32.0	48.3	63.9	48.5	21.6	28.8	50.5	64.0	20.4
S.E.	0.71		1.54	2.54	1.55	1.76	1.56	2.27	1.97	2.23	2.31
C	49.9		64.4	54.5	51.5	47.9	78.9	42.8	31.5	50.1	48.3
S.E.	0.76		1.80	2.64	1.64	1.72	1.85	2.78	1.96	2.24	2.42
D	34.9		46.5	36.2	60.7	30.8	24.0	45.0	18.4	35.6	55.1
S.E.	0.71		2.03	2.81	1.86	1.47	1.88	2.49	1.42	1.97	1.99
E	23.3		25.0	32.0	24.0	24.3	18.7	12.1	16.6	25.9	27.3
S.E.	0.59		1.69	2.73	1.39	1.69	1.75	1.28	1.28	2.41	1.48
F	22.3		37.0	15.2	20.6	28.5	4.9	15.5	26.9	40.2	15.2
S.E.	0.61		1.89	2.02	1.48	1.50	0.88	1.51	1.62	2.25	1.37
	HU	MT	NL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	IS	TR
A	42.4	13.3	9.3	20.9	30.2	29.3	25.6	18.7	13.7	10.1	29.3
S.E.	2.31	1.81	1.42	1.57	1.86	1.66	2.07	1.77	1.96	1.47	3.55
B	44.0	40.9	38.3	29.7	46.1	27.9	42.0	29.8	36.1	36.8	32.2
S.E.	1.76	2.76	1.86	1.60	2.09	1.93	2.58	2.00	2.17	1.99	3.96
C	24.8	41.6	35.1	66.4	45.8	55.3	29.1	50.9	39.0	7.2	37.5
S.E.	1.56	2.71	2.48	1.73	2.88	2.29	2.17	1.83	2.36	1.27	3.82
D	53.2	43.5	38.1	42.8	63.1	56.0	44.8	51.0	41.4	34.5	44.8
S.E.	1.87	2.97	2.33	2.00	2.41	2.36	2.31	1.89	2.19	2.05	4.13
E	17.5	36.1	22.5	10.2	52.7	19.9	21.1	24.2	41.6	38.2	35.2
S.E.	1.55	2.55	1.54	1.12	2.63	1.33	2.05	1.79	2.48	2.12	4.04
F	36.2	26.7	19.9	23.3	19.9	21.9	23.9	38.8	29.6	31.9	64.5
S.E.	2.31	2.05	3.31	1.60	2.67	1.45	2.14	1.85	2.60	1.86	4.06

A Valodu apguve**B** Mācības pedagoģiskās izglītības robežās**C** Vidusskolēnu pavadīšana**D** Kontakta veidošana ar skolām ārzemēs**E** Mācīšana**F** Citu mācību priekšmetu apguve

Avots: Eurydice, pamatojoties uz TALIS 2018. gada datiem.

Paskaidrojumi

Skatīt D9. attēla paskaidrojumus D. nodaļā.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Beļģija (BE fr, BE nl) un Bulgārija: šajās valstīs šis jautājums netika uzdots.

Mobilu svešvalodu skolotāju īpatsvars pamatizglītības otrajā posmā (ISCED 2), kuri ilgstoši un īslaicīgi uzturas ārzemēs, 2018. gads (dati D10. attēlam)

	EU	BG	CZ	DK	EE	ES	FR	HR	IT	CY	LV
Mazāk nekā 3 mēnešus	48.8	76.0	64.5	71.3	70.4	32.5	34.5	71.5	40.9	53.6	78.3
S.E.	0.90	0.00	3.86	1.65	2.33	2.60	2.89	2.60	4.10	2.27	4.80
Vismaz 3 mēnešus	51.2	24.0	35.5	28.7	29.6	67.5	65.5	28.5	59.1	46.4	21.7
S.E.	0.90	0.00	3.86	1.65	2.33	2.60	2.89	2.60	4.10	2.27	4.80
	HU	MT	NL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	IS	TR
Mazāk nekā 3 mēnešus	65.0	76.6	61.7	76.4	79.9	76.6	57.7	59.6	60.6	88.1	69.1
S.E.	2.47	3.66	3.33	2.72	3.13	2.69	2.53	2.37	2.64	2.18	6.52
Vismaz 3 mēnešus	35.0	:	38.3	23.6	20.1	23.4	42.3	40.4	39.4	11.9	:
S.E.	2.47	:	3.33	2.72	3.13	2.69	2.53	2.37	2.64	2.18	:

Avots: Eurydice, pamatojoties uz TALIS 2018. gada datiem.

Paskaidrojumi

Skatīt D10. attēla paskaidrojumus D. nodaļā.

Piezīmes par konkrētām valstīm

Skatīt D10. attēla paskaidrojumus par valstīm D. nodaļā.

PIELIKUMS CLIL PAMATIZGLĪTĪBĀ UN VISPĀRĒJĀ VIDĒJĀ IZGLĪTĪBĀ

Mācīšana dažādās valodās un attiecīgie <i>ISCED</i> līmeņi.			
	Valodas statuss	Valodas	<i>ISCED</i> līmenis
BE fr	1 valsts valoda + 1 svešvaloda	franču + angļu	1-3
	1 valsts valoda + 1 cita valsts valoda	franču + holandiešu/vācu valoda	1-3
BE de	1 valsts valoda + 1 cita valsts valoda	vācu + franču	1-3
BE nl	1 valsts valoda + 1 svešvaloda	holandiešu + angļu	2-3
	1 valsts valoda + 1 cita valsts valoda	holandiešu + franču/vācu valoda	2-3
	1 valsts valoda + 1 cita valsts valoda + 1 svešvaloda	holandiešu + franču/vācu + angļu	2-3
	1 valsts valoda + 1 cita valsts valoda + 1 cita valsts valoda + 1 svešvaloda	holandiešu + franču + vācu + angļu	2-3
BG	1 valsts valoda + 1 svešvaloda	bulgāru + angļu/franču/vācu/itāļu/krievu/spāņu	3
CZ	1 valsts valoda + 1 svešvaloda	čehu + angļu/vācu valodā	1-3
		čehu + franču/itāļu/ispāņu	2-3
	1 valsts valoda + 1 reģionālā/mazākumtautību valoda ar valsts valodas statusu	čehu + poļu	1-3
DK	1 valsts valoda + 1 svešvaloda	dāņu + angļu	1-3
DE	1 valsts valoda + 1 svešvaloda	vācu + ķīniešu/čehu/holandiešu/angļu/franču/grieķu/itāļu/poļu/portugāļu/rumāņu/spāņu/turku	1-3
	1 valsts valoda + 1 reģionālā/mazākumtautību valoda ar valsts valodas statusu	vācu + dāņu/sorbiešu	1-3
EE	1 valsts valoda + 1 svešvaloda	īgauņu + vācu	2-3
		īgauņu + angļu	3
	1 valsts valoda + 1 reģionālā/mazākumtautību valoda bez oficiālās valodas statusa	īgauņu + krievu	1-3
	1 reģionālā/mazākumtautību valoda bez oficiālās valodas statusa + 1 svešvaloda	krievu + angļu	1
IE	1 valsts valoda + 1 cita valsts valoda	angļu + īru	1-3
EL	—	—	—
ES	1 valsts valoda + 1 svešvaloda	spāņu + angļu/franču/vācu/itāļu/portugāļu	1-3
	1 valsts valoda + 1 reģionālā/mazākumtautību valoda ar valsts valodas statusu	spāņu + basku/katalāņu/galisiešu/oksitāņu/valensiešu	1-3
	1 valsts valoda + 1 reģionālā/mazākumtautību valoda ar valsts valodas statusu	spāņu + basku + angļu/franču/vācu spāņu + katalāņu + angļu/franču spāņu + galisiešu + angļu/franču/vācu/portugāļu spāņu + araniešu (oksitāņu) + angļu/franču spāņu + valensiešu + angļu/franču	1-3
	1 valsts valoda + 1 svešvaloda + 1 cita svešvaloda	spāņu + angļu + franču/vācu/itāļu	1-3
	1 reģionālā/mazākumtautību valoda bez oficiālās valodas statusa + 1 svešvaloda	basku + angļu/franču katalāņu + angļu/franču	1-3
FR	1 valsts valoda + 1 svešvaloda	franču + arābu/ķīniešu/dāņu/holandiešu/angļu/vācu/itāļu/japāņu/korejiešu/poļu/portugāļu/krievu/spāņu/zviedru	1-3
		franču + vjetnamiešu	2-3
	1 valsts valoda + 1 reģionālā/mazākumtautību valoda bez oficiālās valodas statusa	franču + elzasiešu/basku/bretonu/katalāņu/korsikāņu/kreolu/gallu/melanēziešu/moseliešu/oksitāņu/polinēziešu	1-3
HR	1 valsts valoda + 1 reģionālā/mazākumtautību valoda ar valsts valodas statusu	horvātu + ungāru/serbu	1-2
		horvātu + čehu	3

Galvenie dati par valodu mācīšanu skolās Eiropā – 2023. gada izdevums

	Mācīšana dažādās valodās un attiecīgie <i>ISCED</i> līmeņi		
	Valodas statuss	Valodas	<i>ISCED</i> līmenis
IT	1 valsts valoda + 1 svešvaloda	itāļu + angļu/franču/vācu/spāņu	3
	1 valsts valoda + 1 reģionālā/mazākumtautību valoda bez oficiālās valodas statusa	itāļu + franču/friulu/vācu/ladiniešu/slovēņu	1-3
CY	1 valsts valoda + 1 svešvaloda	grieķu + angļu	1
LV	1 valsts valoda + 1 svešvaloda	latviešu + angļu/vācu	2-3
	1 valsts valoda + 1 reģionālā/mazākumtautību valoda bez oficiālās valodas statusa	latviešu + poļu/krievu/ukraiņu	1-3
		latviešu + baltkrievu	1-2
		latviešu + lietuviešu	2-3
		latviešu + igauņu	1
LT	1 valsts valoda + 1 svešvaloda	lietuviešu + angļu/franču/vācu	1-3
	1 valsts valoda + 1 reģionālā/mazākumtautību valoda bez oficiālās valodas statusa	lietuviešu + baltkrievu/poļu/krievu	1-3
LU	1 valsts valoda + 1 cita valsts valoda	luksemburgiešu + vācu/franču	1-3
HU	1 valsts valoda + 1 svešvaloda	ungāru + angļu/vācu	1-3
		ungāru + ķīniešu	1-2
		ungāru + franču/itāļu/krievu/slovāku/spāņu	2-3
	1 valsts valoda + 1 reģionālā/mazākumtautību valoda bez oficiālās valodas statusa	ungāru + bojašu/bulgāru/horvātu/vācu/grieķu/poļu/rumāņu/romu/serbu/slovāku/slovēņu/slovēņu valoda	1-3
MT	1 valsts valoda + 1 cita valsts valoda	maltiešu + angļu	1-3
NL	1 valsts valoda + 1 svešvaloda	holandiešu + angļu	1-3
		holandiešu + vācu	2-3
AT	1 valsts valoda + 1 svešvaloda	vācu + arābu/ bosniešu/horvātu/ serbu/ angļu	1-3
		vācu + spāņu	1-2
		vācu + franču	1
		vācu + ķīniešu/poļu	2
	1 valsts valoda + 1 reģionālā/mazākumtautību valoda ar valsts valodas statusu	vācu + horvātu (Burgenlandes horvātu)/ungāru/slovēņu	1-3
		vācu + čehu/slovāku	1-2
PL	1 valsts valoda + 1 svešvaloda	poļu + angļu/franču/vācu/itāļu/spāņu	2-3
		poļu + krievu	2
	1 valsts valoda + 1 reģionālā/mazākumtautību valoda bez oficiālās valodas statusa	poļu + kašubu/vācu	1-2
		poļu + ukraiņu	1-3
		poļu + krievu	2
		poļu + baltkrievu	3
PT	1 valsts valoda + 1 svešvaloda	portugāļu + franču	2-3
		portugāļu + angļu	1-2
RO	1 valsts valoda + 1 svešvaloda	rumāņu + angļu/franču/vācu/itāļu/portugāļu/spāņu	3
	1 valsts valoda + 1 reģionālā/mazākumtautību valoda bez oficiālās valodas statusa	Rumāņu + bulgāru/horvātu/čehu/vācu/ grieķu/ungāru/itāļu/poļu/romu/krievu/serbu/slovāku/turku/ukraiņu valoda	2-3
SI	1 valsts valoda + 1 reģionālā/mazākumtautību valoda bez oficiālās valodas statusa	slovēņu + ungāru	1-3
SK	1 valsts valoda + 1 svešvaloda	slovāku + angļu/franču/vācu/itāļu/krievu/spāņu	1-3
	1 valsts valoda + 1 reģionālā/mazākumtautību valoda bez oficiālās valodas statusa	slovāku + vācu/romu/krievu valoda	1-2
		slovāku + ukraiņu	1-3

Mācīšana dažādās valodās un attiecīgie <i>ISCED</i> līmeņi			
	Valodas statuss	Valodas	<i>ISCED</i> līmenis
FI	1 valsts valoda + 1 svešvaloda	somu + angļu/franču/vācu/krievu	1-3
		somu + ķīniešu/igauņu/spāņu	1-2
	1 valsts valoda + 1 neteritoriāla valoda ar oficiālas valodas statusu	somu + sāmu	1-2
	1 valsts valoda + 1 cita valsts valoda	somu + zviedru	1-2
SE	1 valsts valoda + 1 svešvaloda	zviedru + angļu	1-2
	1 valsts valoda + 1 reģionālā/mazākumtautību valoda bez oficiālas valodas statusa	zviedru + somu	1-2
	1 valsts valoda + 1 neteritoriāla valoda ar oficiālas valodas statusu	zviedru + sāmu	1
AL	1 valsts valoda + 1 svešvaloda	albāņu + itāļu	3
	1 valsts valoda + 1 reģionālā/mazākumtautību valoda bez oficiālas valodas statusa	albāņu + grieķu/maķedoniešu	3
BA	—	—	—
CH	1 valsts valoda + 1 svešvaloda	vācu + angļu	3
		franču + angļu	3
	1 valsts valoda + 1 cita valsts valoda	franču + vācu vācu + franču + itāļu+ vācu + retoromāņu + vācu	1-3
		franču + itāliešu vācu + itāliešu vācu + retoromāņu valoda	3
IS	—	—	—
LI	1 valsts valoda + 1 svešvaloda	vācu + angļu	1-3
ME	1 valsts valoda + 1 svešvaloda	melnkalniešu + angļu	1 un 3
	1 reģionālā/mazākumtautību valoda bez oficiālas valodas statusa + 1 svešvaloda	albāņu + angļu	1
MK	1 valsts valoda + 1 svešvaloda	maķedoniešu + angļu/franču	3
NO	1 valsts valoda + 1 svešvaloda	norvēģu + angļu	2-3
		norvēģu + franču/vācu	3
RS	1 valsts valoda + 1 svešvaloda	serbu + angļu/vācu/franču/itāļu/krievu/spāņu	1-3
TR	—	—	—

Paskaidrojumi

Skatīt paskaidrojumus, kas attiecas uz B12. attēlu.

Vienas valsts ietvaros viena valoda var būt iekļauta dažādās *CLIL* programmās (sk. Itālija, Ungārija, Austrija, Polija, Rumānija, Slovākija un Ungārija).

Piezīmes par konkrētām valstīm

Itālija: kopš 2010. gada visiem skolēniem pēdējā vidusskolas klasē ir svešvalodā jāapgūst viens priekšmets, kas nav svešvaloda. Tiem, kas apgūst "valodu ceļu", no 16 gadu vecuma jāapgūst viens svešvalodas mācību priekšmets, izmantojot svešvalodu, un otrs svešvalodas mācību priekšmets, izmantojot citu svešvalodu, no 17 gadu vecuma. Luksemburga: visas mācības notiek valodā, kas nav luksemburģiešu valoda, galvenokārt franču vai vācu valodā.

Ungārija un Polija: nav noteikumu par valodām *CLIL* vajadzībām. Dati attiecas uz faktisko *CLIL* piedāvājumu 2021/2022. mācību gadā.

Slovākija: noteikumi par valodu apguvi *CLIL* ietvaros attiecas tikai uz pamatizglītību. Dati par izglītības līmeņiem virs pamatizglītības līmeņa attiecas uz faktisko *CLIL* piedāvājumu 2021/2022. mācību gadā.

Zviedrija: noteikumi par valodu apguvi *CLIL* ietvaros attiecas tikai uz pamatizglītības pirmo un otro posmu. Dati attiecas tikai uz šiem diviem līmeņiem. *CLIL* vidējā izglītībā var pastāvēt, taču tā nav reglamentēta.

Melnkalne: dati attiecas uz *CLIL* izmēģinājuma projektu.

PATEICĪBAS

EIROPAS IZGLĪTĪBAS UN KULTŪRAS IZPILDAĢENTŪRA

Platformas, pētījumi un analīze

Avenue du Bourget 1 (J-70 – Unit A6)

B-1049 Brisele

(<https://Eurydice.EACEA.ec.europa.eu/>)

Atbildīgais redaktors

Peter Birch

Autori

Nathalie Baïdak (koordinācija), Isabelle De Coster un Daniela Kocanova

Citu ES iestāžu pārstāvji

Eurostat vienība F.5: Izglītība, veselība un sociālā aizsardzība: Malgorzata Stadnik un Marco Picciolo
(atbalsts ar Eurostat datubāzi par svešvalodu apguvi)

Ārējais eksperts

Christian Monseur, Ljēžas Universitāte (PISA un TALIS datu ieguve un aprēķini)

Grafika un izkārtojums

Patrice Brel

Ražošanas koordinators

Gisèle De Lel

EURYDICE NACIONĀLĀS NODAĻAS

ALBĀNIJA

Eurydice nodaļa
Izglītības un sporta ministrija
Rruga e Durrësit, Nr. 23
1001 Tirāna
Nodaļas ieguldījums: Egest Gjokuta

AUSTRIJA

Eurydice-Informationsstelle
Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und Forschung
Abt. Bildungsstatistik und –monitoring Minoritenplatz 5
1010 Vīne
Nodaļas ieguldījums: Alexandra Kristinar-Wojnesitz (ārējā eksperte)

BEĻĢIJA

Unité Eurydice de la Communauté française Ministère de la
Fédération Wallonie-Bruxelles Administration Générale de
l'Enseignement Avenue du Port, 16 – Bureau 4P03
1080 Brisele
Contribution of the Unit: joint responsibility
Eurydice Vlaanderen
Departement Onderwijs en Vorming/ Afdeling Strategische
Beleidsondersteuning Hendrik Consciencegebouw 7C10
Koning Albert II-laan 15 1210 Brisele
Nodaļas ieguldījums: kopīga atbildība

Eurydice-Informationsstelle der Deutschsprachigen

BOSNIJA UN HERCEGOVINA

Civillietu ministrija Izglītības sektors
Trg BiH 3
71000 Sarajevo
Nodaļas ieguldījums: kopīga atbildība

BULGĀRIJA

Eurydice nodaļa
Cilvēkresursu attīstības centrs
Izglītības pētniecības un plānošanas nodaļa
15, Graf Ignatiev Str.
1000 Sofija
Nodaļas ieguldījums: Marchela Mitova
un Nikoleta Hristova

HORVĀTIJA

Mobilitātes un ES programmu aģentūra
Frankopanska 26
10000 Zagreba
Nodaļas ieguldījums: Maja Balen Baketa un
Ana Dragičević

KIPRA

Eurydice nodaļa
Izglītības, kultūras, sporta un jaunatnes ministrija
Kimonos un Thoukydidou
1434 Nikosija
Nodaļas ieguldījums: Christiana Haperi
eksperti: Dr. Angeliki Constantinou-Charalambous (angļu
valodas inspektore, Department of Secondary General
Education), Dr Sophia Ioannou Georgiou (Chief Education
Officer, Department of Primary Education, Ministry of
Education, Sport and Youth)

ČEHIJA

Eurydice nodaļa
Czech National Agency for International Education and
Research
Dům zahraniční spolupráce
Na Poříčí 1035/4
110 00 Prāga 1
Nodaļas ieguldījums: Jana Halamová, Radka Topinková;
eksperti: Eva Tučková, Marie Černíková

DĀNIJA

Eurydice nodaļa
Augstākās izglītības un zinātnes ministrija
Danish Agency for Higher Education and Science Haraldsgade 53
2100 Kopenhāgena Ø
Nodaļas ieguldījums: Augstākās izglītības un zinātnes ministrija
un Bērnu un izglītības ministrija

IGAUNIJA

Eurydice nodaļa
Izglītības un pētniecības ministrija Munga 18
50088 Tartu
Nodaļas ieguldījums: Inga Kukk, Pille Põiklik, Izglītības un
pētniecības ministrija

SOMIJA

Eurydice nodaļa
Somijas Valsts izglītības aģentūra
P.O. Box 380
00531 Helsinki
Nodaļas ieguldījums: Somijas Nacionālās nodaļas pārstāvji:
Tiina Komppa (vecākā speciāliste); Janne Loisa (vecākā
speciāliste); Petra Packalén (vecākā padomniece izglītības
jautājumos).
EDUFI priekšmetu speciālisti:
Minna Bálint (vecākā padomniece izglītības jautājumos); Kati
Costiander (vecākā padomniece izglītības jautājumos); Nina
Eskola (projekta vadītāja); Anu Halvari (vecākā padomniece
izglītības jautājumos); Annamari Kajasto (vecākā padomniece
izglītības jautājumos); Katri Kuukka (vecākā padomniece
izglītības jautājumos); Olli Määttä (vecākais padomnieks
izglītības jautājumos);
Yvonne Nummela (vecākā padomniece izglītības jautājumos);
Susanna Rajala (vecākā padomniece izglītības jautājumos)

FRANCIJA

Unité française d'Eurydice
Vērtēšanas, prognozēšanas un darbības rezultātu
uzraudzības direktorāts (DEPP)
Skolu izglītības un jaunatnes lietu ministrija
61–65, rue Dutot
75732 Parīze Cedex 15
Nodaļas ieguldījums: *Françoise Parillaud (eksperte),
Anne Gaudry-Lachet (Eurydice France)*

VĀCIJA

Eurydice – Informationsstelle des Bundes
Deutsches Zentrum für Luft- und Raumfahrt e. V. (DLR)
Heinrich-Konen Str. 1
53227 Bonn
Eurydice – Informationsstelle der Länder im Sekretariat der
Kultusministerkonferenz
Taubenstraße 10
10117 Berlīne
Nodaļas ieguldījums: *Thomas Eckhardt*

GRIEĶIJA

Hellenic Eurydice Unit
Eiropas un starptautisko lietu direktorāts Starptautisko un
Eiropas lietu, Grieķijas diasporas un starpkultūru izglītības
ģenerāldirektorāts
Izglītības un reliģisko lietu ministrija 37 *Andrea Papandreou*
Street (Office 2172)
15180 Morousi (Atika)
Nodaļas ieguldījums: *Georgia Fermeli (A zinātņu
padomdevēja) un Thalia Chatzigiannoglou (B svešvalodu
padomdevēja), Izglītības politikas institūts.*

UNGĀRIJA

Ungārijas Eurydice nodaļa Izglītības institūcija
19–21 Maros Str.
1122 Budapešta
Nodaļas ieguldījums: *Róza Szabó (expert, Educational
Authority); Sára Hatony (NU)*

ISLANDE

Eurydice nodaļa
Izglītības direktorāts
Víkurbílgata 3
203 Kopavogura
Nodaļas ieguldījums: *Hulda Skogland*

ĪRIJA

Eurydice nodaļa
Izglītības un prasmju departamenta Starptautiskā nodaļa
Marlborough Street
Dublīna 1 – D01 RC96
Nodaļas ieguldījums: *Maria Lorigan un Pádraig
MacFhlannchadha*

ITĀLIJA

Unità italiana di Eurydice
Istituto Nazionale di Documentazione, Innovazione e Ricerca
Educativa (INDIRE)
Agenzia Erasmus+ Via C. Lombroso 6/15
50134 Firenze
Nodaļas ieguldījums: *Simona Baggiani;
eksperte: Diana Saccardo (Dirigente tecnica, Ministero
dell'Istruzione e del Merito)*

LATVIJA

Eurydice nodaļa
Valsts izglītības attīstības aģentūra
Valņu iela 1 (5. stāvs)
1050 Rīga
Nodaļas ieguldījums: *Rita Kursīte*

LIHTENŠTEINA

Informationsstelle Eurydice
Schulamt des Fürstentums Liechtenstein Austrasse 79
Postfach 684
9490 Vaduza
Nodaļas ieguldījums: *Belgin Amann, Eurydice Unit, the Office
of Education Liechtenstein;
Barbara Ospelt-Geiger, Expert, the Office of Education
Liechtenstein*

LIETUVA

Eurydice nodaļa
Valsts izglītības aģentūra
K. Kalinauskos Street 7
03107 Vilņa
Nodaļas ieguldījums: *Eglė Petronienė un
Beata Valungevičienė (ārējās ekspertes)*

LUKSEMBURGA

Unité nationale d'Eurydice
ANEFOR ASBL
eduPôle Walferdange Bâtiment 03 – étage 01
Route de Diekirch
7220 Walferdange
Nodaļas ieguldījums: *Claude Sevenig (Ministère de l'Éducation
nationale, de l'Enfance et de la Jeunesse (MENJE) – Service
des relations internationales),
Nevena Zhelyazkova (MENJE – Service de coordination de la
recherche et de l'innovation pédagogiques et technologiques
(SCRIPT) – Division du traitement de données sur la qualité de
l'encadrement et de l'offre scolaire et éducative) and Annick
Bartocci (MENJE – Service de l'enseignement secondaire
(ES))*

MALTA

Izglītības, sporta, jaunatnes, pētniecības un inovāciju ministrija
Great Siege Road
Floriana VLT 2000
Nodaļas ieguldījums: *Jeannine Vassallo*

MELNKALNE

Eurydice Unit
Vaka Djurovica bb
81000 Podgorica
Nodaļas ieguldījums: *Divna Paljevic, Izglītības centrs, un
Fadila Kajevec, Izglītības pakalpojumu birojs*

NĪDERLANDE

Eurydice Nederland
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap Directie
Internationaal Beleid
Rijnstraat 50
2500 BJ Hāga
Nodaļas ieguldījums: kopīga atbildība
ZIEMEĻMAKĒDONIJA
Eiropas Izglītības programmu un mobilitātes valsts aģentūra
Boulevard Kuzman Josifovski Pitu, No. 17 1000 Skopje
Nodaļas ieguldījums: kopīga atbildība

NORVĒĢIJA

Eurydice nodaļa
Augstākās izglītības un prasmju direktorāts Postboks 1093
5809 Bergena
Nodaļas ieguldījums: kopīga atbildība

POLIJA

Polijas Eurydice nodaļa
Izglītības sistēmas attīstības fonds
Aleje Jerozolimskie 142A
02–305 Varšava
Nodaļas ieguldījums: Beata Płatos–Zielińska; nacionālās
ekspertes: Agata Gajewska–Dyszkiewicz, Katarzyna Paczuska
(Izglītības pētniecības institūts)

PORTUGĀLE

Portugāles Eurydice nodaļa
Izglītības un zinātnes statistikas ģenerāldirektorāts
Av. 24 de Julho, 134
1399–054 Lisabona
Nodaļas ieguldījums: Isabel Almeida un Margarida Leandro
sadarbībā ar Izglītības ģenerāldirektoru; ārējie eksperti:
Helena Peralta un Joana Viana (Lisabonas Universitātes
Izglītības institūts)

RUMĀNIJA

Eurydice nodaļa
Valsts aģentūra Kopienas programmām izglītības un
profesionālās apmācības jomā
Universitatea Politehnică București Biblioteca Centrală
Splaiul Independenței, nr. 313
Sector 6
060042 Bukarestē
Nodaļas ieguldījums: Veronika-Gabriela Chirea, sadarbībā
ar ekspertiem: Manuela Delia Anghel (Izglītības ministrija),
Rodica Diana Cherciu (Izglītības ministrija) un Ciprian Fartușnic
(Valsts izglītības politikas un novērtēšanas centrs – Izglītības
pētniecības nodaļa)

SERBIJA

Serbijas Eurydice nodaļa
Foundation Tempus
Zabljacka 12
11000 Belgrada
Nodaļas ieguldījums: kopīga atbildība

SLOVĀKIJA

Eurydice nodaļa
Slovākijas Akadēmiskā starptautiskās sadarbības asociācija
Křížkova 9
811 04 Bratislava
Nodaļas ieguldījums: Marta Čurajová

SLOVĒNIJA

Izglītības, zinātnes un sporta ministrija Ministrstvo za
izobraževanje, znanost in sport
Izglītības attīstības un kvalitātes birojs Eurydice Slovēnija
Masarykova 16
1000 Ljubljana
Nodaļas ieguldījums: Saša Ambrožič Deleja

SPĀNIJA

Instituto Nacional de Evaluación Educativa (INEE) Ministerio de
Educación y Formación Profesional Paseo del Prado 28
28014 Madride
Nodaļas ieguldījums: Eva Alcayde García,
Juan Mesonero Gómez and Jaime Vaquero Jiménez.
Autonomo kopienu/pilsētu ieguldījums: Manuel Sáez
Fernández (Andalucía); José Calvo Dombón and Óscar
Sánchez Estella (Aragón); Carlos Duque Gómez (Canarias);
María Pilar Martín García and Clara Sancho Ramos (Castilla
y León); María Isabel Rodríguez Martín (Castilla–La Mancha);
Montserrat Montagut Montagut (Cataluña); Roberto Romero
Navarro (Comunidad Valenciana); María Guadalupe Donoso
Morcillo and Myriam García Sánchez (Extremadura); Iván Mira
Fernández (Galicia); David Cervera Olivares and Gretchen
Dobrott Bernard (C. de Madrid); Cristina Landa Gil (C.F. de
Navarra); Maite Ruiz López (País Vasco); Antonio Coronil
Rodríguez (Ceuta).

ZVIEDRIJA

Eurydice nodaļa
Universitets- och högskolerådet/
Zviedrijas Augstākās izglītības padome
Box 4030
171 04 Solna
Nodaļas ieguldījums: kopīga atbildība

ŠVEICE

Eurydice nodaļa
Šveices kantonu izglītības ministru konference (EDK)
Speichergasse 6
3001 Berne
Nodaļas ieguldījums: Alexander Gerlings

TURCIJA

Eurydice nodaļa
MEB, Strateji Geliştirme Başkanlığı (SGB) Eurydice Türkiye
Birim, Merkez Bina 4. Kat B–Blok Bakanlıklar
06648 Ankara
Nodaļas ieguldījums: Osman Yıldırım Uğur; eksperts: prof. Dr.
Cem Balcıkanlı

Kā sazināties ar ES

KLĀTIENĒ

Visā Eiropā ir simtiem Europe Direct informācijas centru. Sev tuvākā centra adresi varat atrast tīmekļa lapā: https://europa.eu/european-union/contact_l

PA TĀLRUNI VAI E-PASTU

Europe Direct ir dienests, kas atbild uz jūsu jautājumiem par Eiropas Savienību. Ar šo dienestu varat sazināties šādi:

- pa bezmaksas tālruni: 00 800 67 78 99 10 11 (daži operatori par šiem zvaniem var iekasēt maksu);
- pa šādu parasto tālruni numuru: +32 22999696;
- pa e-pastu, izmantojot šo tīmekļa lapu: https://europa.eu/european-union/contact_l

Kā atrast informāciju par ES

TIEŠSAISTĒ

Informāciju visās Eiropas Savienības visās oficiālajās ES valodās ir pieejama portālā Europa: europa.eu.

ES PUBLIKĀCIJAS

ES bezmaksas un maksas publikācijas var lejupielādēt vai pasūtīt šeit:

EU publications - EU publications - Publications Office of the EU (europa.eu)

Vairākus bezmaksas publikāciju eksemplārus varat saņemt, sazinoties ar Europe Direct vai tuvāko informācijas centru (skat. Contact the EU | European Union (europa.eu)).

ES TIESĪBU AKTI UN AR TIEM SAISTĪTIE DOKUMENTI

Ar visu ES juridisko informāciju, arī kopš 1951. gada pieņemtajiem ES tiesību aktiem visās oficiālajās valodās, varat iepazīties vietnē EUR-Lex: <https://eur-lex.europa.eu/>.

ES ATVĒRTIE DATI

ES atvērto datu portāls (<https://data.europa.eu/en>) nodrošina piekļuvi ES datu kopām. Datus var lejupielādēt un atkārtoti izmantot bez maksas gan komerciāliem, gan nekomerciāliem mērķiem.

Galvenie par valodu mācīšanu skolās Eiropā – 2023. gada izdevums

Eurydice ziņojums

2023. gada izdevumā “Galvenie par valodu mācīšanu skolās Eiropā” ir atspoguļotas galvenās izglītības politikas jomas, kas saistītas ar valodu mācīšanu skolās 39 Eiropas izglītības sistēmās. Tajā sniegtas atbildes uz jautājumiem par skolēnu apgūstamo svešvalodu skaitu un klāstu, svešvalodu mācīšanai atvēlēto mācību laiku, valodu atbalstu jauniebraucējiem skolēniem, svešvalodu skolotāju starptautisko mobilitāti, kā arī daudziem citiem jautājumiem.

Ziņojumā ietverts 51 rādītājs, kas sakārtots piecās dažādās nodaļās: Konteksts, Organizācija, Līdzdalība, Skolotāji un Mācību procesi. Rādītāju apkopošanā tika izmantoti dažādi avoti, tostarp *Eurydice* tīkls, *Eurostat*, kā arī ESAO PISA un TALIS starptautiskie pētījumi. *Eurydice* dati aptver visas Eiropas Savienības valstis, kā arī Albāniju, Bosniju un Hercegovinu, Šveici, Islandi, Lihtenšteinu, Melnkalni, Ziemeļmaķedoniju, Norvēģiju, Serbiju un Turciju.

Eurydice tīkla uzdevums ir izprast un izskaidrot, kā ir organizētas un kā darbojas dažādas Eiropas izglītības sistēmas. Tīkls sniedz valstu izglītības sistēmu aprakstus, salīdzinošus pētījumus par konkrētām tēmām, rādītājus un statistiku. Visas *Eurydice* publikācijas ir pieejamas bez maksas *Eurydice* tīmekļa vietnē vai drukātā veidā pēc pieprasījuma. Ar savu darbu *Eurydice* tiecas veicināt sapratni, sadarbību, uzticēšanos un mobilitāti Eiropas un starptautiskā līmenī. Tīkls sastāv no Eiropas valstīs izvietotām valstu struktūrvienībām, un to koordinē Eiropas Izglītības un kultūras izpildaģentūra (EACEA).

Plašāku informāciju par *Eurydice* skatīt: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/Eurydice/>.